

Itájtōl toTēko

ipan mela'tájtōl

La Palabra de Dios

en el náhuatl de Mecayapan

Primera edición
El Nuevo Testamento y un resumen del Antiguo Testamento
Náhuatl de Mecayapan
nhx 15-005 1.5M
©2016 Wycliffe Bible Translators Inc.

Versión electrónica ©Wycliffe Bible Translators, Inc. 2017

www.scriptureearth.org

Usted es libre de: Compartir – copiar, distribuir, ejecutar y comunicar públicamente la obra bajo las condiciones siguientes:
Atribución. Debe reconocer los créditos de la obra de la manera especificada por el autor o el licenciante (pero no de una manera que sugiera que tiene su apoyo o que apoyan el uso que hace de su obra).
No comercial. No puede utilizar esta obra para fines comerciales.
Sin obras modificadas. No se puede alterar, transformar o generar una obra derivada a partir de esta obra.

<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/2.5/mx/>

ToTeko iTájtōl ipan mela'tájtōl ken tajtowaj altepe' Mecayapan^a

Tájtōl “biblia” kijtojneki “librojmej” ipan tájtōl griego. No mo-ixmati iga toTeko iTájtōl. La Biblia kipiá ome parte: Antiguo Testamento, librojmej yej mo-ijkuiloj kuá' aya wi' toTeko Jesucristo, iwán Nuevo Testamento, librojmej yej mo-ijkuiloj kuá' wálkaya toTeko Jesucristo.

Tájtōl “testamento” kijtojneki “pacto”, o ken iga motajtoitijkej Dios wān tokniwān. Antiguo Testamento pewa kén iga Dios kichij nochi yej ono'. Pactojmej yej ono' ipan Antiguo Testamento tajtowa yej Dios kichij wān Noé, Abraham iwán judiyojmej por medio de Moisés. Antiguo Testamento no tajtowa yej mochij pan país de Israel, kan ichan judiyojmej, iwán no kipiá mia' profecías. Ipan inín libro yej mo-ijkuiloj pan mela'tájtōl, kiwiga tatájkol de inochi Antiguo Testamento.

Ipan se'ya parte de inín libro, ompa ono' nochi Nuevo Testamento, ijkuilijto' ipan mela'tájtōl. Ipan Nuevo Testamento tajtowa de Jesucristo iwán iga se'ya pacto yej kichij Jesucristo iga taga' wel maye'ono iyixtaj Dios (Lucas 22:20). No tajtowa iga yej kichij Jesús wān idiscipoloymej. Ompa no ono' sekin carta kan kijkuilowilijkej sekin yej chantitoyaj pan se' altepemej yej kicredojtiáyajo' itájtōl Cristo iga kikakikej ye'noticiaj. Nuevo Testamento tami wān las profecías yej nochi kixmati ken Apocalipsis, o yej Dios kinextilij Juan pan visión.

Antiguo Testamento mo-ijkuiloj nochi ipan tájtōl hebreo, kakanajsan kan ijkuilijto' ipan tájtōl arameo. Nuevo Testamento mo-ijkuiloj ipan tájtōl griego. E' kuá' panoj mia' xiwi', la Biblia moojpa-ijkuiloj ipan maj de dos mil tajtolmej, sekin tajtolmej kipiáj nochi la Biblia, wān sekin petz tatájkol. Iwán inán la Biblia, libro nokta yej máj moleerowa ipan nochi inín tajli. Inán millones de toknimej ipan pox mia' altepemej wel kileerowaj iTájtōl toTeko ipan itajtolmej.

Mela'tájtōl, ayéj ijkompasan ken tájtōl hebreo, niga ken griego; e' tomela'tájtōl kipoxpiá ken iga tikijtowaj te kijtojneki yej wi' ipan iTájtōl toTeko iga yej mela'tajtowa wel máj makiye'kaki iwán makiye'entendero.

^a Malej Mecayapan wān Tatahuicapan de Juárez, nésiki' ijkonsan iga mela'tajtowaj, e' ono' tájtōl yej ayá' inonsan kijtojneki ipan inimej altepemej. Siga agaj kijtojneki “sentir compasión por alguien”, Mecayapan kijtowa **kikneliá**, wān iga Tatahuicapan kijtowa **kichokiliá**. Mecayapan kuá' kijtowa **kichokiliá**, inín tájtōl kijtojneki “amar”. Inón iga Mecayapan **kichokiliá iye'** kijtojneki “ama a su mamá”, miej Tatahuicapan, inonsan tajtolmej kijtojneki “le siente compasión por su mamá”, kijtojneki iga iye' tejté kipolowa. Tatahuicapan iga se makijto iga “ama a su mamá”, mojtowa **kineki iye'**. Ono' komati tajtolmej yej ayéj ijikonsan, ken “pez”, yej kijliáj **topoj** Mecayapan iwán **michin** Tatahuicapan. Inón iga mochij se' traducción iyojyoka iga sejsé municipio.

Introducción a la Biblia y su traducción al náhuatl de Mecayapan,^b Veracruz

La palabra “Biblia” quiere decir “los libros” en el idioma griego. También es conocida como la Palabra del Señor. La Biblia tiene dos partes: el Antiguo Testamento, que son los libros escritos antes de la primera venida del Señor Jesucristo, y el Nuevo Testamento, que son los libros escritos después de esa venida.

La palabra “Testamento” se refiere a los pactos o acuerdos entre Dios y su pueblo. El Antiguo Testamento comienza con la creación del universo por Dios. Los pactos del Antiguo Testamento incluyen los que Dios hizo con Noé, con Abraham y con los judíos por medio de Moisés. El Antiguo Testamento también narra lo que pasó en el país de Israel, donde viven los judíos, y además tiene muchas profecías. Este libro que está escrito en náhuatl, incluye un resumen de todo el Antiguo Testamento.

En la otra parte de este libro, está todo el Nuevo Testamento, traducido al náhuatl. El Nuevo Testamento habla de Jesucristo y el nuevo pacto que él hizo para reconciliar al hombre con Dios (Lucas 22:20). También narra sobre lo que hicieron Jesús y sus seguidores. Hay también varias cartas escritas a los nuevos grupos de cristianos que se iban formando al escuchar las Buenas Noticias acerca de Jesús. El Nuevo Testamento termina con un libro de profecías que todos conocen como Apocalipsis, o lo que Dios le mostró en visión a Juan.

El Antiguo Testamento fue escrito mayormente en el idioma hebreo y algunas partes en arameo. El Nuevo Testamento fue escrito en griego. A través de los siglos, la Biblia entera o en partes se ha traducido a más de dos mil idiomas y es el libro más leído en todo el mundo. En la actualidad, millones de personas de muchos pueblos pueden leer la Palabra del Señor en su propio idioma.

El idioma náhuatl es muy distinto al hebreo y al griego; pero tiene muchas maneras de expresar lo que quiere decir el mensaje de la Palabra del Señor para que los hablantes del náhuatl puedan escucharla y entenderla bien.

^b Aunque el náhuatl no cambia mucho entre los municipios de Mecayapan y Tatahuicapan de Juárez, existen términos muy importantes que no se expresan de la misma manera en estos lugares. Por ejemplo, el concepto de “sentir compasión por alguien” se dice **kikneliá** en Mecayapan, pero se dice **kichokiliá** en Tatahuicapan. En Mecayapan, **kichokiliá** se usa comúnmente para expresar amor dentro de la familia. Así que **kichokiliá iye'** quiere decir “ama a su mamá”, mientras que en Tatahuicapan, las mismas palabras quieren decir “siente compasión por su mamá” e implican que su mamá tiene una necesidad. En Tatahuicapan, para expresar “ama a su mamá”, se dice **kineki iye'**. Hay muchos otros ejemplos de palabras que no son iguales, como “pescado”, que se dice **topoj** en Mecayapan y **michin** en Tatahuicapan. Por eso fue necesario hacer una traducción para cada municipio.

Letras especiales

El texto en este libro que está escrito en náhuatl usa las siguientes letras para indicar los sonidos que no existen en español aunque algunas son letras usadas en ese idioma:

j Ejemplos: **jojtoko** *paloma*, **ojti** *camino*,
nej *yo*

tz Ejemplos: **tzakui** *se tapa*, **tzótzol** *tela*,
itepotz *su espalda*

x Ejemplos: **xachi** *mosca*, **mixti** *nube*,
italax *su barriga*

' (saltillo) Ejemplos: **to'ti** *babosa*,
yo'chi *hormiga*, **mi'** *murió*

Se subrayan las vocales que se pronuncian con más duración, es decir, las vocales largas. Se oye la diferencia entre una vocal larga y una corta al leer los siguientes pares de palabras.

ista'	<i>blanco</i>	ista'	<i>sal</i>
xoko'	<i>agrio</i>	xoko'	<i>ciruela</i>
kipata	<i>lo bate</i>	kipata	<i>lo cambia</i>
tetaj	<i>padre</i>	tetaj	<i>hay piedras</i>

ÍNDICE

Resumen del Antiguo Testamento

Génesis 1 al 45.	1
Éxodo 1 al 40	46
Levítico 1 al 26.	69
Números 4 al 32	75
Deuteronomio 1 al 34	89
Josué 1 al 24	91
Jueces 2 al 16	100
Rut 1 al 4	115
1 Samuel 1 al 31	117
2 Samuel y 1 Crónicas	127
1 Reyes 3 al 19.	129
2 Reyes 2 y 5.	138
Jonás.	142
Oseas	145
Amós.	147
2 Reyes 17	148
Isaías.	148
Miqueas	154
Joel	155
Abdías	155
Nahum	155
Habacuc	156
Sofonías	156
Jeremías	157
Ezequiel	161
Daniel	162
Esdras, Hageo y Zacarías	171
Ester	173
Esdras 7, Nehemías y Malaquías	180
Job.	182
Salmos 1, 23, 51 y 115	186
Proverbios (porciones)	187
Apéndice: El periodo intertestamentario	191

Resumen del
Antiguo Testamento

Achto ayá' onoya tajli, niga sítalimej; ayá' nokta onoya nité

Génesis 1:1–2:3

Kua' pewa', Dios kichij cielo iwán tajli. Tajli anesiá te iteki. Tajli tentoya iga a'ti iwán noyan tamichkantitoya. Iwán iyEspíritoj Dios nemiá a-ixko.

Iwán Dios kijtoj:

—¡Maono tawilyo'!

Iwán tatawíjtíkisa'. Dios kita' iga tonatí' yekti iwán kiojyokatij tawilyo' iwán takomitilyo'. Iwán tawilyo' Dios kitokawij “día”, iwán takomitilyo' kitokawij “yówal”. Inón kichij Dios achto día.

Iwán ipan ome día Dios kijtoj:

—Mamoyojyokati a'ti. Tajko kawiti ajko iwán se' tajko kawiti tani.

Iwán in a'ti moyojyokatij. Iwán inón espacio yej kawí' ajko Dios kitokawij “cielo”. Inón kichij Dios ipan ome día.

Ipan eyi día Dios kijtoj:

—A'ti yej kawí' tani mamonechko iga manesi tajli.

Iwán ijkón mochij. Inón a'ti yej monechkoj kitokawij “lamar”. Iwán kan tawaktikawi', Dios kitokawij “tajli”. Dios kita' iga inón ono' bien iwán kijtoj:

—Ma-ixwakan kochkimej iwán kuawimej yej takilyowij yej welpa mokua itakilka.

Iwán ijkón mochij iga wejweyakej kochkimej iwán kuawimej yej takilyowij yej mokualía itakilka. Dios kita' iga onoya bien. Inón kichij Dios ipanya eyi día.

Ipan nawí' día Dios kijtoj:

—Maono yej xotaj ipan cielo iga matawikan ipan tajli; iwán maservi'ro iga makimarcaro días, meses iwán añojmej.

Ijkón iga Dios kichij ome tawilyo', yej máj weyi iga matawi ipan día, yej máj alimpa iga matawi tayowakan. Iwán no kichij sítalimej iga nochi inimej matawikan ipan tajli. Iwán kita' inón iga ono' bien. Inón kichij Dios ipan nawí' día.

Ipan día cinco Dios kijtoj:

—Maono topojmej ipan lamarmej iwán ipan apamej, iwán maono totomej iga mapatanikan.

Ijkón kichij Dios sēsē'pa topojmej iwán totomej iwán kita' iga inón ono' bien. Iwán Dios kijlijkej inomej animālmej:

—Xipiwikan iwán xakan ximochantitij noyan ipan tajli.

Inón kichij Dios ipan día cinco.

Iwán kua' asi' seis día Dios kijtoj:

—Maono sēsē'pa animālmej: yej momatij ipan kuayoj, iwán yej momatij ipan patio, takayomej iwán yej moelwawatatzowaj.

Ijkón kichij Dios inochi animālmej, takayomej iwán kowamej. Iwán kita' iga inochi ye'kajtiaya. No kijtoj Dios:

—Matikchiwakan se taga' ken tejemen, iga makimandaro topojmej, totomej, takayomej iwán kowamej.

Ijkín iga Dios kichij gente. Achto kichij se taga' iwán despuéj kichij se siwa' iwán kijlijkej:

—Ximochantikān nigaj ipan tajli. Xipiwikan iwán xiktemikan inochi tajli. Amejemen anyawij ankimandarotij inochi yej ono' ipan tajli. Nimitzmakaj iga amotakualmej inochi kochkimej yej wel mokua iwán itakilka kuawimej. Iwán inochi animālmej, takayomej, kowamej iwán totomej nikmaka kochkimej iga makikuakan.

Ijkón Dios kichij nochi iwán kita' iga inochi ye'kawi'. Inón kichij Dios ipan día seis.

Ijkón kua' tami' seis día, tami' iga kichij cielojmej iwán tajli iwán inochi yej onokej ipan.

Kua' asi' día siete, Dios mosewij iga kichij inochi itekipánol; inón iga kitapejpen día siete, iwán kijtoj iga yekti iga mamosewilo inón día.

Dios kichīwa achto taga' iwán siwa'

Génesis 2:7-9, 15-25

Kua' Dios kichij yej áchtopa taga', kichij iga talpínol iwán kiyagapitza' iga kimá' vida. Ijkón pewa' iga taga' onoko. Ikisáyampa tonati' onoya se jardín kan Dios kiwejweyiyaltij sēsē'pa kuawimej yej takilyowij. Ompa motokawiyaya Edén. Ompa Dios kitalij yej

© 1996 David C. Cook

áchtopa taga' iga makicuidaro kuawimej. Iwán itajkoyan inón jardín kitalij ome kuawimej. Se de inomej kuawimej, siga mokua itakilka wel mo-ixmatiá katiapa yej yekti iwán katiapa yej ayekti iga mochiwa. Iwán inón se' kuawi' yej iga kikualiyaya itakilka nikeman ayá' mikiá.

Dios ijkín kijlij taga':

—Wel tikua takilmej yej ono' ipan inochi kuawimej yej ono' ipan jardín. E' amo xikua itakilka kuawi' yej tanextiliá katiapa yej yekti iwán katiapa yej ayekti iga mochiwa. Siga tia tikuati tia timikiti.

Dios kichij iga talpínol inochi animálmej, ken takayomej, kowamej iwán inochi totomej iwán nochi inimej kiwiguilij Adán iga makitojtokawi. Adán kitojtokawij sejsé inomej animálmej iwán inán inonsan itokamej.

E' Adán iselti onoya iwán ayagaj íwan nemiá. Iwán Dios kijtoj:

—Ayekti iga taga' maono iselti. Nia nikchiwati yej íwan manemi iwán makipalewi.

Iwán Dios kikochtij taga' iwán miej kochtoya kikixtilij se isíjkuil. Dios kichij se siwa' iga inón síjkuil iwán kiwiguilij taga'. Kua' kitachilij kijtoj taga':

—Inín mochij iga nonakayo iwán iga noomiyomej, iwán motokawij siwa'^a iga Dios kikixtij ipan taga'.

Inón iga taga' moyokatiá kua' monamiktiá iwán isiwa'. Iwán kua' onókeja sekan iyomextimej mochiwaj sesan iyixtaj Dios.

Adán iwán Eva onoyaj ipejpetzkamej iwán ayá' mopinawiliyayaj.

Yej achto taga' iwán siwa' kichiwaj yej ayekti

Génesis 3:1-24

Inón kowa'^b poxsan tamatiá máj que inochi animálmej yej Dios kichij. Iwán kowa' kitajtan siwa':

—¿Ix Dios mitzijlijkej iga amo xikuakan itakilka inochi kuawimej yej ono' ipan jardín?

Iwán siwa' kijtoj:

—Wel nikuaj itakilka inochi kuawimej, e' inón kuawi' yej ono' itajkoyan jardín, Dios ne-ijlijkej iga amo manikuakan iwán niga manikichijchimikan itakilka. Siga inón nikchiwaj niawij nimikitij.

E' kowa' kijlij siwa':

—¡Ayá' anmikiskej! Dios kimati iga kua' amejemen ankikuaskej itakilka inón kuawi' wel ankimatij katiapa yej yekti iwán katiapa yej ayekti iga mochiwa, iwán anmochiwaskej ken Dios.

Siwa' kita' iga itakilka kuawi' mōnsajti' iwán kikuajnekiá. Yéj

^a Inín achto ijkulijto' ipan tájtol hebreo. (Xikita glosario “Hebreo”.) Tajtolmej “taga’” wan “siwa’” ipan tájtol hebreo achi ijkōnsan mokaki; (taga': ix, siwa': ixaxj). ^b Ap 12:9

kijtowaya anka siga kikuaya poxsan tamatis. Iwán kikopej kan pilojtoya inón tákil iwán kikuaj. Iwán no kimá' iwéj iwán no kikuaj. Iwán nimaninsan mo-itákeja iga onokej ipetzka_mej. Iwán kijtzonkej iyswayo se kuawi' yej ken nanawi iga motzakuakej.

Despuéj kikakikej iga Dios ompa nemiá ipan jardín se tiota' kuá' taseseyay. Taga' iwán isiwa' miyankej tajkokuayoj. Iwán Dios kinotza' taga' iwán kitajtan:

—¿Kan tonó'?

Taga' kijtoj:

—Nigaj nono'. Nikagui' iga tinemiá ipan jardín iwán nimomajtij iga nono' nopetzkan. Inón iga nimiyan.

Iwán Dios kitajtan:

—¿Ayéj mitzijlij iga tonó' mopetzkan? ¿Ixtaj tikuj itakilka kuawi' yej nimitzijlij amo xikua?

Taga' kijtoj:

—Kena, nikuj. Nemá' inín siwa' yej tinemá' iga nosiwa'.

Iwán Dios kitajtan siwa':

—¿Te iga inón tikchij?

Siwa' kijtoj:

—Iga kowa' nekajkayaj; inón iga nikuj inón tákil.

Iwán Dios kijlij kowa':

—Iga inón tikchij, nia nimitzcastigaroti máj que nochi animálmej. Inán nochipa tia timoelwawatatzi, iwán tia tikuati tajli. Iwán nia nikchiwati iga tej iwán siwa' amo ximoye'itakan, iwán no ayá' moye'itaskej mopilowan iwán ipilowan siwa'. Se yej de ipilowan yawi kixitinati yej tej tikchiwa, e' tej ayá' tiwelitiati iga xikxitina yej yejpa kichiwas.^c

Iwán Dios kijlij siwa':

—Kuá' tia tipilowati, pox kualoj iga titaonoltij. Malej iga kualoj iga titaonoltij, e' tia tikijowiti iga tia tiknekiti iga xono iwán mowewej iwán yéj yawi mitzmandaroti.

Dios kijlij taga':

—Iga ticredoj mosiwa' iwán tikuj itakilka kuawi' yej nimitzijlij amo xikua, iga tej motechko ay'ya ye'onos tajli iga ay'ya mochiwas takilmej ken ikya. Poxsan tikujkualoj kuá' tia titekipanoti iga tikasis motákual nochipa este que ximiki. Wejweyatij witzyoj ipan tajli iwán tia tikuati kuaxiwi' yej mokua. Titekipanoj iwán timilinas ijkón iga tiktanij motákual, este que ximochiwa sej tajli iga de tajli nimitzchij. Iga tejwa' nokta ti de talpínol iwán de talpínolsan sej timochiwas.

Iwán Dios kichij ome ken wípil de kuetax se iga taga' se iga isiwa' iwán motajakijej. Iwán kijtoj Dios:

^c 1 Jn 3:8

—Inán taga' mochi_j ken se_j yej de tejémempa inán kimati katiapa yej yekti iwán katiapa yej ayekti iga mochi_wa. Iwán iga amo kikuis itakilka kuawi' yej tamaka vida iwán kikuaj iwán onos nochipa.

Dios kikixtij inón taga' iwán isiwa' ipan jardín de Edén iwán kititan taga' iga matekipano ipan mijli. Dios kititan sekin angelejmej^d iga makicuidarokan iga ni agaj amo maasi este kan ono' kuawi' yej tamaka vida iga wel kikualiáj itakilka.

Yej achto tamiktij

Génesis 4:1-22, 25-26; 5:3-5, 9-29; 6:1-3

Kua' kiskeja Edén, Adán iwán isiwa' kipiakej ome ipilowan. Ipiltzin yej máj tekoko kitokawijkej Caín, iwán yej tetzoyo' Abel. Abel tekipanowaya iga kipiwiyaya borrego_jmej.^e Caín tekipanowaya ipan mijli.

Se día iyomextimej kiwiguilijkej se ofrenda Jehová Dios. Caín kiwiga' se ofrenda yej kikixtij ipan ímil, Abel kiwiga' borrego_jztzin yej séligo' iwán yej paréj chikakti'. Jehová Dios kiyē'ita' Abel iwán iyofrendaj, e' ayá' kiyē'ita' Caín iwán iyofrendaj. Iwán Caín poxsan kuejkuesiwi'.

Jehová Dios kijlij Caín:

—¿Te iga tikuesiwi? Siga tikchijka katka ken kichij mokn_n iga nemiktilij borrego, nimitzye'itaya, e' como tikchij ken tej tikne', ayéj ken nej nikne' inón iga ayekti yej tikchij. E' siga tikchi_wa ken nej nikijtowa, ay'ya tikchi_was yej ayekti.

Se día Caín kijlij Abel iga mayakan ipan kuayoj. Kua' ompiga asikej, Caín kimiktij iyikn_n. Iwán Jehová Dios kitajtan Caín:

—¿Kan ono' mokn_n?

Caín kijtoj:

—Ayá' nikmati. ¿Ix nej nicuidarowa nokn_n?

Jehová kijlij:

—Malej iga amo xine-ijli, nej nikmati iga tikmíktija mokn_n. Inón iga nia nimitzcastigaroti. Inín mochi_was mokastigoj, kua' iga ipan mijli tia titekipanoti, ayá' yawi mochi_wati yej tia tiktokati ipan mómil. Tia tinejntinemiti noyan iga tiktemojtinemis tajli yej máj yekti iwán nikanaj ayá' yawi mochi_wati yej tia tiktokati.

Iwán Caín kijlij Dios:

—Ayá' nikijyowij iga poxsan xinecastigaro. Siga nia ninemiti ipan sejsé' tajli, agaj yawi neasiti iwán yawi nemiktiti.

E' Dios kijlij:

—Yej yawi mitzmiktiti, poxsan nia nicastigaroti.

^d Xikita glosario “Ángel”. ^e Xikita glosario “Borrego”.

Iwán Dios kitalilij se marca ipan ikajlo' Caín iga ijkón kua' agaj iwán masis, amo makimikti. Caín kisa' ompa kan tatapojtoya iwán Dios iwán yajki mochántito ipan se' tajli yej itoka' Nod.

Iwán Caín siwayowi' iwán kipiakej se ipiltzin yej kitokawijkej Enoc. Caín kichij se altepe' iwán kitokawij Enoc kensan ipiltzin. Enoc kipiá' se ipiltzin yej kitokawijkej Irad. Irad kipiá' se ipiltzin yej kitokawij Mehujael. Mehujael kipiá' se ipiltzin yej kitokawij Metusael. Metusael kipiá' se ipiltzin yej kitokawij Lamec.

Lamec kipiá' ome isiwa', iwán yej ipilowampa Lamec kipiá' se iyokichipiltzin yej achto vej iga mochántij ipan se kuetaxkajli iwán kipiwij ganado; sewo' yajki achto iga kitzotzonaya arpa' iwán kipitzaya akatzin, iwán sewo' sej yej achto yajki iga tekipanowaya ipan tepos.

Kua' Adán kipiaya 130 años, kipiá' se' ipiltzin yej kitokawij Set. Adán kipiá' no máj ipilowan. Asi' este 930 años de edad. Set kipiá' se ipiltzin yej kitokawij Enós. Set iwán Enós kicredojkej Dios.

Enós kipiá' se ipiltzin yej kitokawij Cainán. Enós kipiá' no máj ipilowan. Cainán kipiá' se ipiltzin yej kitokawij Mahalaleel. Cainán kipiá' no máj ipilowan. Mahalaleel kipiá' se ipiltzin yej kitokawij Jared. Mahalaleel kipiá' no máj ipilowan. Jared kipiá' se ipiltzin yej kitokawij Enoc. Jared kipiá' no máj ipilowan. Enoc kipiá' se ipiltzin yej kitokawij Musalén. Enoc kipiá' no máj ipilowan. Enoc nochipa kichiwaya ken kineki Dios. Inón iga kua' Enoc kipiaya 365 años Dios kiwiga' pan cielo. Enoc ayá' migui', isatiajki pan cielo.

Musalén kipiá' se ipiltzin yej kitokawij Lamec. Musalén kipiá' no máj ipilowan. Musalén migui' kua' kipiaya 969 años. Lamec kipiá' se ipiltzin yej kitokawij Noé. Lamec kipiá' no máj ipilowan.

Ijkón pewa' iga piwikej poxsan gente ipan tajli. E' ijkón ken iga piwikej yejemen no poxsan kichijkej yej ayekti. Inón iga Dios kijtoj:

—Ayo' nia nikmakati iga la gente maviviro poxsan. Nia nikmakátisan iga mavivirokan malej 120 años.

Kua' apoliwilo' iga tiawa'

Génesis 6:5-18, 20, 22; 7:1-8:22; 9:1-3, 11-13

Kua' Dios kita' iga póxsanya mialo' iwán nochipa kejlantokej iga kichiwaj yej ayekti, poxsan moknomati' iga kichij gente. Iwán kijtoj:

—Báldejsan nikchij gente. Inán nia nikpoloti inochi yej ono' ipan tajli, iwán inochi animálmej yej wejweyi iwán yej ajalimpa ken takayomej, kowamej iwán totomej. Masejtaj anikchij.

f Xikita glosario “Arpa”.

Onoya setzín taga' yej Dios kiye'ita'. Inón taga' itoka' Noé. Yéj poxsan ye'nemiá iga nochipa kicredowaya Dios más que inochi tajtaga' yej de itiempoj. Noé imela'selti yej kichijtoya ken Dios kineki. Noé kipiá' eyi ipilowan yej kitokawijkej Sem, Kam iwán Jafet.

Iwán Dios kijlij Noé:

—Niksentálija noalmaj iga nia nikpoloti gente yej ono' ipan tajli iga poxsan kichijtokej yej ayekti iwán san kejlantokej iga kichiwaj yej ayekti. Inón iga nia nikpoloti ipan tajli, e' nia nimitzmanawiti tej iwán mosiwa' wán mopilowan. Inán nikneki xikchiwa se weyi ákal de kuawi' iwán xiktatajktzakua kan makalakikan yolkamej iwán kan no makalakikan mopilowan. Xiktzajtzakua iga sásal kajkan takoyajto' iga amo maakalaki. Inón ákal achín yawi mediroti: 135 metros iweyajka, 23 metros ikoyajka iwán 14 metros iwejkapanka.

Makipiá eyi pisos iwán se ventana ken a medio metro tánipa del techo. Iwán no yawi kipiati puerta se lado. Kuá' támisya tikchiwas in ákal, nia niktitaniti poxsan komati tiawa' ipan tajli iga nia nikpoloti inochi yej inán vivirowa ipan tajli. Tejsan nia nimitzmanawiti iwán mosiwa' wán mopilowan wán mosiwamomej.

© 1996 David C. Cook

Noé kichij inewi kensan Dios kijlij. Kuá' weyi ákal tzópi'ya, Dios kijtoj:

—Xikalákiya ipan ákal iwán inochi mofamíliaj, iga inochi yej vivirowaj inín tiempo, moselti yej tiye'nemi no-ixtaj.

Iwán Noé kala' ipan ákal iwán isiwa', ipilowan iwán isiwamomej iga mamomanawikan ipan inón tiawa' yej pox recio. Iwán yejemen kalakkej inochi clase animalmej, takayomej, kowamej iwán totomej. Kalakkej se yej okich iwán se yej siwa' de cada animalmej, ijkón ken Dios kijlij Noé iga makichiwa iga amo mapoliwikan inochimej. Iwán no kalakkej se' seis pareja de sejsapa clase animal yej welpa mokua. Kuá' pánoja siete día inochimej onóyaja iyijtiko ákal. Iwán Dios kikalentzakua' iwán íkuá' tzinti' tiawa' yej poxsan recio.

Cuarenta día iwán cuarenta yówal tiawatajtitoya. Kua' a'ti téjkaja ipan tajli, ákal majkej iwán péwa'ya iga ajki. A'ti tejkatiaya ajachi ajachi este kitzakua' inochi tepeyoj yej máj wejwejkapan. Ijkón iga amikikej inochi gente yej onoyaj ipan tajli iwán nō mikikej nochi animalmej. Iselti Noé iwán yej onoyaj ipan ákal ayá' amikikej; e' yej ayá' kalakkej ipan ákal amikikej.

Tajli atentoya ciento cincuenta día, e' Dios ayá' kelkaj Noé iwán inochi animalmej yej onokej ipan ákal. Inón iga Dios kichij iga maejekatajtía ipan tajli, iwán a'ti pewa' iga temoj ajachi ajachi, este ipan mes siete, inón ákal moketzato ipan tepeyoj yej itoka' Ararat. A'ti seguıroj iga temotiajki iwán ipanya mes diez, nesiaja tepemej yej máj wejwejkapan.

Kua' pánoja cuarenta día Noé kitapoj iventanajyo ákal iwán kimajkaj se toto' yej itoka' cuervoꝰ, e' inón toto' papatantinemiá iwán mokupeya sej. Ijkón kichijtoya este que wagui' a'ti. Despuéj Noé kimajkaj se jojtoko iga makimati siga ye'wa'ya in a'ti. Iwán inón jojtoko mokupea' sej ipan ákal iga ayá' kasi' nikanaj kan tawakto' iga mamoketza. Puej tajli tentoya-o' iga a'ti. Iwán Noé kimajkui' in jojtoko iwán kakij akalijti'. Iwán kicha-o' máj se' siete día iwán sej kititan inonsan jojtoko iga makısa ipan ákal. Kua' némiya pe takomiti jojtoko mokupea' kitankuajtiwıziaya se kuaxiwi'. Inón iga Noé kimati' iga a'ti waktoyay. Noé kichá' se' siete día máj iwán sej kititan inonsan jojtoko. E' inón jojtoko ay'ya mokupea' ipan ákal. Iwán Noé kimati' iga témoja a'ti.

Dios kijlij Noé:

—Xikısa pan ákal wan mosiwa', mopilowan iwán mosiwamomej. Xikixti nō inochi animalmej, totomej, kowamej inochi takayomej iga mayakan noyan pan tajli iwán poxsan mapiwikan.

Ijkón iga kıskej ipan ákal. Iwán Noé kichij se altar^h iga kiweyimatiltij Dios. Iyixko inón altar kitatij sekin yolxamej iwán totomej iwán kimá' iga ofrenda Dios. Kua' Dios kita', poxsan yolpagui' iwán kijtoj:

© 1996 David C. Cook

ꝰ Cuervo yej achi neši ken tzana. ^h Xikita glosario “Altar”.

—Nikeman inán ayá' nia nikatemiti tajli iga itechko taga', porque taga', este kua' aya yolej kejlámiki iga kichiwa yej ayekti. Niga nō nia nikpolōti animálmej ken nikchij inán.

'Miej ónogo' tajli, onos tokalis iwán tapixkalis, yawi onoti sekti iwán taroton, wí' tiempo iga sektajtiás iwán wí' tiempo iga tarotonitiás, taneis iwán tayowatis.

Iwán Dios kijtoj iga maye'onokan Noé iwán ipilowan iga inín tájtōl:

—Xipiwikan iwán xakan noyan pan tajli. Amejemen anyawij ankimandarotij inochi animálmej yej ono' ipan tajli. Takayomej, kowamej, totomej iwán topojmej. Inochi animálmej iwán kuaxiwimej yej mo-ixmati iga mokua, wel ankikuaskej.

'Ay'ya máj nia nikpolōti nochi yej isato' iga maamikikan. Ay'ya yawi witzeti se' ijkōpa tiawa' yej poxsan recio yej kipolowa nochi yej ono' ipan tajli. Niktálíja akosamalo' ipan mixti iga manesi iga ay'ya yawi witzeti nisé yej poxsan recio tiawa' yej kipolowa nochi yej ono' ipan tajli.

Dios kichiwa iga la gente amo matajtōkan ipan sesan tájtōl

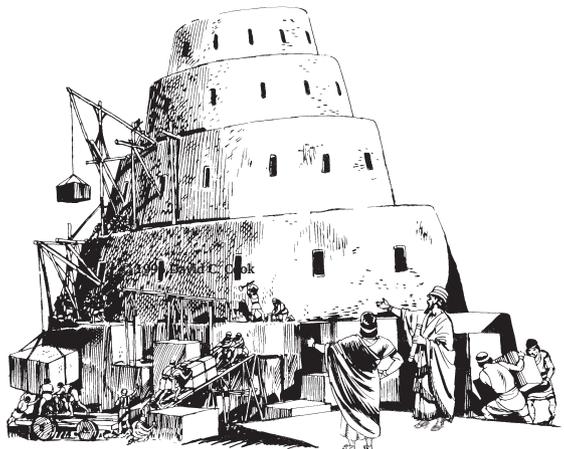
Génesis 10:32–11:9

Kua' poliwiło'ya, yej momanawijkej kipiakej poxsan ipilowan iwán ijkōn iga piwilo' sej ipan tajli. Inón tiempo inochi yej onokej ipan inín tajli kipiayaj sesan itajtōlmej. Se día kijtojkej:

—Tiawij tikchíwatij se weyi-altepe' iwán se torre yej paréj wejkapan iga mateweyimátlitikan. Amo matipapayintinemikan noyan ipan inín tajli. Máj yekti sékansan matimochantikan.

Kua' Dios kita' inón altepe' iwán torre yej nemi kichíwayaj tajtaga', kijtoj: “Kitzintíjkeja iga tekipanowaj iwán ayagaj wel kikawaltíaj. Inochin kipiáj sesan itajtōlmej, inón iga wel moentenderowaj iga kichíway yej kejlánkej. Inán matitemokan iga matiktajtōlpatatij iga ay'ya mamotajtōlkakikan wan iyiknimej.”

Iwán ijkōn Jehová Dios kitajtōlpatá' inochi gente. Inón iga kikajtejkej iga kichíwayaj altepe' iwán torre

© 1996 David C. Cook

iwán papayinikej noyan ipan tajli. Iwán inón altepe' motokawij Babel, iga Dios ompa kitajtolpata' inochi gente.

Dios kitapejpena Abraham

Génesis 11:10, 27-32; 12:1-20

Onoya se taga' yej itoka' Taré yej ipiltzimpa ipilowan Sem. Taré kipiá' se ipiltzin yej kitokawij Abraham. Abraham monamiktij wan se takotzin yej itoka' Sara. Iwán yejemen onoya se isobrinoy itoka' Lot. Chantitoyaj ipan país yej itoka' Babilonia,ⁱ ipan se altepe' yej itoka' Ur. Se día Dios kijlij Abraham:

—Xikajtewa mótal, mokniwan iwán íkal motaj iga tiati ipan tajli kan nej nia nimitznexiliti. Iwán mopilowan poxsan yawij piwitij iwán ipan yejemen nia nikchiwati se weyi nación; nia nimitzyolchikawati iwán motoka' poxsan yawij kiweyimatilitij. Iwán iga tej tincredowa, sekin no yawij pakitij. Nikye'itas yej mitzye'itas iwán ayá' nikye'itas yej ayá' mitzye'itas. Iga tej inochi familias de inín tajli yawij yolpakitij iga kipiasej yej yekti.^j

Taré yej itajpa Abraham, kisa' ipan ital. Yajki iwán Abraham iwán Sara yej isiwa'pa Abraham. Lot yajkij no iwamej ipan se' tajli yej itoka' Canaán. Kua' asikej ipan altepe' yej itoka' Harán, ompa kawikej iga mochantijkej. Yej itajpa Abraham migui' ipan inón altepe' yej itoka' Harán.

Kua' mígui'ya itaj, Abraham kichij inewi kensan Dios kitekimá'. Iwán kisa' Abraham iwán Sara iwán Lot ipan inón altepe' yej itoka' Harán iwán iborregojmej, iganadoj iwán yej kicuidarowayaj iganadoj. Iwán asikej kan kitokawiyaj Betel, ipan inón tajli yej itoka' Canaán. Yej ichamej Canaán kijliayaj cananeo, e' Dios kijlij Abraham iga inón tajli yawi kawiti iga ipilowan. Iwán Abraham kinechkoj te'ti iga kichij ompa se altar^k iwán iyixko kitatij se anímal iga kimá' Dios.

Iwán apistajtiá' noyan ipan inón región. Abraham kijtoj iga ay'ya kipiás te kikuaj iwán yajki mochantito Egipto, iga kikagui' ompiga onoya tákual.

Kua' asitiáyaja Egipto, Abraham kijlij isiwa':

—Nej nikmati iga tej tipoxmonsajti' iwán kua' egipciojmej mitzitaskej, yawij mitzelewitij. Iwán yawij nemiktitij iga xikawi iga yejemen. Inón iga xikijlikan iga tinoknin.

Kua' asíkeja Egipto, egipciojmej kitakej Sara iga poxsan monsajti'. Iwán yajkij kijlitoj Faraón, yej egipciojmej irreymej, iga inón siwa' poxsan monsajti'. Despuéj egipciojmej kiwigakej Sara ichan Faraón iga

ⁱ Babilonia kan ichan gente yej kijliá los caldeos. ^j Gálatas 3:8 ^k Xikita glosario "Altar".

íwān mamonāmikti. Faraón kinekiá iga makipiá ken se yej imela'siwa'. Inón iga Faraón kimá' Abraham borregoymej, vacajmej, burrojmej, camelloymej' iwān monsoymej. E' Dios akiye'ita' yej nemi kichiwaj. Iwān Dios kiknochij Faraón; isiwamej iwān ipilowan menfermarojkej. Inón iga Faraón tatitan iga makinotzatij Abraham iwān kijlij:

—¿Te iga inín tinechiwilij? ¿Te iga ayá' tine-ijlij iga inín siwa' tejsa mosiwa'? Tej tikijtoj iga moknīn iwān tikmá' lugar iga manikui katka mosiwa' iga nosiwa'. Nigaj ono' mosiwa'. ¡Xíkuiya iwān xákanya!

Iwān Abraham kisa' Egipto, iwān isiwá' iwān inochi yej kipiaya.

Abraham iwān Lot moyojyokatiáj

Génesis 13–14

Kuá' Abraham kisa' Egipto iwān isiwá' iwān inochi yej kipiaya, yajkij sej ipan tajli de Canaán. Iwān isobrinoy yej itoka' Lot yaya iwān yejemen. Kuá' asikej sej Betel ompa kan Abraham achto kichij se altar^m, ompa moketza' iwān kimiktij se anímal iga kimá' gracias Dios.

Abraham poxsan katka rico, kipiaya oro, plata iwān poxsan komati yolkamej. Lot no katka rico, ijkōsan ken ikoko Abraham. Kipiaya komati borregoymej, vacajmej iwān gente yej íwān onoyaj; ompa kan onoyaj ayá' kimakaya iga matakua^{kan} mia' yolkamej. Ay'ya wel onoyaj sekan iga yej kicuidarowayaj iganadoj Abraham mokuejkuesowayaj iwān yej kicuidarowayaj iganadoj Lot. Iwān ijkín se día Abraham kijlij Lot:

—Nej mokoko iwān tej tinosobrinoy inón iga ayekti iga tejémensan matimokuejkuesokan, niga wān nomayoralmej niga iwān momayoralmej. Anka yekti iga matimoyojyokatíkanya. Ompa ono' inochi tajli iga xiktapejpena kan timochantij. Siga tej tia a la izkierda, nej nia a la derecha, siga tej tia a la derecha, nej nia a la izquierda.

Lot kitachilij noyan kan planada kita' iga tayekan kan ono' ati' yej itoka' Jordán, iwān kita' iga inón planada kipiaya komati a'ti, nesía ken tikita jardín yej Dios kichij. Iwān Lot kitapejpen inewi inón planada yej ono' itenoj a'ti Jordán iwān ompa yajki mochantito itzalan altepemej kan poxsan tayekan. Despuéj yajki mochantito este ipan altepe' yej itoka' Sodoma

© 1996 David C. Cook

^l Xikita glosario “Camello”. ^m Xikita glosario “Altar”.

kan la gente poxsan katka małojmej iwán kichiwayaj yej poxsan ayekti.

Abraham kawı' Canaán kan paréj pampatepeyoj, iwán Dios kijlij:

—Ompa kan tonó', xitachá noyan. Nej nia nimitzmakati inochi tajli yej tikita, iwán nochipa yawi mochiwati motatki iwán iga mopilowan. Nej nia nikpoxpiwiti yejemen ken talpínol yej ono' ipan tajli.

¡Ximoketza inán, iwán xiknejnemili inín tajli iga inochi iweyajka iwán inochi ikoyajka iga nej nia nimitzmakati!

Iwán Abraham kixixitın ikuetaxkajlimej iwán kikokolochoj iwán yajki mochantito ipan kuayoj kan itoka' Mamre, itenoj altepe' Hebrón. Ompa kichij se altar, iwán iyixko kitatij se yolka' iga kimá' Dios.

Miej Abraham chantitoya Mamre, reyejmej yej chantitoyaj Sodoma iwán Gomorra onoyaj en guerra icontraj gobiernojmej yej sejsé' altepemej. E' Sodoma iwán Gomorra kipolojkej kua' onoyaj en guerra, iwán cholojkej kan planada. Inón planada kipiaya poxsan axaxapo' yej poxsan wejweyi. Kua' motajtalojtiayaj wejwetzikej ipan inón axapomej. Iwán sewo' reyejmej kalakkej ipan ialtepeyo Sodoma iwán Gomorra iwán kiwigakej nochi takualmej iwán yej poxsan patioj yej ompa onoya. No kiwigakej sekin siwatkej yej ompa onoyaj. Kua' mokupekej panotejkej ichan Lot yej isobrinojpa Abraham yej chantitoya Sodoma, iwán no kiwigakej preso iwán inochi yej kipiaya. Se taga' yej choloj yajki kijlito Abraham inochi yej sucederoj.

Kua' Abraham kimati' iga isobrinój óno'ya preso, kinechkoj inochi imonsojmej, onoyaj 318 tajtaga' iwán kisentalohtijkej inomej reyes este ipan altepe' yej itoka' Dan. Abraham iwán imonsojmej kisémpolojkej, iwán kitalohtijkej este ipan altepe' yej itoka' Hoba, iwán ompa kikuilijkej inewi yej kichtekaj. Ijkón iga Abraham kipalewij isobrinój Lot iga momanawij iwán kipiá' sej yej itátkipa yej kichtekilijaj. Iwán no kimanawij inochi siwatkej iwán sekin gente.

Kua' kitanílija inochi iyenemigojmej, Abraham mokupea', iwán el gobierno de Sodoma iwán se isacerdotej Dios yajki kixnamikito. Inón sacerdote kitokawiyaj Melquisedec, iwán yéj no katka rey de Salem. Melquisedec kitenewij Dios iga makipalewi Abraham iwán ijkín kijlij:

—Dios yej kichij cielojmej iwán tajli, yawi mitzmakati yej yekti.

Iwán la gente yawi kiweyimatiłtiti Dios iga yéj mitzpalewij iga tiktanilij moenemigojwan.

Iwán Abraham kimá' Melquisedec parte de itatkimej yej sejo' ki-ojpa-asi'. De cada cien yej itátkipa Abraham, diez kimá' Melquisedec.

Despuéj rey de Sodoma kijlij:

—Nemaka inochi nogentej, iwán xíkuiya iga tej inochi yej notatkimej.

E' Abraham kijtoj:

—Nikprometerowilij toTēko Dios yej ono' ajko, yej kichij cielo iwán tajli iga ayá' nia nikuiti nitē yej tejpa motatki iga nikēman amo xikijto iga tej tinerricojtlij.

Iwán Abraham yajki sej ichan.

Dios motajtōltiáj iwán Abraham

Génesis 15:1-6, 13-14, 18; 16:1-12, 15-16; 17:1-21, 23-27

Despuéj Dios kinotza' Abraham iwán kijlij:

—Amo ximoknoṁati Abraham, nej nimitzmaṁawiá iwán nimitzmakas yej pox valerowa.

E' Abraham kijtoj:

—¿Notejas iga xinemaka inón yej pox valerowa? Tej tikmati iga ayá' nipilwaj.

Iwán Dios kikixtij Abraham ompa kan tatapojtoyaj iwán kijlij:

—Xikye'tachili cielo iwán xiconṁaro sitalimej, siga wel; iga ijkón yawi piwiti mopilówampa ipilowan.

Abraham moconfiaroj iga wel mochiwas yej Dios kijlij. Inón iga Dios kita' ken se taga' yej poxsan ye'nemi.

Dios ṁo kijlij Abraham:

—Xikmati iga mopilówampa ipilowan yawij mochantitij ipan se país kan ayéj italmej. Ompa yawij onotij ken esclavojmej,ⁿ yawij kiknochiwatij cuatrocientos años. E' nej nia nicastigaroti inón nación iga poxsan yawij kitekipanoltitij mopilówampa ipilowan. Iwán despuéj mopilówampa ipilowan ompa kimajkawaskej iwán kua' kisaskej, poxsan motapialiskej. Inín tajli nia nikmakati mopilowan, pewas ipan río de Egipto iwán tamatiti este ipan weya', yej itoka' Eufrates.

Panojkay máj de diez años desde iga Dios kijlij Abraham iga yawi kimakati yéj iwán ipilówampa ipilowan inón tajli yej de Canaán. E' Abraham iwán Sara aya pilwajkej. Ichān Abraham onoya se siwa' de Egipto itoka' Agar, ompa onoya iga tekipanowaya, iwán inochi yéj kichiwaya iga yéj onoya iga iyesclavaj Sara. Se día Sara kijlij Abraham:

—Ta' xikita, Dios ayá' kineki iga manikpiá nopiltzīn, e' nimitzijliá iga ximotecho iwán noesclavaj Agar. Pues nej nikijtowa iga ipan yéj kena tikpiás mopiltzīn.

Abraham kine' ken iga Sara kijtoj, iwán despuéj Abraham kitechoj Agar. Kua' Agar kimachilija iga xolóyoja, kijiyayay ipatronaj iwán ay'ya kiyē'itaya. Iwán Sara motelwij iná' Abraham, iwán Abraham kijtoj:

ⁿ Xikita glosario “Esclavo”.

—Ta' xikita, moesclavaj tej tikmandarowa. Xikchiwili ken tej tikneki.

Iwán ikuá'ya Sara kipewaltij iga kiknochij Agar. Iwán Agar choloj iwán yajki ipan desierto^o kan ayagaj chantito'. E' iyángel^p Dios kasi' ipan desierto itenoj atzontekon, iwán kijlij:

—Xaj sej kan ono' mopatronaj iwán xikchiwa inochi yej yéj yawi mitzijliti. Tia tikpiati poxsan mopilowan. Inón mopiltzín yej tia tikpiati tia tiktokawiti Ismael, iga Dios mitzíta'ya iga tichokato'. Kuá' yéj yawi yolasiwiti, yawi lucharoti iwán a'san nesis, iwán nochi yawij lucharotij icontraj yéj.

Iwán Agar yajki sej ichan Abraham. Despuéj Agar kita' se ichoochin. Inón vej Abraham kipiaya ochenta y seis años iwán inón xolo' kitokawij Ismael.

Kuá' Abraham kipiaya noventa y nueve años, Dios kixnextilij iwán kijlij:

—Nej niDios yej nochi wel nikchiwa. Xiye'nemi, amo xikchiwa yej ayekti no-ixtaj iwán tiawij timotajtoltitij. Nia nikpiwiti poxsan mopilówampa ipilowan iwán ipan tej yawij kīsatij yej mochiwati reyejmej iwán kichiwaskej paismej. Inón pacto yej nikchiwa iwán tej iwán inochi mopilowan, iga nej nia nimochiwati nochipa amoDios. Tej iwán yejemen nia nimitzmakatij tajli yej itoka' Canaán, inón tajli kan inán tichantito'. Nia nimitzmakatij iga nochipa mamochiwa amotatki iwán nej nia nimochiwati amoDios.

'Amo xikelkawakan yej nimitzijlijkej. Inín anyawij ankichiwatij: inochi tajtaga' yej de amejémempa yawij kichiwilitij se operación yej kijliáj circuncisión.^q Inochi tajtaga' makitekilikan ikuakajlotzín ipan. Inón yawi mochiwati iga manesi iga nimotajtolitija iwán amejemen. De aman iwán nochipa, inochi tajtaga' yej de amejémempa yawij mocircuncidarotij kuá' kipiaya ocho día iga nacerojkej. Ijkón nopactoj nestikawiti ipan ikajlomej ipan inochi ividajmej. Yej ayá' kinekis iga mocircuncidaroj awel mochantij iwán amejemen iga ayá' kichiwa ken kijtowa nopactoj.

Dios kijlij nō Abraham:

—Nia nimitzmakati se mopiltzín ipan Sara.

Abraham motolojtiajki este ipan tajli iga motankuaketza' iwán kijtoj ipan iyalmaj: “¿Ixtaj se taga' de cien años weljo' kipiá ipiltzín? ¿Ix an cierto iga Sara weljo' kitas ipiltzín, e' kipiaya noventa años?”

^o Xikita glosario “Desierto”. ^p Xikita glosario “Ángel”. ^q Xikita glosario “Circuncisión”.

Iwán Dios kijlij:

—Nej nikijtoj iga mosiwa' Sara yawi mitzmakati se mopiltzin iwán tia tiktokawiti Isaac. Yéj yawi kitati ixolo' inímejsan fechas ipan ininsan año yej wí'.

Abraham kichij ken Dios kijtoj, iwán no kicircuncidaroj Ismael, iwán inonsan día no kicircuncidarojkej iyesclavojmej iwán inochi yej onoyaj ichan Abraham yej ompa tekipanowayaj, ijkón ken Dios kitekimá'. Abraham no mocircuncidaroj.

**Abraham kitenevia Dios iga amo mapoliwikán gente yej
chantitokej Sodoma**

Génesis 18

Se día toTeko Dios kixnextilij Abraham. Abraham ewatoya ipan ikalten kuá' kita' eyi tajtaga' eejkatokej iyixtaj. Iwán se de yejémempa, Dios.

Kuá' Abraham kita' imanín moketza' iga ki-omemawij iwán kiwigakej iga mamosewítij itampa kuawi' kan tasejkan, iwán tatekimá' iga mamokuiti a'ti iga mamokxipakakan iwán no tatekimá' iga mamokuiti tákual iga yejemen.

Kuá' támí'ya takuajkej, paxalowanimej kitajtankej Abraham:

—¿Kan ono' mosiwa' Sara?

—Ne ono' kalijti' —kijtoj Abraham.

Iwán se de yejemen kijtoj:

—Se xiwi' sej niwi' nimitzpaxalowiliki iwán íkuá' mosiwa' Sara yáwiya kipiati se ipiltzin.

Miej kalijti' Sara kikaktoya inochi yej kijtojtoyaj, wejwetzka' iga yéj iwán Abraham póxsanya katka yolejkej.

Iwán Dios kijlij Abraham:

—¿Te iga wetzka Sara? Iga Dios ateyi yej awel makichíwa.

Despuéj inomej paxalowanimej mokejketzkej iwán ojkuikej iladoj altepe' Sodoma. Iwán ijkín kijtoj Dios: “Anka yekti iga manikijli Abraham yej nia nikchíwati, iga yéj yawi mochíwati tetaj de se weyi nación. Pues nej nikijlij iga nia nikmakati yej yekti inochi gente iga yéj kichíwa ken nikijliá; iwán no niktapejpen iga makitekimaka ipilowan iwán yej ipilowampa ipilowan iga makichíwakan yej nikmachtijkej iwán makichíwakan inochi yej yekti iwán ijkón nej nia nikchíwati inochi yej nikijlij.”

Iwán ijkín Dios kijlij Abraham:

—Gentejmej yej chantitokej Sodoma iwán Gomorra momati iga ayá' ye'nemij iwán kipoxchíwaj yej ayekti. Inán nia ompiga iga manikita

sigá kichijtokej yej poxsan ayekti ken iga mojtowa. Sigá kichijtokej nia nikmatiti.

Iwán iyomexti paxalowanimej yajkij Sodoma, e' Dios káwigo' achi máj iwán Abraham. Iwán Abraham kitajtan Dios:

—¿Ix tia tikchiwati iga mamikikan sekan yej ye'nemij iwán yej kipoxchiwaj yej ayekti? Sigá ono' ipan inón altepe' cincuenta tajtaga' yej ye'nemij, ¿ix tia tikikneliti inomej cincuenta? Awel xikmíktiya yej ye'nemij iwán inomej yej ayá' ye'nemij. Tej tijuez yej tikmandarowa inewi tajli, iwán nochipa tia tikchiwati yej yekti.

Iwán Dios kijtoj:

—Sigá nikasi cincuenta yej ye'nemij ipan altepe' Sodoma, iga yejemen nia nikikneliti inochi yej chantitokej ompa.

Abraham sej kijlij:

—Xineperdonaro iga nimixewiá iga nimitznotza ijkín, pues tej tiDios iwán nej nichijto' iga talpínol. E' sigá políwi-o' cinco yej ye'nemij iga mamasi cincuenta, ¿ix tikpólojsan inewi altepe' iga inón cinco yej políwi?

Dios kijtoj:

—Sigá nikasi cuarenta y cinco yej ye'nemij ayá' nia nikpoloti.

Ki-ojpatajtan Abraham:

—Sigá maono cuarenta yej ye'nemi, ¿ix tikpólojo' in altepe'?

—Iga inón cuarenta ayá' nia nikpoloti altepe' —kijtoj Dios.

E' Abraham sej kijlij:

—Nimitzijliá iga amo xinekuesowili iga nimitzojpa-ijliá inonsan sej. E' sigá tikasis ompa treinta yej ye'nemij, ¿ix tikpoloj in altepe'?

Dios sej kijlij:

—Sigá nikasi treinta ayá' nia nikpoloti altepe'.

Abraham sej ki-ojpa-ijlij:

—NoTeko nimajmawi iga sej nimitzojpatajtani, e' ¿ix tikpoloj in altepe' sigá tikasis veinte yej ye'nemij?

Dios kijtoj:

—Iga inón veinte yej ayá' kichiwaj yej ayekti, ayá' nia nikpoloti altepe'.

Abraham sejo' ki-ojpa-ijlij:

—NoTeko achi xine-ikneli iga amo xinekuesowili, e' nia nitajtoti inán sesan vej iwán ay'ya máj nia nimitzkuejkuesoti; ¿ix tikpoloj in altepe' sigá tikasis diez yej ye'nemij?

Dios kijlij:

—Nike maono diez yej ye'nemij aya'san nia nikpoloti altepe'.

Kua' Dios tami' tajtoj iwán Abraham, yajki. Iwán Abraham yajki sej kan ono' ikuetaxkajli.

Dios kipolowa altepe' yej itoka' Sodoma e' kimānawia Lot

Génesis 19:1-29

Kua' nemi_u taku_ikuiliwi, inomej omen angelejmej^r yej kipaxalowil_itoyaj Abraham asikej Sodoma, e' nesiaj ken gente. Iwan Lot ewatoya ojtenoj kan kalakiya ipan altepe'. Kua' kita', moketza' iga komemawij. Motzompiloy iwan kijlijkej:

—Nokniwan nimitzijliaj iga matiakan kalijti' iga ompiga xikochitij. Mosta isajpa anyaskej.

E' yejemen kijtojkej:

—Anka ayá' niaskej, gracias. Niawij nitanesitij ipan calle.

E' Lot poxsan kitejteki'ijlijkej iwan este que kinekkej iga senyajki_j ichan. Kua' asikej, Lot kichij takual iga paxalowanimej iwan cenarojkej.

Aya kochaj kua' inochi tajtaga' yej ichamej ompa Sodoma kiyawalojkej kajli. Chokomej iwan wewetkej pewakej iga kitzajtzili_iaj Lot:

—¿Kan onokej in tajtaga' yej yewa asikej mochan? ¡Xikixtikān!
¡Niknekij manimotekakan iwan yejemen!

Iwan Lot kisa' iga kinotzkej, e' kua' kisa', paréj kiye'tzakua' ikalten iwan kijlijkej:

—Noamigojwan, amo xikchiwakan yej pox ayekti.

E' yejemen kijtojkej:

—¡Xicholo ompa!

Nimaninsan kipewaltijkej iga kimagakej Lot iwan kina'techojkej kalten iga makixitinakan. Iwan angelejmej kimatilankej Lot iga kakijkej kalijti'. Iwan angelejmej kitzakkej kalten iwan inochi kipachatilijkej inomej tajtaga' yej onoyaj jueraj. Inochi este yej chokótzino' iwan este yej majya wewej, pachatiakej. Iwan ijkón siawikej iga kimamatemojtinemi_iaj kalten.

Iwan inon omen paxalowanimej kijlijkej Lot:

—Xikui mosiwapilowan, iwan yej monamiktijnekij iwamej, iwan inochi yej tikpia' ipan inin altepe'; xikixti iwan xikuiga wejka. An si niawija nokta nikpolotij in inin altepe' iga poxsan kichiwaj yej ayekti gente yej nij chantitokej iwan asi'ya este iyixtaj Dios, iwan inon iga netitankej iga manikpolokan.

Iwan Lot yajki kitato chokomej yej monamiktijnekij iwan itakomej, iwan kijlijkej:

—¡Matikisakanya nigaj, iga Dios yawi kipoloti inin altepe'!

^r Xikita glosario “Ángel”.

E' chokomej ayá' kicredojkej yej Lot kijtoj, iwán como némiya tanesiá, angelejmej kijlijkej Lot:

—¡Ximaporado! xikixti mosiwa' nigaj iwán inón ome motakomej, siga ayá' tikneki iga ximiki kua' niawij niktatitij gentejmej de inín altepe'.

E' como Lot pox i'san nenentoya, inón ome angelejmej kimatilantiajkij, yéj iwán isiwa' iwán itakomej iga Dios kiknélijo' yejemen, iwán kikixtij ipan inón altepe' iga kimanawij.

Kua' kiskeja ipan altepe', se de inomej angelejmej kijtoj:

—¡Ximotalokan, ximomanawikan! Amo xitachakan amotepotztaj, niga ximokeketztiakan kan planada. Xakan pan tepemej siga ankinekij ximomanawikan.

E' Lot kijlijkej:

—¡Ayá' noknimej! Amejemen annepalewíjkeja poxsan, anmochijkej pox ante-ijiknimej iwán nej iga annemanawijkej. E' awel niawij ipan tepemej, iga ompa wel nepasarowaj tejté yej ayekti iwán nimikiskej. Ne-iga ono' se altepe' poxsan alimpatzín. Na'san ono' wan wel nimomanawíj ipan. Ompiga xinetitanikan.

Se de yejemen kijtoj:

—Ono' bien. Nia nikchiwati yej tine-ijlij. Ayá' nia nikpoloti altepe' iga yej tine-ijlij. ¡Xákanyawa' ompiga!, awel nikchiwa nité miej iga aya amasij ompiga.

Kua' tanési'ya, Lot asi' ipan inón altepe' yej itoka' Zoar, Dios kititan ti'ti iwán azufre yej wetzi' ipan Sodoma iwán Gomorra ken tikita tiawa'; kipoloj inochi yej chantitoyaj ompa iwán kipoloj no inochi mijlimej iwán inochi yej takilyowij yej onoya pan planada.

Isiwa' Lot yaya tatepotztaj, tachá' itepotztaj iwán ómpaya ejkatikawi', ay'ya semi molin iga móchija estatua de ista'.

Se'ya día isajpa, Abraham yajki kan nokta tatapowa' iwán Dios; tachá' iladoj Sodoma iwán iladoj Gomorra iwán noyan kan planada, iwán kita' iga noyan tejkawiá pokti, ken tikita se weyi ti'ti. Ijkón Dios kejlan Abraham iwán kikixtij Lot ompa kan poliwiło'.

Mokuejkuesolo chan Abraham iga itechko ome ipilowan

Génesis 20:1; 21:1-4, 8-21

Kua' poliwiło'ya Sodoma iwán Gomorra, Abraham kisa' kan onoya iwán yajki mochantito ipan se altepe' yej itoka' Gerar. Yajkij no isiwa', Sara iwán iyesclavaj^s yej itoka' Agar yej Abraham no kikui' iga isiwa'. Ompa Sara kita' ipiltzin iwán kitokawij Isaac, iwán kicircuncidarof^t kua' kiwigay ocho día iga onoko.

^s Xikita glosario “Esclavo”. ^t Xikita glosario “Circuncisión”.

Kua' Isaac kikawaltíjkeja iga chíchi, Abraham iwán inochi imonsojmej, kilwichiwilijkej. E' Sara kita' Ismael yej ipiltzín Agar iga kipinajtiá Isaac. Iwán Sara kuesiwi' iwán ijkín kijlij Abraham:

—¡Makisákanya Agar iwán Ismael! Kua' timikis, anikneki ni alín Ismael makikui iga iherenciaj yej motátkipa; nopiltzín Isaac xiktatkimaka inewi.

Kua' inín kikagui' Abraham poxsan moknomati' iga ayá' kinekiá makikixti Ismael. E' Dios kijlij:

—Xikchiwa inochi yej Sara mitzijlij, iga mopilowan yawi witzeti ipan Isaac. Iwán Ismael nia no nikpiwiti ipilówampa ipilowan iga yéj no mopiltzín.

Ipan se'ya día, poxsan isajpa, Abraham moketza' iwán kimá' Agar pan iwán se kuetaxtekon^u tento wan a'ti, iwán kinawatij. Agar yajki iwán ipiltzín, iwán nentinemiaya ipan desierto kan ayagaj chantito', iwán ay'ya kimatiá kan yaya. Kua' támi'ya a'ti yej onoya ipan kuetaxtekon, kikajtej chokotzín itampa se kuawi' yej chapati' iga poxsan tarotonitiaya, iwán yajki motalito wejka iga ayá' kinekiá makita iga atane'mikis. Iwán chokotzín pewa' iga choga'. Dios kikagui' iga chokotzín chokato', iwán este ipan cielo Dios iyángel kinotza' Agar iwán kijlij:

—Agar amo ximajmawi porque Dios kikágui'ya iga chokato' mochokotzín ompa kan ono'. Xicuidaro mopiltzín, pues Dios yawi kichiwati iga mapíwi ipilówampa ipilowan iwán kichiwasej se weyi país.

© 1996 David C. Cook

Iwán Dios kinextilij Agar se atzontekon. Yéj yajki iwán kitemij kuetaxtekon wan a'ti iwán kimá' Ismael iga makoni. Iwán ompa mochántijkej kan na'san atzontekon. Dios kipalewij chokotzín, iwán weyá' iwán mochántij ipan desierto iwán poxsan wel kimimaya tejté iga tawíjtol. Iye' kinamiktij iwán se takotzín de Egipto iwán poxsan piwi' ipilówampa ipilowan Ismael.

^u Xikita glosario “Kuetaxtekon”.

Dios kitaliá a prueba Abraham iga makita siga moconfiarowa ipan yéj

Génesis 22:1-18

Awejkati' Dios kitalij a prueba Abraham iga makita siga moconfiarowa ipan yéj. Inón iga kijlij:

—Abraham, xikui moselpiltzín Isaac yej tikpoxneki, iwán xaj ipan tajli yej itoka' Moriah, nigaj ipan Canaán. Kua' tóno'ya ompiga, xinemaka mopiltzín iga ofrenda. Xikmikti iwán xiktati iyixko se tepe' yej nia nimitznextiliti.

Ipan se'ya día, isájpasan, Abraham moketza' kixilajtij iburroj; kitzojtzonte' kuajkuáwil iga kitatiá ofrenda. Iwán yajki ompa kan Dios kijlij, iwán ipiltzín Isaac iwán ome imonsojmej. Nejnenkej eyi día iwán Abraham wéjkanan kita' inón tepe' kan yawi tamiktiti iga kimaka iyofrendaj Dios. Iwán kijlij imonsojmej:

—Xikawikan nigaj iwán burro. Nej iwán chokotzín acho' máj nitayakanaskej; niawij nikmakatij ofrenda Dios iwán nimokuepaskej sej.

Abraham kikui' kuajkuáwil iga yawi kitatiti yej yawi kimiktiti iwán kisaloltij Isaac; iwán kikui' cuchillo iwán ti'ti. Iwán yajkij omémejsan, iwán después Isaac kijlij itaj:

—Notaj, tikpiáj kuajkuáwil iwán ti'ti, e' ¿kan ono' in borrego' yej tiawij tikmiktitij?

Itaj kijtoj:

—Dios kichiwas iga maono se borrego iga matikmiktikan.

Kua' asíkeja kan kijtoj Dios, Abraham kichij se altar. wf0023 Iwán Abraham kinejnechkoj kuajkuáwil; iwán kilpij ipiltzín yej itoka' Isaac iwán kitalij iyixko altar ipan kuajkuáwil.

© 1996 David C. Cook

© 1996 David C. Cook

▼ Xikita glosario “Borrego”. ⚭ Xikita glosario “Altar”.

E' kuá' kíkui'ya cuchillo iga kimiktiayay ipiltzín, iyá̄ngel Dios kinotza' este ipan cielo iwán kijlij:

—Amo xikmikti in mopiltzín. Inán nikmátiya iga tej tikmajmawiliá Dios, pues tej ayá' tikiyan iga tikmikiá moselpiltzín.

Iwán íkuá'ya Abraham kita' se borrego molialiarojto' ikuakua ipan imajma' se kuatzín. Abraham yajki kikuito inón borrego iwán kimiktij iga ofrenda. Migui' borrego iga kitakixtilij Abraham ipiltzín.

Iwán Dios kijlij Abraham:

—Nia nimitzyolchikawati poxsan iga inín yej tikchij iga ayá' tine-iyánlij moselpiltzín. Nia nikpoxpiwiti mopilowan ipilowampa ken tikita sitalimej yej ono' ipan cielo iwán ken xajli yej ono' lamarten. Iwán inochi país yej ono' ipan tajli yolpaktoskej iga tej tikchiwa ken nikjytowa.

Kita-ijtaniliáj Isaac

Génesis 23:1-2, 17-19; 24; 25:5, 7-10

Kuá' Sara kipiaya ciento veintisiete años, migui'; iwán Abraham kitajtanilij ivecinojmej, ompa ipan Siquem, iga makinamakiltikan tájkol tajli iga makichiwa se xapo' iga kitoka isiwá' iga migui'. Kinamakiltijkej iwán ipan inón tajli, Abraham kitoga' isiwá'.

Abraham póxsanya katka wewej, iwán Dios kirricojtilij. Se día Abraham kinotza' iyesclavoj yej majya wewej, yej onoya acargo inochi itekipánol Abraham, iwán kijlij:

—Xineprometerowili iyixtaj Dios, yej kichij cielo iwán tajli, iga ayá' tikmakas lugar nopiltzín Isaac iga mamonamikti iwán takotzín de inín tajli de Canaán, sino que tej tiati ipan nótal, iwán ompa tia tiktapejpenati se takotzín iga yéj, e' yej noknímejpasan. Iwán iyesclavoj kijtoj:

—E' siga takotzín ayá' wí'neki nowan, ¿te nikchiwas? ¿Ix manikuiga mopiltzín ipan tajli kan tichantitoya?

Abraham kijlij:

—¡Ayá', amo xikuiga ompiga nopiltzín! Dios nekixtij ompa iga nemá' inín tajli iga nopilowan ipilowan, inón iga nopiltzín yawi kawiti nigaj. Dios yawi kititaniti iyá̄ngel^x iga matapanotiá iga xikuajliga se takotzín iga isiwá' nopiltzín. Siga takotzín ayá' wí'neki mowan, ompa tej ay'ya tikmati, e' jawel tikuiga nopiltzín ompiga!

Iwán iyesclavoj kiprometerowilij iga yawi kichiwati yej kijlij Abraham. Después kitapejpen regalo yej máj yekti yej kipiaya ipatrón, kikui' diez camello^y iwán yajki ipan altepe' yej itoka' Harán ipan

^x Xikita glosario “Ángel”. ^y Xikita glosario “Camello”.

Mesopotamia. Kua' inón esclavo^z asi' altepeten^o nej némiya takomitiaya. Inón hora siwatkej iwán takomej tekiyayaj atakuitij. Inón esclavo kimá' lugar iga mamosewikan icamellojmej pozojtenoj, iwán pewa' iga tajtoj iwán Dios:

—Jehová iDios nopatrón Abraham. Achi xikpalewi nopatrón, iwán xinenextili yej nimitztajtaniliá. Nia nimotaliti nigaj pozojtenoj mej takomej de nígajpa wítzej atakuikij. Xikchiwa iga takotzin yej manikijli: “¿Ix ayá' achi tinemakas a'ti iga manikoni yej tikuiga ipan moakon?”, iwán mane-ijli: “Kén iga ayá', xikóniya, iwán nō nia nikamakati mocamellojmej”, iwán ma inonya yej tej tiktapejpen iga isiwa' Isaac. Ijkón nia nikmatiti iga tikpalewij nopatrón.

Aya tamiá iga tatapowa iwán Dios kua' kita' ompa wi' se takotzin kikechpanojtiwi' iyakon. Iwán inonwa' Rebeca, yej isiwapiltzin Betuel, yej ipiltzin Nacor yej iyíknimpa Abraham. Rebeca poxsan katka monsjati' iwán aya wewejoy, yéj temoj ipan pozo, iwán kitemij iyakon iwán némiya yaya, íkua' inón esclavo motaloj iga kitechoto iwán kijlij:

—Achi manikoni alín a'ti yej tikuiga pan moakon.

—Xikóniya tajwéj —kijtoj takotzin.

Iwán imaninsan kitemowij iyakon iwán kimá' iga makoni. Kua' tami'ya konij a'ti, takotzin kijlij:

—Nō nia nikixtiti a'ti iga makoni mocamellojmej.

Iwán imaninsan kakij a'ti ipan akal kan atij animalmej iwán yajki mia' vej pozo este que kikixtij a'ti iga inochi camellojmej. Inón esclavo kitachilijtoya, e' até kijtoya, pues yéj kinekiá makimela'mati siga toTeko kititanilij inón takotzin. Kua' camellojmej tami' konijkej a'ti, inón taga' kikixtij se anillo de oro, iwán kimá' takotzin iga iyadornoj ipan iya', ken iga yejemej kitaliáj. Nō kimá' ome pulsera de oro iga makitali ipan ima' iwán kijlij:

—¿Ix awel tine-ijlij a'yéj motaj? ¿In ichan motaj ono' an kan achi ompa manikochi?

Iwán yéj kijtoj:

—Nej ipiltzin Betuel, yej ipiltzin Nacor. Nochamej ono' lugar iga xitanesi ompa, nō ono' lugar kan motekaj camellojmej iwán nō ono' itakualmej.

Iwán inón esclavo motankuaketza' iwán kiweyimatiltij Dios, ijkín kijtoj:

—¡Gracias tej, iDios nopatrón Abraham! Pues tej tikchij ken tikijtoj iwán tipoxte-ijiknīn iwán yéj iwán tineojmá' ipan ojti iladoj ichamej iyiknimej.

^z Xikita glosario “Esclavo”.

Takotzin motalojtiajki chan iye' iga kipowilito inochi yej kipasaroj. Takotzin kipiaya se ikoko itoka' Labán, iwán yéj motalojtiajki pozo kitemoto inón taga' iga kitalij iyanilloj iwán pulserajmej yej kiwiga' isiwa-iknín iwán kikagui' kua' Rebeca kipojto' kensan kijtoj inón esclavo. Labán asi' kan pozo, iwán kijlij taga':

—Gracias a Dios iga tiwalaj. Xaj nochan. ¿Te iga tikawi nigaj fuera? Nitaye'tálijja kalijti' kan wel tikochis iwán se lugar iga camellojmej.

Iwán inón taga' yajki ichan Betuel. Labán kitatemowij camellojmej, kitamaga', iwán kiwajli' a'ti iga inón taga' iwán iga yej íwan nemiáj mamokxipakakan.

Kua' kitamakáyaja, iyescłavoj Abraham kijtoj:

—Aya nia nitakuati siga ayá' achto nikijtowa te iga niwalaj.

—Tej xitajto —kijtoj Labán.

Iwán yéj kijlijkej:

—Nej imonsoj yej amoknín Abraham. Dios kiye'íta'ya poxsan nopatrón iwán kirricojtílijja: Kima'ya borregojmej iwán ganado, plata, oro, monsojmej iwán isirvientajmej, camellojmej iwán burrojmej. Iwán Sara yej isiwa' Abraham, kita' se ipiltzín kua' póxsanya ilamaj, iwán nopatrón kima'ya ipiltzín inewi yej kipiá. Ne-ijlij iga manikjurado, ne-ijlij: “Amo xikmaka lugar iga nopiltzín mamonamikti iwán takotzín yej chantito' nigaj Canaán. Xaj ichan iyiknimej notaj iwán xiktemo yej de norrázajpa se takotzín iga yéj.”

Ijkón iga inán nasi' kan ono' pozo, iwán kua' nitatapojtoya iwán Dios nikijlij: “Jehová, Abraham iDios, siga tikchiwas iga maye'kisa inín viaje, nimitztajtaniá kenán iga nono' pozojtenoj ijkín mamochiwa: inón takotzín yej atakuiki iwán nej manikijli: Achi manikoni a'ti yej pan moakon, iwán mane-ijli: xikóniya, iwán no nia nikixtiti a'ti iga mocamellojmej, iwán ma inonya in takotzín yej tej tiktapejpen iga isiwa' ipiltzín nopatrón.”

'Aya niktamiaya iga nitatapowa iwán Dios kua' nikita' Rebeca nemi wí' kikechpanojtiwí' iyakon. Temoj ipan pozo iga atakui, iwán nikijlij: “Achi xinemaka alín a'ti”. Iwán yéj imaninsan kitemowij iyakon iwán ne-ijlij: “Xikóniya, iwán no nia nikamakati mocamellojmej”. Iwán yéj nemá' a'ti, iwán no kimá' nocamellojmej. Iwán niktajtan: “¿In tej, a'yéj ipiltzín?” iwán yéj ne-ijlij: “Nej isiwapiltzín Betuel, iwán notajwewej itoka' Nacor”. Iwán nikmá' anillo iwán ome mapulseraj; iwán nimotankuaketza' iwán nikweyimatiltij Dios. Nikweyimati' Jehová yej iDios nopatrón Abraham iga neojmá' kan ompay nokta, iga maniktapejpena isiwa' Isaac yej inietaj iyiknín nopatrón. Inán, xine-ijlikan amejemen siga ankiye'itaj yej nopatrón kitajtani. Siga ayá' xine-ijlikan iga manikmati yej nia nikchiwati.

Iwán Labán iwán Betuel kijtojkej:

—Inochi inín wi' de Dios, iwán awel nimitzijliáj iga ayá'. Ta' xikita, nigaj ono' Rebeca. Yéj wel yawi mowañ iga mamochiwa isiwa' ipiltzín mopatrón, ijkón ken iga Dios kijtowa.

Kua' iyesclavoj Abraham kikagui' inomej tajtolmej, kiweyimati' Dios. Después kikixtij mia' cosas de plata iwán yej de oro, iwán tzótzol iwán kimá' Rebeca iga makajaki. Iyiknín iwán iye' nō kimá' irregalomej. Después yéj iwán icompañerojmej takuajkej iwán atikej, iwán ompa taneskej. Ipan se'ya día, kua' iga moketzkej, inón, esclavo kijtoj:

—Nemakakan lugar iga manía ichan nopatrón.

E' iyiknín Rebeca iwán iye' kijlijkej:

—Makáwi-o' in takotzín iwán nejemen se diez día, iwán después welja yaj mowañ.

E' inón esclavo kijtoj:

—Amo xinēdetenerókano' máj. Dios kichij iga inín viaje maye'kisa; asike xinēmakakan lugar iga manía ichan nopatrón.

Iwán yejemen kijtojkej:

—Niawij niknotzatiñ takotzín iga matikakikan te kijtoj.

Kinotzkej Rebeca iwán kitajtankej:

—¿Ix tiajneki inán iwán inín taga'?

—Kena, niajneki —kijtoj takotzín.

Iwán kimakakej lugar Rebeca iga mayawi iwán inón siwa' yej nochipa kicuidarowaya. Iwán kiyolchikajkej iga inimej tajtolmej:

—Tej anosiwa-iknín,

ixikpiá poxsan mopilowañ iwán yejemen poxsan mapiwikan!,
iwan mopilowampa iwán ipilowañ makitanilikan inochi
iyenemigojmej!

Iwán Rebeca iwán iyesclavajmej tejkajkej ipan camellojmej iwán yajkij iwán iyesclavoj Abraham.

Se día Isaac kisa' iga nejnemito kua' iga némiya tayowati. Kua' kita' kitechojtiajay camellojmej. Kua' Rebeca kita' Isaac, temoj ipan camello. Iwán inón esclavo kipowilij Isaac inochi yej pasaroj. Luego Isaac kiwiga' Rebeca ipan ikuetaxkajli iye', iwán monamiktij iwán yéj. Isaac kipoxnegui' Rebeca, iwán ijkón moyoltalij iga migui' iye'.

Abraham migui' kua' kipiaya ciento setenta y cinco años, iwán ipilowañ, Isaac iwán Ismael kitokkej na'san kan tokto' isiwa' yej itoka' Sara. Isaac kawí' iga yéj inochi yej kipiaya Abraham.

Jacob iwán Esau

Génesis 25:11, 19-34; 26:1-5, 12-14, 34-35

Isaac kipiaya cuarenta años kua' monamiktij iwán Rebeca, iwán mochantijkej ipan tajli yej itoka' Canaan; iwán Dios poxsan kipalewijkej. E' Rebeca ayá' kitaya ipiltzín, iwán Isaac kitajtanilij Dios

iga isiwa' makita ixolo'. Dios kikagui' yej kitajtan Isaac, iwán Rebeca xoloyowi'. Yéj ayá' kimatiá siga yawi kitati kuatejmej; entonces, kua' iga mokuejkuesowayaj xolomej iyijtiko iye', teye' kijlij Dios: “¿Te iga ijkín nepasarowa?” Iwán Dios kijlij Rebeca iga yawi kitati kuatejmej. Kijlij: “Mopilowan mochiwaskej ome país. Desde motalaxijtiko moyojyokatíjkeja. Se de yejemej máj tajpalej que se', yej achto tikitás yawi kipalewiti itzoyo'.”

Asi' día iga Rebeca taonltiaya, iwán kita' kuatejmej, kensan iga Dios kijtoj. Yej achto kita' este chílti'san itzónkal iwán poxsan tzojmiyoj isempan, iwán kitokawijkej Esaú. Después onoko iyiknín, kikitzkilijtiwalaj iyikxitzontekon Esaú iga se ima', inón iga kitokawijkej Jacob yej kijtojneki: yej takuiliá.

Kokone' moskaltijkej. Esaú tekiyaya ipan kuayoj iwán poxsan wel tatojtokaya; Jacob, mochij se taga' yej kicuidarowaya borrego iwán tawelnemiá, yéj akanaj máj yaya. Iwán Isaac kikuaya yej Esaú kimiktiaya, inón iga kinekiá máj que sewo'; e' Rebeca kipoxnekiá Jacob.

(Inón vej kipiayaj costumbre kua' iga tetaj mikiá, tepiltzín yej tekoko kawia' iga mandarowaya chan itaj. Tetaj, antes iga mamiki, kitajtaniliaya Dios iga tepiltzín yej tekoko makimaka yej yekti. Kikuiá ome parte herencia yej de itaj iwán yej tetzoyomej kikuiáj sejsesan.)

Se día Jacob nemi tamanaya, iwán Esaú asi' iga yajka ipan kuayoj poxsan siatiwalaj iwán kijlij:

—Nemaka molentejaj, poxsan nimayana.

Jacob kijtoj:

—Nia nimitzmakati nolentejaj, e' nejwa' manimochiwa ken nitekoko.

Esaú kijtoj:

—¿Téjastaj neservirowa iga nitekoko, siga nemi nimayanmiki? Siga tinemaka molentejaj, nia nimitzmakati iga ximochiwa xitekoko.

Entonces Jacob kimá' lenteja Esaú iwán kikuaj.

Dios kiye'ita' poxsan Isaac, e' inón tiempo poxsan apistajtiá' noyan ipan inón tajli.

Entonces Dios kijlij Isaac:

—Amo xaj Egipto, xikawi nigaj iwán nia nimitzye'chiwati. Inochi yej nikijlij Abraham yej mótajpa, inochi nia nikchiwati iga yéj necredo'j iwán kichij yej nikijlij. Ipilowan mopilowan yawij piwitij poxsan, iwán pan ipilowan mopilowan, mia' gente de inewi tajli nia nikmakatij yej pox yejyekti.

Kua' iga Isaac toga', poxsan mochij yej kitoga'. Dios poxsan kiye'chij Isaac. Inochi yej kipiaya komatiá' poxsan.

Kua' Esaú kipiaya cuarenta años, monamiktij iwán ome siwatkej Cananeas. Isiwamej Esaú kipoxyolmiktiayaj Rebeca iwán Isaac.

Tepiltz̄in kikajkayawa itaj yej itoka' Isaac

Génesis 27:1–28:2

Isaac póxsanya katka wewej, iwán pajpachatiakay. Se día kinotza' Esaú iwán kijlij:

—Nopiltz̄in, nipoxwéweja iwán se de inimej día wel nimiki. Mieĵ aya nimiki, nikneki maniktajt̄anili Dios iga mamitzmaka yej yekti. Inón iga nikneki iga xaj ipan kuayoj iwán xikuĵga motawĵtol iwán moflechajmej iga xikmikti se anímal. Iwán xinechiwili se tákual yej weli' ken nej nikwelmati iwán xinewajliguili iga manikua.

Rebeca kikaktoya yej Isaac kijlijtoya Esaú. Inón iga kinotza' Jacob iwán kijlij:

—Xikchiwa yej nia nimitz̄ijliti iwán motaj yawi kitenewiti Dios iga tej. Xaj xinekuil̄iti ome yej chijchikakti' borregoĵtz̄itz̄in; iwán nia nikchiwati se tákual yej weli' iga makikua motaj ken yéĵ kiwelmati, iwán tia tikuĵguil̄iti. Iĵkón yawi kitenewiti Dios iga mamitzmaka yej pox yekti. Porque iĵkón nikagui' motaj kijlij mokn̄in.

E' Jacob kijlij iye':

—E' nokn̄in poxsan tzojmiyoĵ isempan ikajlo', iwán nej ayá', siga notaj manechijchimi, yawi kimatiti iga ayéĵ niEsaú.

E' iye' kijtoj:

—Amo ximajmawi, xikchiwa yej nimitz̄ijliá. ¡Xaj xinekuil̄iti ome borregoĵtz̄itz̄in!

Jacob kicredoj, yajki kikuito borregoĵtz̄itz̄in, iwán kimijmiktij iwán kiwiguil̄ij iye'. Iwán iye' kichij se tákual yej pox weli' ken Isaac kiwelmatiá. Kikix̄tij yej yekti itzótzol Esaú, iwán kajakiltij Jacob. Iwán iye' kikui' ikajlo' borregoĵtz̄itz̄in iga kimajmakimiloĵ Jacob iwán no kikechkimiloĵ kan ayá' tzojmiyoĵ iwán kimá' tákual yej weli'.

Iwán Jacob kiwiguil̄ij itaj iwán kijlij:

—Notáj, xíkuaya inakayo anímal yej nikmik̄tij.

—¿Katiapa de nopilow̄an in tej? —tataĵtan Isaac.

—Neĵ niEsaú, mopiltz̄in yej tekoko —kijtoj Jacob, siempa nemi kikajkayawa—. Níkchija yej tine-ijlij. Nígaja ono' motákual yej weli'. Xíkuaya, iwán después xiktenewi Dios iga manemaka yej poxsan yekti.

Iwán Isaac kitajtan:

—¿Kén tikchij iga tikasi' niman̄insan?

—Dios nepalew̄ij iga nikasi', inón iga niman̄insan nikasi' —kijtoj Jacob.

E' Isaac kijlij:

—Xinena'techo iwán manimitz̄chijchimi, iga manikmach̄ili siga teĵja nokta nopiltz̄in Esaú.

Jacob kina'techoj itaj iga makichijchimi. Iwán Isaac kijtoj:

—Niktajtolkaki iga Jacob, e' imamej ken yej Esaú. ¿E' teja nokta in niptz'in Esaú?

—Kena, nej niEsaú —kijtoj Jacob.

Isaac kicredoj iga yéjya Esaú, iga Jacob kipiaya poxsan imatzojmiyo, ken Esaú. Isaac kikuaj tákual yej kichiwilijkej iwán kitenewij Dios iga Jacob iwán kijlij:

—Dios makichiwa iga tej, mopilowan iwán ipilowan mopilowan yej kitokaskej mamopoxchiwa ipan tajli. Iwán poxsan mia' gente makiserviro mopilowan iwán mopilowan ipilowampa. Maye'onokan yej mitzye'itaskej.

Tami' Isaac iga kitenewij Dios iga Jacob, iwán nemo' kįsaya Jacob kan onoya iwán itaj, kua' asiko Esaú iga tatojtokatoya. No kichij se tákual yej weli', iwán kiwiguilij itaj, iwán kijlij:

—Ximokétzaya notáj; xįkuaya inakayo animal yej nimitzmiktilij iwán xiktajtanili Dios iga manemaka yej yekti.

Iwán Isaac kitajtan:

—¿A'yéj tej?

Iwán yéj kijtoj:

—Nej mopiltz'in Esaú yej tekoko.

Isaac este moyolmajtij poxsan, iwán kinotza', e' este tenkuekuechka':

—¿A'taj yéj in yej nokto' netamakakoya? Nej nitákuaja kua' aya tasi iwán niktajtanilija Dios iga yéj makimaka yej yekti.

Kua' Esaú kikagui' yej itaj kijtojtoya, kuejkuesiwi' iwán este choga' iwán kijtoj recio:

—iOme veja netaniliá noknĭn! Acho nekuilij yej katka mochiwaya nej notatki, iwán iga nej katka manimandaro iga nej nimela'tekoko, inán nekuilij yej notaj kinekiá iga Dios manemaka. Inón iga itoká' kijtojneki: yej takuiliá. Notáj, achi xiktajtanili Dios iga manemaka no kuajkuantas yekti.

Iwán Isaac kipowilij kensan iga kitajtanilij Dios iga iyiknĭn maye'ono:

—Ay'ya wel sej niktajtaniliá Dios yej niktájtanya iga moknĭn.

Esaú sej ki-ojpa-ijlij:

—iNo xiktenewi Dios iga nej!

Entonces Isaac kijlij:

© 1996 David C. Cook

—Tej iwán mopilowán ipilówampa ankijiyaskej moknín iwán ipilowan ipilówampa. Se o ome vej amomanawiskej, e' después sej mitztaniliskej.

Iwán íku'ya Esaú kijíya'ya Jacob iga kikuilij yej itaj kinekiá iga Dios makimaka, iwán se día kijtoj: “Notaj póxsanya wewej; ay'ya wejkatis iga yawi mikiti, iwán nia nikmiktiti noknín.”

Kua' Rebeca kimati' yej Esaú kichijneki, tatitan iga kinotzatoj Jacob iwán kijlij:

—Ta' xikaki, moknín mitzmiktijneki. Inón iga xikisa imanín nigaj. Xaj ichan noknín Labán, iwán acho' ompiga xono este que mamoyolta iga kuesito' moknín iwán makelkáwa-o' yej tikchíwilij. Iwán nia nimitztatitaniliti iga nimitzmatiltij iga xiwíkiya sej.

Iwán Rebeca kijlij Isaac:

—Siga Jacob monamiktía iwán se takotzín yej nigaj chantito' Canaán, ken kichij iyiknín, nia niiknomikiti.

Iwán Isaac kinotza' Jacob iwán kijlij:

—Ayá' nikneki ximonamikti iwán takotzín yej chantito' nigaj Canaán. Xaj chan mokoko Labán iwán ximonamikti ompiga iwán se de isiwapilowan.

Yej kitemi' Jacob

Génesis 28:10-22

Jacob kisa' ichan itaj iwán kikui' Haran-ojti. Iwán asi' ipan se lugar kua' némiya takuikuiliwi, iwán kawi' iga ompa matanesi. Mokuajtetontij iga se te'ti yej ompa onoya, iwán motega' iga kóchiya. Iwán kitemi' ijkín: kita' se escaler taksato' ipan tajli, iwán asitoya este ipan cielo, iwán iyangelejmej^a Dios tejkawiáj iwán temowayaj ipan inón escalej. No kita' iga Dios ejkato' ajko ipan escaler, iwán kijliá:

—Nej iDios motajwewej Abraham iwán yej motaj Isaac. Tej iwán mopilowán nia nimitzmatatij inón tajli kan tiwetztó'. Yejemen poxsan yawij piwitij, iwán inochi gente yej onokej ipan inín tajli yawij paktotij iga tej iwán mopilowán anmoconfiarowaj ipan nej. Nej nono'

© 1996 David C. Cook

^a Xikita glosario “Ángel”.

mowañ; nia nimitzcuidaroti san kan tiati, iwán después nimitzwajligas sej nijigapa.

Kua' Jacob isa' iga temiktoya, kijtoj: “Nej nikijtoj anka nigaj noselti nono'. E' ayéj ijkón, porque Dios no ono' nigaj. ¡Inín íkal Dios iwán ikaltenyo cielo!”

Jacob poxsan majmawi'. Iwán kikui' te'ti yej iga mokuajtetontijtoya, iwán kiketza' iga manesi, iwán kitoyawilij aceite iyixko. Inín kichij ken se ofrenda iga Dios. Jacob kitokawij Betel ompa kan kochi'. Inín toka' kijtojneki: íkal Dios. Ompa Jacob ijkín kijtoj:

—Siga Dios yaj nowan iwán necuidarotj kan inán niati iwán netamakas, iwán nemakas iga manimota-ajaki: entonces yéj yawi mochiwati noDios, iwán nochipa nia nikmakati se de cada diez yej yéjpa yawi nemakati.

Jacob siwayowi

Génesis 29:1–31:3, 17-33, 55

Jacob kikui' sej Haran-ojti. Itenoj Harán, kita' se pozo, iwán na'san iga ompa mosejtoyaj komati borregoymej iwán yej kicuidarowayaj. Inomej kikixtiayaj a'ti ipan pozo iga kamakayaj borregoymej. Jacob kitajtan inomej:

—¿Ix ankixmatij Labán, yej inietoj Nacor?

—Kena, nikixmatij —kijtojkej yejemen.

—¿Ix yektito'? —ta-ojpatajtan Jacob.

—Kena, Labán yektito' —kijtojkej—. Ta' xikita, nepa wi' isiwapiltzín yej itoka' Raquel iwán borregoymej.

Miej yéj tatapojtóyao' iwán yejemen, Raquel asi' iwán iborregoymej itaj.

Kua' Jacob kita' iga asi' iwán borregoymej, imanín kitentapoj pozo iga kikixtij a'ti iwán kamá' borregoymej, iwán kijlij:

—Nej ipiltzín Rebeca yej motaj isiwa-iknín.

Iwán Raquel motalojtiajki kipowilito itaj.

Kua' Labán kimagui' iga asi' Jacob yej ipiltzimpa isiwa-iknín, motalojtikisa' iga kixnamikito iwán kiwiga' ichan.

Labán kipiaya ome isiwapilowan; Lea yej majya katka tepij, iwán Raquel yej máj tetzoyo'. Lea pox mōnsaj katka iyix; iwán Raquel poxsan katka mōnsajti'. Iwán kua' Jacob onoyay ichan Labán se mes, kijlij Labán:

—Nia nitekipanoti siete años siga tinemaka Raquel.

Labán kijtoj:

—Nikyē'ita iga manimitzmaka Raquel, e' xikáwiyawa' nowan.

Ijkón tekipanojtoya Jacob siete años iga Raquel. Iga Jacob inón tiempo panoj imaninsan iga kipoxnekiá Raquel.

Kua' pánoja siete años, Jacob kijlij Labán:

—Xinemákaya mosiwapiltzín iga manimonamikti iwán yéj, iga támí'ya el tiempo yej nikijtoj iga nia nitekipanoti iga Raquel.

E' Labán kikajkayaj iwán kima'wa' Lea, takotzín yej majya tepij.

Iwán Jacob kuesiwi' iwán ijkín kijlij Labán:

—¿Te iga inón tinechíwilij? ¿Aya'taj nitekipanoj iwán tej iga xinemaka Raquel? Iwán, ¿te iga tinekajkayaj?

Iwán Labán kijtoj:

—Nigaj ayá' nikacostumbrarowaj iga takotzín yej tetzoyo' mamonamikti achto que yej tepij. Xilwichiwa se semana iga Lea iwán nia no nimitzmakati Raquel, siga timotemaka iga titekipanowa nowan se' siete años.

Ijkón Jacob tekipanoj catorce años iga iyomexti isiwa', iwán tekípánojo' se' seis años iwán Labán iga kitanij iyolkamej.

Miej Jacob tekipanoj catorce años Harán, isiwatkej kitakej once ipilowan. Inín itokamej ipilowan; Rubén, Simeón, Leví, Judá, Dan, Neftalí, Gad, Aser, Isacar, Zabulón iwán José. Kua' Jacob chantitoya Harán, iyolkamej mochij máj komati que yej de Labán. Inón iga Labán iwán ipilowan kijiyayaj Jacob.

Se día Dios kijlij Jacob:

—Xaj ipan mótal inón lugar kan chantito' motaj iwán niati mowan.

Jacob kipowilij iyomexti isiwa' yej Dios kijlij, e' até kijlij imontaj. Miej iga Labán yajki se' lado kitejtekilito itzojmiyomej iborregojmej, Jacob malistaroj iga yawi sej Canaán, kan chantitoya itaj yej itoka' Isaac. Raquel kichtekté' idolojmej, inomej diosmej yej itachíwalpa taga' yej kipiaya itaj, iwán kiwiga' no. Iwán ijkón iga kiskej ichan Labán.

Kua' pánoja eyi día, Labán kimati' iga Jacob iwán isiwatkej, ipilowan iwán inewi yej kipiaya cholójkeja, iwán no kichtektejkej idolojmej. Entonces kinechkoj iyikniwan iwán kisa' iga kojtokakej, iwán este ipan siete día kitechojkej ipan tepemej yej onokej Galaad. Iwán kitawelijlij ijkín:

—¿Te iga an-ichtakakiskej? ¿Te iga tikichtekté' no-idolojmej?

Iwán Jacob kicontestaroj Labán:

—Iga nimajmawi'. Nej nikijtoj iga wel tinekuiliá mosiwapilowan. Ayá' nikuiga nité yej tej motatki. E' siga agaj yej nigaj ono' kipiá mo-idolojmej, mamiki.

Jacob ayá' kimatiá siga Raquel kichte' in idolojmej.

Labán kala' ipan ikuetaxkajli Jacob, e' ayá' kasi' in idolojmej, iga Raquel kiyān itampa xilaj, iwán iyakapan motalij. Labán kitemojtinemiá noyan ipan kuetaxkajli, e' ayá' kasi'.

Ipan se'ya día yowálti'san, Labán moketza' iwán kipipitzoj inietojwán, iwán isiwapilowan; después kitenewij Dios iga yejemen maye'onokan iwán mokuepa' sej ipan ítal kansan iga walaj.

Itoka' Jacob mopata iga Israel

Génesis 32; 33:1-11, 18; 35:1-6, 16-20, 27-29

Kua' Jacob aya asiá kan ítal itaj, kititan sekin itekipanowanimej iga kijlitoj iyiknín yej itoka' Esaú iga Jacob kisa'ya chan ikoko Labán iwán wítziaya iwán komati torojmej, burrojmej, borregojmej iwán chivojmej^b iwán komati no iyesclavojmej. Jacob kinekiá maki-omemawikan iwán mapakto iyiknín.

Kua' tekipanowanimej mokuepkej, kipowilijkej Jacob iga iyiknín Esaú wítziaya iwán cuatrocientos tajtaga'. Kua' inín kikagui' Jacob poxsan majmawi' iga Esaú wel kimiktiá, iwán kipewaltij iga kitenewiá Dios:

—Dios tej tineye'ita' iwán ayí' tinekajkayaj. Tej tikijtoj iga tia tineauidaroti. Achi xinemanawi ipan ima' noknín Esaú.

Jacob kititan regalojmej iga Esaú; komati chivojmej, borregojmej, camellojmej, torojmej, vacajmej iwán burrojmej. Jacob kijtowaya ipan iyalmaj: “Nia nikyoltaliti iga regalojmej yej yawi achto que nej.”

Kua' Jacob iwán isiwamej asikej ipan se a'ti yej itoka' Jacob, Jacob kitekimá' isiwamej, iyesclavojmej iwán inón once ipilowan iga maapanokan. Jacob ayá' apanoj kawí iselti iga ompa matanesi.

Iwán se ángel ken tikita taga', momagakej iwán yéj este que tanesi'. Kua' inón taga' kita' iga awel kitaniliá Jacob, kimaga' ipan iyomiyo kan salijto' iyikxi. Iwán mochikopatilij iyomiyo Jacob miej momagatoyaj iwán inón ángel. Iwán inón taga' kijli:

—Xinemajkawaya iga némiya tanesi.

—Siga ayá' tineye'-ijliá ipan itoka' Dios iga manepalewi, ayá' nia nimitzmajkawati —kijtoj Jacob.

—¿Té motoka'? —tatajtan inón taga'.

—Notoka' Jacob —kijtoj.

Iwán inón taga' kijlij:

© 1996 David C. Cook

^b Xikita glosario “Chivo”.

—Inán ay'ya timotokawij Jacob. Inán timotokawijya Israel, iga tiluchárojya iwán Dios iwán tajtaga' iwán tiktanj.

Iwán Jacob ompa kitokawij Peniel, porque kijtoj: “Inán niknojma-íta'ya Dios, iwán nisátogo'.” Jacob némiya kisaya Peniel kua' tanesi', koxochijtiaya iga kualowaya poxsan kan kimagakej.

Kua' masikej iwán Esaú ipan ojti, Esaú motaloj iga kinapaloj iwán kipipitzoj. Iyomextimej chokakej iwán Esaú kijlij Jacob:

—Ayá' nikneki regalo, nej nikpiá máj komati. Xikui sej yej tej motatki.

E' Jacob kitejteki'ijlij:

—Ayá'. Achi xinekuili inín regalo, nimitzmaka iga niyolpaki iga nimitzíta-o' sej.

Kitejteki'ijlij, este que Esaú kíkui'san in regalo.

Iwán Jacob nejnen sej este ipan altepe' yej itoka' Siquem ipan tajli yej itoka' Canaán iwán ompa kichij ikalmej de kuetax. Ompa kichij se altar^c iga kiweyimatiltij Dios. Iwán kichij se pozo iga makipiakan a'ti borregoymej, chivoymej, camelloymej, vacajmej iwán burroymej yej kipiaya.

Se día Dios kijlij Israel:

—Ximoketza iwán xaj ximochantiti Betel. Ompa tia tikchiwati se altar iga nej porque ompa nimitzixnextilij kua' tinetemiktoya kua' tikcholowilijtiaya mokin Esaú.

Iwán Jacob kijlij ifamiliaj iwán inochi yej íwan nemiáj:

—Xikixtikán inochi idoloymej iga ayéj mela'Dios. Ximaltikán iwán ximotapajpatakan. Tiátija Betel iga tiawij tikchiwilitij se altar Dios, iga nemanawij kua' nemiktijnekiáj, iwán nepalewij noyan kansan niaya.

Yejemen kimakakej Jacob inochi iyidoloymej yej kipiayaj; iwán kitoga' ompa, iwán inochimej yajkij Betel, kan Jacob kichij se altar. Iwán kiskej Betel iwán asikej itenoj Efrata, yej inán itoka' Belén. Ompa Raquel kita' ixolo' iwán kitokawijkej Benjamín inón choochin.

Kua' onoko Benjamín, Raquel migui' iwán kitokkej ipan ojti yej yawi Efrata. Jacob kisa' ompa iwán yajki Mamre, kitato itaj yej itoka' Isaac. Isaac kipiaya ciento ochenta años kua' iga migui', ipilowan yej itoka' Esaú iwán Jacob kitokakej Mamre, yej inán itoka' Hebrón.

José kipoxijiyaj, ta-ijiyaj iyikniwan

Génesis 37:2-34

Kua' José, yej ipiltzin Jacob, kipiaya diecisiete años, yéj iwán iyikniwan kisencuidarowayaj borregoymej. Iwán kua' mokuupaya ichan, kipowiliaya itaj iga ayá' ye'nemij iyikniwan. Jacob kipoxnekiá

^c Xikita glosario “Altar”.

José máj que sekin ipilowan porque kipiá' kua' wéweja. Inón iga kichiwilij se isotankuach yej pox monsahti'. Kua' iyiknimej kimatikej iga itaj kipoxnekiá máj que yejemen, pewakej iga kijiyakej.

Se vej José temi', iwán kipowilij iyikniwan. E' yejemen majya kijiyakej kua' ijkín kijtoj José:

—Niktemi' iga tonochin tonoyaj milijti', tikijilpitoyaj trigo en manojo; iwán nomanojoj mowejketza' iwán ejkatikawi'. Iwán yej amejemen amomanojojmej mokejketzkej iga kiyawalojkej nomanojoj iwán kiweyimatiltijkej.

Iwán iyikniwan kijtojkej:
—¿Ix tikijtojneki iga tej tia timochiwati annorreymej, iwán annemandaroskej?

Iwán majya kijiyakej iga yej kitemi'.

Después José sej kochtemi', iwán sej kipowilij iyikniwan iwán itaj, kijtoj:

—Ta' xikakikan sej yej niktemi', nikita' iga el Sol, Luna iwán once sitalimej motankuaketzayaj notenoj.

Kua' kikagui' itaj, kajajwa' iwán kijlij:

—¿Te tikijtojneki ipan inín yej tiktemi'? ¿Ix moye', mokniwan iwán nej, niawij nimotankuaketzatij mo-ixtaj?

Iyikniwan ijkonsan iga kijiyayaj, e' itaj moyolmiktiaya iga yej kitemikiá José.

Se día, iyikniwan José yajkij wejka kitemotoj saka' iga iborregojmej itaj. Panoj sekin día este que Jacob kijlij José:

—Ta' xikaki, mokniwan wejka onokej kicuidarojtinemij borregojmej. Nikneki xaj xikitati. Xaj iwán xikita ken iga onokej mokniwan iwán borregojmej iwán xiwiki xinematiltiki.

José yajki kitemoto iyikniwan. Yejemen wéjkan kitakej iga nemi wí', iwán yejémensan motatapowijkej:

—¿Ta' xikitakan, nepa wí' yej pox tatemiki! Matikmiktikan iwán matikakikan ipan wa'pozoj.

Kua' inín kikagui' Rubén, kine' makimanawi de iyikniwan iwán kijtoj:

—Amo matikmiktikan; amo xiktoyawakan esti. Máj yekti xikakikan ipan inín wa'pozoj, e' ma-isatiápa.

© 1996 David C. Cook

Rubén inín kijtoj iga kinekiá makimanawi José iwán iga makititani kan iga onoya itaj.

© 1996 David C. Cook

Kua' José asi' kan onoyaj iyikniwan, yejemen kikuilijkej isotankuach yej kakijtoya, kikitzkijkej iwán kakijkej ipan wa'pozoy, yej nité akiapiaya. Después motalkej iga takuaj.

Lué kitakej iga nemi wítzej miakejmej yej tanamakaj, kiwigayaj ipan icamellojmej^d kuajkuantas iga kinamakatiy ipan país de Egipto. Iwán kua' ateyá Rubén, Judá kijlij iyikniwan:

—¿Te timotaniliáj siga tikmiktiaj totzoyo'? Mejor matiknamakiltikan inimej yej tanamakaj.

Iwán kikixtijkej José ipan pozo iwán kinamakakej iga veinte tomin

de plata. Ijkón iga José kiwigakej Egipto.

Kua' Rubén yajki sej pozo, ay'ya kasi' José, iwán poxsan moknomati'. Iwán yajki sej kan onoyaj iyikniwan. Iwán Rubén kijlij iyikniwan:

—¡Chokotzin ay'ya ono' pozojiti! ¿Inán te nia nikijliti totaj, nej yej majya nitékoko?

Yejemen kipowilijkej Rubén iga kinamakiltijkej tanamakanimej. Iwán kejlankkej iga kimiktiaj se chivojtzin iga inón iyeyo makikalokan isotankuach José. Ijkón kichijkej iwán kua' asíkeja chan itaj, kijlijkej:

—Notáj, nikasikej inín. ¿Ayéj isotankuach José?

Jacob kixmatilij iwán kijtoj:

—¡Kena, itatki José! Anka tejté animaj kikuaj.

Iwán Jacob poxsan moknomati' porque kicredoj iga José mi'ya.

© 1996 David C. Cook

^d Xikita glosario “Camello”.

José ayá' kichíwa yej ayekti iga kimajmawiliá Dios

Génesis 39

Kua' José kiwigakej Egipto, se egipcio yej itoka' Potifar kikowilij tanamakanimej. Potifar capitán katka de isoldadojmej faraón rey de Egipto. Dios kipalewiaya José, iwán ye'onoya miej iga chantitoya chan Potifar. Potifar kimati' iga Dios kipalewiaya José, inón iga inochi yej kichíwaya, ye'kisaya. Inón iga kitalij iga makimandaro nochi yej ono' ipan íkal iwán iga makicuidaro, iwán kikawilij ipan icarjoj inewi yej kipiaya. Desde inón día, Dios kipalewij poxsan Potifar iga ompa onoya José.

José ye'chokotzin katka iga ye'tachaya. Iwán isiwa' Potifar kelewij José. Siwa' taelewij. Iwán se día siwa' kijlij:

—Ximoteka nowan.

Iwán José kijlij:

—Ayá'. Awel inón nikchíwa. Ta' xinekaki, nopatrón neencargaroj inochi yej kipiá, iwán como nej nigaj nono', yéj ay'ya kejlantinemi nité yej ono' ichan. Ipan inín kajli ayagaj máj mandarowa que nej; nopatrón nité ayá' nemi nenegarowiliá máj que tejsan moselti, iga tej isiwa'; inón iga kén nia nikchíwati tejté yej ayekti iyixtaj Dios?

Malej iga siwa' nochipa kitejteki-ijliaya José iga mamoteka iwán, José ayá' kitajtolkuiliaya. Se día José kala' ikalijti' Potifar iga kichíwa itekipánol, iwán como ayagaj onoya ompa, siwa' kikitzkilij itzótzol José iwán kijlij:

—Ximoteka nowan.

E' José motalojtíkisa', iwán itzótzol kikitzkijtikawi' siwa' iga kitilanilij. Kua' kita' iga kisa' José wan kikitzkijtikawi' itzótzol, kinotza' imonsojmej. Kua' asikej, kijlij:

—Ta' xikitakan, nowéj kiwajli' se israelita yej inán moburlarowa iga nejemen. Kinekiá manekitzki, e' nej niwajwa'tzajtzi'. Kua' nekagui' iga niwajwa'tzajtzi' iga inochi notájpál, motalojtíkisa' iwán este itzótzol kikajtej nigaj.

Iwán inón siwa' kena' itzótzol José este que iwéj asi' ichan. Potifar poxsan kuejkuesiwi' kua' kikagui' yej kipowilij isiwa'. Iwán kitatitanilij José iwán kakij ipan cárcel. Malej iga José onoya ipan cárcel, e' Dios kichij iga makiye'ita yej mandarowa ipan cárcel iwán kikawilij ipan icarjoj José inochi presoymej. Iwán yéj tatekimakaya ipan inochi yej ompa mochiwaya.

Yej kisucederoj José kua' onoya preso

Génesis 40

Miej José onoya preso, el faraón rey de Egipto kikuesoj ome itekipanowani. Se yej onoya encargado iga kimakaya uwajayo'e ipan

^e Xikita glosario “Uva”.

ikopaj faraón iga koniaya. Inón taga' kijliayaj copero. No onoya se panadero yej no tekipanowaya iga faraón. Iwán iyomextimej kipresojwijkej. Asikej ómpasan no kan José onoya preso.

Se día kua' José isajpa kitato presojmej, kasitoj copero iwán panadero pox moyolmiktijtokej; iwán kitajtankej:

—¿Te iga anmoknomatij?

Iwán yejemen kijtojkej:

—Sejsé de nejemen nitemikikej iwán ayagaj wel ne-ijliáj te kijtojneki.

Iwán José kijtoj:

—Dios te-ijliá te kijtojneki yej motemiki. Xinepowilikan yej ankitemikikej.

Iwán yej kite'mi' inón copero kipowilij José:

—Niktemi' se imekayo uva onoya no-ixtaj. Imekayo kipiaya eyi ima', iwán ijkón ken iga selistiayaj, xochojtiáyaja iwán ixochiyomej mochijtiáyaja uvajmej yej jojyóksi'ya. Nej nikitzkijtoya ikopaj faraón. Iwán nikui' uvajmej iwán nikpatzka' ipan ikopaj. Iwán nejsan sej nikmá' ikopaj faraón. Ijkón niktemi'.

Iwán José kijlij:

—Inín kijtojneki yej tiktemi': inón eyi imajma' yej tikita', inón kijtojneki eyi día tia tonoti nigaj ipan cárcel. Kua' asis eyi día faraón yawi mitztaliti sej ipan itekipánol. Iwán sej tia tikmakati ikopaj faraón ken ikya tikchíwaya. Kua' inín pasaroj achi ompa xineejlamiki. Xiktatapowi de nej in faraón iga manekixti nigaj porque ayá' nemi nikchíwa nité yej ayekti.

Iwán panadero no kipowilij José yej kite'mi', iwán kijlij:

—Nej niktemi' iga nikpanwijtoya eyi chikitzitzin pan. Inón chikitzin yej onoya ajko kipiaya pastelmej de sese'pa iga faraón. Totomej witzaiyaj kikuakij ipan chikitzin yej nikpanwijtoya. Inón niktemi'.

Iwán José kijtoj:

—Yej tej tiktemi', inín kijtojneki: inón eyi chikitzitzin, inón kijtojneki iga eyi díajsan nigaj tia tonoti ipan cárcel. Kua' asis eyi día, faraón yawi tatekimakati iga mamitzmiktikan. Iwán yawij mitzkechpipilotij ipan se kuawi' iwán monakayo yawi kikuati totomej.

Ipan eyi día faraón kichij se weyi-ilwi' iga inochi itekipanowanimej. Inón copero yej kimakaya yej koniá el rey, sej kitalij ipan itekipánol. E' tatitan iga makikechpipilotij panadero, ijkón kensan José kijlij. Iwán in inón copero ay'ya semi kejlán José.

José kinojma-ijtawa te kijtojneki yej kite'mi' faraón

Génesis 41:1-45

Panoj ome año, iwán se yówal faraón tepa kite'mi', este moyolmajtij. Se' día yowalti', tatekimá' iga mayakan iná' inochi yej tamatij de

Egipto. Kua' faraón kipowilijkej yej kite'mi', nisé de yejemen ayá' kijtoj yej kijtojneki. Iwán inón copero kijlij faraón:

—Kua' nej nonoya ipan cárcel iwán panadero, nomextimej nitemikikej. Ompa onoya iwán nejemen se chokotzin yej walaj ipan país de Canaán. Nikpowilijkej yej niktemikikej iwán yéj nenojma-ijlijkej yej kijtojneki. Iwán inochi mochij ijkón kensan iga yéj ne-ijlijkej.

Iwán faraón tatitan iga makinotzatij José. Nimanínsan kikixtijkej ipan cárcel. Motzonkixtij iwán motapajpata'. Iwán kua' asítoya iyixtaj faraón, faraón, kijlij:

—Nitemi' iwán ayagaj wel ne-ijliá yej kijtojneki; e' nikmati' iga kua' tej tikaki yej ken agaj kite'miki wel tiknojma-ijtoya yej kijtojneki.

—Nej anikmati nité —kijtoj José—, e' Dios yawi mitzijliti te kijtojneki inón yej tiktemi'. ¿Ix wel tinepowilij yej tiktemi'?

Faraón kijlij José:

—Ijkín niktemi', nejkatoya ipan aten, iwán atampa kiskej siete vacajmej yej chijchikakti' iwán este mojmónsajti', iwán kikuayaj kochki' ipan aten. Itepotztajmej kiskej se' siete vacajmej yej pox ayá' yejyeki iwán wajwaktikej. Inimej vacajmej yej wajwaktikej kikuajkej yej achto siete vacajmej yej chijchikaktikej; e' malej iga kikuájkeja, ayagaj kimatiá te iga pox wajwaktikej kensan iga achto onoyaj. Después se' niktemi', nikita' iga siete imiáwayo trigo, weweyakti' iwán wejweyi, weyayaj sékansan ipan se ikuayo. Después de inomej, nemi weyayaj se' siete imiáwayo tejteponiti' yej ayá' yejyeki. Inín miawamej yej tejteponiti', kikuajkej inón se' siete miawamej yej wejweyi. Inón inewi yej niktemi'.

Iwán José kijlij faraón:

—Inón ome yej tiktemi', sesan kijtojneki: Dios mitzmatiltij yej yawi kichiwati. Inón siete vacajmej yej mojmónsajti' iwán inón siete miawa' yej wejweyi, inón kijtojneki iga siete años poxsan mochíwas yej motokas ipan tajli. E' inón siete vacajmej yej wajwaktikej iwán inón siete miawa' yej tejteponiti', inón kijtojneki iga yawi onoti siete años apis. Yawi wítzeti siete años kua' poxsan mochíwas yej motokas ipan ítal Egipto, e' yawi nō onoti se' siete años weyi apis. Dios yawi kichiwati, ay'ya yawi wejkawati. Inán anka yekti iga xiktemo se taga' yej máj kimati ken makichíwa iga wel makinechko yej mokua, iwán makana iga inochi gente. Siga tej tikye'ita ijkín wel tikchíwas: inón siete año kua' iga poxsan komati yawi onoti yej mokua, xitatekimaka iga makikuikan se cóxtal de cada cinco yej yawij kicosecharotij iwán makenakan ipan altepemej iga matakaujtokan la gente siete años iga yawi apistajtiati.

Inomej tajtolmej kiye'ita' faraón iwán itekipanowanimej, iwán faraón kijtoj:

—Inín taga' yawi kimandaroti topaís. Ay'ya tikasiskej se' taga' ken inín yej kipiá iyEspírotj Dios.

Iwán faraón kijlij José:

—Ateyi se' yej máj kimati ken iga wel makinechko yej mokua, tejsan, iga Jehová Dios mitztajtolmá' iga tinenojma-ijlij yej niktemi'. Nej nimitztaliá iga ximochiwa gobernador noyan ipan inín país, iwán inochi nogentej yawi mitzobedecerotij. Nejsan nia nimochiwati más que tej iga nej nirrey.

Kua' tami' inín kijtoj faraón, kikixtij anillo ipan imájpil yej kitalijtoya, iwán kitaliltij ipan imájpil José. Iwán tatekimá' iga makita-ajakiltikan iga tzótzol yej máj patiyoj iwán kipiloltij se koska' de oro ipan ikech. Iwán José tejkaj ipan kuacarretaj yej patiyoj iga kimela'ma'ya faraón. José monamiktij iwán se takotzin de Egipto. Ijkon iga José kawil' iga mandaroj Egipto.

José gobernador ipan Egipto

Génesis 41:46–42:38

José kipiaya treinta años kua' faraón kitalij iga gobernador ipan Egipto. Poxsan mochij yej kitokayaj ipan tajli siete años, iwán yéj kinechkojtoya inochi trigo yej onoya ipan país siete años. Iwán tatekimá' iga mamochiwa kajli yej poxsan wejweyi kan makena trigo ipan sejsé altepe'. Iwán noyan ipan altepemej kenaya trigo yej kikixtiayaj ipan mijli yej najna'san.

Kua' aya asi inomej años iga apistajtiás, José iwán isiwa' kipiakej ome ipilowan; yej achto kitokawij Manasés iwán se' kitokawij Efraín.

Kua' panoj siete años iga Egipto poxsan onoya yej mokua, pewa' se' siete años iga apistajtiá'. Onoya apis noyan ipan paísmej, petz Egipto kentoyaj trigo. Kua' inochi yej onokej Egipto ay'ya kipiayaj te kikuayaj, yajkij kitajtaniłitoj trigo faraón. Iwán faraón kijlij inochi yejemen:

—Xakan xikitatij José.

Iwán inochi gente de mia' país yayaj Egipto iga kikowilitij trigo José, iga ateyá te mokua nikanaj ipan se' país. Canaán no ay'ya kipiayaj te kikuayaj. Iwán Jacob kimati' iga Egipto onoya trigo, iwán kijlij ipilowan:

—Xakan Egipto iwán xikowakan trigo iga tejemen, iga amo matimayamikikan.

Iwán inón diez ikokowan José yajkij Egipto kikowatoj trigo; e' Jacob ayá' kine' iga mayawi no Benjamín yej tetzoyo'. Kua' ipilowan Jacob asikej Egipto iwán onóyaja iyixtaj José, motzojtzompilojkej, e'

ayá' kixmatikej siga José. José kena kixmati' iyikniwan kuá' iga kitakej, e' mochiy ken tikita ayá' kixmatiáj iwán kitajtaweltajtankej:

—¡Amejemen! ¿De kan anwitzej?

—Niwalkej de Canaán, iga nikowakoj trigo.

Kijtojkej yejemen. Iwán José kijlij iyikniwan:

—Ayéj. Amejemen yej antapipiáj. Amejemen anwitzej iga san ankitakij ken iga ono' nopaís.

E' yejemen kijtojkej:

—¡Ayá!, señor! Nejemen moservidormej niwalkej iga nikowakoj trigo. Inochi nejemen sesan notajmej. Nejemen gente yej nipoxye'nemij.

—Nemi annejakayawaj —kijtoj José—. Amejemen anwitzej iga ankitakij ken iga ono' inín país.

Ipilowan Jacob sej kijtojkej:

—Moservidormej nonokej nidocejmej yej sesan notajmej. Nichantitokej ipan tajli de Canaán. Se notzoyomej yej máj aya yolej, kawí' iwán notajmej, iwán se' ay'ya ono' iwán nejemen.

Iwán José sej ki-ojpa-ijlij:

—¡Kensan nikijtoj!; amejemen yej antapipiáj, iwán ijkín tiawij tikitatij siga ayá' nemi annejakayawaj: nigaj ayá' anyawij ankisatij siga ayá' wi' amoknín yej tetzoyo'. Mayawi se de amejemen makikuiti, e' sekín nigaj yawij kawitij preso. Tiawij tikitatij siga ijkón ken ankijtojkej.

José kipiá' preso inochi yejemen eyi día, iwán kuá' asi' eyi día, tatítan iga makinotzatij. Kuá' asikej kan onoya José, kijlij ijkín:

—Nej nikmajmawiliá Dios. Ijkín xikchiwakan iwán ayá' nimitzmiktiskej: nueve de amejemen mayakan, iwán makiwigakan trigo iga makikuakan amofamiliamej, se yawi kawiti ipan cárcel. Iwán xinewajliguilikan amoknín yej tetzoyo' iwán tiawij tikitatij siga ijkón ken ankijtojkej. Siga ayéj ijkón, anyawij amikitij.

Kuá' inín kikakikej, yejémensan motatapowiayaj.

—Anka Dios nemi te-iknochíwa iga poxsan tikijiyakej totzoyo' José, iga ayá' tiktajtolkuilijkej kuá' te-ijliaya iga matikiknelikan malej iga

© 1996 David C. Cook

tikitayaj iga kisufrirowaya. Inón iga, inán tetocarowa tejemen iga matiksufrirokan.

Rubén kijlijkej:

—Nej nimitzijliayaj iga amo xikchiwilikan nité in chokotzin; e' ayá' annetajtolkuilijkej.

E' inimej iyikniwan ayá' kimatiáj siga José kikakiá ken iga tajtowayaj yejemen, porque José ayí' tajtowaya imatika iwán iyikniwan. Onoya se taga' yej tajtowaya ome idioma iwán yej kijtowaya José, inón taga' kijliaya sej iyikniwan ipan itajtolmej. José kikagui' iga keklamikiáj inón mal yej kichiwilijkej; entonces moyokatij de yejemen iwán pewa' iga choka. Kua' sej kinotzkej, kiyokatij Simeón iwán iyixtajmej kilpijkej. Después tatekimá' iga makitemilikan ikoxtalmej iga trigo, iwán iga no makikuepilikan sejsé de yejemen itomimej iwán makakilikan ipan ikoxtalmej iwán makimakakan tákual iga makikuakan ipan ojti. Iwán ijkón kichijkej. Iwán yejemen kitamamaltijkej burrojmej iga trigo, iwán kiskej ompa.

Kua' asikej kan iga yawij kipanoltitij yówal, se de yejemen kitentapoj ikóxtal iga kitamaka iburroj, iwán kita' iga itomin ono' koxtalijti'. Kua' kijlijkej iyikniwan, yejemen poxsan momajtijkej. Kua' asikej chan itaj, kipowilijkej inochi yej kipasarojkej; ken iga el gobernador kinotzkej, iwán ken iga se de yejemen kasi' tomin ipan ikóxtal. Iwán kijlijkej itaj:

—Inán kua'ki' niaskej sej Egipto, niawij nikuigatij Benjamín iga makimajkawakan Simeón.

Kua' kitakixtilijkej ikoxtalmej iyikniwan José kitakej iga pan ikoxtalmej onoya itomimej sejsé de yejemen. Yejemen iwán itaj poxsan momajtijkej.

Jacob kijlij ipilowan:

—Amejemen ankinekij iga mani-iknomiki. Achto migui' José, inán Simeón kipiáj preso, inán ankinekij xinewiguilikan Benjamín.

Iwán Rubén kijlij itaj:

—Amo ximoyolmikti; nej nia nicuidaroti Benjamín iwán nia nimitzwajliguiliti sej, siga ayá' nimitzwajliguiliá, wel tikmiktía iyomexti nopilowan.

E' Jacob kijtoj:

—Málejsan, Benjamín ayá' yatí amowan.

© 1996 David C. Cook

José kiyokapantiá iyikniwān

Génesis 43:1–44:2

Majsan apistajtitoya ipan paimej. Inōn iga kua' Jacob iwān ipilowan kitolójkeja inōn trigo yej kikowatoyaj Egipto, Jacob kijlij ipilowan:

—Xakan sej xikowatij alin trigo iga tejemen.

E' Judá kijlij:

—Siga ayá' nikuigaj Benjamín, báldejsan niaskej. Gobernador de Egipto ne-ijlijkej: “Siga ayá' annewajliguiliáj amotzoyo', máj yekti katka amo xiwitzekān xine-itakij.”

Iwān tatajtan Jacob:

—¿Te iga ankijlijkej inōn taga' iga ankipiáj se' amotzoyo'?

Iwān yejemen kijtojkej:

—Iga yéj netajtajtankej poxsan de nejemen iwān de nofamiliajmej. Ne-ijlijkej: “¿Ix ónogo' amotaj? ¿Ankipiáj se' amoknin?” ¿Kén nikmatiskej siga yawi netajtanilitij iga manikuigakan notzoyomej?

Iwān Judá kijlij:

—Siga ayá' tikneki iga matimayamikān, xikmaka lugar iga mayawi chokotzin nowamej, nej nia nicuidaroti, iwān niatij imaninsan.

Iwān itaj kijtoj:

—Keliáj iga yawi Benjamín, xikuigakanwa'. Nō xikuigakan ipan amokoxtalmej regalo iga el gobernador. Xikuigakan nō komati tomin, iwān amomatika xikmakakan in tomin yej mitzkuepilijkej yawipta, anka motapololtij iga ayá' mitzcobrarojkej. Xikuigakan amotzoyo' iwān xakan sej xikitatij inōn taga'. Iwān Dios yej nochi wel kichiwa, makichiwalti iga mamitziknelikan iga makimajkawa Simeón iwān Benjamín; siga ayá' ijkón mochiwas, nej ay'ya nia nikpiati nisē nopiltzin. Pues ijkonyawa' mamochiwa.

Iwān kiskej diez ipilowan Jacob iga yajkij Egipto. Kua' asikej iyixtaj José, motankuaketzkej. José kita' iga Benjamín onoya iwān yejemen iwān kijlij yej achi mandarowa ichan:

—Xikuiga inimej tajtaga' nochan. Xikmikti se vaca iwān xikchiwa tákual iga yejemen yawij takuatij nowan aman tajkodía.

Kua' asikej chan José, momajtijkej iwān motatapowijkej:

—Tewajligakej nij iga inōn tomin yej tekuepilijkej ikín. Yawi teajajwati iwān yawi tetekipanoltiti ken tikita inōn yej iyesclavoj, iwān tekuiliskej toyolkamej.

Kua' asikej ipan kalten, kitechojkej yej mandarowa iga matatapowakan iwān yéj, iwān kijlijkej:

—Ikín niwáلكaj sej nikowakoyaj trigo, e' kua' nasíkeja nochamej, niktentapojkej nokoxtalmej nikasikej tomín sejsé de nejemen. Ayá' nikmatij a'yéj kakij inón tomín ipan nokoxtalmej. Inán nikuajligakej iga nikuepakoj, iwán nō nikuajligaj tomín iga nikowaj máj trigo.

Yej mandarowa kijtoj:

—Xonókansan, amo ximajmawikan. AmoDios anka kitalij inón tomín ipan amokoxtalmej, pues nej nik-recibiroj tomín yej iga amejemen antapagarojkej.

Yej mandarowa kikixtij ipan cárcel Simeón iwán kiwiga' chan José kan onoyaj yejemen. Kimakakej a'ti iga inochimej mamokxipakakan, iwán nō kitamá' iburrojmej.

Kua' José asi' ichan tajkodía, iyikniwan kikixtijkej regalo yej kiwiguilijkej, iwán motankuaketzkej iwán motzontokkej este ipan tajli. José kitajtankej iyikniwan:

—¿Kén iga ono' amotaj? ¿Ix ónogo'?

Yejemen kijlijkej:

—Notajmej yektítogo'.

Iwán sej motankuaketzkej iyixtaj José. José nijnijí tachá' iwán kita' Benjamín, yej itzoyo', iwán kijtoj:

—¿Ix inín in amoknín yej tetzoyo', yej anne-ijlijkej?

—Kena, ininya— kijtojkej yejemen.

José kijlij Benjamín:

—¡Dios mamitzyolchikawa, chokotzín!

Kua' inón kijtoj, José poxsan yolpagui' iga kita' itzoyo', este kine' iga machoka. Imaninsan kisa' iwán pewa' iga choka. Kua' támi'ya iga choga', mijixamij iwán kala' sej. Iyikniwan José motajtalkej ken iga José kijlijtiaya, achto motalij yej tekoko iwán después yej tetzoyo'. Inochin moyolmajtijkej iwán san motatachiliayaj, iga aya kixmatiáj siga José.

José motalij ipan se mesa, iwán iyikniwan ipan se' mesa, ken iga kitekichíwayaj egipciojmej.

José kitekimá' imonsojmej iga makimakakan se plato sejsé de iyikniwan. Iwán iga Benjamín makimakakan cinco veces más que ikokowan. Ijkón inochin takuajkej iwán atikej iwán yolpaktoyaj.

Kua' támi'ya takuajkej, José kijlij imonsoj yej achi mandarowa:

—Xiktemilikan ikoxtalmej inimej tajtaga' iwán trigo ke'san iga wel kiwigaskej, iwán xikaki tomín ipan sejsé de ikoxtalmej. Nō xikaki novasoj de plata ipan ikóxtal yej tetzoyo', sekan iwán tomín yej iga kipagaroj trigo.

Inón monsoj kichij kensan iga José kitekimá'.

Monextiaya José iga yéj, iyixtaj iyikniwan

Génesis 44:3–45:28

Kua' nemo' tanesi, iyikniwan José kiskej Egipto. Aya yayaj poxsan wejka iga altepe', kua' José kitekimá' imonsoj yej achi mandarowa, kijlij:

—Xikojtoka inomej tajtaga', kua' iga ankitechoskej xikijlikan: “¿Te iga ankichtekilijkej ivasoj de plata el gobernador?”

Inón yej achi mandarowa kitechojkej, iwán kijlijkej:

—¿Te iga ankichtekkej ivasoj de plata el gobernador?

Yejemen kijtojkej:

—Até nemi nikichtekij. Niawij niktemowitij nokoxtalmej, iwán mamiki a'san nesi' de nejemen yej yawij ki-asilitij inón vaso.

Iwán inón monsoj yej mandarowa kijtoj:

—Ono' bien, yej kipiá inón vaso yawi mochiwati noesclavoj.

Iwán imaninsan inochin kitemowijkej ikoxtalmej iwán kitenxitonkej. Sejsé de yejemen kasikej itomimej ipan ikoxtalmej, iwán ipan ikóxtal Benjamín kasikej ivasoj José. Iyikniwan Benjamín poxsan moknomatikej. Yajkij sej ipan altepe', iwán kua' asikej chan José, motankuaketzkej iyixtaj José. Motzontokkej este ipan tajli.

José kijlij iyikniwan:

—¿Te iteki yej ankichijkej? ¿Ix ayá' ankimatij iga se taga' ken nej wel ta-adinarowa?

Judá kijtoj:

—¿Inán te wel nimitzijliskej? Awel nikijtowaj iga ayá' nikchijkej yej ayekti, ya que Dios mitznexitílija. Inán nigaj anepiáj nonochin iga moesclavojmej.

E' José kijtoj:

—Ayá' amonochin antachtekkej. Petz inonsan yej kasilijkej vaso mochiwas noesclavoj, sekin welja yawij chan itaj.

Iwán Judá kitechoj José iwán kijlij:

—Nej nikijlij notaj iga nej nimochiwaya responsable iga chokotzin. Notajmej yawi moknomatiti iwán mikis, siga chokotzin ay'ya mokuapas iwán nejemen. Inón iga nimitzijliá iga nejya manikawi iga moesclavoj en lugar de chokotzin iwán xikmajkawa iga mayawi iwán iyikniwan.

José ay'ya kijyowiaya iwán tatekimá' iga makisakan nochi itekipanowanimej. Kua' kiskeja inochimej, choga', iwán ijkín kijlij iyikniwan:

—Nej niJosé. E', ¿ix melá' iga ónogo' in notaj?

Iyikniwan poxsan majmatoyaj este ay'ya wel tajtowayaj. E' José kijlij iyikniwan:

—Xinena'techokan. Nej amokn_n José, yej amejemen ankinamakakej Egipto. E' amo ximajmawikan niga ximokuesowilik_n iga annenamakakej, pues Dios netitan nigaj iga maniksalvaro la gente. Yáwiya iga dos años iga apistaj ipan país, políwi-o' cinco años iga ayá' yawi mochiwati nité yej motokas ipan tajli. E' Dios netitan achto que amejemen iga amo ximikikan. Inán xakan xikuitij totaj iwán inochi amopilowan

iwán xiwitzekan ximochantikij nigaj Egipto.

José kinapaloj Benjamín yej itzoyo', iwán iyomextimej pewakej iga chokakej. Iwán José kipipitzoj Benjamín iwán inochi iyikniwan.

Kua' faraón kimati' iga iyikniwan José asikej, kijlij José:

—Xikijli mokniwan iga makitasaloltíkanya iyolkamej iwán mayákanya ipan tajli de Canaán, iwán makiwajligakan motaj iwán ifamíliajmej; nej nia nikmakati yej ye'tajli ipan Egipto. Xikijli no iga makiwigakan kuacarretajmej yej nijpa de Egipto, iga makiwajligakan inochi yej kipiáj.

José kimá' iyikniimej inomej kuacarretajmej ken iga faraón kitekimá', iwán kimakakej tákual iga ipan ojti makikuakan. No kimakakej iyankui' tzotzolmej. Iga itaj kititan veinte burrojmej yej kisajsalojtiajkij regalojmej. Kua' kiskej iyikniwan, José kijlij:

—Amo ximokuejkuesojtiakan ipan ojti.

Iwán iyikniwan José kiskej Egipto poxsan yolpaktiajkij. Kua' asikej chan itaj kipowilijkej iga José isátogo'. Jacob ayá' kitawelcredowaya yej nemi kipowiliayaj. E' kua' yejemen kipowilijkej inochi yej José kijlijkej, iwán kita' inochi regalojmej yej José kititanilij, entonces kijtoj:

—Inán nikmátiya iga nopiltzin José isátogo'. Niati nikitati.

Jacob asi Egipto iwán inochi ifamíliaj

Génesis 46:1-7, 26-27, 29-30; 47:7, 27; 48:1, 5-6, 11, 21; 49:29-31; 50:12-13

Jacob ojkui' iwán inochi yej kipiaya. E' se yówal Dios kixnextilij iwán kinotza' ipan itoka', iwán yéj kijtoj:

—Nigaj nono'.

Iwán Dios kijtoj:

—Nej niDios, yej iDiospa motaj. Amo ximajmawi iga tia Egipto porque ompa nia nikchiwati iga mopilowan ipilowampa pox mapiwikan iwán kichiwaskej se weyi nación. Niati mowan Egipto, iwán keman ompiga nejsan nia nikixtiti mopilowan ipilowampa.

Jacob yajki Egipto iwán kiwiga' nochi yej itatki ipan kuacarretajmej yej faraón kititanilij iga ipan mayakan. Ompa Egipto José tatekimá' iga makalistarowilikan ikuacarretaj iga yawi kixnamikiti itaj. Kua' mixnan iwán itaj, kinapaloj iwán achi wejkaj chokatoya iga poxsan kitasnekiá itaj. Iwán Jacob kijlij José:

—Inán kua' nimikis welya niye'mikis, iga nimitzíta'ya iga tisátogo'.

José kiwiga' itaj iná' faraón, iwán Jacob kisaludaroj, iwán kijlij:

—Tej rey, ¡Dios mamitzylchikawa poxsan!

Ijkón iga asikej Jacob iwán ifamiliaj iga mochantitoj Egipto, ipan se lugar yej itoka' Gosén. Inochi gente yej asikej Egipto yej ipilowampa iwán inietojmej Jacob masikej setenta iwanya iyomexti ipilowan José yej nacerrojkej Egipto.

Kua' kipiaya ciento cuarenta y siete años Jacob menfermaroj. Kua' kimatiltijkej José iga itaj onoya enfermo, yajki kitato iwán kiwiga' iyomexti ipilowan, Manasés iwán Efraín. Kua' onoyaj itenoj, Jacob kijlij:

—Ayá' nikmatiá siga nimitzítáyajo' sej. Inán Dios kine' iga manikita iyomexti mopilowan, Efraín iwán Manasés. Yejemen nigaj nacerrojkej Egipto antes iga maniwiki, inán yejamej mochiwaskej de nejpa nopilowan. Kua' nimikis achonsan no kikuiskej yej nikpiá ke'san kikuis Rubén, Simeón iwán se' máj nopilowan. Siga tikpiás máj mopilowan, mochiwaskej de téjpaya. Ayá' yawij kipiati noherenciaj, e' yawij mopartirowilitij iwán iyikniwan yej tekokowan.

'Nepolówasan alín iga niaya nimikiti, e' Dios yawi onoti iwán amejemen iwán yawi kichiwati iga ipilowampa amopilowan mayakan ipan tajli yej totajwan tekawilijkej.

'Kua' nej nimikis amo xinetokakan nigaj Egipto. Xinetokakan Canaán, itenoj Mamre, kan notajwewej Abraham kikowa' se tajli iga motoka inochi ifamiliajmej. Ompa yéj motoga' iwán noy'elamaj Sara, notaj iwán noy' iwán nosiwa' Lea.

Kua' Jacob migui', ipilowan kitokatoj Canaán, ómpasan no kan toktokej Abraham, Sara, Isaac, Rebeca iwán Lea.

Dios komemawíá Moisés kua' xóloo'

Éxodo 1:6-16, 22; 2:2-23

Dios kipatili*j* itoká' Jacob iga Israel, inón iga ipilowan kijliá*j* israelitajmej.

Israelitajmej poxsan piwike*j* Egipto. Iwán panoj mia' xiwi', migui' José iwán nochi inome*j* ye*j* onoyaj inón tiempo. Despué*j* pewa' iga mandarowa se' rey ye*j* no kijliayaj faraón, iwán inón akimati' siga José panoj iga gobernador. Iwán inón nuevo faraón kijlij igente*j*:

—Israelitajmej má*j* tajpalejkej iwán má*j* miakejmej que tejemen; matikchiwakan tejté iga ay'ya má*j* mapiwikan.

Inón iga egipciojmej kikuike*j* israelitajmej iga iyesclavojmej. Poxsan kitekipanoltiayaj iwán kipoxmagayaj, ayá' kikelniayaj. Inome*j* israelitajmej kichiwaltijkej ome wejweyi altepe' iwán kichiwilijkej imurojyo. Nochipa kichiwayaj ladrillo iga soki' iwán polo'. Se día faraón kitekimá' igente*j*, kijlij:

—Nochi choochichin israelita ye*j* nacerowaj, xikakikan atampa iga maamikikan.

Ayá' wejkati', onoko se choolintzin israelita este poxye'nesi', iwán iye' kiyantoya eyi mej. E' awel majo' kiyán. Iwán inón siwa' kichij se chikiwi' iwán kitzajtzakua' iga sásal iga amo maakalaki. Ipan inón chikiwi' kakij xolo' iwán kajkiltito a-ijti'. Iwán isiwa-iknin inón xolo' ompa kaw'i iga makita a' kasis.

Iwán despué*j* isiwapiltzin faraón yajki maltito a-ijti'. Kua' kita' se chikiwi' aajkito' ipan a'ti, kititan se iyesclavaj iga makikuiliti. Kua' kitentapoj inón chikiwi', kita' iga xolo' chokato'. Iwán kiknelij, iwán kijtoj:

—Ininwa' xolo' israelita.

© 1996 David C. Cook

Iwán isiwa-ikn̄in inón xolo' kitechoto isiwapiltz̄in faraón iwán kijlij:

—¿Ix tikneki iga manimitzt̄emowili se siwa' iga makichichiti in̄n xolo'?

Isiwapiltz̄in faraón kijtoj:

—Kena. Xinetemowili se siwa'.

Iwán inón takotz̄in yajki kikuil̄ito yej íye'pa nokta inón xolo'.

Isiwapiltz̄in faraón kijlij yej íye'pa xolo':

—Xikuiga in̄n xolo' iwán xine-iskalt̄ili, iwán nia nimitzmakati tom̄in iga tine-iskalt̄ilij.

Iwán inón siwa' yej íye' xolo', kiwiga' iwán kiskalt̄ij. Kuḗ' choolin

acha yolejt̄z̄in, kiwigákeja chan faraón. Isiwapiltz̄in faraón kitokawij Moisés inón choolin. Ijkón iga moskalt̄ij Moisés chan faraón iwán ompa kinext̄ilijkej nochi yej yejemej kimat̄ij.

Se día Moisés kita' iga kimagatoyaj se yej de yejémempasan, tamagatoya se egipcio. Moisés kimikt̄ij inón egipcio iwán kitoga' ipan xajli, yéj kijtoj anka ayagaj kita' iga kimikt̄ij inón egipcio.

Ipan se' día Moisés kisa' iwán kita' ome yej de yejémempasan, nemi momagaj. Iwán kijlij yej momagatoyaj:

—¿Te iga anmomagaj, esi de amejémempasan?

Yej takuejkuesoj kijtoj:

—Tej ayagaj mitzt̄alij iga xinemandarokan. ¿Tia tinemikt̄iti ken yalwa tikmikt̄ij se egipcio?

Moisés majmawi' iwán kijtoj: “Mataj momátiya yej nikchij.”

Kuḗ' faraón kimati' yej kichij Moisés, kinekiá makimikti. Inón iga Moisés choloj iwán yajki mochant̄ito ipan it̄almej madian̄tajmej. Iwán ompiga monamikt̄ij iwán tekipánoja iwán imontaj yej itoka' Jetro. Kicuidarowilijtinemiá iborregojmej. Moisés chantitoya ompa cuarenta año iwán kipíá' ome ipilowan. Mij Moisés onoya ipan it̄al Madián, faraón de Egipto migui'.

© 1996 David C. Cook

Dios kitapejpena Moisés iga makipalewi israelitajmej, yej igentejpa*Éxodo 3:1- 4, 18, 20, 27-31*

Se día Moisés kicuidarojtinemiá iborregoymej imontaj ipan se tepe' yej itoka' Horeb. Iwán ompa iyángel' Dios mixnextij ipan se witztako', wewelontoya, e' inón witztako' ayá' tataya. Iwán Moisés kijtoj: “Nia nikitati te iga ayá' tata inepa witztako'.” Kuá' Moisés kina'techojtayay, kikagui' itájtol Dios ipan witztako', kijlij:

—Moisés, amo xinena'techo. Xikijkixti moga' iga tej notenoj tonol. Nejwa' iDios mo-ikyapatajwan; Abraham, Isaac iwán Jacob.

Iwán Moisés mo-ixtzakua' iwán momajtij iga wel miki siga kita Dios. E' Dios kijlij:

—Nej nikmati iga nogentej yej niktapejpen poxsan kiknochijtokej Egipto, inón iga niwalaj iga manikmanawikan kan kiknochijtokej. Nej nia nikixtiti Egipto iwán nia nikuigatij ipan yé'tal. Xaj Egipto iga xikijliti rey faraón iga makimajkawa nogentej yej ompa onokej.

Iwán Moisés kijlij Dios:

—E' nej ayéj te noteki iyixtaj faraón iga manikijli iga manemajkawa nej iwán nokniwan israelitajmej.

Iwán Dios kijtoj:

—Nej niati mowan iwán nia nimitzpalewiti. Ijkón wel titajtoj iyixtaj faraón. Kuá' nogentej tikixtija Egipto, yawij witzetij nigaj iga neweyimatiltikij ipan inín tepe'.

Moisés kijtoj:

—E' siga niati, iwán manikijli nogentej iga Dios netitan, yejemen netajtaniskej: “¿Té itoka' inón Dios yej mitztitan?” Iwán ¿kén nikijliskej?

Iwán Dios kijtoj:

—Nej yej nochipa Nej. Inón iga ijkín tia tikijliti mogentej: “Jehová yej nochipa Dios, yej iDios to-ikyapatajwan, Abraham, Isaac iwán Jacob, netitan.” Despuéj xiknechko wewetkej de Israel iwán xaj iwamej, iga xikitatij nuevo rey de Egipto, iwán xikijlikan: “Achi xinemajkawakan iga manikan eyi día ipan desierto^f iwán nochi nogentej iga manikmiktitij yolkamej iga manikweyimatiltikan noDios.” Yéj ayá' kinakis iga xakan este que maniknextili mia' vej nopoder. Íkuá'ya sí yáwija mitzmajkawatij iwán ankisáskeja. E' nej nia nikchiwati iga egipciojmej mamitzye'itakan amonochin iga kuá' ankisaskej, mamitzmakakan kuajkuantas yej poxsan patioy. Ijkón iga egipciojmej ankikuiliskej yej yejémempa itatkimej.

^f Xikita glosario “Ángel”. ^g Xikita glosario “Desierto”.

Iwán Moisés kijtoj:

—Yejemēn ayá' nēcredoskej. Ne-ijliskej: “Ayéj Dios mitztitan.”

Dios kijlij:

—¿Té tikitzkijto'?

Iwán Moisés kijtoj:

—Se bastón yej iga nikpewa borregojmej iga amo mapapayinikan ipan ojti.

Iwán Dios kijlij:

—Inón bastón xiktali talpan.

Kua' Moisés kitalij talpan in inón bastón, mochij kowa'. Moisés kimajmawilij in inón kowa' iwán kicholowiliaya. Iwán Dios kinotza' sej, kijlij:

—Xikuitapilkitzki.

Moisés kikitzkij iwán sej mochij bastón. Iwán Dios kijlij sej:

—Xikaki moma' mokuachtampa.

Iwán Moisés kakij. Iwán kua' kikixtij, kita' iga ima' kipiayay lepra,^h inón lepra yej kixitintia tokajlo'. Dios kijlij:

—Inán sej xikaki moma' mokuachtampa.

Iwán yéj kakij. Kua' kikixtija, kita' iga ima' yektito'ya sej.

Iwán Dios kijlij:

—Kua' titajtoj wan mogentej, xiknextili inín yej nimitznextilij. Iwán siga ayá' mitzcredowaj malej iga kitaskej inimej yej nimitznextilij, xikui a'ti ipan weya' iwán xiktoyawa talpan, iwán mochiwas esti.

E' Moisés kijlij sej Dios:

—Atikmatij siga wel nitajtoj. Nej poxsan nimotetempolowa.

Iwán Dios kijlij:

—¿A'yéj kimá' iten taga'? ¿Ix ayéj nej nikmá'? Inón iga nimitzijliá iga xaj, iwán tia tikijtoti yej nej nimitzijlij.

Moisés kijtoj:

—¿Ix awel tiktemoj se' yej wel tiktitanis'?

Dios kikuesowilij Moisés iwán kijlij:

—Moknin Aarón tajtolmati. Yéj nemi wí' nijígapa inán. Yéj mochiwas ken moten iwán Aarón kijtoj yej tikijlij. Xikuiga mobastón iga tia tikchiwati inón yej nimitznextilij.

Iwán Moisés yajki chan imontaj, majabiaroj iwán kiskej ompa wan isiwa' iwán ipilowan wan inochi yej kipiaya. Némiya yaya Egipto kikitzkijtiaya ibastón, iwán ipan ojti mixnan iwán Aarón yej iyiknin.

Dios áchtoya ijkín kijlij Aarón:

—Xaj ipan desierto xitajtoti iwán Moisés kan ono' tepe' yej itoka' Horeb.

^h Xikita glosario “Lepra”.

Inón iga masikej ipan ojti, iwán Moisés kipowilij inewi ken iga Dios kijlij. Iwán senyájkija Egipto.

Kua' asikej Gosén, ipan país de Egipto, kinechkojkej inewi wewetkej yej de igéntejpa Moisés. Iwán Aarón kijtoj inewi kensan Dios kijlij Moisés, iwán nō kinextij inón yej Dios kinextilij Moisés. Inomej israelitajmej kicredoikej yej Moisés iwán Aarón kijtojkej iwán pakikej kua' kimatikej iga Dios kimatiaya inewi iga kiknohijtokej iwán iga Dios yawi kimanawitij.

Moisés yawi tajtoti iwán faraónⁱ de Egipto

Éxodo 5:1-21; 6:10; 7:6, 8-13

Se día Moisés iwán Aarón yajkij tajtotoj wan faraón, kijtojkej:

—Yej nejemen noDios ne-ijlijkej iga manikuigakan ipan desierto inochi nogentej iga manikweyimatiltitij Dios.

Faraón kijtoj:

—¿A'yéj moDios? Nej anikixmati iwán ayá' nimitzmajkawaskej iga xakan. ¿Te iga ankichiwaj iga la gente makikajtewakan itekipanolmej? Amo xikpolowilikan tiempo la gente. Xaxakan xitekipanotij. Siga ayá' ankipiáj komati tekipánol, nia nimitzmakatij máj.

Iwán inonsan día faraón kitekimakato yej kimandarowaj esclavojmej:

—Inán nikeman amo xikmakakan polō' inimej gente iga makichiwakan ladrillo ken achto ankichiwayaj. Inán sejsé de yejemen makitemotij ipolomej. E' makichiwakan achonsan ladrillo ke'san achto kichiwaj. Cuidáj majya alín kichiwaj; anka ayá' siatokej, inón iga kinekij ma-ilwichiwatij ipan desierto.

Iwán inomej yej faraón kitalij iga matatekimakakan, kitekimakakej israelitajmej iga makichiwakan yej kijtoj faraón. Iwán inomej israelitajmej yajkij kitemotoj polō' este kan kasiáj. Iwán iga ayá' kimaxitiayaj itareyajmej, egipciojmej kimagayaj poxsan israelitajmej yej kinentiayaj igentej. Iwán inomej yej kinentiayaj israelitajmej, yajkij tajtotoj iwán faraón iga kitajtanilitoj iga makiknelikan. E' faraón kijtoj:

—Amejemen até ankichijtokej. Inán xakan xitekipanotij. Iwán achonsan sej xichiwakan ke' achto ankichiwayaj.

Kua' yej kinentiayaj israelitajmej kiskej ompa, kasikej Moisés iwán Aarón iwán kijlijkej:

—Amejemen anne-ijlijkej iga anyawij annemanawitij; e' inán iga amotechko majya nemi ne-iknochiwaj.

Inón iga israelitajmej kijiyayaj Moisés iwán Aarón. Iwán Moisés tajtoj iwán Dios iga kitajtanilij iga makinextili te yawi kichiwati, iwán Dios kijlij:

ⁱ Faraón kijtojneki rey. Nochipa reymej de Egipto kijliayaj faraón.

—Tia tikitati yey nia nikchiwiliti faraón iwán egipciojmej. Ijkon nogentej wel kisaskej.

Iwán Moisés iwán Aarón yajkij sej kitatoj faraón iwán kijlijkej:

—Jehová ijkin kijtoj: “Xikmajkawa nogentej iga maneweyimatilitij.”

Faraón kijtoj:

—¿Ayéj on Jehová? ¿Te iga manikchiwa ken yéj kijtowa? Nenextili tejté yey ayipa mo-ita iga manicredo iga Jehová mitztitankej.

Iwán Aarón kitalij talpan ibaston, iwán inon bastón mochij kowa'. Ompa onoyaj no yey tamatij iwán brojojmej yey tekipanowaj iga faraón. Yejemen no kitalkej ibastomej ipan tajli iwán no mochijkej kowa'. E' kowa' yey kichij Aarón, kijkikuaj ikowamej inomej brojojmej. Despuéj Aarón kikuitapilkitzkij kowa' iwán mochij sej bastón. E' faraón poxsan katka yoltakuakti', niga kitajtolkuikej in Moisés iwán Aarón. Iwán ayá' kine' iga israelitajmej makisakan Egipto.

Dios kititaniliá egipciojmej nueve plaga

Éxodo 7:15-17, 20-21, 24-8:2, 5-19, 24-32; 9:6-19, 22-28, 33-35; 10:3-4, 13-29

Iwán Dios kijlij Moisés:

—Xaj mosta isajpa a-ijti', iwán kuá' faraón ompa onos, xikijli: “Dios ne-ijlijkej sej igaki' xinemajkawakan iga manikisakan nonochin yey niisraelitajmej.” Siga faraón akineki, xikui mobaston iwán xikwiteki a'ti iwán yawi mochiwati esti.

Iwán se' día yowalti', Moisés iwán Aarón kasikej faraón ipan aten, iwán Aarón kijlij kensan Dios kijtoj; e' faraón akine' iga makisakan israelitajmej. Iwán Aarón kiwite' a'ti iga ibaston iwán a'ti mochij esti. Inewi topojmej mikikej, iwán noyan Egipto tamachaya. Iwán egipciojmej akiplayaj a'ti yey koniayaj, inon iga kichijkej pozo atenoj.

Kuá' pánoja siete día, Dios kijlij Moisés iga makijli rey faraón:

—Siga ayá' tikchiwa ken Dios kijtowa, yawi onoti mia' kalamej noyan ipan motal.

Ipan se' día Aarón kitachaltij ibaston a-ijtikbapa iwán kiskej mia' kalamej. Iwán noyan onoya kalamej; ipan tajli, ipan kajli, ipan tapechmej iwán este kan kichipayaj tákual. Faraón ay'ya kijyowiaya iga poxsan onoya kalamej, iwán kijlij Moisés:

—Xitajto iwán moDios iwán xikijli iga mapolwiya inimej kalamej iwán nimitzmajkawaskej iga xakan xikmiktij yolamej iga xikweyimatitikan amodios.

Moisés kitajtanilij Dios iga mapoliwíkanya kalamej, iwán ipan se'ya día inewi mikikej, kawikejsan yey onoyaj a-ijti'. Iwán la gente kinejnechkojkej inochi kalamej yey miktokej, iwán noyan tamachaya.

Kuá' políwi'ya inomej kalamej, faraón sej moyoltakuawilij iwán ayá' kine' iga makisakan israelitajmej.

Iwán Dios kijlij Moisés:

—Xikijli Aarón iga makiwiteki talpínol iga ibastón. Iwán kuá' Aarón kiwite', pewa' iga kışkej atimimej ipan tajli. Iwán noyan Egipto onoya atimi'. E' faraón ayá' kine' iga makışakan israelitajmej.

Kuá' Dios kita' iga faraón ayá' kineki kimajkawa israelitajmej, kijlij Moisés:

—Xaj xikijliti faraón, siga ayá' kineki kimajkawa israelitajmej, nia niktitaniti komati xachimej.

Iwán Dios kititan komati xachi iwán noyan onoya xachimej. E' faraón kinotza' Moisés iwán Aarón iwán kijlijkej:

—Xikijlikan amoDios iga mapoliwıkanya xachimej iwán nimitzmajkawaskej iga xakan xikilwichiwilitij amoDios; e' amo xakan wejka.

Iwán Moisés kitenewij Dios, iwán Dios kichij ken iga Moisés kitajtan. Ipan se'ya día Dios kipoloj inochi xachimej. E' faraón sej moyoltakuawilij, iwán ayá' sej kine' makışakan israelitajmej.

Ayá' wejkatil', kititan Dios se' plaga. Iwán inewi yolkamej de Egipto mikikej: kawayojmej, burrojmej, camellojmej iwán borregojmej. E' iyolkamej israelitajmej ayá' migui' nisé. Níkesean ijkón, faraón ayá' moyolyaman. Sej moyoltakuawilij iwán ayá' kine' makışakan israelitajmej.

Dios kijlij sej Moisés iwán Aarón:

—Xikuiguilikan faraón alín nexti iwán xikpopokaltikan iyixtaj. Iga inón ankichiwaskej yawij kokolyowitij Egipciojmej.

Iwán inochi egipciojmej iwán este brojojmej nō kokolyowikej. E' malej ijkón, faraón ayá' kine' iga makışakan israelitajmej. Dios kichij iga faraón mamoyoltakuawili.

Dios sej kititan Moisés iga mayawi matajtōti iwán faraón, iwán kijlij:

—NoDios netitan iga ijkín manimitzijli: “Xikmajkawa iga makışakan nogentej iga mane-ilwichiwilikan. E' nikmati iga ayá' tinetajtolkuilij, iwán inón iga nia niktitaniti máj plaga. Porque siga nej niknekiá, nimitzmiktįjkaya; e' nej ayá' nikne' manimitzmikti iga xikita nopoder iwán iga noyan mamomati a'yéj nej. Mosta yawi wetziti granizo, inōmpa tiawa' yej de hielo. Xikijli inochi gente iga makinechkokan iyolkamej iwán inewi yej kipiáj imilpamej, porque nochi tajtaga' iwán yolamej yej onotij jueraj yawij kimiktįtij granizo.”

Ipan se'ya día, Dios kitekimá' Moisés iga makajkotachalti ibastón cielojkóbapa. Iwán tatikuini' paréj recio iwán tapetani', iwán wejwetzikej granizo ipan tajli. Inón granizo kimiktį inewi kuawimej, kuaxiwimej iwán inewi tato'mej. Iwán mikikej nō yolamej yej

J Xikita glosario “Camello”.

onoyaj ipan sakayoj, nō migui' tajtaga' yej onoyaj imilpamej yej ayá' kitajtolkuikej Dios. Iwán ipan ítal Gosén kan onoyaj israelitajmej ayá' wetzi' granizo.

Iwán faraón kinotza' sej Moisés iwán Aarón iwán kijlijkej:

—Siga pachiwi inin granizo, wel ankisaskej.

Kua' Moisés kisa' ipan altepe', kajko' ima' iga kitenewij Dios, iwán pachiwi' granizo. E' faraón ayá' kichij ken kijtoj, iwán sej akimajkaj israelitajmej iga makisakan.

Aarón iwán Moisés yajkij sej tajtotoj iwán faraón iwán kijlijkej:

—Siga atikmajkawa nogentej, mosta Dios yawi kititaniti komati chapolimej iga makikuakan yej kawikej ipan mijlimej, inomej yej ayá' kimiktij granizo.

Inón día yajkij imonsojmej faraón iga kijlitoj iga makimajkawa israelitajmej iga makisákanya, miej aya poliwi inewi yej ono' ipan país. Iwán faraón kijlij Moisés:

—Inán sí xakan, xikmiktilitij yolcamej amoDios. E' achto xine-ijlikan ajá' yéj yatij.

Iwán Moisés kijtoj:

—Niawij nonochimej, yatij nō nopilowamej, totajwewetkej, noborregojmej iwán inochi notorojmej.

Iwán faraón kijlij:

—Nemi tinekajkayawa; amejemen ankinekij xinekajkayawakan. Ayá' amonochin anyatij. Mayákansan inewi tajtaga' iga makimiktilitij yolcamej amoDios.

Iwán Moisés iwán Aarón kikixtijkej iyixtaj faraón.

Ipan se'ya día, Dios kititan ejeka' yej kisa' ikisáyampa tonati', iwán inón ejeka' kiwajli' komati chapolimej iwán kitzakua' inón país, iwán este takomiti' iga chapolimej poxsan komatimej. Iwán nisé kuawi' ay'ya xoxowiaya iyiswayo niga kochkimej nō, iga inomej chapolimej kikuajkej inewi iyiswayomej kuawimej iwán itakilyomej iwán inewi kochki'.

Iwán faraón kinotza' sej Moisés iwán Aarón iwán kijlijkej:

—Nikchij yej ayekti iyixtaj amoDios iwán amo-ixtaj amejemen.

Nimitztajtaniliáj iga xineelkawilikan iga nikchij yej ayekti, iwán xiktajtanilikan amoDios iga mapoliwikan inimej chapolimej.

Moisés kitenewij Dios, iwán Dios kititan se ejeka' yej tajpalej yej wälaj ikalakíyampa tonati' iwán kiwiga' nochi chapolimej. Kua' inomej chapolimej poliwi'keja, faraón aya'san kine' iga kimajkaj inomej gente, iga Dios kiyoltakuawilij.

Dios kijlij Moisés iga makajkokui sej ima' cielojkbapa iga matakomitiá noyan ipan tajli. Kua' Moisés kajko' ima', poxsan takomitiá'. Ijkón takomititoya eyi día iwán nisé de inomej egipciojmej

awel k_isayaj ichamej. E' kan ichamej israelitajmej ayá' takomitiá'.

Faraón kinotza' sej Moisés iwán Aarón, kijlijkej:

—Xâkanwa', iwán amosiwa' iwán amopilowan iga xikweyimatiltitij amoDios; e' amoborregojmej iwán amotorojmej amo xikuigakan.

E' Moisés kijlij:

—Kena, nikuigaskej noyolkamej iga inón nokta niawij n_ikmiktilitij Dios.

Kua' inón kikagui' faraón kuejkuesiwi' iwán kijlij:

—¡Xikísaya nigaj! Anikneki manimitzita o'; nia nimitzmiktiti siga tíwi'o' sej.

Moisés kijlij:

—Ono' bien, maniáyawa' iwán nikeman ay' niwi' nimitzitaki.

Dios kiknochiwa sej egipciojmej iwán israelitajmej kísaja Egipto

Éxodo 11:1-2, 4-7; 12:1-38

Iwán Dios kijlij Moisés:

—Inán nia nikchiwiliti tejté faraón iwán igentej, iga yéj imatika makijto iga xikisákanya Egipto.

Tajkoyówal nia nipanoti noyan Egipto, iwán yawij mikitij iyokichkopompilowan egipciojmej. Nô mikiskej inewi iyokichkopompilowan iyolkamej. E' yej de amejémempa ni agaj ayá' mikis.

Dios kijlij Moisés iga inín makijli israelitajmej:

—Sejsé yej tetaj makimikti se borregojtzin iga makisenkua inín yówal iwán ifamiliyaj. Iwán yej ayá' miakejmej iwán awel kitolowaj se borregojtzin, wel kisenkuaj iwán yej najna'san ichamej. Iwán xiknechkokan iyesyó iwán xikakalokan ipan amokaltenketzayan. Inakayo xikuakan ta-íxkal wan kuaxiwi' yej chichi' iwán pan yej ayá' kipiá levadura.^k Amo xikuakan xoxowi'naka' niga yej tamánal.

© 1996 David C. Cook

Kikakalowaj esti pan kaltenketzayan

^k Xikita glosario “Levadura”.

'Nimanín xitakuakan; e' xitaajakijtókanya, iwán amoga' xikajakijtókanya iwán amobastón xikitzkijtókanya, iga inón día iyilwi yej itoka' la Pascua.^l Iwán inón día nej nia nipanoti noyan Egipto iwán nia nikmiktiti iyokichkopompilowan egipciojmej iwán iyokichkopompilowan iyolkamej. E' san nipanoy kan nikitas kakalijto' iyesyoy borregoitzin ipan ikaltenketzayan; iwán ompa ayagaj mikis.

'Inón día amejemen anyawij ankeklamikitij iwán anyawij ankwichiwilitij nochipa. Cada año ankichiwasekej se ilwi' iga anneweyimatiltiskej. Siete día ankikuajtoskej pan yej ayá' kipiá levadura; ipan achto día ankenaskej inewi levadura yej ono' amochamej, iwán ankichiwasekej pan yej ayá' kipiá levadura, iwán ankijliskej amopilowan te mo-ilwichiwiliá.

Moisés kijlij ijefejmej israelitajmej inewi kensan Dios kijlij, iwán ijkón kichijkej la gente. Nochi familia kimiktij se borregoitzin; iwán kimanuojchijkej kuaxiwi' yej itoka' hisopo,^m iga kikakalojkej iyesyoy borrego ipan ikaltemej. Meroy tajkoyówal panoj iyángelⁿ Dios noyan kan ichamej egipciojmej iwán mikikej iyokichkopompilowan egipciojmej. No migui' iyokichkopompiltzin faraón, iwán inochimej chokayaj iga moknomatiáj. E' israelitajmej iyokichkopompilowan ayá' mikikej iga kajkakalijtoya iyesyoy borrego ipan ikaltemej.

Kua' faraón kimati' iga migui' iyokichkopompilowan inochi egipciojmej, tatitan iga makinotzatij Moisés malej iga tayowakan, iwán kijlij:

—¡Xákanyawa' sémisan! Xikisakan amonochimej ipan inín nótal iwán xákanya xikweyimatiltitij amoDios. Xikuigakan amovacajmej iwán amoborregoimej ken ankijtojkej. Iwán no xiktajtanilikan amoDios iga maniye'ono.

Kua' aya kisaj Egipto, israelitajmej kitajtanilikaj egipciojmej yej itatkimejpa: oro, plata iwán tzótzol yej poxsan patiyoy. Dios kichij iga inomej egipciojmej makiye'itakan israelitajmej. Iwán kua' kiskej israelitajmej kiwigakej mia' yej pox patiyoy yej itatkimejpa egipciojmej.

Kua' israelitajmej kiskej Egipto ken seiscientos mil tajtaga', no yajkij siwatkej iwán kokone'; iwán no kiwigakej inochi iyolkamej.

Dios tatekimaka iga mamoiilwichiwili la Pascua

Éxodo 12:40, 42-48; 13:1, 14-15

Inón yówal kua' Dios kimanawij israelitajmej asi' cuatrocientos treinta año iga chantitoyaj Egipto. Dios kijtoj iga inón yówal nochipa

^l La Pascua kijtojneci “san panoj”. Xikita glosario “Pascua”. ^m Xikita glosario “Hisopo”.

ⁿ Xikita glosario “Ángel”.

mamoewilamiki cada año iwán mamoi-wichiwili iga mamoweyimatilti Yéj, iwán inín mochiwas iyilwiyo la Pascua.

Iwán Dios kijlij Moisés iwán Aarón:

—Ijkín xikchiwakan kuá' ankilwichiwiliskej la Pascua: Nisé amo maono yej ayéj de Israel iga yejemen awel kikuaj borregojtzin yej ankiwatzaskej. Xikuakan kalijti' iwán amo xikixtikán niga tájkol naka' jueraj. Iwán amo xikpopostekilikán iyomiyo borregojtzin.

'Siga agaj chantito' iwán amejemen yej de se'pa raza iwán kineki makilwichiwili la Pascua, achto mamocircuncidar^o iwán inewi tajtaga' yej de ifamíliajpa, iwán despuéj wel kikua inakayo borregojtzin. E' ni agaj yej ayá' ono' circuncidadoj wel kikua.

Dios sej kinotza' Moisés iwán kijlij:

—Yej iyokichkopompiltzin de sejsé familia inón nej notatki, iwán ijkonsan no ikopompilowan amoyolkamej.

'Kuá' ankilwichiwiliskej la Pascua, siga amopilowan mitztajtani: “¿In inín té iyilwiyo?”, xikijlikán: “Tikilwichiwiliáj inón día kuá' Dios iga iweyi poder kikixtijkej to-ikyapatajwan Egipto kan esclavojtitoyaj. Kuá' faraón ayá' kine' matikisakan Egipto, Dios kichij iga mamikikan ikopompilowan egipciojmej iwán ikopompilowan inochi iyolkamej. Inón iga inán tikmakaj Dios inewi yej iyokichkopompilowan yolkamej iwán tiktaíaj iga ofrenda iga ipatka tookichkopompilowan.”

Israelitajmej panowaj ipan Tata'lámar

Éxodo 13:17-19, 21-22; 14:5-14, 19-15:1

Kuá' faraón kimájkaja israelitajmej iga makisákanya, Dios kinextilijkej ojti yej panowa ipan desierto^p yej yawi ipan lámar yej itoka' Tata'lámar. Kiwigayaj yej iga momanawíaj. Iwán no kiwigayaj iyomiyomej José, iga yéj kuá' aya miki, kijtoj ijkín: “Nej nikmati iga se día Dios yawij mitzkixtitij Egipto iga mitzwigaskej ipan tajli kan Dios kijlij totajwan iga yawij kimakatij, iwán kuá' ankisaskej, nikneki xikuigakan noomiyomej ompiga.”

Dios tapanotiaya iga kojkuiltijtiaya israelitajmej kan nemi yayaj. Ipan día iwamej yaya se weyimixti iga kojkuiltijtiayaj, iwán tayowakan, iwamej yaya se tiwelon iga kitawijtiayaj, iga wel manejnemikan semilwi' iwán senyówal. Kuá' faraón kita' iga israelitajmej kiskeja Egipto, sejo' kijtoj, “Mataj ayá' katka nikmajkawayaj”, iwán kijlij igentej:

—Ayekti iga kiskej israelitajmej; inán ay'ya tikpiáj yej tiktekipanoltiáj.

^o Xikita glosario “Circuncisión”. ^p Xikita glosario “Desierto”.

Iwán kinechkoj inewi isoldadojmej iwán yajkij kojtokatoj iga makikuepaltikan sej Egipto.

Kua' israelitajmej asikej ipan aten Tata'lámar, poxsan majmawikej iga ateyá kan wel macholokan; iyomexti lado onoya tepé', iwán itepotztajmej kitalochtijtiwiztiayaj egipciojmej. Iwán israelitajmej kijlijkej Moisés:

—¿Te iga annewajligakej iga manimikikan ipan desierto? Áyo'wa' katka nikiskaj Egipto, máleja manonokan iga esclavojmej.

E' Moisés ijkín kijtoj:

—Amo ximomajtikan, xonókansan, iwán xikitakan ken Dios yawi mitzmanawitij.

Takómiya kua' asikej ipan lámar. Iwán inón mixti yej tapanotiaya kawí' tatepotztaj, iwán mixti kawí' tajkoyan. Tapanotiayaj israelitajmej iwán itepotztaj mixti kitalochtijtiayaj egipciojmej. Ijkón iga inón mixti kojtzakuayaj egipciojmej, iga inón mixti kitakomitiltij kan nemi yayaj egipciojmej iwán awel asikej este kan onoyaj israelitajmej. E' israelitajmej kitawijtiayaj tiwelon.

Iwán Dios kitekimá' Moisés iga makajkokui ibaston lamarkóbapa. Iwán Dios kititan ejeka' yej pox tajpalej iwán nentoya senyówal. Iwán ijkón a'ti tajkowagui' iga moyojyokatij ome lado, iwán israelitajmej wel panojkej tajkolámar, iga tapowi' se ojti ipan lámar iwán sejsé lado nesía ken se muro, iyopochkampa iwán iladoj iye'ma'. Inón iga kua' egipciojmej asikej ipan lamarten, kitakej iga lámar tajkowakto', inón iga yejemen moconfiarojkej iga kalakkej iwán ikuacarretajmej iwán ikawayojmej iga kitalochtijtiayaj israelitajmej. Dios kita' iga egipciojmej yáwija kitechotij israelitajmej, inón iga kirruejruedajkixitij ikuacarretajmej egipciojmej. Iwán egipciojmej kijtojkej:

—Maticholokan iga Dios nemi kipalewía israelitajmej.

Iwán Dios kijlij Moisés:

—Xiktachalti mobaston ipan a'ti iwán yawij atepachiwitij egipciojmej iwán yawij amikitij.

Iwán Moisés kajko' ibaston iwán lámar mosenechkoj. Inón a'ti sej kitzakua' ojti; e' faraón iwán isoldadojmej amikikej. Kua' tanesiko, israelitajmej kitakej egipciojmej mijmiktókeja ipan aten. Iwán israelitajmej takuikakej iga kiweyimatiltijkej Dios iga kimanawijkej kua' kitalochtijtiayaj egipciojmej.

Dios kitamaka israelitajmej ipan desierto

Éxodo 15:22-25, 27; 16:1-8, 13-31, 35

Kiwigáyaya eyi día israelitajmej iga nemi yayaj ipan ojti iwán akanaj kasiáj a'ti. Iwán kua' pánoja eyi día, kasikej a'ti; e' yej chichi', iwán

awel mooniá. Inón iga israelitajmej kikuesowilijkej poxsan Moisés iwán kijlijkej:

—¿Té nikoniskej? Inín a'ti ayekti.

Iwán Moisés tajtoj iwán Dios, iwán Dios kinextilij se kuawi' iwán kijlij:

—Xikwetzilti inín kuawi' iwán xikaki atampa.

Moisés kichij ken kijtoj Dios, kiwetziltij inón kuawi' iwán kakij atampa. Ijkón iga yektiá' inón a'ti iwán israelitajmej wel konijkej. Inón iga ompa kitokawijkej Mara, inón kijtojneki: chichi'.

Israelitajmej ojkuikej sej ipan desierto este que asikej ipan región de Elim, ompa onoya doce atzontekon kiyawalojtoya setenta soyakuawimej. Ompa mosewijkej ayá' mia' día. Después ojkuikej sej ipan desierto este ipan región de Zin. Kiwigayay se mes wan tajko iga kiskej Egipto, iwán itakualmej támi'ya; iwán la gente sej kikuesowilijkej Moisés, iwán kijlijkej:

—¿Ma ay'yataj nikiskej Egipto?, porque ompiga nikpiayaj te nikuaj. Amejemen annewajligakej nijiga iga manimayanmikikan.

Iwán Dios kijlij Moisés:

—Nia niktitanilitij tákual yej wetzis ken tiawa', iwán sejsé de yejemej isajpa yawij kipejpenatij ke'san kikuaskej inón día; ayá' wel kenaskej ni alín iga se' día. Ijkón nia nikmatiti ke'mej yej yawij kichiwatij ken nikijtowa. Ipan seis día yawij kipejpenatij komati iga makimaka ome día makikuajtokan iga ipan día siete ayá' nia niktitaniti tákual.

Iwán Moisés kijlij la gente:

—Dios yawi tetitaniliti tákual. Inán tiota' yawi mitzmakatij naka' iwán yowalti' yawi mitzmakatij se'pa tákual, iga xikitakan iga Dios mitzikelijá malej iga anmaltajtowaj iga yéj, iga ayéj nokontrajmej iga anmaltajtowaj, ikontrajwa' Dios.

Inonsan tiota' Dios kichij yej kijtoj. Asikej mia' kronchimej kan ono' kuetakajlimej. Iwán israelitajmej kimijmiktijkej iwán kikuajkej. Ipan se'ya día kuá' ajwich wágui'ya, kawí' tepa iteki ipan tajli este ijísta'san iwán kanakti'. Iwán inónyawa' in tákual yej Dios kititan iga yejemen iwán kitokawijkej maná. (Ipan tájtol hebreo^a “maná” kijtojneki “¿Inín té iteki?” Ijkón tatajtankej israelitajmej kuá' achto kitakej maná.)

Moisés kijlij la gente:

—Inínyawa' in tákual yej Dios tetitanilij. Xakan xikpejpenatij ke'san inán ankikuaskej. Dios máj tetitanilij mosta, inón iga amo xikenakan ni alín iga mosta.

^a Xikita glosario “Hebreo”.

Israelitajmej kipejpenakej itakualmej. E' sekin yej ayá' kichijkej ken kijtoj Moisés, kenakej achi iga se' día, iwán inochi yej kenakej sen-okuiyowikej iwán palanikej. Iwán Moisés kikuesowilij la gente.

Nochipa yowalti' kua' aya tadotoni, israelitajmej kipejpenayaj maná iwán yej kawíá ipan tajli, tonati' kipatialiaya.

Ipan seis día Moisés kijlij la gente:

—Mosta mosewilo, iga Dios kitapejpen inón día. Xikuakan inán inewi yej ankinekij, iwán xikenakan iga mosta inewi inón yej ay'ya ankikuaskej.

Inewi gente yej kenakej tákual iga kikuaskej se'ya día, kitakej iga ayá' petzpoliwi'; e' inomej yej ayá' kenakej inón día, yajkij kitemotoj iwán ayá' kasikej nité, iga Dios kíjtoja iga inón día kua' mosewilo ayá' kititanis tákual.

Ijkón Dios kinextilij israelitajmej iga mamosewikan inón día.

Dios kititanilijtoya israelitajmej maná cuarenta año este que asikej Canaán. Inón maná ista' iwán yajyamani', iwán tzopeli' ken galleta yej nekyoj.

**Dios kimaka a'ti iga makonikan israelitajmej ipan desierto iwán
kipalewiáj iga makitanilikan iyenemigojwan**

Éxodo 17:1-6, 8-13; 18:25-26

Después israelitajmej sej ojkuikej iwán asikej ipan ítal Refidim, iwán ompa kiketzkkej ikuetaxkajlimej, iwán ompa ateyá no a'ti, inón iga israelitajmej sej kikuesowilijkej Moisés, kijlijkej:

—Xinmakakan a'ti iga manikonikan.

Iwán Moisés kijlij gentej:

—¿Te iga annequesowiliáj? Ijkón ankikuesowaj Dios.

E' israelitajmej atamatiá iga mokuesowayaj poxsan icontraj Moisés. Iwán Moisés kitenewij Dios iwán kijlij:

—¿Té nikchíwas? Alinsan poliwiá iga netewiáyaja.

Iwán Dios kijlij:

—Xakan iwán sekin wewetkej kan ono' se weyite'ti yej nej nia nimitznextiliti. Iwán xikwiteki te'ti iwán yawi kisati a'ti iga amonochimej xikonikan.

Moisés kichij inewi kensan Dios kijlij. Kua' Moisés kiwite' te'ti, wewetkej kitakej ken iga nemi kisa a'ti, iwán nochi israelitajmej konijkej.

Miej onoyaj Refidim, asikej amalecitajmej^r iga kimiktijnekiáj israelitajmej. Iwán Moisés kijlij se israelita yej itoka' Josué:

^r Xikita glosario “Amalecitajmej”.

—Xiktapejpena sekin tajtaga' iwán xakan xikmijmiktitiĵ amalecĵtajmej. Mosta nitejkawis ipan tepe' iwán nikuigas nobaston, iwán Dios yawi tepalewiti.

Josué kichij ken Moisés kijlij, iwán ipan se'ya día Moisés tejkaj ipan tepe' iwán Aarón iwán se taga' yej itoka' Hur. Iwán israelĵtajmej iwán amalecĵtajmej pewakej iga momijmiktĵá, iwán miej Moisés kajajkejtoya ima' iwán kikitĵkĵtoya ibaston, israelĵtajmej kitantiĵaj. E' kua' kitemowiĵa ima' Moisés, amalecĵtajmej sej kitantiĵaj. Iwán kua' Moisés makotia'ya iga kajajkokto' ima', Aarón iwán Hur kitalilijkej se te'ti iga mamotali iwán kajkewilijtoyaj ima'. Inomej omen kajkokuilijtoyaj sejsé ima' Moisés. Iwán ijkón ima' Moisés kajkewilijtoyaj este kua' kala' tonati'. Iwán Josué kitānilij amalecĵtajmej.

Poxsan tekipanowaya Moisés iga iséltisan kirresolverowaya kua' mokuiejkuesowayaj israelĵtajmej. Inón iga kitapejpen tajtaga' yej wel makipalewikān. Iwán yejemen kĵtowayaj kén iga mamochiwa yejsan ga wel; e' yej awel, kipanotiliĵaj Moisés iga yéj makita.

Dios kimaka diez mandamiento israelĵtajmej ipan tepe' yej itoka' Sinai

Éxodo 19:1-6, 10-18; 20:1-17

Israelĵtajmej nejnenkej eyi mes kua' asikej tepetenoj yej itoka' Sinai. Iwán Dios kijlij Moisés iga matejkawi ipan tepe' iga matajto íwan, iwán ijkín kijlij:

—Amejemen ankitakej ken nimitzkixtijkej Egipto. Siga inochin necredowaj iwán kichiwaskej ken nej nikĵtowa, mochiwaskej nogentej yej niktapejpen iwán nochipa nikpalewiskej. Mosta se día niwi' ipan se weyimixti iga nitajtoki iwamej. Xikijlikān inochin mamaltikān iwán mamotapajpatakān, iga íkua' niwi' ipan inín tepe' iga nitajtoki iwamej. Inochin wel wĵtzej iga makikakikij yej nia nikĵtoti, e' amo agaj matejkawi ipan tepe' niga makichijchimi. Niga vacajmej niga borregoĵmej amo matejkawikan, yej yawi tejkawiti yawi mikiti.

Moisés temoj ipan tepe' iwán kijlij igentej iga Dios tatekimá' iga inochi mamaltikān iwán mamotapajpatakān.

Kua' asi' eyi día, asi' se mixti este áti'san iwán kitzakua' inón tepe'. Tatikuĵni' iwán tapetani' iwán tapoktajiá'. Iwán nawati' pox recio ken inawatilka se trompeta. Kĵsa' komati pokti ipan tepe', iga Jehová temoj ipan tiwelon, iwán inochi momajtĵkej. Iwán Moisés kiwiga' israelĵtajmej tepetzintan. Inón tepe' molĵnaya kua' Dios tajtojtoya. Iwán kĵtoj ijkín:

—Nej niJehová yej amoDios. Nej yej nimitzkixtijkej Egipto kan mitzknochĵtoyaj iga an-esclavojtoyaj.

'Amo xikweyimatikan se' dios yej ayéj nej. Nejsan noselti xineweyimatikan.

'Amo xikyokachiwakān tejté yej manesi ken yej ono' ipan cielo, niga yej ken ono' ipan tajli, niga yej ono' ipan a'ti. Amo no ximotankuaketzakan itenoj inōmpa imagen niga xikweyimatiltikan, iga nej niJehová yej amoDios. Nejsan xineweyimatiltikan. Yej ayá' neweyimatiltiskej niga no ayá' nenekiskej, nia nikiknochiwatij, ijkonsan no ipilowan iwán inietojwan iwán inietojwan ipilowan. E' nikyolchikawaskej yej kichiwaskej ken nikijtowa iwán yej nenekiskej.

'Amo xikajawilmatikan notoka'. Nej nia nikiknochiwati yej kajawilmatis notoka'.

'Xikejlamikikan te día mosewilo iwán ximosewikan.

Xitekipanókansan seis día, e' ipan siete día ximosewikan iwán xineweyimatiltikan. Inón día amo matekipano ni agaj yej chantito' amochān, niga moesclavoj, niga moesclavaj, niga mokawayoj, niga moburrojmej, niga mopaxalowan, iga seis día newiguilij iga nikchij tajli iwán cielo, a'ti iwán inochi yej ono', iwán nimosewij ipan día siete. Inón iga niktapejpen se día iga amejemen ximosewikan, yej mosewij inón día moye'chiwas.

'Xik-respetaro motaj iwán moye' iwán wel amonoskej mia' año ipan inón tajli yej nimitzmakaj iga nej moDios.

'Amo xitamiktikan.

'Amo xikelewi isiwa' se' taga', niga siwa' amo makelewi iwéj se' siwa'.

'Amo xitachtekikan.

'Amo xitapantikan.

'Amo xikpiasnekikan yej agaj itatki; niga íkal, niga isiwa', niga imonsojmej, niga iyolkamej, nité nokta amo xikuilijneki movecinoj.

Nochi gente nechkatoyaj tepetzintan, kikaktoyaj iga tatikuintoya iwán nawatitoya trompeta, iwán kitztoyaj iga tapetantoya iwán kistoya pokti ipan tepe', iwán pox majmawikej. Iwán kijlijkej Moisés:

—Tej, Moisés, wel titajtowa iwán Dios iwán wel sej anne-ijliáj yej kijtoj. E' amo manenotzakān Dios, iga amo nimikiskej.

Iwán Moisés kijlij:

—Amo ximajmawikan, Dios nemi mitznextiliáj yej wel nokta kichiwa iga xikmajmawilikan iga amo xikchiwakān yej ayekti iyixtaj.

Israelitajmej kijtowaj iga yáwija kichiwatij ken kineki Dios

Éxodo 20:21; 21:12, 14-15, 17; 22:20; 23:14-17; 24:3-8

Iwán inomej gente wéjkasan onoyaj, e' Moisés yajki ipan tepe' kan takomichkan kan onoya Dios, iga Dios makimaka máj leyes iga israelitajmej.

Dios kijlij Moisés kén iga yawij kiknochiwatij yej ayá' yawi kichiwati ken tatekimaka iley Dios:

—Siga agaj matasolo iwán mamiki yej kisolojkej, inón yej tasoloj makimiktikan no. Siga agaj kikuesowiliá se' iwán kiyokamiktía, no makimiktikan yej tamiktij. Tepiltzín yej kimaga itaj o iye' mamiki no in inón tepiltzín. No mamiki yej kimalijliá itaj o iye'. Yej kimiktiliá yolka' iga kiweyimatiltiá tejté yej ayéj mela'dios, inón no makimiktikan.

'Eyi yej ipan año kua' ilwi', nochi tajtaga' mawitzekān notenoj, manewajliguilikan se ofrenda; tajko yej mochij ipan ímil wān yolka' ke' iga piwi' iyolkamej. Kimatij iga nochi yej kipiáj, nej nikmajmakakej.

Kua' Moisés kikagui' inóchiya iley Dios, Moisés temoj ipan tepe'. Iwán Moisés kimatiltij la gente de inomej leyes yej Dios kimá'. Iwán yejemen kijtojkej:

—Niawij nikchiwatij nochi yej Dios kijtoj.

Iwán Moisés kijkuiloj nochi ley yej Dios kijtoj, iwán ipan se'ya día, Moisés tatekimá' iga inochi gente mayakan tepetzintan. Moisés kichij se altar^s de te'ti iwán kitekimá' sekin chokomej iga makitatikan torojtzizín iga makimakakan Dios. Moisés kakij tajko torojesti ipan xikalmej iwán se' tajko kimajkui' iga kajtzewij inajnakastan altar. Iwán Moisés kileeroj inochi iley Dios yej ijkuilíjto'ya. Kua' Moisés tami' kileeroj, yejemen kijtojkej:

—Niawij nikchiwatij inochi yej Dios kijtoj.

Iwán Moisés kikui' inomej xikalmej yej kipiaya esti, iwán kikui' se manojo kuaxiwi' yej itoka' hisopo^t iga kajtzewij la gente, iwán ijkín kijtoj:

—Inín esti yej iga nimitzajtzewijkej tanextiliá iga tikchíjkeja pacto iwán Dios.

Dios kinextiliá israelitajmej ken makichiwakan kuertaxtiopan

Éxodo 24:12-18; 25:1-27:21; 28:1-4; 29:38-42, 45; 30:1, 3, 7-8; 31:1-6

Despuéj Dios kijlij Moisés:

—Xitejkawi ipan tepe' iga niao' máj nitatapowati mowan. Nia nimitzmakati ome patachte'ti kan nikijkuiloj yej nikijtowa iga xikchiwakan iga xiknextili la gente.

Entonces Moisés tejkaj ipan tepe'. Yajkij iwán Josué, iwán Moisés kijlij wewetkej:

—Xinechakan nigaj. Siga agaj kipiás problema, Aarón iwán Hur yawij mitzpalewitij.

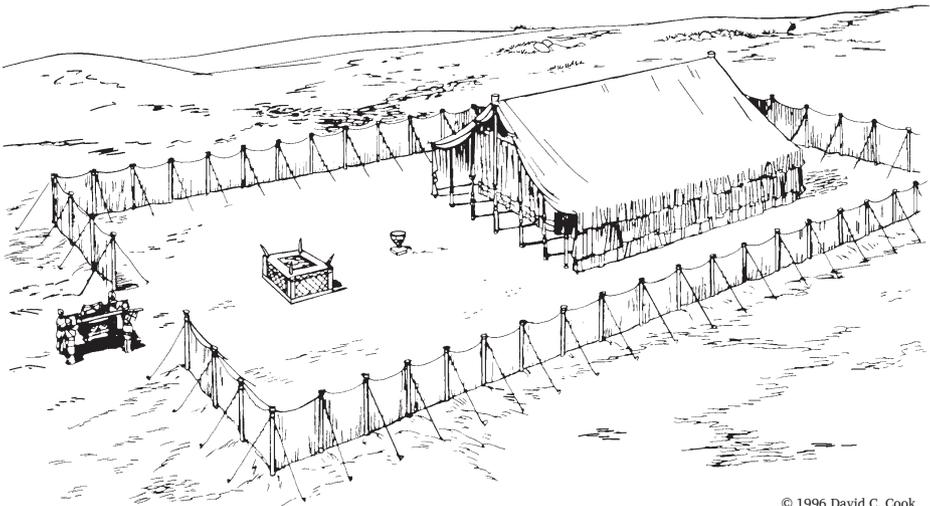
^s Xikita glosario “Altar”. ^t Xikita glosario “Hisopo”.

Iwán Moisés tejkaj ipan tepe!, iwán mixti kitzakua! sej inón tepe!. Iwán kua! asi! siete día, Dios tajtoj iwán Moisés ipan mixti. Kua! nesiko iweyipoder Dios, iga israelitajmej kitakej ken tikita se ti'ti jej weloniko iyixko tepe!. Moisés onoya ompa iwán Dios cuarenta día iwán cuarenta yówal.

Dios kijlij Moisés:

—Xikijli la gente manewajliguilikan iga ofrenda ajachi de inochi jej nejpa nirkmajmakakej. Manemakakan ke'ya kinekiskej, inimpa manewajliguilikan: oro, plata, cobre; tinta jej azulti!, axokoti!, iwán chilti!; tzótzol jej poxsan yekti, itzojmiyo chivo,^u ikuetaxyo okichborregoj e' mapintadoj iga jej chilti!, kuetaxmej jej máj yekti, takua'kuawi!; aceite iwán especia.

Inewi inimej jej yawij kiwajligatij, yawi monekiti iga mochiwas se kuetaxtiopan^v kan nej nonos tatajkoyan kan amonokej. Inín tiopan mochiwas se kuetaxtiopan jej wel ankixitinassej nochipa kua! an-ojkuiskej, iwán wel sej ankiketzassej kan nej nia nimitzijlitij. Inón kuetaxtiopan iwán inewi jej onos tiopan-ijti! mamediro achín ke'san nia nimitzijliti. 13 metro y medio makipiá iweyajka, 4 metros y medio ikoyajka iwán 4 metros y medio iwejkapanka. Jej iga kolaltitos iyeyixti ipetayo mochiwas de tabla. Iwán ipan se' ipetayo ankiketzassej cinco kuawi! iwán ipan ankipiloskej se weyi tzótzol iwán inón mochiwas ikaltenyo. Inón kuetaxtiopan kipiás nawí

© 1996 David C. Cook

Kuetaxtiopan

^u Xikita glosario “Chivo”. ^v Xikita glosario “Kuetaxtiopan”.

ikapajyo: se de tzótzol, iyixko se' yej ijkititos iga itzojmiyo chivo, despuéj kiwigas ikuetaxyo borrego yej chilti' iwán yej iyíxkoya makiwiga ye'kuetax.

'Inín kuetaxtiopan tajkótzaktos iga se weyi tzótzol yej kijliáj cortina^w iga mamochiwa ome cuarto, inón tzótzol mapilojto ipan nawi kuawi' yej maaltito iga oro. Ompa kan máj ta-ijti' motokawij “Kan Dios nokta ono”.^x Ompa ankitaliskej se ken baúl yej chijto' iga takua'kuawi' yej itoca' acacia iwán maaltito iga oro kan ankenaskej inomej patachte'ti kan ijkuilijto' la ley. Itentzakka ankichiwiliskej iga mela'oroy iwán ípan maono ome ángel de oro yej tachíwalpa yej kijliáj querubines. Inomej querubines mamoxixnamiktokan iwán iga iyastakapalmej makitzaktokan yej ken baúl iwán makitachilijtokan itentzakka. Inón ken baúl kijliáj arca del pacto^y iwán mamediro se metro wan diez centímetros iweyajka, 65 centímetros ikoyajka iwán 65 centímetros iwejkapanka.

'Iyixko itentzakka, itajkoyan inón omen querubines, ompa sacerdote taajtzewij iga iyesyoyolkamej yej kimiktiáj iga manikperdonarowili yej la gente kichijkej yej ayekti. Iyíxkosan arca nia nitajtoti iwán nia nimitzijliti yej makichiwa israelitajmej.

'Ipan se' cuarto kan máj na'san kalten, inón motokawij “Kan yokachijto' iga Dios”.^z Ajkopíkapa ankitaliskej se mesa maaltito iga oro kan ankitaliskej doce pan. Inomej pan kijtojneki sejsé amorrázaj; ken tikijtowaj, ipilówampa sejsé de los doce ipilowan Israel.

'Iyíkampa inón cuarto, iyixtaj inón mesa, onos kan motaliá candelabro yej kipiás siete imajma' de oro. Ipan sejsé imajma' kipiás se imechajyo kan xotas. Iwán iyixtaj inón cortina ankitaliskej se altar maaltito no iga oro, ompa ankitaliskej incienso. Nochi inimej onotij kan motokawia “Kan yokachijto' iga Dios”. Iwán iga kalten matzakto, xikpilokan se tzótzol ipan cinco kuawi' yej maaltito iga oro.

© 1996 David C. Cook

Yej ken baúl yej kijliáj arca del pacto

^w Xikita glosario “Cortina”. ^x “Kan Dios nokta ono!”; español: “Lugar Santísimo”. Lev 16:2.
^y Xikita glosario “Arca del pacto”. ^z “Kan yokachijto' iga Dios”; español: “Lugar Santo”.

'Ipan patio, iyixtaj ipuertajyo inón kuetaxtiopan, ankitaliskej se ken fogon de tepos kan titaliskej iga kitatiskej torojmej iwán borregojmej yej nemakaskej. Ipan nawi ixomolyo inón altar, ankichiwiliskej ikuakuamej de tepos. Xiktalikán se teposlavaderoj kan sacerdotejmej kitemiskej iga a'ti iga momapakaskej. Ankichiwaskej se kólal yej matzakto iga ista'tzótzol iga makolaltito kuetaxtiopan, teposlavaderoj iwán altar. Makipiá 45 metro iweyajka, 22 metro y medio ikoyajka iwán 2 metro wan 25 centímetros iwejkapanka. Inón kólal chijos iga ista'tzótzol iwán makipiá 60 itaketzalyo iwán iga ipuertajyo mochiwas iga tzótzol yej mo-ijkítipa, inón mapilojto ipan nawi itaketzalyo. Ikaltenyo inón kuetaxtiopan iwán no ikaltenyo inón kólal onotij ikisáyampa tonatj'.

'Niktapejpen Aarón iwán ipilowan yej itokamej: Nadab, Abiú, Eleazar iwán Itamar, iga mamochiwakan nosacerdotejmej. Aarón mochiwas jefe de inomej sacerdotejmej iwán amejemen ankichiwiliskej itzótzol yej pox yekti yej makiye'tachaltikan iga manesi te tekipánol kipiá.

'Nochipa yowalti' kua' tanésisya, ankimiktiskej se borrego yej kipiao' se año, nochipa xiktapejpenakan yej máj yekti iga xinemakakan. Ankinchkoskej iyesyoy ipan se teposwajkalwéj wan ankajtzewiskej iga esti inajnakastan altar. Iyixko altar ankitaliskej inewi icuerpoj borrego. Annemakaskej iga ofrenda: harina, aceite iwán uvajayo'. Iwán, tiota' annemakaskej inompasan ofrenda. Nochipa yowalti'san iwán kua' némiya takuikuiliwi, annetatiliskej se borrego iga anneweyimatiltiskej iga nono' amowan.

'Nochipa yowalti' kua' Aarón katilij mechomej, kitatij incienso ipan altar. Iwán kua' Aarón kixotaltij mechomej kua' nemiy tayowati, kitatij no incienso.

'Nej niktapejpen Bezaleel, yej ipiltzin Uri, yej ipiltzimpa Hur, yej itribuj Judá, iwán nikhá' noEspíritu; nikhextlíja ken iga wel makichiwa kuetaxtiopan iwán inewi inomej yej yawi monekiti ipan kuetaxtiopan.

'No niktapejpen Aholiab yej ipiltzin Ahisamac yej itribuj Dan yej nikchij iga pox makimati inón tekipánol iga makipalewi Bezaleel iwán sekin iga makichiwakan inochi yej nej nikijtoj.

Altar

Israelitajmej kichiwaj se ídolo iga kiweyimatiltiáj

Éxodo 32

Miej Moisés onoya ipan tepe', israelitajmej este ken ay' oonosnekiáj, iwán kijlijkej Aarón:

—Xinechwilikan se dios yej mateojmaka, pues atikmatij té kichijto' Moisés, ayá' nemi wi'.

Iwán Aarón kijtoj:

—Xinewajliguilikan amosiwa' iyaretajmej yej de oro iwán no yej de amopilowan.

Yejemen kiwiguilijkej Aarón, iwán kipaťialtij ipan ti'ti, iwán kichij se torojtzin de oro. Despuéj kinextilij la gente. Kua' israelitajmej kitakej inón torojtzin kijtojkej:

—Nigaj ono' todios yej tekixtij Egipto.

Aarón kichij se altar de te'ti iyixtaj ídolo iwán kijtoj:

—Mosta tikilwichiwiliskej todios.

Ipan se'ya día, inochimej yajkij kan onoya ídolo. Ompa kitatijkej komati yolkamej iga ofrenda, motankuaketzkej iyixtaj inón torojtzin, mijtotijkej iwán takuajkej, kichijkej se weyi-ilwi'.

Moisés tatapojtýoao' iwán Dios ipan tepe' iwán Dios kijlij:

—Xaj xikitati mogentej; kelkájkeja noley iwán kichijkej se ídolo. Nej nikmatiaya iga la gente yoltakuaktikej. Inán nikuesowilijto' yejemen, inón iga nia nikpolotij inochimej; e' ipan tej mopilowan ipilowan nia nikchiwati weyi nación.

Wan Moisés kitajtanilij Dios iga amo makipolo inomej gente, kijtoj:

—NoTeko, ¿kén tia tikpoloti mogentej, inomej gente tejsan tikixtij Egipto iga moweyipoder? Siga tikchiwas, egipciojmej yawij mitzpınajtıtij. Xikejlamiki iga tikilij Abraham, Isaac iwán Jacob iga tia tikpiwiti ipilowan ken sitalimej iwán tikmakas se tajli kan wel mamochantikan.

Entonces Dios ayá' kipoloj la gente. Kua' Moisés iwán Josué temojkej ipan tepe', Moisés kiwajligaya ome patachte'ti kan ijkuilijtoya iley Dios. E' kua' asikej kan ono' kuetakajlimej, Moisés kita' iga igentej este kitakuikilijtokej iwán kijtotilijtokej ídolo yej yejemen kichijkej. Moisés kuesiwi' poxsan iwán kitájkal inomej te'ti kan ijkuilijtoya iley Dios iwán tatapanikej.

© 1996 David C. Cook

Kikui' inón torojtzin yej de oro iwán kakij tiko; wan kipayan, iwán inón ipopotzkilka kakij a-ijti' iwán kitekimá' israelitajmej iga makonikan inón a'ti.

Wan kijlij Aarón:

—¿Te iga inin tikchij? ¿Ix atikmati iga poxsan ayekti iga tikweyimatiltiáj se ídolo? Iga ijkón ankichijkej ankikajtėjeja yej mela'Dios.

Aarón kijtoj:

—La géntejwa' in yej kichijkej yej ayekti. Ne-ijlijkej: “Xinechiwilikan se dios”. Iwán kiwajligakej iyaretajmej de oro, iwán niktalij ipan ti'ti iwán kisa' ídolo yej ken torojtzin yej tikita'.

Iwán Moisés kijlij inewi gente:

—Yej kineki kitokas mela'Dios, mamoketza nijígapa.

Iséltisan ipilowampa ipilowan Leví yajkij moketzatoj kan ono' Moisés. Iwán Moisés kijlij:

—Dios mitztekimakaj iga xikmiktitij yej kiweyimatikej ídolo.

Iwán ipilowampa ipilowan Leví yajkij kan ono' kuetaxkajlimej iwán kimiktijkej tres mil tajtaga'.

Moisés kijlij la gente:

—Ankichijkej yej poxsan ayekti. Nia niktajtaniłiti Dios iga matikitakan siga wel mitzperdonaroskej.

Iwán Moisés kijlij Dios:

—Achi xikperdonaro nogentej iga kichijkej yej poxsan ayekti iga kichijkej se ídolo. Siga ay'ya wel tikperdonarowa, mapoliwi notoka' ipan molibroj, nej manimiki iga mamosalvarokan yejemen.

Iwán Dios kijtoj:

—Nia nikpolowiliti itoka' ipan nolibroj yejsan makichiwa yej ayekti. Inán tej xaj iwán xikuiga inimej gente kan nimitzijlij, iga noángel^a yej wi' ipan cielo yawi tayakantiati; e' inón día kua' nia nikiknochiwati, nia nikiknochiwati yejsan namolnemij.

Iwán Dios kititan se kokolis iga inomej yej kiweyimatiltijkej ídolo yej kichijkaj yejemen.

Israelitajmej kichiwaj kuetaxtiopan

Éxodo 34:1-4, 10-16, 27-35; 35:4-36:4; 39:32-43; 40:1, 17, 34-38

Iwán Dios kijlij Moisés:

—Xinewajliguili ome patachte'ti kensan yej tiktatapan iwán nia sej nikijkuloti inomej diez mandamiento.

Iwán Moisés kiwiga' ipan tepe' ome patachte'ti, iwán Dios kijlij:

^a Xikita glosario “Ángel”.

—Nia nimitzpalewítij poxsan ipan inón tajli kan anyawij amochantítij. Jej inán chantitokej ompa ayá' necredowaj, iwán nia nikixtítij ompa inón seis naciomej iga amejemen xikawikan ompa. E' ximocuidarokan, amo ximoye'itakan iwán yejemen niga wel no anmonamiktiáj iwán yejemen; kixxitinilikan iyaltarmeij kan kiweyimatiltiáj idiosmej iwán xikpopostekilikan iyidolojmej. No xiktzontekilikan kuawimej iwán kuatepomej kan kiweyimatiltiáj iyidolojmej jej ono' itenoj altarmeij, iga amejemen amo no ankiweyimatiltiskej. Petz nejsan noselti xineweyimatiltikan.

'Xikijkuilo inín pacto jej nikchij mowan iwán israelitajmej.

Kua' pánoja cuarenta día Moisés yajki sej kan onoyaj la gente. Mieij iga onoya ipan tepe', ayá' semi takuaj iwán nité ayá' konij. Kua' mokuepa' kiwajligayay sej ome patachte'ti kan Dios kijkuiloj sej inomej diez mandamientos. La gente kitalijkej ixaya' iga xotaya este ta-ixsewiaya, iwán poxsan majmawikej, ayagaj wel kitachiliaya. Inón iga Moisés moxaygatzakua' iga se kana'tzótzol. Iwán Moisés kijlij la gente:

—Amo ximajmawikan, xinena'techokan iga xikakikan jej Dios ne-ijlij.

Iwán ijkín kichiwaya Moisés. Kua' Moisés tatapowaya iwán Dios, moxaygatapowaya, iwán kua' tatapowaya iwán inomej gente moxaygatzakuaya iga nochi majmawiáj iga kitachiliyaj.

Iwán Moisés kijlij israelitajmej jej Dios kijlij iga makichiwakan kan makiweyimatiltikan. Iwán kijlij iga makiwajligakan ke'ya iga wel, inochi jej Dios kijtoj iga monekis.

Iwán nochi jej kiye'itakej, kiwijwigakej jej iga mochiwas kuetaxtiopan este pox papanoj ke' Dios kitajtan.

Kua' nóchiya monechkoj, Moisés kinotza' Bezaleel, Aholiab iwán inewi inomej jej Dios kitapejpen iga inón tekipánol, iwán kimakakej inochi jej iga mochiwa kuetaxtiopan.

Sejsé de inimej tajtaga' kipewaltijkej iga kichiwaj itekipanolmej. Iwán kua' kitzopiltijkeja, kiwiguilijkej Moisés. Iwán Moisés kita' iga inewi inón jej mochij, kawí' kensan Dios kijtoj iga mamochiwa. Iwán Moisés kitajtanilij Dios iga inomej gente maye'onokan.

Dios kijlij Moisés:

—Kua' asis año iga ankiskej Egipto, ankiketzáskeja in kuetaxtiopan.

Iwán ijkón kichijkej kensan Dios kijtoj; kua' asi' año iga kiskej Egipto, kiketzkej kuetaxtiopan.

Kua' tami' kichijkej inón kuetaxtiopan ijkón kensan Dios kijtoj, mixti jej kojmakatiayaj ipan desierto, moketza' iyixko kuetaxtiopan iwán iweyipoder Dios kitemij inón kuetaxtiopan. Iwán íkua'ya inón mixti jej Dios kititaniá nochipa onoya iyixko kuetaxtiopan iwán tayowakan

onoya se tiwelon iyixko. Nochipa kua' inón mixti majkokuiá, israelitajmej kimatiaja iga yáwija sej ojkuitij.

Ken iga mamomaka ofrenda Dios

Levítico 1:1-17; 2:1-10, 13; 3:1-17; 4:27-31; 6:1-7, 20

Iwán Dios kijlij Moisés:

—Kua' agaj nemakasnekis ofrenda, makiwajliga se toro. Siga ayá' kipiá, wel makiwajliga se borrego o se chivo. Siga ayá' kipiá borrego niga chivo, wel makiwajliga ome solin o ome jojtoko. Makiwajligakan iyofrendajmej ipansan ikaltenyo ipatiojyo kuetaxtiopan iwán se sacerdote yawi mitzkuilitij. Yej iteko toro o borrego yawi kitaliti ima' ipan itzontekon yolka', iga manesi iga inón yolka' yawi mikiti iga itechko iteko. Iwán sacerdote yawi kinechkoti iyeyso iwán yawi kajtzewiti itejtempan fogon kan ono' tékol. Despuéj kixipewilij ikuetaxyo, kitetekis iwán kakij tiko iga matata inewi.

'Si agaj newajliguilijneki ofrenda yej itáto'pa, makiwajliga, harina, aceite iwán incienso. Sacerdote kikuis alín harina iwán aceite, e' kikuis inewi incienso, iwán kiwigas kan ono' fogon ipan tékol iwán kitatij. Iwán yej kawis harina iwán aceite yawij kikuatij sacerdotejmej. Malej iga alín makitatikan ofrenda, nej nia nikitati kenkua' inewi netatilijkej iga nomakoka.

'Inewi ofrendajmej yej kiwigaskej nochan, makistawikan.

'Si agaj newajliguilijneki se ofrenda iga neagradecerowa iga ye'ono, makiwajliga se toro, se borrego o se chivo, iwán inón ofrenda makiwajligakan yej máj yekti. Inón sacerdote, kimiktij iwán iga iyeyso kajtzewilij itejtempan fogon, yáwisan kitatiti itomajka, iwán ikuitápil iwán ikuitáxkol. Inín yej amo xikuakan: itomajka niga iyeyso.

'Si agaj kichiwa yej ayekti iwán ayá' kimati siga kichij, málejsan ijkon, kichijsan yej ayekti no-ixtaj. Iwán kua' makimati iga kichij yej ayekti, makiwajliga se chivo o se borrego yej yekti, iwán manemaka ken se ofrenda. Iwán makitali ima' ipan itzontekon yolka', inón kijtojneki iga inón yolka' yawi mikiti iga itechko iteko. Iwán sacerdote yawi kinechkoti esti iwán yawi kikajkakaleti ipan nawi ikuakua fogon. Después yawi kitoyawati esti itzintan fogon iwán yawi kitatiti itomájkasan inón yolka'. Inón makichiwa el sacerdote wan iyeyso yolka', iwán nej nia nikelkawiliti iga kichij yej ayekti.

'Si agaj kichij yej ayekti iga san kikajkayaj agaj iga kikuilij tejté, o kichiwilij tejté yej ayekti, makixtawa iga tachte'; e' ayá' yawi kixtawati ke'san ipati' inón yej kichij, sino que yawi kixtawati achá máj komati. Ipan inonsan día kua' moyoltálija iwán inón yej kichiwilij yej ayekti, íkua'san no manewajliguili se ofrenda. Makitapejpena se iborregoj yej yekti iwán makiwiguili sacerdote iga

makimikti iga itechko iteko, iwán nej nia nikelkawiliti iga kichij yej ayekti.

Dios kinkochiwa ome sacerdote

Levítico 10:1-15

Iyomexti ipilowan Aarón yej tekokowan no mochijkej sacerdotejmej; itokamej katka Nadab iwán Abiú. Se día nemi yayaj kakilitij tékol itikaxakmej, e' kakilijkej tékol yej kikuikkej ipan se' ti'ti ayéj yej onoya ipan fogon, kichijkej ayéj ken Dios kijtoj. Iwán kuá' kalakkej kan yokachijto' iga Dios, kiwigayaj itikaxakmej, iwán Dios kitatij inomej sacerdotejmej iwán mikikej. Kuá' Moisés kimati' yej inomej kichijkej, kijlij Aarón:

—Inín yej kijtoj Dios: “Yej tekipanowaj iga nej, maye'nemikan iga maneweyimatilti la gente.”

Iyikniwan Aarón kixitijkej inón ome sacerdotejmej yej mikikej, iwán kitokátoja. E' Aarón kipiáyao' se' ome ipilowan yej itokamej katka Eleazar iwán Itamar, yej Moisés kitalij iga mamochiwakan sacerdotejmej, inomej omen kikuikkej tekipánol yej kichijtoyaj inomej yej mikikej.

Iwán Dios kijlij Aarón:

—Niga tej niga mopilowan amo xikonikan vino kua' ankalakiskej ipan kuetaxtiopan, iga amo ximikikan. Xikixmatikan katiapa yej nejpa notatki iwán katiapa yej wel kichijchimi námol, wan yej wel mokua iwán katiapa yej awel mokua; iwán ijkón wel ankimachtiskej la gente ipan inochi ley yej nikmá' Moisés.

Iwán Moisés kijlij Aarón, Eleazar iwán Itamar:

—Amejemen, ansacerdotejmej, wel ankikuij harina yej tokniwan kimakaj iga iyofrendajmej iga Dios; iwán amo xiktalilikan levadura;^b xikuakan itennoj altar iga inón itatki Dios. No xikuakan amejemen iwán amopilowan petz iyelnakayo iwán imaxa'mej yolkamej yej ankimiktiáj iga ofrenda iga maye'onokan la gente iyixtaj Dios.

Dios kinextiliá israelitajmej yej wel makikuakan

Levítico 11:1-23, 29-30, 42

Dios kijlij Moisés iwán Aarón:

—Xikijli la gente: de inochi animalmey yej ono' ipan tajli, welsan kikuaj yej istimaxalti' iwán yej ki-ojpakuechowa itakuájkual. E' siga ki-ojpakuechowa itakuájkual, iwán ayá' istimaxalti', ken camello, inón awel ankikuaj. O siga istimaxaltikej, e' ayá' ki-ojpakuechowa itakuájkual, ken koyame', inompa yolká' amo no xikuakan.

^b Xikita glosario “Levadura”.

'Inochi yolkamej yej onokej ipan a'ti, welsan ankikuaj yej kipiá iyastakápal iwán yej kipiá iyajwayo. E' yej ayá' kipiá iyastakápal niga iyajwayo, inón awel ankikuaj.

'Inimej totomej yej awel ankikuaj: águila, tekolo', kuixin, moxi, awojno iwán murciegoj.

'Amo xikuakan nisé takayo' yej patani iwán yej nejnemi. E' siga kipiá imaxa'mej iwán iyikxi iga witoni, ken chapolin o nontzin, inimpa kena, wel ankikuaj.

'Iwán amo xikuakan inimejpa yolkamej: Kuakimichtzin, raton, kala', witzakuatzin iwán pini.

'Wan nochi yej moelwawatatzowa iwán nochi yej quipiá nawi o máj iyikxi yej moelwawatatzowa ipan tajli amo xikuakan iga Dios ayá' kiye'lita iga mamokua.

Kén iga mopurificarowa siwa' kuá' taonóltija, iwán kén iga makichiwa se kuá' kipiá lepra

Levítico 12:1-8; 13:45-46; 14:1-13

Iwán Dios kijlij Moisés:

—Kuá' se siwa' kita se ipiltzin yej choochin, yawi onoti ken sokiyoj no-ixtaj siete día. Choochin yawij kicircuncidarotij^c kuá' asis ocho día iga naceroj, e' iyexolo' yawi onoti ichan treinta y tres día, iwán welja sej yawi tiopan. E' siga kita ipiltzin yej taochin, yawi onoti ken sokiyoj no-ixtaj, ome semanas iwán yáwi-o' máj onoti ichan se' sesenta y seis día. Kuá' ásisya día, yawi kiwiguiliti sacerdote iga ofrenda se borregoitzin yej kipiaya se año. Wan siga ayá' kipiá se borregoitzin, wel kiwiga ome solin o ome jojtoko.

'Kua' se de amejemen makipiá kokolis yej itoka' lepra^d ipan ikajlo', ayá' yawi mochantiti iwán sekin. Iwán kuá' agaj makina'techo, iwán inón yej leprajoy maxaygatzakto, némansan matachixto iwán makijto: “Nikokolisoy, nikokolisoy.”^e Siga inón lepra pojpoliwi, inón yati kan ono' se sacerdote iga makita siga yektia'ya. Siga inón sacerdote kitas iga yektito'ya, tatekimakas iga mamokuiti ome toto'. Iwán makimikti se toto' ipan akomi', iwán makaki toto' yej isato' ipan esti iwán iga inón esti makajtzeliw inón yej wetitoya iwán makinojma-ijto iga yektia'ya. Iwán makimajkáwaya in toto' yej isato'.

'Yej yektia'ya iga kipiaya lepra, yawi motapakiti iwán yawi motzonkixtiti iwán yawi motentzonwawanati. Iwán yawi maltiti iwán kawis chipakti' iwán ijkón wel sej mochantiá kan onolo'. Kuá' pánoja siete día, makiwiga tiopan eyi borregoitzitzin yej de se año iga

^c Xikita glosario “Circuncisión”. ^d Xikita glosario “Lepra”. ^e Español: “impuro” yej kijojneki iga awel yawi kan monechkowaj yej kiweyimatiltiáj Dios.

ofrenda, ome yej okich iwán se yej siwa', manewajliguili. Iwán íkuaya pewas iga ye'onos no-ixtaj.

Día kua' Dios taelkawiliá yej ayekti mochiwa

Levítico 16

Kua' mikíkeja ipilowan Aarón, Dios kijlij Moisés:

—Iga amo mamiki Aarón, xikijli amo makalaki námol hora iyikampa cortina kan motokawia “Kan Dios nokta ono”. Makalákisan se vej al año inón día kua' nikelkawiliá yej ayekti kichiwaj israelitajmej. Kua' kalakis Aarón, mamalti iwán mamotapajpata, makaki itzótzol yej ista'. Manemiktili se torojtzin iga manikelkawili iga kichijkej yej ayekti, yéj iwán ipilowan. Iwán inón torojtzin iyesy makinechkowili iwán makiwiga kuetaxtiopan-ijti' kan motokawia “Kan Dios nokta ono”. Kua' ásisya ompa, mata-ajzelwi iga esti iyixko arca. No makiwiga incienso ta-ijti' iga ipokyo makitzakua inón arca iga Aarón amo mane-ita iwán amo mamiki.

'Después yati kan ono' ikaltenyo ikolalyo kuetaxtiopan, iwán israelitajmej yawij kiwajliguilitij ome chivo' iga manikelkawilikan iga kichijkej yej ayekti. Aarón kikuis se, iwán makimikti iwán makinechkowili iyesy, iga makiwiga kan nej nokta nasi, iwán iga inón esti makajzelwi arca iwán sej makisa.

'Iwán makikui se chivo, iwán makitali iyomexti ima' ipan itzontekon chivo, iwán makitajtanili Dios iga makelkawili israelitajmej iga kichijkej yej ayekti. Inón kijtojneki iga chivo kiwígaya yej ayekti kichijkej la gente. Después se taga' makiwiga inón chivo poxsan wejka iwán makimajkawa ipan desierto.

'Aarón sej makalaki kuetaxtiopan-ijti', mamotapajpata, iwán sej mamalti iwán makaki itzótzol yej azulti'. Kua' kísasya kuetaxtiopan-ijti' makikui ome borrego yej de se año, se iga iyofrendaj yéj iwán iga ipilowan, iwán se' iga la gente. Makimikti inón ome borrego iwán makitatajkolo iwán makitati. Ijkón iga cada año makitajtani perdón iga yéj iwán iga la gente kichijkej yej ayekti.

'Kitatij ipan altar^s itomajka inón yolka' yej kimiktij iga ofrenda iga mochij yej ayekti, iwán kikixtij kan onokej inón torojtzin iwán inón chivo iga yej mochij yej ayekti iwán kitatiskej ipan ti'ti ikuetaxyo, inakayo iwán ikui'. Inón toknín yej kitatij yawi motapakiti, maltij iwán kalakis kan onokej.

'Yej kiwiga' chivo ipan desierto, motapakij iwán maltij iwán kalakis sej kan onolo'.

f Xikita glosario “Chivo”. *s* Xikita glosario “Altar”.

'Inín mochiwas se ley yej nochipa yawi onoti iga amejemen: ipan día diez ipan mes siete anyawij anmayunarotij iwán amo xitekipanokan niga amejemen yej an-israelitajmej niga yej ayé israelitajmej yej ono' iwán amejemen. Porque ipan inín día, se vej al año annesentajtaniliskej perdón iga ankichijkej yej ayekti.

Dios kimaka máj leyes iwán kinonotzaj israelitajmej

Levítico 19:1-5, 9-12, 18; 20:9-13; 23:5-11, 15-17, 24, 27-28, 34, 39, 42-43; 24:1-9, 16

Dios kinotza' Moisés iwán kimá' inimej leyes iga israelitajmej:

—Xiye'nemikan no-ixtaj iga nej amoDios, ayá' nikchiwa yej ayekti.

'Amonochin xik-respetarokan amoye' iwán amotaj.

'Amo xitekipanokan inón día kuá' mosewilo.

'Amo xikweyimatikan idolojmej niga xikchiwakan.

'Kua' annewajliguiliáj ofrenda, xikuajligakan ijkón ken nimitzijlijkej, iga wel manimitzkuilikan.

'Kua' ankixtiskej yej ankitokkej ipan amómil, amo xiknewitekikan niga xiknewipejpenakan yej xixini ipan tajli; xikajtewakan iga yej amotapialia iwán iga yej wejkachanej. Iwán amo xikye'tekikan uvajmej^h niga xikpejpenakan yej wetzij ipan tajli, xikajtewakan iga yej ayá' motapialiaj iwán iga yej wejkachanej.

'Amo xitachtekikan niga xitakajkayawakan.

'Amo xikijto: "Kitzto' Dios", kuá' nemi titakajkayawa, iga ijkón tikchiwa, tikajawilmati notoka'.

'Kua' titajuzgarowa, amo sesan xiktajtowili, niga yej amotapialia niga yej motapialia, sino que xitaye'juzgaro.

'Siga agaj mitzchiwilij yej ayekti amo ijkonsan no xikchiwili, sino que xikchokili moknin kensan tej timoneki.

'Yej kimalijlia itaj o iye', mamiki.

'Siga se taga' masi iwán isiwa' se' taga', inón taga' iwán siwa' yej kichijkej yej ayekti, mamikikan iyomextimej.

'Siga se taga' mosenteke iwán itakpaye', iyomextimej makimiktikan.

'Siga se taga' mosenteke iwán isiwamon, iyomextimej makimiktikan.

'Siga se taga' mosenteke iwán itaga-iknin kenkuá' moteka iwán siwa', iyomextimej makimiktikan.

'Ipan día catorce yej achto mes del año, xikilwichiwilikan la Pascua, iga xikejlantokan kuá' nimitzixitijkej Egipto. Xikuakan borrego de se año iwán ipan se'ya día pewayasa iga ankikuajtoskej siete día pan yej ayá' kipiá levadura,ⁱ ijkón ken nimitzijlijkej, iwán ankejlamikiskej ken iga nimitzmanawijkej.

^h Xikita glosario "Uva". ⁱ Xikita glosario "Levadura".

'Kua' amonókeja ipan ítał Canaán, iwán kua' ankitekískeja trigo iwán cebada, xinemakakan yej áchtopa manojo ankitekiskej.

'Kua' pánoja siete semanas iga ankilwichiwilijkej la Pascua, mapéwaya sej iyilwi yej itoka' la Cosecha. Inón ankichiwassej kua' inóchiya ankinechkójkej yej ankikixtijkej ipan amómil. Kua' achto vej ampanchiwaskej iga inón trigo yej ankitekkej, xinewajliguilikan ome pan.

'Ipan achto día yej del mes siete, xine-ilwichiwilikan. Inón día xinewajliguilikan ofrenda iwán xineta pitzilikan iga xineweyimatiltikan.

'Ipan día diez de inonsan mes, motokawij “Día kua' Dios taelkawiliá yej ayekti mochiwa.” Inón día ximayunarojan iwán xiktatikan amoofrendaj iga xiktajtanikan perdón iga ankichiwaj yej ayekti.

'Ipan día quince yej mes siete kua' ankinechkójkej yej ankikixtijkej ipan amomilmej, xikchiwakan se' ilwi' yej itoka' “Ranchojtitzin.”^j Inochi yej mela'israelitajmej makichiwakan ranchojtitzin ipan ipatiojmej. Iwán ompa machantitokan siete día, iga makimatikan ipilowan iga ijkón mochantijtinenkej desde que kiskej Egipto este que asikej Canaán.

Dios nō kijlij Moisés:

—Xikijli la gente iga mamitzwajliguilikan aceite de oliva^k iga amo masewikan mechomej. Nochipa sacerdote makitejtemi mechomej iga nikeman amo matasewi kuetaxtiopan-ijti'.

'Se vej ipan semana, ipan día kua' mosewilo, sacerdote makipata inón doce pan yej ono' ipan mesa iwán makikuákanya in yej ikyapa pan.

Iwán Dios inín kijlij Moisés:

—Siga agaj kimalijliá itoka' Dios, makitewi nochi yej ompa ichamej.

**Dios kiyolchikawa yej kichiwa ken yéj kijtowa,
iwán kinkochiwa yej ayá' kichiwa ken Dios kijtowa**

Levítico 26

Dios nō kijlij Moisés:

—Nej amoDios, iwán siga ankichiwaj ken nimitztekimakaj, poxsan nimitzye'chiwaskej. Kua' amasiskej ipan tajli yej nimitzmakaskej, wetzis tiawa' kua' nokta tokalo, pox mochiwas yej ankitokaskej iwán kuawimej poxsan takiskej. Ayá' anmajmayanaskej iwán wel anye'onoskej. Ateyis animaj yej mitzmajmajtiskej. Amejemen ankitalochtiskej yej mitzijiyaj iwán anyawij ankitanilitij. Iwán nochipa nonos amowan, iga nej amoDios yej nimitztapejpenkej.

^j Xikita glosario “Tabernáculos o iyilwi ranchojtitzin”. ^k Xikita glosario “Olivo”.

'E' siga ayá' ankichiwaj ken nimitzijliáj, nia nimitziknochiwatij iga ximajmawikan, anyawij amenfermarotij iwán anmoknomatiskej. Báldejsan antatojtokaskej ipan amómil iga itakilka yawij kikuatij yej mitzijiyaj. Annekuesoskej iwán yej mitzijiyaj mitztaniliskej, iwán mitzmandaroskej. Nimitztitaniliskej tekuanimej yej mitzmiktiliskej amopilowan iwán amoyolka'. Poxsan anmayanaskkej iga poxsan apistajtiás iwán ankikuaskej este amopilowan. Witzeskej yej tachtekij iwán kipoloskej amoaltepemej iwán amejemen ancholoskej iwán ómpaya iselti ankikajtewaskej amótal. Iwán anmikiskej ipan italmej yej mitzijiyaj.

'Malej iga xonokan ipan ipaís kan mitzijiyaj, ayá' nia nimitzpolotij niga nimitzijiyaskej. Majwa' nikeljamikis kua' nimotajtoitij iwán Jacob, iwán Isaac iwán Abraham, iwán nimitzikneliskej iga nej amodios.

Israelitajmej asij kan pewa Canaán

Números 4:1-49; 10:11-28; 12:16; 13; 14

Nochiba kua' israelitajmej majaviarowayaj iga ojkuiaja, sacerdotejmej kixixitinayaj kuetaxtiopan iwán kiyejye'taliayaj yej kiwigaskej, ijkón kensan Dios tatekimá'. Después witziaayaj sekin yej ipilowan Leví iga kikechpanojtiayaj ipan ojti inón yej iga mochiwa kuetaxtiopan. Ijkón kichijkej cuarenta año kua' onoyaj ipan desierto.

Kua' israelitajmej kiwigáyaja ken se xiwi' iga chantitokej ipan desierto itenoj tepe' yej itoka' Sinaí, mixti yej onoya iyixko kuetaxtiopan pewa' iga nejnén, iwán yejemen kimatikej iga seja maojkuikan. Iwán kixixitinkej nochi yej kipiayaj iwán kiwewelpachojkej iwán kikechpanojkej iga kiwigakej, iwanya kuetaxtiopan.

Ijkón iga kiskej israelitajmej iná' tepe' yej itoka' Sinaí kan Jehová Dios kimá' imandamientoj, iwán ijkín kichijkej: Itribuj' Judá tapanotiayaj, iwán itepotztajmej yayaj itribuj Isacar, iwán itepotztajmej itribuj Isacar yayaj itribuj Zabulón, iwán itepotztajmej itribuj Zabulón yayaj itribuj Leví, kisalojtiayaj kuawimej iwán kuetaxmej yej iga kichiwaj kuetaxtiopan.

Después yayaj itribuj Rubén, itribuj Simeón iwán itribuj Gad. Itepotztajmej yejemen yaya se' grupo yej itribujsan Leví, kisalojtiayaj inón yej ken baúl yej kijliáj arca del pacto^m, iwán altar kan motatía ofrenda yej kimakaj Dios, iwán candelabro yej kipiá siete imajma' kan xotaj iwán nochi yej moneki kuetaxtiopan-ijti'. Después yayaj itribuj Efraín, itribuj Manasés iwán itribuj Benjamín iwán yej majya tatepotztaj yayaj, itribuj Dan iwán itribuj Aser iwán yej itribuj Neftalí.

^l Xikita glosario "Tribu". ^m Xikita glosario "Arca del pacto".

Nejnenkej mia' día este que asikej ipan se desierto yej itoka' Parán, kan pewa Canaán. Iwán Dios kijlij Moisés:

—Xiktitani sekin tajtaga' iga makixmatitij kempa tajli yej ono' Canaán yej nia nimitzmakatij.

Moisés kitapejpen se israelita ipan sejsepa tribu iwán iga inochímeja masi' doce tajtaga', iwán Moisés ijkín kijtoj:

—Xakaan Canaán, iwán xikitakan ix ken ono' in tajli, iwán no xikitakan la gente yej chantitokej ompa, ix tajpalejkej, ix komatimej iwán xikuajligakan yej kitokaj ipan inón país. Xitajtachakan kan anyawij.

Iwán inomej tajtaga' yajkij, iwán kitakej noyan inón tajli yej ono' Canaán. Kuá' asi' cuarenta día nóyanya kitakej ken iga ono' inón tajli. Iwán kua' mokuépaja kitektejkej se weyi racimo uva iwán kisenwajligayaj omemej ipan se kuawi'. Iwán asikej kan onoya Moisés pan altepe' Cades yej ono' ipan desierto yej itoka' Parán.

Kuá' asíkeja, diez de inomej doce, yejemen kijtojkej:

—Niajkaj Canaán iwán nikitakej iga ipan inón tajli mopoxchiwa yej motoka. Nigaj achi nikuajligaj yej ompiga motoka iga xikitakan ken iga ono' ompiga. E' la gente yej chantitokej ompa poxsan

tajpalejkej, iwán altepemej no poxsan wejweyi iwán ye'chijto' imurojyomej. Inochi tajtaga' yej nikitakej poxsan wejwejkapamej.

Iwán se' taga' tajtoj yej yajka no Canaán yej itoka' Caleb. Yéj ijkín kijlij la gente:

—Ay' xitzajtzitokan, tiakan sémiya iga matikuíkanya inón tajli. Tejemen wel tikuiskej iga Dios yawi tepalewiti.

E' inomej diez sej kijtojkej:

—Ayá' wel tiawij, inomej tajtaga' yej ompa chantitokej poxsan tajpalejkej; iwán awel tiktaniliskej iwán iyixtajmej yejemen, tejemen ken tikita tichapolimej.

Kuá' kikakikej yej kijtojkej inón diez tajtaga', inochi gente momajtikej iwán ayá' kicredojkej yej Caleb iwán Josué kijtojkej. Iwán pewakej iga maltajtojkej iga Moisés iwán Aarón, iwán ijkín moseseapan-ijliayaj:

—Matiktalíkanya se' yej mateojkuilti iwán matiakan sej Egipto. Caleb iwán Josué ijkín kijlij la gente:

© 1996 David C. Cook

—Amo ximajmawikan. Inón tajli yej ono' Canaán poxsan ye'tajli. Dios yati iwán tejemen iwán yawi temakati inón tajli. Amo xikchiwakan yej ayekti icontraj Dios.

Iwán inochi gente kuejkuesiwikej iwán kinekiáj makitewikan, e' iweyipoder Dios nesiko ipan kuetaxtiopan iyixtaj la gente, iwán Dios kijlij Moisés:

—Inimej gente nikhnextílija mia'ya vej nopoder iwán aya'san neweyimatiltiáj. ¿Este kémano' máj anyawij amoconfiarotij ipan nej? Inán xikijlikan iga inochin yawij mikitij nigaj ipan desierto iwán ayá' yawij kitatij tajli yej nikijlij iga nia nikmakatij. E' nosiervoj Caleb iwán Josué yej moconfiarokej ipan nej, yejemen kena, yawij kalakitij. Nimitznojma-ijliáj iga ni agaj de amejemen yawi kalakiti ipan tajli de Canaán; e' amopilowan kena, yawij kixmatitij kua' yoléjkeja. Mosta amejemen anyatij sej ipan desierto iwán ompiga anyawij annemitij cuarenta años este que ximikikan, mochibas se año ipan sejsé de inomej día ke' mitzwiguilijkej iga ankitatoyaj tajli. Máj máj amopilowan iwán amonietojwan yawij kalakitij Canaán.

Iwán inón diez tajtaga' yej yajkaj kitatoyaj tajli iwán Caleb iwán Josué, inomej diez, Dios kichij iga mayojoyokamikikan iga kidesanimarokej israelitajmej iga amo mamoonfiarokan ipan Dios.

Kua' Moisés kijlij inochi gente iga mikikej inón diez tajtaga, moknomatikej. E' ipan se'ya día moketzkej isájpasan, tejkajkej iyixko tepe' iwán kijtojkej:

—E' inán nigaj tonokej na'ya Canaán, tiawij tasítijsan ipan tajli kan Dios temakasneki.

E' Moisés kijtoj:

—Amo xikchiwakan ken Dios ayá' kineki. Siga ijkón ankichiawaj, Dios ayá' yawij mitzpalewitij, ijkón wel mitzmiktiáj yej te-ijiyaj.

E' yejemen malej ijkón kijlijkej, yájkijisan Canaán. Iwán tajtaga' de Canaán kimiktijkej mia' israelitajmej, kitanilijkej iwán kitalochtijkej ipan desierto. Iwán israelitajmej yej ayá' mikikej, yajkij sej kan ono' Moisés.

Coré kineki mamochiwa sacerdote malej iga ayá' motapejpen

Números 16:1-11, 16-49; 17:1-11; 18:19-20

Onoya se taga' de Israel yej itoka' Coré, yej itríbuja Leví. Se día yéj iwán se' eyi tajtaga' yej itokamej Datán, Abiram iwán Om, yej itríbuja Rubén, yajkij icontraj Moisés. Kinechkojkej ken doscientos cincuenta tajtaga' yej mandarowaj Israel iwán ijkín yajkij kijlitoj Moisés iwán Aarón:

—¿Te iga tej iwán Aarón ankijtowaj iga amejémensan anmandarowaj pan nejemen? Siga tonochin Dios tetapejpen, amejemen ayéj te amoteki iga xinetekimakakan.

Kua' inín kikagui' Moisés motankuaketza' iwán motzontoga' este talpan, iwán kijlij Coré iwán yej iwán nemiáj:

—Mosta yowalti' Dios yawi tematiltiti a'yéj yej kitapejpen iga maki-ojkuilti igentej. Tej Coré iwán yej iwán ansentekipanowaj, mitztapejpenkej iga xikpalewikan sacerdotejmej, e' ayéj iga ximochiwakan sacerdotejmej. Báldejsan iga ankijiyaj Aarón iwán iga ankipopowaj. E' mosta xiwitzekan itennoj kuetaxtiopan iwán tiawij tikitatij a'yéj nokta kitapejpenkej: Xikaujligakan amotikaxakmej iwán xikakilikan tékol, incienso iwán xakan iyixtaj Dios. Aarón no yawi witzeti iwán yawi kichiwati ijkonsan no. Iwán inón taga' yej Dios makiwelkuili iyofrendaj, inón yej Dios kitapejpen iga mamochiwa sacerdote.

Ipanya se' día Coré iwán inomej doscientos cincuenta tajtaga' kikuikej itikaxakmej iwán ípan kitálkej tékol iwán incienso. Después inomej tajtaga' iwán Moisés iwán Aarón moketzkej ípan ikalten kuetaxtiopan. Iwán Dios monextij iyixtaj la gente iga iweyipoder. Iwán Dios kijlij Moisés iwán Aarón:

—Xicholokan itennoj inimej gente, iga yejemej sémiya nia nikpolotij.

E' yejemen motankuaketzkej iwán motzontokkej este talpan iwán kijtojkej:

—Tej, Dios, yej tikchiwa iga ma-isato nochi tajtaga', ¿tia tikuesowiliti inochi gente iga san itechko se taga'?

Iwán Dios kijtoj:

—Xikijli inochi israelitajmej iga macholokan kan ono' ikuetaxkajlimej Coré, Datán iwán Abiram.

Máj máj Moisés kisa' ípan kuetaxtiopan iwán tajwewetkej de Israel, yajkij kijlitoj la gente iga macholokan kan ono' ikuetaxkajlimej inón eyi tajtaga'. Iwán Datán iwán Abiram kiskej iwán moketzkej ípan ikaltemej iwán isiwamej iwán ipilowan yej sejséligo'. La gente cholojkej ompa, iwán Moisés kijtoj:

—Ámanya nokta ankimatiskej iga Dios nokta netapejpen iga manikojkuilti igentej. Siga yejemen mikiskej ken miki inochi gente, ayéj nej netapejpen Dios; e' siga Dios kichiwa tejté iga ipoder iwán tajli matapowi iwán makimela'tolokan, amejemen ankimatiskej iga inimej tajtaga' kikuesojkej Dios iga ayá' kimajmawilijkej.

Kua' Moisés tami' inón kijtoj, tapowi' tajli iwán iyeyixti tajtaga' iwán ikuetaxkajlimej, isiwamej iwán ipilowan poliwiwej iga taltzakuikkej iwán ompa mikikej. Nochi inín mochij iyixtaj inochi gente.

Kua' israelitajmej kitakej iga tajtaga' talpoliwikej, motalojkej iwán momajtijkej iwán kijtowayaj:

—¡Amo manemela'tolokan no nejemen in tajli!

Iwán kisa' ti'ti kuetaxtiopan-ijti' iwán kimiktij inón doscientos cincuenta tajtaga' yej tapo'wíjtoyaj iga incienso. Tatakej inochimej, e' como tikaxakmej de tepos, ayá' tatakej.

Iwán Dios kijlij Moisés:

—Xikijli Eleazar yej ipiltzin Aarón iga makitajkali tékol iwán incienso wejka. Iwán makikui tikaxakmej yej ayá' tata', despuéj makipatialti ipan ti'ti iwán makichiwa lámina iga mamotzakua altar. Ijkón mamochiwa iga la gente makejlamikikan nochipa iga ni agaj yej ayéj itribuj Aarón wel así iga makitati incienso no-ixtaj.

Moisés kijlij Eleazar yej Dios kijtoj, iwán Eleazar ijkón kichij.

Ipanya se' día nochi gente mokuesojkej icontraj Moisés iwán Aarón, kijlijkej:

—Amejemen nemi ankimijmiktiáj igentej Dios.

Iwán inochimej kitachilijkej kuetaxtiopan, iga kitakej ipan mixti monextij iweyipoder Dios. Iwán Dios kijlij Moisés iwán Aarón:

—Xikcholowilikan inimej gente iga nia nikpolotij.

Iwán nimaninsan Dios kichij iga mayokamijmikilo. Iwán Moisés iwán Aarón motankuaketzkej iyixtaj Dios, iwán Moisés kijlij Aarón:

—Xikui tikaxaktzin iwán xiktalili tékol yej ono' ipan altar iwán no xiktalili incienso iwán xaj nimanin itzalan la gente, iwán ompa xiktajtaniili perdón Dios, Dios poxsan kikuesowilijto' yejemen, inón iga nemi mijmikij.

Aarón kichij kensan kijlij Moisés; moketza' tatajko iwán kitajtaniilij Dios perdón iga la gente kichij yej ayekti iwán ijkón iga ay'ya máj mikilo'. Yej mikikej íkua' yajki máj de catorce mil, iyókawa' in yej mikikej iwán Coré.

Después Dios kijlij Moisés:

—Xikijli la gente iga ijefejmej sejsé tribu makiwajligakan se ibaston, ken tikijtowaj doce bastomej iga inóchiya. Xiktalili itoka' sejsé de yejemen ipan ibaston iwán xikijkuilo itoka' Aarón ipan ibaston Leví. Xikaki bastomej kuetaxtiopan-ijti', xiktali iyixtaj yej kijliáj arca del pacto, nia nikchiwati iga se de inomej bastomej maxochowa iga nochi makimatikan iga inonya taga' yej niktapejpen. Inín nia nikchiwati iga la gente mamokajkawakan iga mitzkuejkuesowaj.

Moisés kichij kensan Dios kitekima' iwán kakij inón doce bastomej kuetaxtiopan-ijti'. Ipan se'ya día kua' kikixtiaya ipan kuetaxtiopan, ibaston Aarón kitakej iga selisto'ya iwán kipiaya ixochiyomej iwán almendras. Iwán inomej yej ompa no kipiayaj ibastomej kitakej iwán yajkij kikuitoj bastomej. Iwán Dios kijlij Moisés:

—Xikawati sej ibastōn Aarón kuetaxtiopan-ijti' iwán ompa xikena iga manesi iga nej niktapejpen Aarón. Xikchiwa inón, iga la gente mamokajkawakan iga maltajtowaj de nej iwán ijkón ayá' mikiskej inochimej.

Iwán Dios kijlij Aarón:

—Inochi ofrendajmej yej la gente newajliguiliskej, nimitzmaka tej iwán mopilowan iga xitakuakan. Yej nemi nimitzijliá nochipa ijkón mochiwas. Tej ayá' tia tikpiati mótal, nité yej motatki ken kipiáj se' tribu yej nō israelitajmej, iga nej nia nimitzmakatij inochi yej ankinekiskej.

Dios kinkneliá israelitajmej malej iga kuəkuejkuesiwij

Números 20:1-12, 22-29; 21:4-9, 21-24; 22:1

Asitiayay cuarenta año kua' israelitajmej kiskej Egipto, iwán kua' nemi yayaj, asikej altepe' yej itōka' Cades yej ono' ipan desierto yej itōka' Zin. Ompa ateyá a'ti iga mooniá, iwán la gente monechkoj iga mokuesojkej icontraj Moisés iwán Aarón, kijtojkej:

—¡Maséj nimikíkeja nō kua' mikikej tokniwan iyixtaj Dios! ¿Te iga annewajligakej iwán noyolkamej ipan desierto iga manimikikan? ¿Te iga annekixtijkej Egipto iga annewajligakej nigaj? Nigaj ateyi trigo iga mokua, niga a'ti iga mooniá.

Moisés iwán Aarón yajkij kuetaxtiopan iwán ipan kalten motankuaketzkej iwán motzontokkej este ipan tajli, iwán iweyipoder Dios monextij ipan yejemen. Ompa Dios kinotza' Moisés, kijlij:

—Xikui mobastōn iwán mamitzpalewi moknīn Aarón iga xiknechko mokniwan. Iwán iyixtaj inochi yejemen, xiktekimaka inón weyite'ti iga ipan makisa a'ti iwán tia tikitati iga yawi kisati komati a'ti iga nochi gente iwán nochi iyolkamej makipiakan a'ti iga makonikan.

Iwán Moisés kikui' ibastōn, ijkón kensan Dios kijlij, Moisés iwán Aarón kinechkojkej nochi gente itenōj weyite'ti iwán kijlijkej:

—Ta' xikakikan amejemen yej anyoltakuaktikej, ¿ix nimitzkixtiliskej a'ti ipan inīn weyite'ti?

Moisés kajko' ima' iwán kiwite' weyite'ti iga ibastōn, ome vej. Iwán kisa' komati a'ti, la gente iwán iyolkamej atikej.

E' máj máj, Dios kijlij Moisés iwán Aarón:

—Amejemen ayá' aneweyimatikej iyixtaj la gente kua' ankikixtijkej a'ti ipan weyite'ti; inón iga ayá' niknekis iga amejemen xasikan ipan inón tajli yej nimitzijlijkej iga nia nimitzmakatij.

Máj máj israelitajmej kiskej ipan desierto yej itōka' Zin iwán asikej ipan se tepe' yej itōka' Hor. Ompa Dios kijlij Moisés:

—Moknīn Aarón yawi mikiti nigaj iwán ayá' yawi asiti ipan tajli yej nimitzijlijkej iga nia nimitzmakatij, iga ayá' kichij ken niktekimá'.

Iwán Dios kijlij Moisés inochi yej yawi kichiwati kuá' aya miki Aarón, iwán Moisés kichij ken Dios kijtoj. Kiwiga' ipan tepe' Aarón iwán Eleazar, yej ipíltzimpa Aarón. Kuá' onóyaja iyixko tepe', Moisés kikixtilij itzótzol Aarón yej kajakijtoya yej kakiajpa sacerdotejmej iwán kajakiltij Eleazar, iga manesi iga yéjya sej mochiwa sacerdote. Iwán Aarón ompa migui', Moisés iwán Eleazar kitokkej Aarón ompa ipan tepe'.

Kuá' la gente kimatikej iga mígui'ya Aarón ipan tepe', moknoṁatikej iwán chokatoyaj treinta día.

Israelitajmej sej ojkuikej, e' kuejkuesitiáyajsan icontraj Dios iwán Moisés, iwán ijkín kijtowayaj:

—¿Te iga anneḱixtijkej Egipto?; ¿ix iga san manimikikan ipan inín desierto? Nigaj ateyi pan niga a'ti iwán ni alín ay'ya nikuajnekij maná.

E' Dios kikuesoj iga inomej kuekuejkuesiwikej, iwán kititanilijkej kowamej yej kipiáj ivenenojyomej iga makitajtankuakan la gente, iwán mia' gente mikikej. Iwán moyolpatakej iwán ijkín yajkij kijlitoj Moisés:

—Nikchijkej yej ayekti iga nitajtojkej icontraj Dios iwán tej mocontraj. Xikijli Dios iga makena inimej kowamej kan nonokej.

Moisés kijlij Dios iga la gente moyolpatákeja, iwán Dios kijlij ijkín:

—Xikchiwa se kowa' iga tepos yej itoka' bronze, iwán xiktali ipan se kuawi' yej tiktokas; iwán siga agaj makitankua kowa' iwán inón yej kitankuajkej, siga makitachili inón kowa' de bronze, ayá' yawi mikiti.

Iwán Moisés kichij se kowa' de bronze iwán kitalij ipan se kuawi' yej kitoga'. Ijkón kuá' agaj kitankuaj kowa' iwán iga san makitachili kowa' de bronze ayá' mikis.

Máj máj asikej ipan italmej toknimej yej kijliáj amorreos iwán Moisés kititan itatitanimej iga matajtotij iwán Sehón, yej irrey amorreos, iga kijlitoj iga achi mapanokan ipan italmej. Tatitanimej ijkín kijlijkej el rey:

—Nimitzijlikoj siga wel achi nipanokkej ipan amótal. Ayá' niktékiskej amouvajmej niga nikuiskej a'ti ipan amoposojmej.

Achi manipanokan, iga maniakán ipan tajli kan Dios nemakakej.

E' inón rey ayá' kine' iga mapanokan ipan italmej, majwa' kinechkoj igentej iga mamomijmiktikan wan israelitajmej iwán momijmiktijkej. E' israelitajmej kitankej; kimiktijkej el rey Sehón iwán kitalkuulijkej. Después ojkuikej sej este que asikej ipan weya' Jordán, pan país

© 1996 David C. Cook

yej itoká' Moab. Moab onoya itenoy Canaán, san apanowayaj iwán israelítajmej asiaja ipan tajli kan Dios kijtoj iga yawi kimakati israelítajmej.

Balac kineki iga Balaam makitajtanili Dios iga amo maye'onokan israelítajmej

Números 22:2-41; 23:3-24:17

Balac rey yej mandarowa ipan país yej itoká' Moab. Yéj kita' ken iga israelítajmej kitanilijkej los amorreos. Iwán majmawiá iga igentej wel kipolowaj siga momijmiktíaj wan israelítajmej iga poxsan katka komatimej. Inón iga tajtoj wan tajwewetkej yej ichamej Madián, kijlij:
—Inimej gente yawij tetanilitij iwán yawij tekuilitij totalmej.

Iwán Balac kititan yej mayakan makitatij se taga' yej itoká' Balaam iga ijkín makijlitij:

—Póxsanya komati gente kisa' Egipto iwán nóyanya nemi mochantiáj. Xiwiki inán xikmaldeciroki inimej gente, yejemej máj miakejmej que nejemen. Anka ijkón wel niktanilij iwán wel nikixtij ipan inín tajli. Nikmati' iga yej tej tiktajtaniliá Dios iga amo maye'ono, aye'onos; iwán yej tej tiktajtaniliá Dios iga amo maye'ono, ye'onos.

Iwán inomej wewetkej yej tatitanimejpa yej chantitokej Moab iwán yej chantitokej Madián, yajkij; e' kiwigakej regalojmej iga tajtotoj iwán Balaam. Iwán inomej tatitanimej kijlijkej Balaam kensan kijtoj Balac, iwán ijkín kijtoj Balaam:

—Xikochíkano' nigaj inán, iwán mosta nia nimitzijlitij yej Dios yawi ne-ijliti.

Iwán inomej tatitanimej kawikej ichan Balaam, iwán tayowakan Dios kinotza' Balaam iwán kitajtan:

—¿Kan walkej in inimej tajtaga' yej onokej mochan?

Iwán Balaam kijtoj:

—Balac, yej rey de Moab, kititankej iga mane-ijlikij iga ipan ipaís nemi mochantiáj yej kiskej Egipto. Kineki iga nej mania iwán manimitztajtanili iga amo maye'onokan israelítajmej, iga makita siga ijkón ix wel kitanilij iwán ix wel kikixtiskej ipan italmej.

Iwán Dios kijlij Balaam:

—Amo xaj iwán yejemen, niga xinetajtanili iga amo maye'onokan israelítajmej, iga nej nikítoja iga ye'onoskej.

Iwán Balaam moketza' yowálti'san iwán kijlijkej itatitanimej Balac:

—Xákanya amochan, iga Dios ayá' kineki mania amowan.

Inomej tatitanimej yajkij sej kan ono' Balac iwán kijlijkej:

—Balaam ayá' kine' walaj.

E' Balac sej kititan tajtaga' yej máj tayakantokej yej chantitokej ipan iyaltepe!, yej yajkij ijkín kijlitoj Balaam:

—Balac ijkín kijtowa: “Nimitzteki'ijliá iga amo ximoyoltakuawili iga xiwiki; poxsan nia nimitzweyimatiti iwán nia nikchiwati inochi yej tia tine-ijliti. E' xiwiki xikmaldeciroki inimej gente.”

Iwán Balaam kijtoj:

—Malej iga Balac manemaka íkal yej matento iga plata iwán oro, e' awel nikchiwa yej ayá' kineki Dios; pues nej noselti awel nikchiwa nité. Xikochíkano' nigaj iwán tiawij tikitatij te iteki yej Dios yawi sej ne-ijliti.

Iwán Dios kinotza' Balaam inón yówal iwán kijlij:

—Inimej tajtaga' walkej mitznotzakoj, xajwa' iwamej; e' tia tikchiwati yejsan nia nimitzjiliti.

Ipan se'ya día Balaam moketza' isajpa, kixilajtij iburraj iwán yajki iwán itatitanimej Balac. E' Dios kuesitoya iga Balaam iga yéj ayá' kinekiá makichiwa ken Dios kineki.

Iwán kuá' Balaam yaya ipan ojti tejkatiaaya ipan iburraj, yaya iwán ome imonsojmej, iyángelⁿ Dios walaj iwán moketza' tajko ojti, iyixtajmej yejemen. Kuá' burra kita' inón ángel iga kikitzkijto' espada, kisa' ipan ojti iwán kala' ipan kochkiyoj. Iwán Balaam kimága'pa iga kojkuiltij sej; e' inón ángel tapanoj iwán moketza' ipan se ojti yej panowaya itzalan ome pared de te'ti yej iga tenkolaltitoya uvajmijlimej. Kuá' burra kita' sej el ángel, motetonij se lado ipan itenkolalyo uva mijli, iwán ijkón kixxipitzin Balaam. Iwán yéj, sej ki-ojpamaga' iburraj.

El ángel sej tapanoj iwán moketza' kan ojtzolkan kan niga wel kikui se' lado, niga nij, niga ne'pa. Kuá' burra sej kita' el ángel, mochapan talpan, Balaam salijtiajki iyixko, iwán Balaam kuejkuesiwi' iwán kimaga' iburraj iga ibaston. Iwán Dios kitajtojtij burra, iwán burra kijlij Balaam:

—¿Té nimitzchiwilij iga tinemága'ya eyi vej?

Iwán Balaam kijlij iburraj:

—¡Iga tineajawilmati! ¡Siga nikpiaya katka se cuchillo sémisán nimitzmiktiaya!

E' burra kijlij Balaam:

—Nej moburraj, iwán íkyaya tinetejkawilijtinemi. Inán xine-ijli, ¿ix se'ya vej ijkín nimitzchiwilij?

Iwán yéj kijtoj:

© 1996 David C. Cook

ⁿ Xikita glosario “Ángel”.

—Ayá'.

Iwán Dios kixtapoj Balaam iwán kita' iyángel Dios iga onoya ipan ojtí, kikitzkijto' iyespadaj.^o Balaam motankuaketza' iyixtaj el ángel iwán el ángel kijlij:

—¿Te iga tikmaga' moburraj eyi vej? Ta' xikaki, nej niwalaj nimitzojtakuiliko iga yej tikejlanto' iwán tikchiwasneki, inón ayekti. Kuá' burra ne-ita', necholowilij; siga ayá' katka cholojka, nimitzmiktíjkaya iwán mobúrrajsan isatikawía.

Iwán Balaam kijlij el ángel:

—Nikchij yej ayekti, nej ayá' nikmatía siga tej tineojtzakuilijtoya; e' inán siga tikneki nia sej nimokuepati.

Iwán el ángel kijtoj:

—Xaj iwán inimej tajtaga'; e' tajtolmej yej nia nimitzijliti, inón tia tikijtoti.

Ijkón iga Balaam yajki iwán itatitanimej Balac. Kuá' Balac kimati' iga Balaam witzaiya, kisa' iga ki-omemawito, iwán kijlij Balaam:

—¿Te iga ayá' tiwalaj kuá' achto nimitztatitanilij? ¿Tej anka tikijtoj awel nimitzmkas yej nimitzijlij?

Balaam kijtoj:

—Nígaja nono'; e' awel nikijtowa yej nej nikneki. Sino que yejsan Dios kineki iga manikijto, inón nia nikijtoti.

Iwán Balac kiwiga' Balaam iyixko se tepe' este kan nesij ikuetaxkajlimej israelitajmej. Iwán Balaam kijlij Balac:

—Nígajo' xinechá kan tikmakakej ofrenda Dios. Nej acho' máj nia ninejnemiti iga matikitakan te yawi ne-ijliti Dios.

Balaam yajki iselti iwán Dios kijlij:

—Xaj sej kan ono' Balac iwán xikijli yej nikijtoj.

Iwán yajki kan ono' Balac iwán kijlij:

—Awel nikmaldeciorowa yej Dios kítjoja iga ye'onos. Dios kicuidarowa inimej gente iwán kibendeciorowa, inón iga poxsan miakejmej.

Iwán Balac kijlij Balaam:

—¿Te iga ijkón tinechiwiliá? Nimitznotza' iga xikmaldecioro noenemigoj wan majwa' tikbendecioroj.

E' Balaam kijtoj:

—Nimitzílilija, iga nia nikijtoti yejsan Dios ne-ijlij.

Iwán Balac kijlij:

—Xiwiki, tiakan este kan wel xikita iga na'ya onokej israelitajmej. Este ompa wel tikmaldeciorowa inochimej.

^o Xikita glosario “Espada”.

Iwán kiwiga' iyixko se tepe' yej itoká' Pisga. Ompa kitatijkej yolka' iga ofrenda iga Dios. Iwán Balaam kijtoj:

—Xinechá nigaj kan tikmakakej iyofrendaj Dios, miej nej acho' máj nia nitapanoti iga manikita te ne-ijlij Dios.

Iwán Dios kinotzako iwán kijlij yej yawi kijliti Balac. Iwán Balaam yajki sej kan ono' Balac, iwán Balac kitajtan:

—¿Té mitzijlij Dios?

Iwán Balaam kijtoj:

—Dios ayéj ken taga' iga takajkayawa, niga kipátao' sej yej kíjtoja. Yej kíjtoja, inón yawi kichiwati. Yéj kíjtoja iga maye'onokan inimej gente; iwán kita iga yejemen ayá' kichijtokej yej ayekti. Inón iga yéj ono' iwán yejemen iwán kipalewiáj.

Iwán Balac kijlij:

—Siga awel tikmaldecirowa, niga no xiye'tajto iga yejemej.

E' Balaam kijtoj:

—Nimitzíljiya iga yejsan Dios mane-ijli iga manikijto, inón nikijtowa.

Iwán Balac kijlij Balaam:

—Xinejnemi, nia nimitzwigati ipan se' tepe' iwán este ompa tia tikmaldeciroti.

Balac kiwiga' Balaam iyixko se tepe' yej kitokawiayaj Peor. E' Balaam kimatiaya iga Dios ayá' kinekiá mamomaldeciro israelitajmej; iwán tachá' kan onoya inochi ikuetaxkajlimej, iwán iyEspíritoj Dios wáaj iyakapan, iwán kijtoj:

—Inín gente de Israel kipoxye'ita Dios. Dios kikixtij Egipto iwán kipoxpíwija, iwán kitānilij inochi iyenemigojwan.

Iwán Balac poxsan kikuesowilij Balaam, iwán este momajmawite' iwán kijlij:

—Nimitznotza' iga xikmaldeciro noenemigojwan, iwán ayéj ijkón tikchij, majwa' eyi vej tiktajtanilij Dios iga maye'onokan. Mataj áy'yawa' katka nimitztatitanilijka iga xiwiki. Inán xaj sej kansan tiwáaj. Nej nimitzweyimatiya, e' Dios ayá' kine'.

Iwán Balaam kijtoj:

—Nej nikijlij motatitanimej, malej iga xinemaka mókal yej matento iga plata iwán oro, nej awel nikpata yej Dios ne-ijlij; yej Dios mane-ijli, inón nia nikijtoti. Niátiya inán ipan noaltepe', e' achto xikaki yej Dios kijliá Israel.

Iwán Balaam kijtoj inín yej Dios kinextilij:

—Nikita tejté yej wi-o', nikita tejté ne-iga poxsan wejka: ipan inín gente de Israel yawi kisati se rey yej yawi kikuatēpachoti Moab, iwán ijkonsan no yawi kichiwiliti inochi iyenemigojwan Israel.

**Mikij sekin israelitajmej iga kiweyimatij iyidolojmej yej
chantitokej Moab**

Números 25:1-18; 26:1-4, 51, 63-65; 28:1-15

Ayá' wejkati' iga israelitajmej mochantijkej Sitim, tajtaga' pewakej iga motekaj wan siwatkej yej ichamej Moab sinke mamonamiktikan, iwán inomej siwatkej kiwigayaj israelitajmej kan kimiktiayaj yolkamej iga kiweyimatiltiyaj iyidolojmej. Ijkón iga mia' israelitajmej yajkij kiweyimatiltitoj iyidolojmej yej chantitokej Moab.

Iwán Dios poxsan kikuesowilij israelitajmej iwán kitekimá' Moisés iga makijli juezmej iga makimiktikan inochimej yej kiweyimatiltijkej ídolo yej itoka' Baal, iga ijkón wel sej moyoltalij Dios.

Moisés kinechkoj nochi gente itenoy ikaltenyo kuetaxiopan, iwán kijtoj yej Dios kijlij. Iwán kua' inón kikakikej nochi chokakej. Mij ompa chokatoyaj, asi' se israelita, kiwajli' se takotzin de Madián, iwán iyixtaj inochi gente kala' ipan ikuetakajli iga mosenteke iwán. Kua' el sacerdote Finees, yej ipiltzin Eleazar, kita', kikui' se lanza^P iwán yajki kan ono' kuetaxkajli sankitokatijki inón taga'; iwán ompa kitajkosoloy in inón israelita, iwanya takotzin. Ijkón tamati' iga juezmej kimijmiktiajaj israelitajmej iga ayekti kichijkej, e' íkua'wa' mikíkeja veinticuatro mil.

Dios kijlij Moisés:

—El Sacerdote Finees neyoltálija iwán inán ay'ya nikuesowiliá israelitajmej. Inón iga nia nimotajtołtiti iwán, iga yéj iwán ipilowan ipilowampa nochipa yejemej mamochiwakan nosacerdotejmej, iga yéj kijiya yej ayekti iga nej nechokiliá iwán iga nej iDios, iga inón kichij, inán nikperdonarowilij yej la gente kichij yej ayekti.

Miej israelitajmej chantitoyaj itzintan tepemej yej ono' Moab, Dios kijlij Moisés:

—Xikijkuilo itokamej inochi tajtaga' yej kipiaja veinte años.

Ijkón kichijkej; e' ayá' kijkuilojkej itokamej siwatkej niga kokone', iwán yej kijkuilowilijkej itokamej masi' achi máj de 600,000 tajtaga'. Itajmej inomej tajtaga' iga san ayá' kichijkej ken Dios kine' kua' onoyaj Cades, mikikej ipan desierto. De inomej tetajmej kawíkejsan Moisés, Caleb iwán Josué.

Iwán Dios kijlij Moisés.

—Xikijli israelitajmej iga amo makikajtwakan iga newajliguiliáj ofrenda. Nochipa manewajliguilikan ome borregołtitzin de se año, se yowalti' iwán se' tiota', e' ipan inón borregołtitzin makitoyawakan vino. Iwán no manewajlikilikan ome kilo harina, masenwiki iwán

^P Xikita glosario “Lanza”.

se litro aceite de oliva,^q iga inónyawa' in ofrenda yej nochipa nokta motatiá.

'Pan día kua' mosewilo manemiktilikan se' ome borrejojtztzin yej de se año, iwán manemakakan vino, iwán harina yej axakualjto'ya iwán aceite. Ipan achto día cada mes, manemiktilikan ome torojtztzin, se okich ovejar iwán siete borrejojtztzin yej de se año; ipan sejsé ofrenda makiwajligakan vino iwán harina yej axakualjto'ya iwán aceite. No manewajliguilikan se chivo iga manemiktilikan iga manetajtanilikan iga manikperdonarowilikan yej kichijkej yej ayekti.

Madianitajmej mikij iga kikajkayajkej israelitajmej

Números 31:1-18, 25-54

Iwán Dios kijlij Moisés:

—Xikmijmiktikan madianitajmej iga kikajkayajkej israelitajmej, iwán kua' tíkchija inewi yej nemi nimitzijliá tej tia timikiti.

Iwán Moisés kijlij la gente:

—Xiktapejpenakan mil tajtaga' ipan sejsé tribu, iga mayakan makimijmiktij madianitajmej ijkón Dios yolkisas ipan madianitajmej.

Iwán kitapejpenkej mil tajtaga' ipan sejsé tribu, iwán Moisés kititan kan momijmiktilo. Iwamej yaya no el sacerdote Finees yej kiwigaya trastejmej yej onoya kuetaxtiopan iwán itapitzalmej yej mopitza kua' péwaya iga momijmiktilo. Israelitajmej momijmiktijkej iwán madianitajmej, iwán kimiktijkej inochi madianitajmej iwán inón cinco irreyejmej, ijkón kensan Dios tatekimá'. No kimiktijkej Balaam; e' kiwigakej preso siwatkej iwán ipilowan yej chantitoyaj Madián, iwán inochi iyolkamej iwán nochi yej kipiayaj yej patiyoj. Iwán no kitatilijkej iyaltepemej iwán inochi ikuetaxkajlimej, iwán inochi yej kikuilijkej, kiwiguilijkej Moisés.

Kua' Moisés kita' iga ayá' kimiktijkej siwatkej, kuejkuesiwi' iwán kijtoj:

—¿Te iga ayá' ankimiktijkej inimej siwatkej? Yejemen kicredojkej itájtól Balaam, iwán yejemen itechkomej iga togentej kiweyimatikey námól diosmej. Inán xikmiktikan inochi ipilowan yej choochichin iwán inochi siwatkej yej ay'ya yéj takotzin; iwán yej takotzino' amo xikmiktikan, inomej xikuikan iga amejemen.

Iwán Dios kijlij Moisés:

—Tej iwán sacerdote Eleazar, iwán ijefejmej la gente, xicontarokan inochi la gente iwán yolkamej yej ankikuilijkej madianitajmej, iwán xikpartirokan ome partes. Tajko xikmakakan yej yajkaj tamijmiktitoyaj iwán se' tajko iga yej kawikaj ipan altepe'. Iwán tia

^q Xikita glosario “Olivo”. ^r Xikita glosario “Oveja”.

tiktajtāniti se ofrenda iga nej ke' iga mokuiliskej sejsé tajtaga' yej yajkaj tamijmiktitoyaj. Ipan cada quinientos, takomej o toromej, burrojmej o borregojmej, tia tikuiti se iwán tia tikmakati el sacerdote Eleazar, inón ken kua' nej annemakaskej iga ofrenda iga nej moDios.

'Iwán se' tajko, yej tikmakas yej ayá' yajkaj tamijmiktitoyaj, tia tikuiti se ipan cada cincuenta, ken takomej iwán de inochi yolkamej, iwán tia tikmakati ipilowan Leví yej kicuidarowaj kuetaxtiopan.

Iwán Moisés iwán el sacerdote Eleazar kichijkej kensan Dios tatekimá'.

Inochi yej kikuilijkej iyenemigojmej masi' seiscientos setenta y cinco mil borregojmej, iwán setenta y dos mil torojmej, iwán sesenta y un mil burrojmej. Iwán treinta dos mil yej takómejo'. Iwán kipartirojkej ome partes, iwán ompa kikuikkej achi iga el sacerdote Eleazar iga ofrenda iga Dios, iwán tajko kawí' iga ipilowan Leví, ijkón ken Dios kitekimá'.

Después ijefejmej soldadojmej de Israel yajkij kan ono' Moisés iwán kijlijkej:

—Nicontarójkeja tajtaga' yej tamijmiktíaj yej nejemej niknentiáj iwán ayá' poliwi nisé; nigaj nikuajligaj kuajkuantas de oro yej nikasikej; makoska', anillojmej iwán koskamej iwán nikmakaskej iga ofrenda Dios iga nepalewíjkej kan nitamijmiktijkej.

Moisés iwán el sacerdote Eleazar kikuikkej inón oro yej soldadojmej kiwigakej ipan kuetaxtiopan iga ofrenda, iga israelitajmej kiweyimatikej Dios. Iwán iga inóchiya ofrenda monechkaj máj de ciento ochenta kilos.

Ipilowan Rubén iwán Gad mochantiáj ikisáyampa tonatí', iná' weya' Jordán

Números 32:1-27, 33

Miej israelitajmej chantitoyaj itenoj tepemej de Moab, ipilowampa ipilowan Rubén iwán Gad yajkij kan ono' Moisés iwán kijlijkej:

—Inín tajli poxsan yekti iga moskaliwi yolkamej; ono' poxsan saka' iwán a'ti. ¿Ix awel annemakaskej inín tajli iga mamochiwa notatkimej? Amo xinechantitij iyikampa weya' Jordán.

E' Moisés inón ayá' kiye'ita', iwán kijlijkej:

—Awel améjemensan nigaj xikawikan miej amokniwan mayakan matamijmiktitij iga makixitikan yej chantitokej Canaán. Máj yekti iga xonokan ken sesan taga' iga wel ximosesepampalewikan iga amonochin xikpiakan ajachonsan amotalmej.

E' yejemen kijtojkej:

—¡Ayá'!, ayéj ijkón yej niknekij; niknekij iga manikaltikan nofamiliajmej, iwán matzakto iga murojmej, iwán niknekij

manikchiwakan kólal iga noganadojmej. Iwán niatij kan onokej nokniwan iga nikpalewiskej kan momijmiktilo este que nochi sejsé de yejemej makasi ítal yej ono' iyikampa weya' Jordán. Iwán ayá' niatij nochamej este que nochi sejsé de yejemej makikuikan italmej. Iwán ay'ya nikojpatajtanskej tajli yej ono' iyikampa Jordán, iga nejemen nikpiaja notalmej nijiga.

Iwán Moisés kiyelita' yej kijlijkej, iwán kimakakej inón tajli yej kitapejpen ipilówampa ipilowan Rubén iwán Gad iwán tajko yej ipilówampa ipilowan Manasés. Inón tajli onoya iná' weya' yej itoka' Jordán, ikisáyampa tonati', iwán yejemej apanojkej pan inón a'ti Jordán iga wel kalakikej ipan tajli yej itoka' Canaán.

Moisés kinonotza israelítajmej

*Deuteronomio 1:1, 3; 6:4-7; 8:1-3; 14:22; 16:18-19; 18:9-15,
18-19; 21:22-23; 23:24-25; 34:1-8, 10*

Se día Dios kijlij Moisés:

—Xiknechko inochi gente iwán xiknextili inochi leyes iwán mandamiento yej nimitzmá', ken íkyaya nimitzijlij, iga tej ayá' tia tikalakiti Canaán, sino que tia timikiti iwán ay' tipanoj asentápal weya' Jordan.

Iwán Moisés kinotza' inochi gente, iwán kua' monechkójkaja, kijlijkej:

—Tejemen yej ipilówampa ipilowan Israel tikpiáj sesan toTeko, inonwa' Dios. Inón iga xikneki moTeko Dios iga inewi moalmaj, iwán iga inochi moespíritoj iwán inewi motájpál. Xikpiakan inimej tajtolmej ipan amoalmajmej. Iwán xikijlikan amopilowan, iga yejemen no makichiwakan ken kijtowa. Nochipa xiktatapowikan de toDios, kua' amonokej amochan, o kua' nemi anyawij ipan ojti. Diossan xikweyimatiltikan iwán xikchiwakan kensan yéj kineki. Iwán amo xikyokachiwakan iga Dios makichiwa ken amejemej ankinekij, ken kiyokachijkej amotajwan kua' kisa' a'ti ipan weyite'ti. Xikejlamikikan noyan ipan inón ojti kan Dios mitznentiayaj cuarenta años ipan desierto; ipan inón tiempo mitzknochijkej iwán mitzchiwaltijkej ken yéj kiyelita iga makita ix te ankejlamikiskej iwán siga ankichiwassej ken yéj mitztekimakaj o ayá'. Dios mitzknochijkej iwán mitzmayanmiktijkej, e' máj máj mitzmakakej maná inón yej wetzi' ajko iga xikmatikan iga ayejsan iga pan wel ono taga', no wel ono iga itájtól Dios.

'Dios kineki mamitzejlantikan ileyemej iga amo xikelkawakan:

'Cada año, amo xikelkawakan iga xikuajligakan se parte ipan cada diez de inochi yej ankixixtiáj ipan amómil.

'Xiktalikán juezmej iwán yej mandarowaj ipan inochi amoaltepemej, yejemen kimatiskej ken kichiwassej iga la gente maye'onokan.

'Amejemen juezmej amo xikchiwakan yej ayekti, amo sesan xikye'itakan. Amo ximonamakakan. Iga yej monamaka, mochiwa ken tikita yej ayá' kixmati la ley iwán ay'ya agaj wel moconfiarowa ipan itájtól yej ye'nemi. Siga ankichiwaskkej yej yekti wel amonoskej ipan tajli yej Dios mitzmakaj.

'Kua' ankalákkeja ipan tajli yej mitzijlijkej iga yawij mitzmakatij, amo xikchiwakan yej ayekti yej la gente de inomej paismej kichiwaj yej ompa chantitokej. Yej ompa chantitokej taachisarowaj iwán onokej yej tajtowaj iwán yej miktókeja; nisé de amejemen amo makitajtanili tejté, niga makipaxalowili, iga Dios kijiya yej kichiwaj inomej. Dios yawi mitzpalewitij iga xiktanilikán iwán iga xikixtikán inomej gente iwán italmej yawij mitzmakatij amejemen. Yawi no asiti día iga Dios yawi kichiwati iga makisa ipan amejemen se profeta^s ken nej; iwán xikchiwakan inochi yej yawi kijtoti, iga nochi yej ayá' kichiwaskkej yej yéj kijtoj, inón Dios kimatis te kichiwilij.

'Dios no kijtoj, siga se de amejemen tamiktiá no makimiktikan, xikechpílokan ipan se kuawi', xikejlamikikan iga amo xikajtewakan icuerpoj ipan kuawi' senyówal. Xiktokakan inonsan día, iga yej miki pípilójt'pa ipan kuawi', inón toknín, Dios kiye'ita iga kiknochijkej.^t

'Kua' ankalakiskej ipan iyuvajyoj^u amovecinoj wel ankikuaskej uva este que xixwikan; e' awel ankiwigaskej uva ipan amochiki. Kua' ankalakiskej no ipan itrigojyoj amovecinoj wel ankitekij trigo iga amoma', e' awel ankitekiskej iga machete ipan ímil amovecinoj. Ijkón kijtoj Dios.

Kua' támi'ya kimakakej sekin máj imandamientoj Dios, Moisés tejkaj ipan se tepe' yej itoká' Nebo. Ompa Dios kinextilij inewi tajli yej ono' Canaán, pewa' ipan Judá iwán este ipan lamarten iwán kijlij:

—Inín tajli yej nikijlij Abraham, Isaac iwán Jacob iga nia nikmakati ipilówampa ipilowan. Nikneki xikita iga moyix, malej iga ayá' tasis ompa.

Ijkón Moisés, yej isiervoj Dios, migui' ipan tajli yej itoká' Moab, iwán Dios kitoga' ipan se planada, iwán ayagaj nokta kimati este inán kan motoga'. Moisés kipiaya ciento veinte años kua' migui'; ayí' pachatiá' niga ayá' tami' itájpál. Israelitajmej chokatoyaj iga migui' Moisés treinta día. Iwán ateyi' máj nikeman se' profeta ipan Israel yej Dios makitapejpna yej mamó-ixtajmakatókampa iga masentatapowakan ken katka Moisés.

^s Xikita glosario "Profeta". ^t Gl 3:13 ^u Xikita dibujo ipan página 298.

Josué pewa iga kimandarowa israelitajmej

Josué 1:1-7; 2:1-24

Kua' Moisés mígui'ya, Dios kijlij Josué:

—Nosiervoj Moisés mígui'ya. Inán tej sej xikojkuiłti inochi inimej gente asentápal Jordán. Nia nimitzmakati tajli kansan iga xaj, ijkón kensan nikijlijka Moisés. Ayagaj yawi mitztanilíti mej tisasos, iga nej nia nonoti mowan, ken nonoya iwán Moisés. Nochipa nonos mowan, iwán nochipa nimitzpalewij. Nej nimitzmas motájpai iwán iga amo ximosemaka, iga tej tia tikmajmakati la gente de Israel inón tajli yej nikijlij mo-ikyapatajwan iga nikmakaya. Inón iga amo ximajmawi; majwa' xikchiwa iga inochi moalmaj yej kijtowa la ley yej nikmá' Moisés iga amejemen mamitznextilikan.

Iwán Josué kichij ken kijtoj Dios, kititan ichtákan omen yej matapijatij Canaán, iwán ijkín kitekimakakej:

—Xakan Jericó, inón weyi-altepe' yej ono' asentápal iwán xikitakan inochi yej ompa ono'.

Yejemen yajkij iwán asikej Jericó, chan se siwa' yej najnamolnemi yej itoka' Rahab, iwán ompa kawikej. E' sekin yej ompa chantitokej yajkij kimatiltitoj rey de Jericó, kijlijkej:

—Niwalkej nimitzmatiltikoj iga yeguín kua' tayówaya asikej omen tajtaga' de Israel ipan inín altepe' iga tepipiakoj iga makimatikan ken iga tonokej, iwán onokej chan Rahab.

Iwán rey de Jericó tatitan iga kijlitoj Rahab:

—Xikixti inomej tajtaga' yej onokej mochan, iga inómejwa' yej tapipiáj.

E' íkua'wa' Rahab kiyanya inomej tajtaga' iwán kijtoj:

—Kena, walkej sekin tajtaga' nigaj nochan, e' ayá' nikmati de kan walkej, iwán kua' takomí'ti'ya, kua' iga yáwija kitzakuatij ipuertajyo imurojyo altepe', kijkiskej iwán ayá' nikmati kaígapa yajkij. Siga ankojtokaj inán, anka wel ankitechoskej.

E' inón siwa' kitejkawiltij iyixko kajli in inomej yej tapipiáj iwán kiyantoyaj itampa kan onoya mia' talpilkuaxiwi' yej itoka' lino yej kisojtoya iga mawaki.

Iwán tajtaga' yej itatitanimejpa el rey kitemotoj ipan inón ojti yej yawi weya' Jordán, iwán asikej kan apanolo kan tapankan. Iwán kua' inomej yej taojtokaj kiskej, ipuertajyo imurojyo altepe' kitzakkej.

Iwán íkua' Rahab tejkaj imaninsan iyixko kajli kua' aya kochij inomej omen israelitajmej, iwán kijlijkej:

—Nikmati iga Dios mitzmakakej inín tajli, iwán nochi nejemen nimitzmajmawiliáj. Nikmatikej iga Dios kiwakiltij Tata'lámar amo-ixtaj kua' iga ankiskej Egipto, iwán no nikmatij ken iga

ankimiktijkej iyomexti reyejmej asentápal weya' Jordán iwán nochi igentej. Kua' inín nikmatikej, poxsan nimajmawikej iwán ayagaj mixewiá iga mitzkuejkuesowaj iga nikmatij iga amoDios ono' ajko ipan cielo iwán ipan tajli. Inón iga nimitzijliáj inán iga xinenojma-ijlikan iyixtaj Dios, ijkón ken nej nimitzpalewijkej, ijkonsan no amejemen xikpalewikan nofamiliaj. Xinenextilikan tejté yej ankichiwaskej, xinenojma-ijlikan iga anyawij ankimanawitij notaj, noye', nookichikniwan iwán nosiwa-ikniwan iga amo mamikikan.

Yejemen kijtojkej:

—Siga ayá' annekajkawaj, niawij nikchiwatij yej tiktajtani, iwán kua' Dios manemakakan inín tajli, poxsan niawij nimitzye'itatij iwán inochi mofamiliaj.

Iwán inón siwa' kijlij inomej tajtaga' iga yawi kitemowitij iga se meka' ipan ventana, iga íkal tanto' ipan muro, iwán ijkín kinonotzkej:

—Kua' antemoskej, xakan ipan tepemej iga amo mamitzasikan yej mitztemowaj, iwán ompa ximiyantokan eyi día, este que kua' yejemen mokuépeja. Después wel sej an-ojkuiskej.

Iwán yejemen kijtojkej:

—Kua' nikalakiskej iwán nogentej ipan amótal, xikilpi inín meka' yej chilti' yej iga annetemowijkej ipan ventana iga manesi katiapa mókal; iwán xiknechko mochan motaj iwán moye' iwán mokniwan iwán inochi yej ifamiliaj motaj, iwán siga se de yejemen kisa kalijti', yawi mikiti. E' yej onoskej kalijti', inón sí, nejemej notechkomej siga agaj tejté kichiwiliá.

—Ijkón tikawij —kijtoj Rahab.

Iwán kinawatijkej, kitemowijkej ipan ventana iwán yajkij; iwán inón siwa' kilpij inón chilti'meka' ipan ventana.

Inomej tajtaga' nejnenkej este ipan tepemej iwán eyi día ompa miyantoyaj, este que mokupekej inomej tajtaga' yej kojtokakaj iga kitemojtinemiáj noyan ipan ojti, iwán ayá' kasikej. Iwán ijkón iga iyomexti israelitajmej yajkij sej kan ono' ikuetaxkajlimej; temojkej ipan tepejoj, iwán kipatiliykej Jordán. Kua' asikej kan ono' Josué kijlijkej:

—Dios tema'ya inochi inón tajli iga inochi yej onokej ipan inón país temajmawiliáj.

Israelitajmej asij Canaán

Josué 3:1-6, 13-17; 4:1-24; 5:10-15

Josué kitekimá' israelitajmej iga mamalistarokan iga yawij ojkuitij. Sacerdotejmej kixixitonkej kuetaxtiopan, iwán ipilowan Leví kiwigakej kajkoktiájkijpa. Kua' asikej ipan aten Jordán. Josué kijtoj:

—Amejemen sacerdotejmej, xikuikan iyarcaj Dios, iwán xitapanokan.

A'ti poxsan weyititoya iga itiempoj katka tiawa'. Kuá' sacerdotejmej yej kiwigayaj yej ken baúl yej kijliayaj iyarcaj^v Dios taksakej ipan ataten, a'ti yej wítziaya ajkopíkapa pachiwí' iga motalowa, kenkuá' yokawalaj tejté yej kiyokatzakuiliko, iwán yej kawí' taníbapa yej yaya lámarko, newi temoj. Iwán sacerdotejmej ejkatikajkej ipan wá'tal tajko Jordán, iga kichakej inochi tokniwan mapanokan.

Kua' nóchiya panojkej, Josué kinotza' inomej doce tajtaga' yej áchtoya kitapejpen se taga' ipan sejsé tribu iwán ijkín kijlijkej:

—Sejsé de amejemen xikuikan se te'ti tajko a'ti, ompa kan ejejkatokej sacerdotejmej, xikuajligakan iwán tiawij tiktalitij kan tiawij tikawitij.

Kua' kiwajligákeja temej, Josué kitekpichoj, iwán kijlij la gente:

—Nochipa kua' tikitaskaj inimej temej, tiawij tikejlamikitij ken iga Dios tepalewíj iga tapanojkej ipan Jordán. Iwán kua' topilowan matetajtanikan: “¿Té kijtojneki inimej temej iga tejemen?”, tiawij tikpowilitij ken iga Dios tepalewíj.

Josué no kitekpichoj doce te'ti tajko Jordán, ompa kan ejejkatoyaj sacerdotejmej yej kiwigayaj iyarcaj Dios. Iwán sacerdotejmej kiskej kan ejkatojay tajko Jordán; iwán kua' taksákeja ipan talten, a'ti pewa' sej iga motaloy.

Israelitajmej mokaltijkej sej itenoy weya' Jordán, ipan ítal Gilgal iwán ompa kitálkej inón doce te'ti yej kikuíkej tajko weya'. Ompa kiketzkkej sej kuetaxtiopan iwán la gente ikuetaxkajlimej.

Kua' ompa onoyaj, Dios kijtoj iga nochi tajtaga' wan choochin yej israelita mamocircuncidaro.^w Inón Dios tatekimá' iga desde iga kiskej Egipto, yej kiwigay 40 años, nisé choochin ayá' mocircuncidaroj iga manesi iga Dios kichij pacto wan israelitajmej. Iwán ompa kichijkej ilwi' yej kijliáj la Pascua. Ipanya se' día kichijkej pan yej ayá' kipiá levadura^x iga trigo yej ómpaya kasikej Canaán. Iwán íkuá'ya Dios ay'ya kititan maná, iga kikuáyaya yej kitokayaj ipan tajli.

Se día, kua' Josué nemiá itenoy altepe' yej itoka' Jericó, kempasan kita' se taga' ejkato' iyixtaj, kikitzkijto' se espada. Josué kina'techoj iwán kijlij:

—¿In tej ix de nejémempa o yej anne-ijiyaj?

—Nej niwalaj ken capitán yej isoldadójmejpa Dios —kijtoj.

Iwán Josué motankuaketza' iwán motzontoga' este ipan tajli, iwán kijlij:

^v Xikita glosario “Arca del pacto”. ^w Xikita glosario “Circuncisión”. ^x Xikita glosario “Levadura”.

—¿Té tikneki manikchiwa, noTeko?; manikchiwa ken tikneki.

Inón capitán kijlij Josué:

—Xikixti moga', iga inón tajli kan tejkato', Dios kitapejpen iga itatki.

Iwán Josué kichij kensan kijlijkej.

Jerico kixixitinaj

Josué 6:1-25

Ikaltenyomej altepe' yej itoka' Jerico yeltzaktoya. Ayagaj wel kalakia niga wel kisaya, iga la gente yej ompa chantitoyaj kimajmawiliayaj israelitajmej. Iwán Dios kijlij Josué:

—Ta' xikaki, nej níkchija iga Jerico iwán irrey iwán isoldadojmej iga xiktanili. Inán xikyawalokan altepe' iwán inochi mosoldadojmej, iwán xikyawalokan se vej ipan día, ijkón xikchiwakan seis días. Siete sacerdotejmej matapanotiakan iyixtaj iyarcaj' Dios, sejsé de yejemen makiwigakan se tapítzal yej machijto iga ikuakua okichborregoj; ipan siete día, siete vej ankiyawaloskej weyi-altepe' miej sacerdotejmej tapítztiaskej. Kua' anyawija siete vej iga ankiyawalowaj, kua' ankikakiskej iga nawati tapítzal, inochi gente matzajtzi iga inochi itajpalmej iwán imurojyo altepe' yawi wetziti, iwán íku'ya sejsé de amejemen anyawij ankalakitij ankixtajmakatiaskkej.

Iwán Josué kinotza' sacerdotejmej, iwán kijlijkej:

—Xikuigakan iyarcaj Dios, iwán siete de amejemen yej ansacerdotejmej xitapanotiakan, iyarcaj Dios mayawi itepotztaj sacerdotejmej iwán sacerdotejmej makiwigakan tapítzal yej machijto iga ikuakua okichborregoj.

Iwán no kijlij la gente:

—Xakan iwán xikyawalokan se vej inón altepe'; tajko soldadojmej yawij tayakantiatij, iyarcaj Dios yati tatepotztaj.

Ijkón kichijkej; tajko soldadojmej tayakantiayaj iwán itepotztajmej yayaj siete sacerdotejmej tapítztiaayaj. Iwán no witziaj tatepotztaj sacerdotejmej yej kisalotjiayaj arca, iwán este máj tatepotztaj witziaj se' tajko soldadojmej iwán itepotztajmej yejemen witziaj inochi israelitajmej.

Iwán Josué kitekimá' la gente:

—Amonochin xakan, e' amo agaj matatapojtiaj iga ni alín amo mamokaki iga agaj tatapowa; e' kua' nimitzijliskej: “¡Xitzajtzikan!”, íku'ya xitzajtzikan iga inewi amotajpalmej.

Ijkón kiyawalojkej se vej inón altepe' kiwigayaj iyarcaj Dios, iwán no mokupekej sej kan ono' ikuetaxkajlimej kan kochkej. Seis días ijkón kichijtoyaj, iwán kua' ási'ya siete día moketzkej isájpasan iwán

kiyayawalojkej siete vej inón altepe'. Iwán inín vej, kua' sacerdotejmej tami' tapitzkej siete vej, Josué kijlij la gente:

—iXitzajtzikan!, iga Dios tema'ya inín altepe', iwán Dios yawi kixixitinati iwán inochi yej ono' ompa. Iséltisan Rahab yej najnamolnemiá, iwán yej onoskej íchan, ayá' tiawij tikmiktitij, iga yéj kipalewíj yej tapipiáj yej tiktítankaj. Ni agaj amo makikui yej ono' ipan altepe', iga amo matecastigaro Dios. E' plata, oro, trastejmej de bronce iwán vasojmej de tepos, inón yawi mochiwati iga iyofrendaj Dios.

Iwán sacerdotejmej tapitzkej iwán kua' la gente kikakikej, inochimej pewakej iga tzajtzikej poxsan recio, iwán muro wetzi'. Ijkón iga israelitajmej kalakkej iwán kikuíkeja inón altepe'. Iwán iga iyepadajmej^z kimiktijkej yej onoyaj ompa: tajtaga' iwán siwatkej, chokomej iwán tajwewetkej, torojmej, borregojmej iwán burrojmej.

Josué kijlij iyomexiti yej kitítankaj iga matapipiatij altepe' Jericó, yej áchtosan yajkaj kixmatitoyaj altepe':

—Xakan chan Rahab iwán xikuajligakan inochi ifamiliaj, ijkón ken ankijlijkej.

Yej tapipiáj yajkij, iwán kikixtijkej Rahab, itaj, iwán iye', iyikniwan, iwán inochi ifamiliaj iwán inochi yej itatki. Iwán kitatijkej altepe' iwán inochi yej onoya ompa. Kikuíkejsan plata, oro iwán vasojmej yej de tepos iwán kenakej kan íkal Dios kan moena yej patiyoj.

Acán kichiwa yej ayekti

Josué 7

Israelitajmej kichijkej yej ayekti iyixtaj Dios iga se de yejemej yej itoka' Acán, kichte' yej Dios kijtoj iga ayekti iga agaj makikui yej ompa ono' Jericó, iwán Dios poxsan kikuesowilij israelitajmej itechko Acán.

Iwán ayá' wejkatí', Josué kititan sekin tapipianimej iga makitakan ken iga ono' se altepe' yej itoka' Hai. Inón altepe' onoya iyixko se tepe'. Kua' mokupekej, kijlijkej Josué:

—Ayá' kineki mayawi inochi soldadojmej. Wel mayáwisan dos o tres mil tajtaga' iwán tiktaniliskej Hai, iga inón altepe' alimpatzín iwán ayá' miakejmej yej kimanawíaj.

Iwán Josué kititan tres mil tajtaga', e' nochi cholojkej iga kimajmawilijkej yej chantitokej Hai. Iwán kimiktijkej sekin israelitajmej iwán tajko kitalochtijkej este ipan se' altepe'. Inón iga israelitajmej mosemakákeja iwán majmawikej.

Pox moknomatikej iga kipolojkej, Josué iwán tajwewetkej de Israel este kitzatzayankej itzotzolmej iwán motankuaketzkej iwán

^z Xikita glosario “Espada”.

motzontokkej este ipan tajli iyixtaj iyarcaj Dios iwán ijkón kichijtoyaj este tiota'. Iwán mokuajkuatálpinolwijkej iga manesikan iga poxsan moknoomatij. Iwán Josué kijlij Dios:

—¡NoTekol!, ¿te iga annepalewijkej iga manipanokan ipan weya' Jordán? ¿Ix iga san manetanilikan noenemigojmej iwán manemiktikan? ¡Yekti katka manikawikan asentápal! ¡NoTekol!, ¿té wel nikijtoj inán iga nokniwan cholojkej iyixtaj iyenemigojmej? Inán inochi yej onokej Canaán kimatiskej iwán yawij neyawalotij iwán nemiktiskej nonochin. Iwán ijkón yáwija kalimpamatitij motoka'.

Iwán Dios kijtoj:

—Ximoketza, ¿te iga titankuaejkato' iwán titzontokto' este ipan tajli? La gente kichijkej yej ayekti iwán ayá' kichijkej kensan nimitzijlij makichiwakan, iga kikuikej iwán kenkej yej nikijtoj iga ayekti makikuikan; tachtekkej iwán takajkayajkej. Inón iga israelitajmej cholojkej iga tatalochtijkej iyenemigojmej, iwán no yawij mikitij siga ayá' kinkochiwaj yej kichij yej ayekti. Inán, ximoketza iwán xikijli la gente iga makimatitokan iga mosta mawitzekan notenoy. Kichijkej yej ayekti, iwán nimitzijliáj, iga itechko yej kichij yej ayekti awel ankitaniliskej amoenemigojmej este que xikmiktikan inón yej kichij yej ayekti. Xiwitzekan mosta, xichapantiwitzekan por tribu, iwán nia nimitznextilitij a'yéj in yej kichij yej ayekti, iwán yawi tatati sekan iwán inewi yej itatki iga ayá' kichij ken nikijtoj.

Ipan se'ya día, isájpasan, Josué kinotza' inochi gente, tribu por tribu, iwán Dios kinextilij pan katiapa tribu onoya yej kichij yej ayekti. Iwán Josué kijlij itribuj Judá iga makáwi-o', iwán sekin tribu kijlij iga mayákanya, iwán inón tribu yej kawí' yajkij itenoy Josué. Iwán Josué kinotza' ipilowan se taga' yej itoka' Zera, iwán inimej kina'techojkej Josué. Iwán Josué kinotza' Zabdi, tetajwewej de se familia. Iwán Zabdi yajki itenoy Josué iwán inochi ipilowan iwán inietojwan, iwán ipan yejemen, Josué kitapejpen se yej itoka' Acán yej inietojpa Zabdi.

Iwán Josué kijlij Acán:

—Nopiltzin, xine-ijli yej tikchij; amo xine-iyanili nisé tájtol.

Iwán Acán kijtoj:

—Kena, nimoténxitoma iyixtaj Dios iga nikchij yej ayekti. Inín yej nikchij: Nikita' iga pan nochi yej nikuilijkej noenemigojmej onoya se tzótzol yej poxsan patiyoj iwán nikichte', iwán doscientos tomin yej de plata iwán tájkol oro yej kipiá iyetika máj de medio kilo, iwán nochi nikmonsajita' iwán nikui', iwán niktoga' kalijti' ipan nokuetakajli.

Iwán Josué kititan sekin tajtaga', yejemen motalojtiajkij chan Acán iwán kiwiwitatej tzótzol, plata iwán oro. Iwán kimakatoj Josué iyixtaj inochi gente, iwán Josué kiwiga' ipan kuetaxtiopan iyixtaj Dios.

Iwán Josué iwán inochi gente kikitziqijkej Acán. Nō kiwigakej yej kichtekka: plata, oro iwán tzótzol, e' nō kiwigakej isiwa' iwán ipilowan iga kiye'itakej yej kichij Acán, iwán nō kiwiguilijkej itorojmej, iburrojmej, iborregojmej, e' nō kiwiguilijkej ikuetaxkajli iwán inochi yej kipiaya, kiwigakej ipan se planada iwán ompa Josué ijkín kijlij:

—Iga motechko, Dios ay'ya neye'itaj, inán Dios tej yawi mitzpoloti.

Iwán nochi israelitajmej kitemiktijkej Acán, iwán inochi yej kipiaya kitatijkej iwán kinechkojkej komati te'ti iyixko yejemen. Ijkón Dios ay'ya kikuesowilij israelitajmej.

Yej chantitokej Gabaón kikajkayawaj Josué

Josué 8:10, 25-27, 30, 34-35; 9:3-21; 10:1-12:24

Kua' mígui'ya Acán, Josué kiwiga' sej isoldadojmej ipan inón altepe' yej itoka' Hai. Iwán israelitajmej kimiktijkej inochi yej chantitoyaj ipan inón altepe', iwán yej mikikej tajtaga' iwán siwatkej yajki doce mil yej chantitoyaj Hai. Iwán israelitajmej kikuikej inochi yolkamej iwán inochi yej onoya ipan altepe', ijkón ken Dios kijlij Josué, iwán despuéj Josué kitatij inón altepe'.

Iwán Josué kichij se altar^a iga Dios pan tepe', inón tepe' itoka' Ebal, iwán iyixko inón altar kimiktijkej yolkamej iwán kitatijkej iga ofrenda iga Dios, iga kipalewijkej. Iwán despuéj Josué kileeroj inochi tajtolmej yej ikuilijto' ipan la ley yej Dios kimakaka Moisés, iwán sejsé de yejemen yájkija ipan ikuetaxkajlimej.

Miej israelitajmej onoyaj ipan ikuetaxkajlimej, asikej sekin tajtaga' iga kinekiáj matajtokan iwán Josué. Inomej tajtaga' witziajay ipan se altepe' yej itoka' Gabaón, iga tasij pan inón altepe' kiwiga ken ome día.

Yejemen kimatikej iga Dios kipalewiá israelitajmej iwán kimatiáj inochi yej kichij Dios iga ipoder. Iwán kejlamikiaja iga awel momijmiktiaj iwán yejemen, inón iga kejlankkej iga kikajkayawaj Josué. Kakijkej itzotzolmej iwán igaksosolmej yej nesiaj iga pox ikyapay, tzajtzayanto' iwán tajtamaníjto'ya iwán kiwajligayaj vino ipan kuetaxtekonsósol^b iwán pan yej poxkatóyaja. Ijkón iga asikej este kan ono' Josué ipan ital Gilgal, iwán kijlijkej Josué iwán israelitajmej:

—Niwalkej poxsan wejka, iga matimotajtoltikán, iga nochipa matimoye'itakán.

Iwán Josué tatajtan:

—¿A'yéj amejemen iwán kan anwalkej?

Iwán yejemen ijkín kijtojkej, e' takajkayájkajpa:

^a Xikita glosario “Altar”. ^b Xikita glosario “Kuetaxtekon”.

—Niwałkej poxsan wejka. Kua' nikiskej nochamej iga niwítzej nimitztemokij, nopanmej nikabiarojkej tojtotoñoigo', e' inán ta' xikitakan poxkawíkeja. Inímej kuetaxtekomej yej kipiá vino nuévojo' katka kua' niktemijkej iga ompiga nikiskej. Iwán inán kojkojónto'ya. Iwán nogakmej ay'ya no yejyektí iga poxsan wejka ninejnenkej.

Josué ayá' kitajtan Dios iga makimati te makichíwa iwán inomej tajtaga'; iwán Josué motajtołtij iwán yejemen iwán kijtoj iga ayá' yawi momijmiktiti iwán yejemen. Iwán máj máj Josué kimati' iga kikajkayajkej iga inomej tajtaga' ayá' wejka ichamej. E' como kįtoja iga ayá' yawi kimiktítij, inón iga israelítajmej ayá' kimijmiktijkej yej chantitokej Gabaón, sino que kikuíkej iga imonsojmej, iga makisasakakan kuajkuáwil iwán a'ti iga inochi israelítajmej.

Onoya se altepe' ipan ítal Canaán itoka' Jerusalén. El rey de inón altepe' kimati' iga Josué kitānilij Hai iwán kixixitín inón altepe'. No kimati' iga la gente de Gabaón moye'ítaja iwán israelítajmej iwán chantitókeja iwamej iwán tekipanojtokej iga israelítajmej. Iwán el rey de Jerusalén majmawi', inón iga kitatitanilij rey de Hebrón, rey de Jarmut, rey de Laquis iwán rey de Eglón iga kijlitoj:

—Xiwitzekan iga xinepalewikan iga matikmijmiktikan yej chantitokej Gabaón, iga Gabaón iwán Josué iwán israelítajmej mosetilíkeja.

Cinco reyes monechkojkej iwán isoldadojmej, iwán kiketzkkej ikuetaxkajlimej iná' Gabaón. Iwán máj máj momijmiktijkej iwán yej chantitokej Gabaón.

Iwán la gente de Gabaón tatitankej iga kijlitoj Josué:

—Nejemej nitekipanowaj iga amejemen, xiwitzekan nimanínsan kan nonokej iga xinemanawikij iga cinco reyes iwán inochi isoldadojmej monechkojkej iga yawij nemiktítij.

Iwán Josué kinechkoj inochi isoldadojmej iwán nejnenkej senyówal. Kua' asikej Gabaón, israelítajmej asikej, e' panya nokta soldadojmej yej iyenemigójmejpa iwán katacarojkej. Iwán kimiktijkej komati iwán kitalochtijkej yej nemi cholowayaj. Kua' inomej nemi cholowayaj, Dios kititan wejweyi granizo (tiawa' yej de hielo) ipan yejemen, iga inón granizo mikikej máj komati que yej kimiktijkej israelítajmej iga espada.

Iwán miej israelítajmej kitalochtijtiayaj iyenemigojmej, Josué kijtoj:

—Tonati', ximoketza Gabaón. Metzti,^c ximoketza Ajalón.

Iwán Dios kikagui' iwán tonati' moketza', iwán metzti no moketza' este que la gente momatijkej ipan iyenemigojmej. Nikeman ateyi' se' día ken inón día, niga ikya niga keman onoti, ken íkua' kua' Dios

^c Metzti: luna.

kikagui' yej kitajtanilij se taga' iwán kichij ken kitajtanilij, kiketzeltij tonati' iwán metzti, porque Dios onoya iwán israelitajmej.

Kua' nemi momijmiktilo, inomej cinco reyes miyankej ipan se weyitexapo', iwán kua' kasíkeja, kimatiltijkej Josué. Iwán Josué yajki kan ono' weyitexapo' iwán kimijmiktij, iwán despuéj kikuilij inochi italmej.

Ijkón iga Josué kitānilij inochi inón tajli iwán kimijmiktij nochi yej ompa onoyaj, iwán akikajtey nisé yej ma-isato, kichij ijkón ken Dios kitekimá'.

Josué nija tami iga kinonotza israelitajmej

Josué 14:1-14; 15:63; 18:1; 22:9; 23:1; 24:1-29, 32

Inochi yej Dios kitekimá' Moisés, Moisés kitekimá' sej Josué, iwán Josué kichij inochi kensan kitekimakakej. Israelitajmej kikuitajkij ajachi ajachi tajli de Canaán ijkón ken Dios kijlij iyikyapatajmej. Josué in yej kimajmá' italmej cada tribu.*

Se día wālj Caleb iwán kijlij Josué:

—Malej nikpiá ochenta y cinco años, e' nitajpálejo'. Xinemaka tajli yej Moisés kijtoj iga yawi nemakati, kan ono' altepe' yej itoka' Hebrón. Ompa chantitokej gente yej wejwejkapamej iwán tajpalejkej, e' nej nimoconfiarowa iga Dios yawi nepalewiti iwán nia niktānilitij.

Iwán Josué kitenewij Dios iga makipalewi Caleb, iwán kimá' altepe' yej itoka' Hebrón iga mamochiwa yéj iyaltepe' iwán de nochi ipilowan. Caleb kikixtij gente yej chantitoyaj ompa.

Iwán israelitajmej ay'ya máj tamijmiktijkej, sino que onóyaja tamelasan noyan ipan tajli. E' chantitoyajo' iwán yejemen sekin yej ómpaya nokta chantitoyaj Canaán, yej israelitajmej ayá' kikixtijkej ipan iyaltepemej.

Se día, nochi israelitajmej monechkojkej ipan se altepe' yej itoka' Silo iwán ompa kiketzkkej kuetaxtiopan.

Kua' nochi gente de Israel kipiáyaja italmej, yej itribuj Rubén iwán Gad iwán tajko yej itribuj Manasés yajkij sej ichamej iyikampa weya' Jordán.

Kua' pánoja mia' años, kua' Josué poxsan wewejtía', tatitan iga makinotzatij inochi israelitajmej iga mamonechkokan ipan se altepe' yej itoka' Siquem. Ompa kejlantijkej ken iga Dios kipalewijkej israelitajmej noyan kajkan mokitzkijkej iwán iyenemigojmej, iwán no kijlijkej:

—Iga nochi inín yej Dios kichij iga tejemej, xikchiwakan ken yéj kineki, xikchiwakan iga inewi amoalmajmej yej mitztekimakaj iwán xiye'nemikan. Siga ankipajo' amo-idolojmej, xiktajkalikan iwán xiktokakan Dios. Siga ayá' ankitokasnekij Dios, xiktapejpenakan inán

* Xikita mapa página 1-B.

a'yéj ankitokaskej, siga idolojmej yej kiweyimatiltijkej to-ikyapatajwan yej chantitoyaj Caldea iwán Egipto, o iyidolojmej la gente yej tikixtijkej Canaán. Nej, nosiwa' iwán nopilowan niawij niktokatij Dios.

Iwán la gente kijtojkej:

—Nikeman ayá' niawij nikajtewatij Dios iga san itechko idolojmej, iga toDios tekixtij iwán totajwan Egipto, iwán inín Dios yej tepalewijkej iga tiktanilijkej inochi yej chantitokej ipan altepemej iwán yej chantitoyaj ipan inimej tajli. Inón iga niawij niktokatij Dios iga yéjsan iselti yej Dios.

E' Josué ijkín tanonotza':

—Awel ankitokaskej Dios siga ayá' ankichiwaj ken yéj kijtowa. Siga ankikajtewaj Dios iwán ankiweyimatiltiáj idolojmej, anyawij amo-iknochiwatij.

Iwán la gente kijlijkej Josué:

—Pues nejemen niawij niktokatij Dios iwán niawij nikchiwatij ken yéj kijtowa, iwán ayá' nikweyimatiltiskej idolojmej.

Inochi inimej tajtolmej kijkuiloj Josué ipan libro kan ijkulijto' iley Dios. Iwán israelitajmej yajkij sej ichamej.

Kua' Josué kipiaya ciento diez años, migui'.

Israelitajmej kitokakej Josué ipan tajli kan Dios kimakaka. No iyomiyomej José yej kiwajligakej Egipto kitokakej Siquem ipan tajli yej Jacob kikowilij Hamor ipilowan.

Dios kitaliá juezmej iga makimanawi Israel

Jueces 2:7, 10-19; 3:7-15, 29-30; 4:1-6, 23-24; 6:1-10

Kua' israelitajmej kitanilijkej Canaán, ayá' inewi gente kikixtijkej yej ompa chantitoyaj ipan inón tajli. Inón iga onóyajo' sekin altepemej de inómejpa gente, e' inomej kipiayaj idiosmej. Iwán kua' panoj mia' años, israelitajmej pewakej iga kichijkej yej ayekti iyixtaj Dios iwán kiweyimatiltijkej idiosmej yej ompa chantitokej Canaán. Kikajtejkej yej mela'Dios iwán kiweyimatiltijkej diosmej yej itoka' Baal iwán Astarot. Inón iga Dios kikuesowilij israelitajmej iwán kichij iga makipolokan iyixtaj iyenemigojmej.

Iwán máj máj Dios kichij iga makitalikan juezmej iga makimandarokan israelitajmej iwán iga makimanawikan ipan imamej iyenemigojmej. E' aya'san kitajtolkakiáj inomej juezmej, majwa' kiweyimatiltiyaj idolojmej. Ijkón kua' Dios kitaliaya se juez, Dios onoya íwan, nochipa kimawaníaya ipan ima' iyenemigojmej. E' kua' mikiá inón juez, la gente sej kiweyimatiltiyaj idolojmej.

Inón iga Dios kichij iga rey yej mandarowa Mesopotamia, makimandaro israelitajmej, iwán tekipanojkej ocho años iga inón rey. Iwán israelitajmej kitenewijkej Dios iwán Dios kititanilij se taga' yej

itoká' Otoniel iga makimanawí israelítajmej, iwán kimanawíj. Otoniel onoya de juez cuarenta años, e' kuá' mígui'ya Otoniel, israelítajmej pēwakej sej iga kichijkej yej ayēkti. Inón iga Dios kipalewíj rey yej kimandarowa país Moab iga kitanilíj Israel. Iwán israelítajmej tekípanojkej iga inón rey dieciocho años. E' israelítajmej sej kitenewíjkej Dios, iwán Dios kitapejpen se taga' de yejemej itoká' Aod, iwán miej Aod onoya iga juez israelítajmej onoyaj tamelá ochenta años.

Kuá' migui' Aod, israelítajmej sej pewakej iga kiweyimatiltíjkej idolojmej. Iwán Dios kichij iga israelítajmej mawetzikan ipan ima' rey de Canaán. Kuá' kiwigayay veinte años iga tekípanojtokej iga rey de Canaán, israelítajmej kitajtanilíjkej Dios iga makipalewíkan. Íkuá' mandarowaya ipan Israel se siwa' itoká' Débora. Débora kitatitanilíj se taga' yej itoká' Barac iga makimandaro soldadojmej de Israel. Débora iwán Barac kimanawíjkej israelítajmej ipan ima' rey de Canaán, iwán Israel cuarenta años onoyaj tamelá.

E' israelítajmej sej kiweyimatiltíjkej namoldiosmej iwán inín vej Dios kichij iga matamandarokan madianítajmej siete años. Israelítajmej inón iga mochántíjkej ipan xapomej iwán ipan tepemej iga kipoxiknochíwayaj madianítajmej. Kuá' israelítajmej kipiayaj itato'mej ipan imílmej, yayaj madianítajmej iwán amalecítajmej^d iga kimijmiktilíayaj itato'mej. Akikajtewiliayaj nité iga makikuakan israelítajmej. No kikuiliayaj nochi iyolkamej israelítajmej. Inimej iyenemigojmej asiáj iwán iyolkamej iwán kuetaxmej yej iga kichíwaj ikalmej iwán mochantiayaj kan chantitokej israelítajmej. Inomej enemigojmej poxsan katka komatimej ken tikita chapolimej este ay'ya wel mocontarowa, ijksansan no icamelloymej.^e Kimijmiktilíayaj itato'mej israelítajmej iwán ijkón israelítajmej nité ay'ya kipiayaj iga itechko madianítajmej.

Iwán israelítajmej kitenewíjkej Dios iga makimanawíkan kan kichijtokej. Iwán Dios kitajtolká', iwán kitapejpen se de yejemej iga mochíwas profeta,^f iwán ijkín kijtoj:

—Ijkín kijtoj Dios: “Nej nikmanawíj amo-ikyapatajwan Egipto kan ken kuá' presojitoyaj. Ayejsan iga nikmanawíj ipan egipciojmej, no nikpalewíj iga makitanilíkan nochi iyenemigojmej iwán nikuilíjkej italmej iga nikmá' amo-ikyapatajwan. Iwán nikilíjkej iga amo makíweyimatiltíkan idiosmej toknimej yej kijliáj amorreos yej onokej kan anchántitokej, iga nej amoDios. E' amejemen ayá' annetajtolkakíj.”

^d Xikita glosario “Amalecítajmej”. ^e Xikita glosario “Camello”. ^f Xikita glosario “Profeta”.

Se ángel tajtowa iwán Gedeón

Jueces 6:11-31

Se día wálah iyángel^g Dios iwán motalij itampa se kuawi' yej onoya altepe' yej itoka' Ofra, ipan ital se israelita yej itoka' Joás. Ipiltzín Joás, yej itoka' Gedeón, tekipanojtoya, e' miyantóyapa, kichijchijtoya trigo ipan lagar^h kan mopatzka uva iga ompa miyantoya iga kimajmawiliaya madianitajmej. Iwán ompa iyángel Dios mochij ken se taga' iga kixnextilij Gedeón, iwán kijlij:

—Dios ono' mowan, mitzma'ya motájpál iwán mitzpalewij iga amo ximajmawi.

E' Gedeón kijtoj:

—¡NoTeko!, siga Dios ono' nowamej ¿te iga kiye'ita iga ne-iknochijtokej yej ne-ijiyaj? Iwán ¿te iga inán Dios ay'ya kichiwa milagro ipan nejemej ken ikya kichij iwán no-ikyapatajwan ken yejemen nepowilijkej, kua'ki' Dios kikixtijkej Egipto? Inán Dios nesenmakákeja iwán kine' iga madianitajmej manetanilikán iwán manechiwakan iyescłavojmej.

Iwán toTeko, kitachilij Gedeón, iwán kijlij:

—Nej nimitzma'ya motájpál; xaj iwán xikmanawi mogentej de inomej madianitajmej. Nej yej nimitztitani.

Iwán Gedeón kijtoj:

—NoTeko, ¿kén nej manikmanawi nogentej? Notaj wan nokniwan ni alín amotapialíaj, iwán nej yej máj nitetzoyo' de inochi nokniwan.

E' Dios kijtoj:

—Nej nonos mowan iwán tiktanilij madianitajmej ken tikita tiktaniliá setzín taga'.

Iwán Gedeón kijtoj:

—Nimitztajtaniá iga xinexntili tejté iga manikmati iga tej nokta in yej tinenotza'. Nimitzijliá iga aya xaj este que maniwiki iwán maniktali mo-ixtaj noofrendaj.

Iwán toTeko kijlij:

—Nia nimitzchati este que xiwiki.

Gedeón yajki ichan iwán kimiktij se cabrajtznⁱ iwán kimana' iwán no kichij pan. Iwán naka' kakij ipan se chikiwi', iwán iyayo kakij ipan se komi', iwán kikawilito el ángel.

Iwán iyángel Dios kijlij:

—Xikui inón naka' iwán pan iwán xiktali iyixko inón tewéj iwán iyayo xiktoyawa iyixko moofrendaj.

^g Xikita glosario “Ángel”. ^h Xikita glosario “Lagar”. ⁱ Xikita glosario “Cabra iwán chivo”.

Ijkón kichij Gedeón. Iwán iyáŋgel Dios kajko' ibastón yej kikitziŋkijtoya, iwán kua' kichijchin iga ibastón inón naka' iwán pan, kisa' ti'ti ipan tewéj iwán tata' inón ofrenda iwán akawi' nité. Iwán iyáŋgel Dios sampolijteŋwa' iyixtaj Gedeón.

Gedeón kimatiaya iga tatapojtoya nokta iwán iyáŋgel Dios, iwán kijtoj:

—¡NoDios!, niknojma-íta'ya moáŋgel.

Iwán Dios kijlij:

—Amo ximajmawi, ayá' timikis iga tikita'.

Iwán Gedeón ompa kichij se altar' iga Dios.

Inónsan yówal Dios kijlij Gedeón:

—Xikitziŋki se itoroj motaj, iwán xaj xixixitini inón altar kan motaj kiweyimatiltiá ídolo yej itoka' Baal. Iwán xiktzonteki no inón ídolo de kuawi' yej itoka' Asera yej ono' itenoj Baal, iwán ompa xinechiwili se altar, iga nej moDios. Iwán xiktati inón toro iga moofrendaj, xikui iga kuajkuáwil inón ídolo de kuawi' yej itoka' Asera yej kiweyimatiltiáj.

Ijkón Gedeón kikui' diez imonsojmej iwán kichij ken Dios kijlij. E' kichij tayowakan iga kimajmawiliá itaj, iyikniwan iwán yej ompa chantitoyaj.

Kua' tanesi', yej ompa chantitoyaj isakej, kitakej iga iyaltar Baal xitinto'ya iwán ídolo yej itoka' Asera, tzontétkto'ya iwán ómpasan onóyaya se'ya altar iwán inexyo toro yej kitatijkej. Iwán mosesepantajtaniáj:

—¿A'yéj an ijkín kichij?

Iwán kijtojkej:

—Kichij Gedeón ipiltzin Joás.

Iwán tajtaga' yej ompa chantitoyaj kijlijkej Joás:

—Xixixiti mopiltzin. Yéj yawi mikiti iga kixitin iyaltar Baal iwán iga kitzonte' ídolo Asera yej tikweyimatiltiáj.

Iwán Joás kijlij inochi gente yej monechkojkej.

—¿Anyawij ankimanawitij Baal? ¿Ix kineki mamoomemawijto? Siga Baal mela'dios, imatika mamomati ipan yej kixitinilij iyaltar.

Dios kipaŋewiá Gedeón iga kitapejpena isoldadojmej

Jueces 6:33–7:8

Máj máj soldadojmej de Madián iwán amalecítajmej,^k monechkojkej ipan se planada iga yawij momijmiktitij iwán israelítajmej. Iwán iyEspíritoj Dios walaj ipan Gedeón, iwán kua' tapitza' iga ikuakua borrego, nawi tribu de Israel monechkoj iga yawij tamijmiktitij. Kua' nechkatókeja, Gedeón kijlij Dios:

^j Xikita glosario “Altar”. ^k Xikita glosario “Amalecítajmej”.

—Siga melá' iga tia tinepalewiti iga manikmanawi nogentej ijkón ken tikijtoj, ijkín nikneki mamochiwa: Nia niktaliti ikuetaxyo borrego yej pox tzojmiyoj kan mochijchiwa trigo, siga yowalti' niktas ajwicha' wetzi' ipansan itzojmiyo inín kuetax, iwán tajli yej itenoj kuetax mawakto, ijkón nikmatis iga tia tinepalewiti iga manikmanawi nogentej kensan tine-ijlij.

Iwán ijkón mochij, yowalti' kua' Gedeón isa', kipatzka' ikuetaxyo borrego, iwán iga inón ajwichaayo' temi' se posiyoj.

E' Gedeón kijlij Dios:

—Amo xinekuesowili iga yej nia sej nimitzjiliti; inán nikneki ijkín mamochiwa iwán inín ikuetaxyo borrego. Nimitzteki'ijliá iga inán ikuetaxyo borrego mawaktikawi, iwán ajwicha' mawetzi ipan tajli.

Inón yówal Dios kichij ijkón. Inón kuetax waktoya, e' ipan tajli noyan tapatzijtoya. Kua' isakej yowalti', Gedeón iwán inochi yej onoyaj íwan, senyajki, iwán kawikej itenoj se pozo, iwán ikuetaxkajlimej madianitajmej kawi' tani ipan planada. Iwán Dios kijlij Gedeón:

—Pox mia' gente wi' mowan, siga nimitzpalewiáj iga xiktanilikan madianitajmej, anmoweyimatiskej iwán ankijoskej: “Noganajmej nimomanawijkej.” Inón iga xikijli la gente: “Yej majmawij, wel mosta mayakan ichamej.”

Iwán kua' tanesi' yajki ichamej veintidos mil tajtaga', kawikejsan diez mil.

Iwán Dios kijlij Gedeón:

—Pox komati ónogo' mogentej. Xikuigakan a-ijti' iwán ompa yawi monextiti aja'yéj yati mowan. Yej nej manimitzijli: “Inín yati mowan”, inón yati, e' yej manimitzijli: “Inín ayá' yati mowan”, inón amo mayawi.

Iwán Gedeón kiwiga' tajtaga' a-ijti' iwán Dios kijlij:

—Nochi inomej yej ayá' motankuaketzáskejpa iga koniskej a'ti, sino que iga imamej kikuiskej a'ti iwán kipajpalóskejpa iga koniskej, inomej tia tiktapejpenati.

Kua' tajtaga' pewakej iga koniáj a'ti, mia' motankuakétzkejpa iga konijkej. Petz trescientos yej ayá' motankuaketzkej, yejemej kikuikkej iga imamej iwán san-kipajpalojtiajkij iga konijkej a'ti.

Iwán Dios kijlij Gedeón:

—Iga inín trescientos tajtaga' nia nimitzpalewiti iga xiktanilikan madianitajmej. Iwán sekin welja yawij ichamej.

Ijkón iga Gedeón kititan sekin israelitajmej iga mayakan ichamej, káwi'san iwán yéj trescientos tajtaga'.

Gedeón kitaniliá madianitajmej

Jueces 7:9-25; 8:22-23

Madianitajmej iwán amalecitajmej^l kiketzkej ikuetaxkajlimej ipan se planada, iwán Gedeón iwán israelitajmej wel kitayaj este kan onoyaj, iga Gedeón onoyaj iyixko tepe'.

Inón yówal Dios kijlij Gedeón:

—Ximoketza iwán xaj kan ono' ikuetaxkajlimej madianitajmej, iga níkhija iga xiktanili. Siga timajmawi iga tia moselti, xaj iwán momonsoj yej itoka' Fura. Xaj xikakiti yej madianitajmej kijtowaj, iwán yej tikakis kijtoskej, mitzpalewij iga tiktanilij inomej.

Iwán Gedeón yajki iwán imonsoj yej itoka' Fura kan ono' ikuetaxkajlimej madianitajmej.

Madianitajmej iwán amalecitajmej, yej onoyaj ipan planada, nesíaj ken tikita chapulimej iga pox komatimej, iwán icamellojmej pox miakejmej, onoyaj ken tikita xajli yej ono' lamartenoj.

Kua' ichtakaasikej kan kipiáj ikuetaxkajlimej madianitajmej, kikakikej iga se taga' kipowilijtoya iyiknín yej kitemi', kijlijtoya:

—Niktemi' iga se pan de cebada mimilijtiwajaj este ipan tokuetaxkajlimej, iwán kua' motatzinako ipan tokuetaxkajlimej, kiwejwetziltij.

Iwán iyiknín kijtoj:

—Inonwa' ayéj te máj, iyepadaj^m Gedeón yej ipiltzin Joás yej de Israel, yej iga yawi temijmiktiti, Dios kichija iga matetanilikan.

Kua' Gedeón kika' yej kipojto' yej kitemi' inón taga' iwán no kika' te kitojneki, kimá gracias Dios.

Iwán yajki sej kan ono' ikuetaxkajlimej israelitajmej, iwán kijtoj:

—Ximoketzakan iga Dios kichija iga matiktanilikan madianitajmej.

Gedeón kichij eyi grupo de inomej trescientos tajtaga' de Israel iwán sejsé de yejemej kimá se kuakua iwán se komi' iwán se oko' xotatiá iyijtiko inón komi', iwán kijlijkej:

—Kua' nasis kan ono' ikuetaxkajlimej madianitajmej, xikitakan yej nikchiwas iwán no xikchiwakan. Kua' nikpitzaskej kuakua wan inomej yej iwán ninemij, no amejemen xitapitzakan iwán xixxamanakan komimej alrededor ikuetaxkajlimej iwán xitzajtzikan: “¡Nimitztaniliskej iga iyepadaj Dios iwán iga iyepadaj Gedeón!”

Ijkón iga Gedeón iwán inomej cien tajtaga' yej iwán senyayaj, asikej kan pewa ikuetaxkajlimej madianitajmej, inón meroj hora kua' pewa iga mopata yej tacuidarowa, yej kalaki tajkoyówal.

^l Xikita glosario “Amalecitajmej”. ^m Xikita glosario “Espada”.

Kipitzkej kuakuamej iwán kixaxamankej komimej yej kikičkizkijtiayaj. Iwán iyeyixti grupo no kipitzkej kuakuamej iwán kixaxamankej komimej; kikičkizkijtiayaj oko' iga iyopochmamej iwán iga iye'mamej kikičkizkijtiayaj kuakua yej kipitzayaj iwán tzajtiáj:

—Nimitztaniliskej iga iyepadaj Dios iwán iga iyepadaj Gedeón!

Israelitajmej kiyawalojkej ikuetaxkajlimej madianitajmej iwán inochi madianitajmej momajtijkej, cholojkej iwán tzajtzitiajkij miej inón trescientos israelitajmej kipitztóyajsan kuakuamej. Dios kichij iga sekin madianitajmej mosejsepanmiktijkej iwán sekin cholojkej.

Israelitajmej kitalochtijkej yej cholojtiayaj, iwán Gedeón tatitan iga makijlitij itribuj Efraín iwán kijlijkej: “Xakan xikmijmiktij madianitajmej iwán xikchatij kajkán wel apanolo.” Iwán nochi monechkojkej iga yawij tamijmiktij; iwán kikičkizkijkej ome jefe yej kimandarowa soldadojmej de Madián iwán kimiktijkej.

Iwán israelitajmej kijlijkej Gedeón:

—Niknekij iga tejya xinemandarokan, iwán no mopilowan iwán monietojmej manemandarokan, iga annemanawijkej iga nemiktijnekiáj madianitajmej.

E' Gedeón kijtoj:

—Niga nej, niga nopilowan ayá' niawij nimitzmandarotij amejemen, petz Dios yawi mochiwati amoTeko.

Yej kichij Jefté

Jueces 11; 12:7

Onoya se taga' yej itoka' Jefté, inín taga' ayá' majmawia kua' yaya kan momijmiktilo, iwán iye' najnamolnemiá, iwán itaj yajki se israelita itoka' Galaad. Galaad kipiá' no yej imela'siwa' yej kipiá' no ipilowan, iwán kua' inimej yolasiwikej, kikičkizkijkej Jefté iwán kijlijkej:

—Tej ayá' tia tikuiti nité yej tótajpa itatki iga tej se' moye'.

Jefté kicholowilij iyikniwan, iwán yajki mochantito ipan tajli yej itoka' Tob iwán ompa Jefté kinechkoj sekin tajtaga' iga tachtekij.

Panoj se tiempo, ipilowampa Amón yej kijliáj amonitajmej ki-onkawijkej israelitajmej. Kua' inón kitakej totajwewetkej yej kimandarowaya israelitajmej, yajkij kitatoj Jefté kan ono' ipan tajli yej itoka' Tob, iwán kijlijkej:

—Xiwiki, niknekij tej ximochiwa annojefejmej iga xikmijmikti amonitajmej.

E' Jefté kijtoj:

—¿Ix ayejtaj amejemen anne-ijiyakej iwán annečkizkijkej chan notaj? ¿Te iga inán kua' mitzmijmiktijnekij annetemókojo' sej?

Iwán totajwewetkej kijtojkej:

—Inón iga nimitzitakoj iga tej ximochiwa annojefejmej.

Jefté kijtoj:

—Siga amejemen ankinekij manιά manikmijmiktiti amonitajmej iwán siga Dios manepalewi iga maniktanili, ¿ix nej nonos amojefej?

Totajwewetkej kijtojkej:

—Dios kikakto', iga nikchiwaskej ken tikijtoj.

Iwán Jefté yajki iwán totajwewetkej. Después israelitajmej kitajlijkej Jefté iga mamandaro pan yejemej.

Jefté kititan sekin yej yajkij kijlitoj irrey amonitajmej:

—¿Té nimitzchiwilijkej iga annemiktijnekij?

Iwán irrey amonitajmej ijkín kijlij itatitanimej Jefté:

—Ijkón ken amo-ikyapatajwan kikuikej nótal kua' kiskej Egipto, inán nikneki xinekuepilikan tamelá.

Jefté sej ki-ojpatitan yej makijlitij ijkín irrey amonitajmej:

—No-ikyapatajwan ayá' kiyokakuikej italmej moabitajmej iwán amotalmej, sino que kua' kiskej Egipto kipatilijkej Tata'lámar iwán nejnenkej ipan desierto, ijkón iga asikej ipan altepe' yej itoka' Cades. Iwán kitatitanilijkej el rey de Edom iwán ijkín kijlijkej: “Nimitztajtaniliáj iga achi manipanokan ipan mótal.” El rey de Edom ayá' kine'.

'No kititankej tatitanimej iwán el rey Moab iwán yéj no ayá' kine' mapanokan. Inón iga kiyawalojkej ital Edom iwán italmej moabitajmej iwán yajkij ipan desierto. Kua' asikej kan ital toknimej yej kijliáj amorreos, ompa kitatitanilijkej irrey los amorreos yej itoka' Sehón, iwán kijlijkej: “Achi manipanokan ipan amótal iga manasikan kan notalmej.”

'E' Sehón modesconfiaroj iwán no-ikyapatajwan iwán ayá' kine' iga mapanokan ipan ital, sino que kinechkoj isoldadojmej iga kimijmiktiaj no-ikyapatajwan. Iwán Dios kipalewij no-ikyapatajwan iga kitanilij rey Sehón iwán inochi igentej. Amorreo kitanilijkej, iwán italmej kan chantitoyaj kawí' nochi iga nejemej yej niisraelitajmej. Ijkón iga Dios nemakakej inimej tajli, iwán niktaniliayaj inochi yej kinekiáj manemijmiktikan. ¿Inán tikneki iga manimitzkuopilikan yej Dios nemakakej? Siga modios yej itoka' Quemos, mitzmaka tejté, tikmátiya iga motatki. Pues ijkonsan no nejemej; yej Dios nemakakej notatkímeja. Tej titapox-ijiya; Balac, yej ikya katka rey de Moab máj katka te-ijiknín que tej. Yéj ayá' mokuejkuesoj iwán no-ikyapatajwan, niga ayá' momijmiktij iwán yejemej.

'Kiwígaya trescientos años iga nichantitokej ipan inín tajli, ¿te iga ayá' íkyasan ankitajtankej inín tajli? Nej ayá' te nemi nimitzchiwiliáj. Tej yej tikchiwa yej ayekti iga annemijmiktijnekij. NoDios yej mela'juez kimati iga ayá' nemi nitakajkawawa.

Malej iga inín kijlijkej, irrey amonitajmej ayá' kitajtolkui' Jefté, sino que pewa' tamijmiktíá. IyEspíritoj Dios walaj ipan Jefté iwán yajki momijmiktitoj iwán amonitajmej. Jefté ijkín kijlij Dios:

—Siga tinepalewíj iga maniktanili amonitajmej, nej nia nimitzmakati iga ofrenda se yej achto yawi ne-ixnamikiti kua' nimokuepas iga támi'ya nimomijmiktijkej iwán amonitajmej.

Ijkón iga Jefté wan isoldadojmej yajki momijmiktitoj iwán amonitajmej iwán Dios kipalewíj iga kitanjkej. Kua' Jefté yájkíya ichan, se iselsiwapiltzín yej kipiaya, yajki kixnamikito iga Jefté akipiaya se' ipiltzín. Kua' kita', Jefté kitzayan itzótzol iga poxsan moknomati' iga ijkón kiprometerowilij Dios. Iwán Jefté kijlij isiwapiltzín:

—¡Nosiwapiltzín! Poxsan nimoyolmiktijto' iga tej, iga Dios nikchiwilij se promesa iwán inán nia nikchiwati.

Isiwapiltzín kijtoj:

—Notaj siga tikchiwilij Dios inón promesa, nowan xikchiwa ken tikijlij, iga Dios kichija yej tiktajtanilij, tiktanlija amonitajmej yej mitzijiyaj.

Takotzín ijkín kijlij itaj:

—E' nimitztajtaniliá iga xinemaka ome mej iga manía ipan tepeyoj, manichokati iwán noamigajmej, iga nia nimikiti ayapa nimonamiktíá.

—Kena, wel tia, —kijtoj itaj.

Iwán takotzín chokatinemi' ipan tepeyoj iwán iyamigajmej ome mej, iga ayá' kikajtewas nisé ipilowan. Panoj ome mej, walaj ichan, iwán itaj kichij yej kijlij Dios.

Iwán ijkón kitekichiwayaj cada año, inochi takomej de Israel chokatinemij nawí días iga keklamikij isiwapiltzín Jefté. Jefté mandaroj ipan país de Israel, seis años iwán migui'.

Dios kijtowa iga yawi onoti Sansón

Jueces 13:1-24

Israelitajmej ayá' kichijkej ken kiye'ita Dios iga kiweyimatiiltijkej idolojmej. Inón iga Dios kichij iga filisteojmejⁿ makimandarokan israelitajmej. Filisteojmej mandarojtoyaj cuarenta años.

Inón vej onoya se taga' israelita yej itríbuja Dan, itoká' Manoa. Isiwa' ayí' kitaya ipiltzín. Se día inín siwa' kixnextilij se iyángel^o Dios, iwán kijlij:

—Nej nikmati iga ayí' tikpiá mopiltzín, e' inán tia tikpiati se. Inón iga inán amo xikoni vino, iwán amo xikoni nité yej tatawantiá, amo xikua yej Dios kijtowa iga amo mamokua.^p Iwán mopiltzín yej tia

ⁿ Filisteojmej katka iyenemigojmej israelitajmej. ^o Xikita glosario “Ángel”. ^p Lev 11, página 70

tikpiati, ayá' tia tiktzonkixtiti, iga Dios kitapejpen iga makimanawi israelitajmej kan mitzmandarojtokej filisteojmej.

Inín siwa' kipowilij iwéj inochi yej iyángel Dios kijlij. Iwán Manoa tajtoj wan Dios iwán kijlij:

—NoTeko, nimitztajtaniá iga inón moángel yej tiktítanka, sej xiktítani iga manenextilikan te niawij nikchiwatij iwán choochin yej onos.

Dios kikagui' itájtol Manoa, iwán iyángel Dios sej kixnextilij siwa' kua' nemiá mijiti', e' iwéj ayá' ompa onoya. Iwán inón siwa' motalojtiajki iga kimatiltito iwéj, iwán senyajkiy kan ono' iyángel Dios. Manoa kitajtan:

—¿Ix tej in yej titajtoj yawipta iwán nosiwa'?

—Kena, nej —kijtoj iyángel Dios.

Iwán Manoa kijtoj:

—Kua' mamochiwa ijkón ken tikijtoj, ¿kén niawij nikiskaltitij inón choochin, iwán te niawij nikchiwatij iwán yéj?

Iwán iyángel Dios kijlij:

—Mosiwa' makichiwa kensan nikijlij. Amo makoni vino iwán nité yej tatawantiá iwán amo makikua yej Dios kijtowa iga amo mamokua. Makichiwa inochi yej nikijlij.

Iwán Manoa kijlij iyángel Dios:

—Nimitzijliá iga xikáwi-o' iga matisentakuaqan. Nia nikmiktiti se chivojtzin^q iga matikuqan.

Iwán iyángel Dios kijtoj:

—Malej iga manikawi, nej awel nikuaj motákual. E' siga tikneki, inón chivojtzin xiktati iga ofrenda iga Dios.

Manoa ayá' kimatiá iga inón yej íwan tatapojto' iyángel Dios, iga nesiá ken namoltaga'.

Iwán Manoa kijlij inón ángel:

—Xine-ijlikan te motoka', iga manimitzmakakan gracias kua' mochíwasya ijkón ken tikijtoj.

Iwán inón ángel kijtoj:

—¿Te iga tikmatisneki notoka'? Notoka' awel ankimatij iga awel ankentenderoskej.

Manoa kikitzkij se chivojtzin iwán kitatij iyixko se tewéj iga kimá' ofrenda iga Dios. Iwán kua' inón ti'ti weweloni', iyángel Dios tejkaj ipan cielo ipan tiwelon, iyixtaj Manoa iwán isiwa'. Iwán yejemej motzontokkej este asi' ipan tajli itzontekomej.

Íkua'ya Manoa kimati' iga iyángel Dios yej íwan tatapojtoya, iwán kijlij isiwa':

—Inán sí tiawij timikitij iga tikitákeja Dios.

^q Xikita glosario “Cabra iwán chivo”.

Isiwa' Manoa kijtoj:

—Siga Dios kinekiá iga matemikti, ayá' tekuliaya to-ofrendaj, iwán ayá' te-ijliaya yej te-ijlij.

Máj máj isiwa' Manoa kita' se ipiltzin iwán kitokawij Sansón. Inín choochin weyá', iwán Dios kipoxpalewij.

Monamiktiá Sansón

Jueces 14:1-19

Kua' Sansón chokótzinya, kelewij se takotzin yej igéntejpa filisteojmej, iwán kine' mamonamikti íwan. Sansón kimatiltij itaj iwán iye', e' itaj iwán iye' ayá' kinekiáj iga inón takotzin igéntejpa filisteojmej yej akicredowaj Dios iwán kijiay israelitajmej.

Itaj iwán iye' ayá' kimatiáj iga Dios kinekiá iga Sansón mamonamikti iwán inón takotzin yej igéntejpa filisteojmej, iga sanmakiyojyoltemokan filisteojmej kansan makuesiwikan iwán Sansón makimijmikti filisteojmej.

E' Sansón kinekiá mamonamikti iwán inón takotzin, iwán kititan itaj iga makijtaniitij.

Máj máj, kua' yajki kipaxalowilito yej mochiwas isiwa', ipan ojtí se tekuani kinekiá makikua Sansón. Iwán iyEspíritoj Dios asi' pan Sansón, iwán kitatajkoztayan inón tekuani iga ima', e' ayá' kijlij itaj niga iye' yej kichij.

Panoj días, Sansón yajki sej ipan inón ojtí iga monamiktito iwán takotzin, miej nemi yaya pan ojtí, Sansón yajki kiyoka-itato inón tekuani yej kimiktij. Ipan tekuani kasito komati mimiawamej iwán nekti. Kikui' nekti iwán ojkui', kikuajtiajki inón nekti. Kua' kitechoj itaj iwán iye', kimá' no iga makikuakan inón nekti, e' ayá' kijlij iga inón nekti kikixtij ipan tekuani.

Kua' itaj Sansón asi' ichan takotzin, Sansón ilwichij siete día, iga yejemej ijkón kichíwayaj kua' monamiktilo. Itaj takotzin kitatitanilij treinta iyamigojmej iga iwamej ompa maonokan, iwán Sansón ijkín kijlij inomej:

—Ta' xine-ijlikan te iteki in inín adivinanza, ankipiáj siete día iga xine-ijlikan te kijtojneki miej nento' ilwi'. Siga anne-ijliáj, nia nimitzmakatij treinta sotantzótzol, e' siga awel anne-ijliáj te kijtojneki inín yej nemi nimitztajtani, amejemej anyawij annemakatij treinta sotantzótzol.

Yejemej kijtojkej:

—Ta' xine-ijlikanwa'.

Iwán Sansón kijtoj:

—Ipan yej tekua, kisa' yej mokua, iwán ipan yej tajpalej kisa' yej tzopeli'.

Kua' yejemej kitakej iga awel kijtowaj te kijtjneki, ijkín kijlikej isiwa' Sansón:

—Xikyolyamana mowéj iga mamitzijli te kijtjneki in inón yej netajtankej, siga ayá' anne-ijliáj, niawij nimitztatitij tej iwán motaj íkal iga neyokatatitanilijkej iga san manekuulikán yej nikpiáj.

Ijkón isiwa' Sansón chokaya itenój Sansón iwán kijliaya:

—Tej tine-ijiya, ayá' tineneke; iga ayá' tine-ijliá te kijtjneki inón yej tiktajtan nogentej.

Iwán Sansón kijtoj:

—Niga notaj ni noye' ayá' nemi nikijliáj, ¿te iga nia nimitzijliti tej?

Isiwa' Sansón chokatóyasan inewi inón siete día kua' nentoya ilwi'.

Iwán inón día kua' ási'ya siete día, Sansón kijlij isiwa' te kijtjneki

inón adivinanza iga ayo' máj kijyowij iga yeguin yeguin kitajtanij.

Iwán isiwa' Sansón, kua' kimáti'ya te kijtjneki inón adivinanza, yajki

kijlito igentej. Íkua'san, kua' aya kalaki tonati', filisteojmej yajki

kijlitoj Sansón:

—Yej máj tzopeli' inonwa' nekti, iwán yej máj tajpalej inonwa' tekuaní.

Iwán Sansón kijtoj:

—Siga ayá' ankitekimakayaj nosiwa' iga manetajtani, ayá' ankimatiáj te iteki in inón yej nimitztajtani.

Iwán iyEspíritoj Dios wálah ipan Sansón, iwán yajki ipan altepe' yej itoka' Ascalón. Ompa Sansón kimiktij treinta filisteojmej iwán kikuilij isotantzotzolmej, iwán kimá' inomej yej kijtojkej te kijtjneki inón adivinanza.

Kua' kimajma'ya isotantzotzolmej inomej, Sansón kikajtej isiwa' chan imontaj, iwán yajki chan itaj. Pox kuejkuesitoya iga isiwa' kikajkayaj iga kijlij igentej te kijtjneki inón adivinanza, inón iga kikajtej.

Sansón monextiá iga pox tajpalej

Jueces 14:20–16:3

Imontaj Sansón kijtoj anka Sansón ay'ya kineki isiwa' iwán kinamiktij iwán se' taga'.

Ayá' wejkati', Sansón yajki kitato isiwa'. E' kua' asito kimati' iga isiwa' kitóga'ya se' taga'. Sansón poxsan kuejkuesiwi' iga kisiwakuilijkej. Iwán yajki kikitzkito trescientos koyomej, iwán kikuijkuitapililipij ojomemej, iwán ipan cada ome koyo' ikuitápil kilpij se tálpil wá'saka'. Iwán Sansón kitijtikuiltij wá'saka' yej ijilpito' ipan ikuitapilmej koyomej iwán kimajmajkaj ipan imilmej filisteojmej. Ijkón iga kitatij inochi trigojyoy, iwán mia' uvajyoy,^r iwán olivojyoy.^s

^r Uvajyoy": Xikita dibujo pan página 298. ^s Xikita glosario "Olivo".

Filisteojmej kimatikej iga Sansón inón kichij, iga imontaj kikuilij isiwa'. Iwán filisteojmej kitatijkej inón yej katka isiwa' Sansón iwán imontaj. Kuá' Sansón kimati' iga kitatijkej yej katka isiwa', Sansón yajki kan ono' filisteojmej, iwán kimiktij mia' filisteojmej, iwán miyanato ipan se texapowéj ipan ital Judá. Iwán filisteojmej yajkij Judá iga kikitzkitoj Sansón.

Tajtaga' de Judá tatajtankej:

—¿Te iga anwalkej iga xinemijmiktikan?

Iwán filisteojmej kijtojkej:

—Niwalkej niktemokoj Sansón, iga makixtawa inochi yej nechiwilijkej.

Iwán monechkoj tres mil tajtaga' de Judá iwán yajkij kan ono' texapowéj kan miyanto' Sansón, iwán kijlijkej Sansón:

—¿Ix ayá' tikmati iga filisteojmej tetaniliáj? ¿Te iga inín annechiwilijkej? Inán niwalkej nimitzkuikoj iga mamitzwigakan filisteojmej.

Iwán Sansón kijtoj:

—Ono' bien, e' xine-ijlikan iga amejemen ayá' annemiktiskej.

Tajtaga' de Judá kijtojkej:

—Ayá', ayá' nimitzmiktiskej. Niáwijsan nimitzwigatij kan ono' filisteojmej, e' ayá' nimitzmiktiskej.

Iwán Sansón kilpijkej iga ome reata yej aya agaj kinentiá iwán kiwigakej kan ono' filisteojmej.

Kuá' filisteojmej kitakej iga Sansón ilpitiwi', filisteojmej kixnamikitoj este wiwitonij iga pakij. Iwán iyEspíritoj Dios asi' ipan Sansón, iwán Sansón kikokoton reata, mochij ken tikita tzótzol yej táta'ya.

Iwán kipejpen se ikejtzon burro iwán iga inón kimiktij mil filisteojmej.

Iwán Sansón poxsan atané', iwán Sansón kijlij Dios:

—Dios, tej tinepalewij iga nej niktanilij noenemigojmej; ¿inán tinesemakas iga mani-atane'miki iwán manemiktikan yej ne-ijiyaj?

Iwán Dios kikoyon se xapo' ipan se te'ti, iwán ompa kisa' a'ti. Sansón ompa konij a'ti, iwán sej asi' itájpál.

Se día Sansón yajki Gaza, se iyaltepe' filisteojmej. Ompa kita' se siwa' yej najnamolnemi iwán kala' ichan iga kochi' íwan.

Kuá' filisteojmej yej chantitokej Gaza kimatikej iga Sansón ono' ipan inón altepe', kipipiakej. Inón altepe' kolaltitoya, iwán ipan ipuertajyomej kipipiakej semilwi' iga Sansón amo makisa. E' kuá' tayowati' yajkij kochitoj, puej yejemej kijtojkej, este matanési-o' kuá' ísasya Sansón, yawij kimiktitij.

E' Sansón isa' tajkoyówal iwán kiwijwiwita' ipuertajyomej inón altepe' iwanya iyomexti itaketzalyomej, iwán kikechpanoj, iwán

kikawato iyixko se tepe' yej ono' iyixtaj altepe' Hebrón. Ijkón iga Sansón kinextij iga yéy ayagaj wel kikitziá.

Sansón iwán Dalila

Jueces 16:4-30

Máj máj, Sansón kelewij se' siwa' yej igéntejpa filisteojmej yej itoka' Dalila. Se día, filisteojmej yej mandarowaj yajkij kitatoj Dalila iwán kijlijkej:

—Xiktemo ken wel xikyolyamana Sansón iga mamitzijli kén kichiwa iga pox tajpalej iwán kén iga wel maniktanilikan, ijkón wel nikilpiskej iwán wel nikchiwiliáj ken nejemen niknekij. Siga anne-ijliáj, sejsé de nejemej niawij nimitzmakatij mil cien tomín de plata.

Iwán se día Dalila kijlij Sansón:

—Nimitztajtaniá iga xine-ijli kén nokta tikchiwa iga tipoxtajpalej iwán kén iga wel mamitzilpikan iga amo wel xicholo.

Sansón kijtoj:

—Siga ne-ilpiáj iga siete kuameka' yej xoxówigo', ijkón ay'ya nikpiás notájpál iwán nimokuepas ken namoltaga'.

Ijkón iga filisteojmej kiwajliguilijkej Dalila siete xoxowi'kuameka' iga makilpi Sansón. E' achto Dalila kiyán filisteojmej ompa kalijti', iwán kua' tami' kilpij, tzajtzi':

—¡Sansón, filisteojmej yáwija mitzmiktij!

Iwán Sansón kikokoton kuamekamej yej iga ilpitoya, ken tikita se ipka' yej kikotona ti'ti, iwán ayá' kinextij kan wí' itájpál.

Iwán Dalila kijlij:

—Tinekajkayaj, ayéj ijkón ken tine-ijlij. Nimitztekí'tajtani, iga inán xine-ijli ken iga wel mamitzilpikan.

Sansón kijlij:

—Siga maneye'ilpikan iga reata yej aya semi monentiá, ay'ya nikpiás notájpál, nimokuepas ken namoltaga'.

Iwán Dalila kikui' reata yej aya semi monentiá iwán kilpij iga inón, iwán kijlij:

—¡Sansón, yáwija mitzmiktij filisteojmej!

Sansón sej kikokoton inomej reata ken tikita se ipka'.

Iwán Dalila kijlij Sansón:

—Tinekajkayaj sej, ayá' tine-ijlij yej cierto. Inán sí, xinenojma-ijli ken iga wel mamitzilpikan.

Iwán Sansón kijlij:

—Siga notzónkal xinechiwili siete tatzomílpil yej ma-ijkitito iwán ipka', iwán xikye'ilpi ipan estaca, ijkón ay'ya nikpiás notájpál.

Dalila kichij ken kijlij Sansón, iwán kitzajtzilij:

—¡Sansón, filisteojmej yáwija mitzmiktij!

E' Sansón isaté' kan kochtoya, kitilan itzontekon wan wiwita' estaca kan ilpitoya tajkítíl.

Iwán Dalila kijtoj:

—¿Kén xine-ijli iga tineneki? Tinekajkáyaja eyi vej iwán áyasan tine-ijliá ken tikchiwa iga tipoxtajpalej.

Dalila majsan kiteki'tajtan este que kiyolyaman, iwán Sansón kijlij ken kichiwa iga pox tajpalej.

Iwán Sansón kijtoj:

—Nej ayí' netzonkixtiáj, iga nej netapejpen Dios. Siga manetzonkixtikán, nikpoloj no notájpál iwán nimochiwas ken namoltaga'.

Kua' Dalila kimati' iga Sansón kíjtoja yej cierto, Dalila kitatitanilij ijefejmej filisteojmej iwán kijlij:

—¡Xiwitzekán! Inán sí Sansón ne-íjlíja ken kichiwa iga pox tajpalej.

Ijefejmej filisteojmej yajkij chan Dalila, no kiwigakej tomin iga kimakaskej Dalila.

Iwán Dalila kikochtij Sansón ipan ipiérnaj. Iwán kua' kóchi'ya, kinotza' se taga' iga makitzonkixti. Iwán Dalila tzajtzejtzi':

—¡Sansón, filisteojmej yáwíja mitzmiktíj!

Kua' Sansón isatewa' kijtoj:

—Inán nia sej nimomanawíti ken nochipa nikchiwa.

E' ayá' kimatiá iga ay'ya kipiaya ipoder Dios. Iwán filisteojmej kikitzikey Sansón iwán kijixkixtijkej iwán kiwigakej altepe' Gaza, ompa kilpijkej iga cadena ipan molino yej ono' carcelijti iga makikuekuepa. † Ompa pewa' iga wejweyá' sej itzónkal.

Se día ijefejmej filisteojmej monechkojkej ipan itiopamej iga kimakaj gracias Dagón yej idiosmej, ilwichijkej iga kitanilijkej Sansón.

Iwán kijtojkej:

—Xikuajligakan Sansón iga mate-ilwimatíli.

Sansón kikixtijkej ipan cárcel iwán kiwigakej iyixtaj filisteojmej iga makajawiltikan ken se ajáwil, iwán kiketzej itajkoyan inón ome itaketzalyomej tiopan. Iwán Sansón kijlij inón monsoj yej kiwilantiaya:

—Xinena'techoltí kan ono' itaketzalyomej tiopan iga ompa manimotetoni.

Ompa onoya tajtaga' iwán siwatkej, iwán no onoya inochi yej mandarowaj. Ipan se' piso yej ajkopa, onoya ken tres mil tajtaga', iwán siwatkej yej kitztoyaj ken iga kajawiltiaya Sansón.

Iwán Sansón kitajtanilij Dios iga makipalewi iwán kijlij:

—NoTeko, xineejlamiki, iwán xinemaka notájpál inínsan vej.

Nimitzteki'tajtaniliá, tej noDios iga wel manimomati iga ne-ixkixtijkej.

† Ken kua' se kawayoj kikuepa trapiche.

Iwán Sansón kimatemoj inón ome wejweyi takétzal, iwán motakitzkij ipan inomej takétzal, iwán kijtoj:

—¡Mamikikān nowān filisteojmej!

Iwán kimá' inochi itájpāl iga kitopej inón taketzalmej, iwán wetzi' inón tiopan iyakapamej ijefejmej filisteojmej iwán iyakapamej inochi yej ompa onoyaj.

Mikikej máj mia' filisteojmej kuā' Sansón migui' iga kitepachojkej tiopan, que yej kimiktij ipan inewi ividaj.

Antes iga filisteojmej makikitzkikān Sansón, yéj yajki juez iga mandarojtoya veinte años ipan Israel, iwán kuā' migui' iga kitepachoj tiopan, kitokkej kān tokto' itaj yej itokā' Manoa.

Yej kichij Rut, se siwā' yej ayéj de Israel

Rut 1:1–2:23; 4:13-17

Kuā' juézmejo' mandarowayaj, poxsan apistajtiá' ipan país de Israel. Inón iga se taga' de Belén, yej ono' ipan estado de Judá, yajki ipan país de Moab,^u iyikampa weya' Jordán, inón taga' iwán isiwā' iwán ome ipilowān. Inón taga' itokā' Elimelec, isiwā' itokā' Noemí, ipilowān itokā' Mahlón iwán Quelión. Asikej ipan inón país iwán ompa kawikej.

Elimelec, yej Noemí iwéj, migui', iwán Noemí kawí' iselti iwānsan inón ome ipilowān, inón ome ipilowān siwayowikej Moab. Yej achto ipiltzīn, isiwā' itokā' Orfa, iwán se' ipiltzīn isiwā' itokā' Rut. Ompa chantitoyaj ken diez años, iwán máj máj Mahlón iwán Quelión mikikej. Ijkón Noemí kawí' iselti iga mikíkeja inomej ome ipilowān iwán iwéj.

Iwán Noemí iwán iyomexti isiwāmon pe' iga kisaj ipan inón país de Moab iga Noemí kimati' iga pánoja apis ipan iyaltepe'. Kiskej iwán iyomexti isiwāmon kān chantitoyaj, ojkuikej iga yawij sej Judá. Iwán Noemí kijlij isiwāmomej:

—Ximokuepakān, xākān chān amotaj iwán Dios mamitziknelikān kensan nō kichij iwán nopilowān iwán nej, iwán xikasikān sejsé de amejemen se' amowéj.

Kipipitzoj isiwāmomej, iwán siwāmomej chokakej, iwán kijtojkej:

—Ayá'. Nejemej niknekij maniākān mowān ipan moaltepe'.

Iwán Noemí kijtoj:

—Xákanya chān amotaj nopilowān. ¿Te iga anyaskej nowān? Ay'ya nikpiá máj nopilowān iga mamochiwakān amowéj. Máj yekti xákanya chān amotaj.

E' yejemej ayá' tamatij iga chokaj, iwán Orfa kipipitzoj imonān wān yajki chān itaj, e' Rut kawí' iwán imonān.

^u Yej ichamej Moab kiweyimatiayaj idolojmej wān akiye'itayaj israelitajmej.

Iwán Noemí kijlij:

—Ta' xikita, mosiwamon-iknïn yájkiya sej íchan, kan ono' idiosmej. ¿Te iga ayá' tiaya nō ipan moaltepe'?

Iwán Rut kijtoj:

—Amo xinetejteki'kuepalti iga matimokakajtewakan, iga kansan tij, niati nō, iwán kan timochantij, ompa nō nimochantij. Moaltepe' mochiwas nō noaltepe', iwán moDios nō mochiwas noDios.

Kua' Noemí kita' iga Rut kimela'nekiá iga mayawi iwán yéj, ay'lya máj kijlij iga mayawi chan itaj. Iwán iyomextimej yajkij Belén.

Se taga' chantitoya Belén itoka' Booz yej ipariéntejpa Elimelec yej iwejpa katka Noemí.

Kua' Noemí iwán Rut asikej Belén, meroj kua' nemi pewa moteki cebada. Se día Rut yajki kan nemi moteki cebada, yaya itepotztaj tekipanowanimej iwán kipejpenaya miawa' yej wetzi. Rut akimatiá iga ómpawa' imilpan Booz, iwán kua' Booz kita' Rut, yajki kan ono' yej kimandarowaj la gente iwán kitajtan:

—¿A'yéj in inepa siwa'?

Iwán inōn yej kimandarowa tekipanowanimej kijlij:

—Se siwa' de Moab, yej isiwamon Noemí.

Iwán Booz yajki tajtoto iwán Rut iwán kijlij:

—Wel tiwi' tikpejpenaki cebada nigaj, nochipa kua' tej tiknekis.

Iwán siga ti-atanekei, xaj kan ono' akomimej iwán xati ompa.

Rut motzontó' iyixtaj Booz iwán kijlij:

—¿Te iga tineye'ita esi nej ayéj ni de nijpa?

Iwán Booz kijlij:

—Nikmáti'ya inochi yej tikchij, iga tikpoxchokiliá momonan. Iwán nikmati' nō iga tikmela'crédoja Jehová yej noDios.

Kua' Booz iwán itekipanowanimej takuajkej, nō kitamakej Rut. Kua' Rut tami' takuaj, moketza' iga majo' kipejpena cebada. Booz kijlij itekipanowanimej:

—Amo te xikijlikan inin siwa', majwa' xikyokatzejtzelokan in cebada iga xixixinikan iga yéj makipejpena, iwán amo xikajajwakan iga inōn kipejpena.

Rut majo' kipejpen cebada imilpan Booz este tiqta', wan yajki sej chan imonan. Kua' Noemí kitalij ke' kipejpen, kijlij:

—¿Kan titekipoj yequin? ¿Kan tikpejpen este achōn cebada? Dios makiye'ita inōn yej mitzpalewij.

Iwán Rut kipowilij imonan kan tekipoj iwán kijlij a'yéj iteko inōn mijli.

Ijkōn iga Rut majo' kipejpen cebada iwán inomej siwatkej yej itekipanowanimej Booz, este que tami' motegui' cebada.

Máj máj Booz monamiktij iwán Rut, iwán Rut kita' se ipiltzín yej kitokawijkej Obed. Inín yajki itajwéj David.

Dios kinotza Samuel

1 Samuel 1:1-2, 6-11, 17-20, 23-24, 26-28; 2:11; 3:1, 3-18

Onoya se taga' yej itoka' Elcana ichan ipan tepeyoj kan chantitoyaj ipilowan Efraín.^v Inín taga' kipiaya ome isiwa'. De inón ome isiwamej, se kitaya ixolo' iwán se' ayá' kitaya. Yej akitaya ixolo' itoka' Ana. Yéj poxsan chokaya iga se' isiwa' Elcana kipinajtiaya iga makuejkuesiwi iwán mamoknomati.

Se día Elcana iwán iyomexti isiwa' yajkij kuetaxtiopan iga kimakatoj ofrenda Dios. Elcana kijlij Ana:

—Ana ¿te iga tichoka? iwán ¿te iga atitakua? ¿Te iga timoyolmikiá? Malej iga xikpiá diez mopilowan, ayá' mitznekiskej ken nej nimitzneki.

E' Ana yajki iselti oradoto iwán choga' iyixtaj Dios, kijlij:

—Dios, siga tine-ikneliá, xikita iga nimoknomati iwán xineejlamiki iwán xinemaka se nopiltzín wan nimitzmas iga matekipano nochipa iga tej.

Ompa na' ikaltenyo tiopan onoya sacerdote yej itoka' Elí. Elí kitachilijtoya kuá' Ana oradojtoya, iwán Elí kijtoj anka Ana tawan iga motenyoyomotzto'. E' Ana kijlij iga ayá' tawan, ijkón nesi iga poxsan moknomati iwán nemi yolkiya iyixtaj Dios. Iwán Elí kijlij:

—Nopiltzín, xiye'yawi, iwán toDios mamitzmaka yej tiktajtanilij.

Iwán Ana yajki ichan, e' ay'ya moknomati.

Dios kika' yej kitajtan Ana, iwán máj máj, Ana kita' se ipiltzín yej kitokawij Samuel, iwán kijtoj:

—Ijkón yawi motokawiti iga niktajtanilij Dios.^w

Choochin weyá' iwán kuá' kikawáltija iga chichi, iye' kiwiga' tiopan kan ono' sacerdote Elí. Iwán Ana kijlij Elí:

—Notataj, nej inón siwa' yej ikya nigaj niktenewijtoya Dios.

Niktajtantoya iga manikpiá inín choochin iwán Dios nemá', inón iga inán nikmaka Dios iga matekipano nochipa iga yéj.

Iwán Ana kimá' gracias Dios.

Choochin Samuel kawí' tiopan iwán tekipanowaya iga Dios, kipalewiaya el sacerdote Elí.

Mia' año ateyito profeta^x ipan Israel iga makijto yej Dios kineki mamochiwa.

Se yówal, miej Samuel kochtoya tiopan, kika' itájtól Dios iga kinotza', iwán motalojtiajki kan onoya Elí iwán kijlij:

^v Xikita mapa página 1-B ^w Samuel kijtojneki “Dios neká!” o “Dios itoka!”. ^x Xikita glosario “Profeta”.

—Nigaj nono'. ¿Te iga tinenotza'?

Elí kijtoj:

—Nej ayá' nimitznotza'. Xaj sej ximotekati.

Iwán Samuel yajki sej motekato. Iwán Dios sej kinotza', iwán yéj moketza', yajki kan ono' Elí wan kijlij:

—Nigaj nono'. ¿Te iga tinenotza'?

Elí kijlij:

—Nopiltzin, nej ayá' nimitznotza'. Xaj sej ximotekati.

Como inín achto vejo' iga Dios kinotza' Samuel, inón iga aya kitajtolkagui' siga Dios.

Iwán Dios kinotza' sej, iga inín eyi veja, iwán Samuel moketza' sej, yajki kan ono' Elí wan kijlij:

—Nigaj nono'. ¿Te iga tinenotza'?

Iwán Elí kimati' iga Dioswa' in yej nemi kinotza' choochin Samuel, wan kijlij:

—Nopiltzin, xaj ximotekati, iwán siga sej mitznotzas, xikijli: “Xitajto noTeko, motekipanowani mitzkaki.”

Samuel yajki sej motekato kan kochi.

Iwán panoj se ratoj walaj Dios, wan kinotza' sej ken yeguimpa:

—¡Samuel! ¡Samuel!

Iwán Samuel kijlij:

—Xitajto, motekipanowani mitzkaki.

Wan Dios kijlij Samuel:

—Nikneki xikmati yej nia nikchiwati iyixtaj la gente. Nia nikiknochiwati inochi ipilowan Elí iga yejemej no sacerdotejmej, iwán kichiwaj yej ayekti, wan Elí kimati, e' ayá' kijliá iga amo makichiwakan.

Kua' tanesi', Samuel moketza' iwán kitajtapoj ikaltenyomej tiopan. Akinekiá makijli nité in Elí yej Dios kijlij tayowakan. Majmawiá. Ijkón iga Elí kinotza' Samuel wan kijlij:

—Nopiltzin, ¿ix te mitzijlij Dios? Nimitztajtaniliá iga amo xine-iyani yej Dios mitzijlij.

Iwán Samuel kijlij inochi, nisé tájtol ayá' kiyani yej, iwán Elí kijtoj:

—ToTeko makichywa ken yéj kiye'ita.

Samuel kitaliáj iga juez

1 Samuel 3:19–4:4, 10-18; 5:1-4, 6, 11-12; 6:10-13; 7:2-13

Samuel weyá', iwán Dios onoya íwan, iwán noyan ipan Israel kimatiáj iga Samuel imela'profetaj Dios yej nochipa kichywa ken kineki Dios.

Íkua' israelitajmej kiskej iga momijmiktitoj wan filisteojmej, iwán kipolojkej, mikikej ken cuatro mil israelitajmej. Iwán totajwewetkej

de Israel kijtojkej iga mamowiga nō iyarcajʹ Dios kan momijmiktilo, e' Dios ayá' kipalewij israelitajmej. Filisteojmej kikuikej inón arca yej kipiaya ome te'ti kan Dios kijkuiloj iley, iwán kimiktijkej israelitajmej iwán sekin israelitajmej cholojkej. Filisteojmej nō kimiktijkej iyomexti ipilowan Elí.

Iwán se taga' motalojtiajki iga kimatiltito Elí yej mochij kan momijmiktilo'. Inón yej tamatiltito kijtoj:

—Nonochimej nicholojkej iga nikmajmawilijkej filisteojmej iwán mia' yej de nejémempa mikikej. Nō mikikej iyomexti mopilowan, iwán iyarcaj Dios nō kikuikej filisteojmej.

Kua' inón taga' kijtoj yej mochij iwán iyarcaj Dios, Elí poxsan momajtij iwán wetzi', ajketztiajki, iwán mokechposte'. Inón vej kiwigayay 98 años iwán ay' tachaya. Ijkón iga Elí mi'. Onoya iga juez ipan iyaltepe' cuarenta años.

Kua' kikuíkeja iyarcaj Dios, filisteojmej kiwigakej iyarcaj Dios ipan iyaltepemej iwán kakijkej ipan itiopamej, kitálkej itennoj idiosmej yej itoka' Dagón.

Kua' tanesi', filisteojmej kasitoy Dagón, yej idiósmejpa wétzto'ya talpan itennoj iyarcaj Dios. Iwán kiketzkej Dagón iwán kitálkej kan sej onoya. Ipan se'ya día, sej kasitoy Dagón wétzto' talpan itennoj iyarcaj Dios, e' inín vej, itzontekon iwán imamej poposte', kawi' petz icuérpojsan.

Walaj nō ipan filisteojmej se kokolis yej pox kualo iwán mia' mikikej. Inón iga majmawikej iga ompa kipiayaj iyarcaj Dios, iwán filisteojmej kijlijkej irreymej iga makimakān sej israelitajmej inón arca. Iwán inomej reyes kichijkej carreta. Kikuikej ome vaca yej tachichitiao', yej aya i' kitaliliáj yugo iwán kenyugarojkej iga makitilana carreta. Iwán ipilowan inimej vacajmej kitzakuakej kolalijti'. Iwán kitálkej iyarcaj Dios ipan carreta, itennoj nō kitálkej regalo iga Dios, iwán ki-ojmakakej. Kinekiáj makitakān siga inomej vacajmej yatij kan meroj italmej israelitajmej, ijkón kimatiskej iga Dios yej ta-iknohijto'.

Iwán inomej vacajmej tzajtztiajkij, yajkij kan nokta italmej israelitajmej. Filisteojmej yej mandarowaj kiwejkatokatiajkij inón carreta. Ijkón iga iyarcaj Dios asi' sej kan onokej israelitajmej. Kua' israelitajmej kitakej iyarcaj Dios pox pakikej.

Filisteojmej inón vej mandarowayaj ipan israelitajmej kua' Samuel kitálkej iga juez. Panoj veinte años, iwán inochi israelitajmej moknomatiáj iga Dios kikajtéjkeja. Iwán Samuel kijlij la gente:

—Xikojpacredokan Jehová iga inewi amoalmajmej; xiktajkalikan amo-idolojmej yej ankipiáj iwán ay' xikchiwakan yej ayekti.

ʸ Xikita glosario “Arca del pacto”.

Xiktajtanilikān Dios iga mamitzelkawilikān yej ankichijkej yej ayekti. Ijkōn Jehová yawi mitzmaṇawitij iga amo mamitztanilikān filisteojmej.

Iwān israelitajmej kitajkalkej iyidolojmej iwān sej kitenewijkej Dios. Iwān Samuel tatekimá' iga israelitajmej mamonechkokān ipan se altepe' yej itoka' Mizpa, ompa mayunarojkej inōn día iwān kitajtanilijkej Dios iga makelkawilikān yej ayekti kichijkej.

Kua' filisteojmej kimatikej iga israelitajmej nechkatoyaj Mizpa, filisteojmej kijtojkej anka israelitajmej monechkojkej iga kimiktijnekij yejemej. Inōn iga, miej israelitajmej oradojtoyaj, filisteojmej asikej iga makimijmiktikan israelitajmej.

Iwān Samuel kitatij se borrego iga ofrenda iwān kinotza' Dios, kitajtanilij iga makipalewikān. Iwān miej nemi kitatiá inōn borrego, tatikuini' pox recio itenoj filisteojmej, iwān poxsan momajtijkej iwān sencholojkej. Ijkōn iga kipolojkej filisteojmej iga Dios kipalewij israelitajmej.

Saúl yajki yej áchtopa rey iga israelitajmej

1 Samuel 8:1-9; 9:15-16; 10:1; 11:15; 15:1-16, 22-26, 32-33; 16

Kua' Samuel wéweja, kitālij iyomexti ipilowan iga juezmej iga mamandarokān ipan país Israel, e' yejemej ayá' taye'juzgarojkej ken kichiwaya itaj, sino que kitajtaniajpa tomin kansan agaj makichiwilikan justicia. Inōn iga wewetkej de Israel kijlitoj Samuel:

—Tej tiwéweja iwān mopilowan ayá' taye'juzgarowaj ken tej tikchiwaya. Nejemej niknekij se rey yej manemandarokān ken sekin paismej kipiáj sejsé irreymej. Xiktapejpena se taga' iga manemandarokān.

Samuel ayá' kiye'ita' yej kijlijkej. Iwān Samuel tajtoj wan Dios, iwān Dios kijlij:

—Xikchiwa kensan mitzijliá la gente, iga ayéj tej mitzkajtewaj sino que nej, iga ayá' kinekij iga manikmandarokān.

Iwān Dios kinextilij Samuel a'yéj kitapejpen iga mamochiwa rey, iwān kijlij:

—Mosta ken inán, wi' se taga' yej ipilowampa Benjamín mitznotzaki. Inín taga' xikuapatzo iga aceite iga xik-ungiro^z iga mamochiwa rey ipan Israel, yéj yawi kimaṇawiti israelitajmej iga ayo' makimandarotokān filisteojmej.

Se'ya día, walaj se taga' yej itoka' Saúl yej ipiltzin Cis, tajtoko iwān Samuel. Iwān Dios kijlij Samuel:

—Inín taga' yej nimitzijlij yej yawi kimandaroti Israel.

^z Xikita glosario “Ungir”.

Iwán Samuel kikui' se jarrojtzin yej kipiá aceite iwán kitoyawilij ipan itzontekon Saúl iga ki-ungiroj iga manesi iga yéj kitapejpen Dios iga mamochiwa rey ipan Israel.

Se día Samuel kijlij Saúl:

—Ijkín kijtowa Dios: “Nej nia nikiknochiwati amalecitajmej^a iga ki-ojtzakuilijkej israelitajmej kua' kiskej Egipto kua' nemi yayaj Canaán. Xaj iwán xikmijmikti amalecitajmej: tajtaga', siwatkej iwán kokone', xikmikti no itorojmej, iborregoymej, icamelloymej iwán iburrojmej.”

Iwán Saúl kinechkoj doscientos diez mil tajtaga', iwán yajkij kimiktitoj inochi amalecitajmej iga espada, e' ayá' kimiktijkej Agag, irrey amalecitajmej, iwán no kiwajligakej borregoymej yej máj tojtomakti' iwán torojmej yej tojtomakti' iga akimiktijkej.

E' Dios kijlij Samuel yej Saúl kichij. Iwán Samuel yajki kitemoto Saúl ipan ojti iwán Saúl kijtoj:

—Yej Dios netekimá' iga manikchiwa, níkhija.

Samuel kitajtan:

—Siga tikchija yej Dios mitztekimá', ¿te ígataj nikakto' tzajtzitokej borregoymej, iwán torojmej?

Iwán Saúl kijtoj:

—Soldadoymej kiwajligakej yej katka itatkimej amalecitajmej. Kiwajligakej borregoymej yej máj tojtomakti' iwán torojmej yej máj tojtomakti' iga kimakaskej ofrenda toDios, e' nochi yej kawí' nikmiktijkej.

Samuel kijlij:

—Tej, ¿kén tikita?, ¿katiapa an máj kiye'ita Dios, regalo o iga mamochiwa ken yéj kijtowa? Xikaki yej nia nimitzjilíti: Dios máj kiye'ita yej kichiwa ken yéj kijtowa, que regaloymej. E' siga ayá' tikchiwaj ken yéj kijtowa, tikchiwaj yej ayekti kensan yej moconsultarowa iwán yej motamatiliá. Iwán se yej ayá' kineki kichiwa ken Dios kijtowa, kichiwa yej ayekti kensan yej kiweyimatíltiá ídolo. Inán iga tej ayá' tikchij ken kijtoj Dios, yéj no mitzkajtej iga ayó' xono rey.

Iwán Saúl kijlij Samuel:

—Nikchij yej ayekti iga nikmajmawilij nogentej. Inón iga nikchij ken kijtowa la gente iwán ayá' nikchij ken Dios ne-ijlij.

Samuel kijlij:

—Aman Dios mitzkixtij iga tirrey ipan Israel iwán se'ya kimá' iga mamochiwa rey yej máj wel que tej. Xinewajliguili el rey de Amalec.

Iwán Samuel kichij ken Dios kine' iwán kimiktij Agag, irrey amalecitajmej.

^a Xikita glosario “Amalecitajmej”.

Máj máj, Dios kijlij Samuel a'yéj yawi mochiwati irrey israelitajmej ken onoya Saúl. Kijlij iga yawi kawiti iga rey, se de ipilowan Isaí, se taga' yej chantito' Belén. Inón iga Samuel yajki Belén iga kitato Isaí.

Isaí kipiaya ocho ipilowan iwán kua' Samuel kita' yej tekoko, kijtoj anka inonya yej Dios kitapejpen iga mamochiwa rey, iga wejkapan iwán ye'nesiá.

E' Dios kijlij Samuel:

—Amo xiktachili ken iga ye'nesi, niga iwejkapanka, iga ayéj yéj, yej niktapejpen. Nej ayá' nikita yej amejemen ankitaj, iga amejemen ankitaj yej ono' amo-ixtaj, nej niktachiliá iyalmaj.

Isaí sejsé sejsé kinotztiajki siete ipilowan, e' Dios ayá' kitapejpen nisé de yejemej. Iwán Samuel kitajtan Isaí:

—¿Ay'ya tikpiá se' mopiltzin?

Isaí kijtoj:

—Políwisan yej máj tetzoyo', yej kicuidarojto' borregoymej.

Samuel kijlij:

—Xiktatitanili iga mawiki.

Kua' asi' chokotzin, Samuel kita' iga ye'nesiá, iwán Dios kinextilij iga inonya yej kitapejpen. Iwán Samuel kikuapatzoj iga aceite iga ki-ungiroj in inón chokotzin yej itoka' David, iwán nochípaya onoya iyEspíritoj Dios iwán David. E' como Saúl mandarójtóyao' Israel, David aya mandarowaya.

Iga Saúl ayá' kichij ken kijtowa Dios, iyEspíritoj Dios kikajtej. Iwán Dios kititanilij se malespíritoj iga makiknochiwa. Iwán Saúl tatitan iga makiwiguilikan agaj yej wel kitzotzona arpa^b iga maye'ono, iga inawatilka arpa kipalewiá iga wel maono tamelá. Iwán como David pox wel kitzotzonaya arpa, inón iga kinotzkej chan el rey. Saúl aya kimatiá iga Dios kitapéjpenya David iga mamochiwa rey ipan israelitajmej. David kitzotzonaya arpa itenoj el rey, iwán kua' el rey kikajtéwaya inón malespíritoj, David yaya sej ichan iga kicuidarowa itaj iborregoymej.

David kitaniliá Goliat

1 Samuel 17:1-52

Se vej soldadojmej yej filisteojmej monechkojkej iga yawij momijmiktitij iwán israelitajmej ipan se planada, iwán kiketzkakej ikuetaxkajlimej iyixko tepe'. Ijkonsan no Saúl kinechkoj inochi isoldadojmej iwán kiketzkakej ikuetaxkajlimej ipan se' tepe', yejemen san kichixtóyaya iga mamomijmiktikan iwán filisteojmej. Filisteojmej onoyaj iyixko tepe' kan tami planada. Iwán israelitajmej, yej Saúl

^b Xikita glosario “Arpa”.

isoldadojmej, onoyaj ipan se' tepe' iyikampa planada. Inón planada onoya itajkoyan inón ome tepe' kan soldadojmej onoyaj.

Iwán se taga' kisa' ipan ikuetakajlimej filisteojmej, yej itoka' Goliat; iwejkapanka ken eyi metro iwán kitalijtinemiá ikaskoj yej chijto' iga tepos iwán kakijtinemiá ken kuachti yej no chijto' iga tepos iga kitzakua iyelix wan itepo'. Ilanzaje poxsan weyakti', iwán kipiaya se taga' yej kinentiliaya iyescudoj^d, inón taga' nochipa tapanotinemiá. Inín Goliat moketzaya iwán kitzajtziliaya soldadojmej de Israel, kijtowaya:

—Xiktapejpenakan se taga' de amejémempa iwán mawiki notenøj. Siga yéj mokitzkiá nowan iwán netanilij, amejemen annemandaroskej, e' siga nej niktanilij, nejemej nimitzmandaroskej. ¡Nemakakan se taga' iga manimomijmiktikan!

Ijkón kichijtoya Goliat cuarenta día. Takuejkuesowaya yowalti' iwán tiota'. Kua' israelitajmej kikakiáj yej kijtojto' Goliat, moyolmajtiayaj iwán poxsan majmawiáj.

Eyi iyikniwan David yej majya yolejkej ompa onoyaj iga Saúl isoldadojmej. Itaj kititan David iga makikawiliti itakualmej iyikniwan. Iwán kua' David asito kan onokej yejemej, kika' yej kijtojto' Goliat. Iwán kita' iga israelitajmej poxsan majmatoyaj este kinekiáj macholokan kua' kikakij tzajtzito' Goliat. David kijtoj:

—¿A'yéj in taga' yej akixmati Dios, yej kikuejkuesojto' isoldadojmej Dios yej isato'? Nej nia nimomijmiktiti íwan. Iwán nia nikmiktiti iga Dios yawi nepalewiti.

Kua' el rey kimati' iga David ijkín kijtojto', kinotzatoj. David yajki tajtoto iwán el rey Saúl iwán kijlij:

—Amo ximajmawikan; nej nia nikmiktiti in Goliat.

Iwán el rey kijlij:

—Tej awel tikmiktij inepa filisteo iga tej aya tiyolej iwán yéj ikyay nentinemi kan momijmiktילו este kua' chokóztino'.

David kijtoj:

—Nej nicuidarowa borregojmej iwán nikmiktija tekuanimej kua' kinekiáj makikuakan noborregojmej. Nikitzkiaya ipan ikejtzon iwán nikmiktia, ijkonsan no wel nikchiwiliá inín filisteo yej tepinajtiá tejemej yej isoldadójmejpa Dios yej isato'. Siga Dios nepalewij iga anekuaj tekuanimej, ijkonsan no yawi nepalewiti iga amo manemikti inín filisteo.

Iwán Saúl kijlij:

—Xajwa', iwán Dios mamitzpalewi.

Saúl kinekiá makimaka David teposkuachti iga makitzakua isempan, e' David akine' iga ayi' kinentiá. Kíkui'san ibaston yej iga kipewa

^c Xikita glosario “Lanza”. ^d Xikita glosario “Escudo”.

borrego. Kipejpen cinco te'ti ipan aten, iwán kakij ipan imórral, iwán kikitziykiya itatawicha', motalojtiajki kan ono' filisteo.

Kua' Goliat kita' David, kiwetzkilij iga kita' chokótzino', iwán kijlij:

—¿Ix nipelo iga tinemiktijneki iga kuawi'? Xinejnemi nigaj iwán mocuerpoj nia nikmakati totomej iwán tekuanimej iga makikuakan.

Iwán David kijtoj:

—Timoweyimati iga tikpiá se moespada^e, se molanzaj iwán se moescudoj. E' nej niwalaj nimitzmiktiko pan itoka' Dios yej ikinya tikuejkuesojto' iga timoweyimati. Yéj yawi nepalewiti iga manimitzmikti. Iwán nochi yawi kimatiti iga Dios ono' iwán nejemej. Inochi inín yawi kichiwati Dios iga kipiá poxsan poder, iwán yawi nepalewitij iwán nejemen nimitzmandaroskej.

Iwán filisteo kitechoj David iga kinekiá makimikti. Iwán David este motaloj iga yajki kimiktito filisteo. Kakij ima' ipan imórral, kixitij se te'ti iwán kipatantilij iga itatawicha' ipan itzontekon Goliat. Inón te'ti wetzito ipan iyixkua'. Iwán Goliat migui', itapachijtiajki ipan tajli. David motaloj iga kitato. Kua' kitechoja, tejkaj iyixko, kixitilij iyepadaj iwán kikechtegui' iga kimela'miktij. Ijkín iga David kitanilij Goliat iganan tatawicha' iwán se te'ti.

Kua' soldadojmej de Filistea kitakej iga míkto'ya Goliat, cholojkej. Iwán yej isoldadojmej Saúl tatalochtijkej iwán kimiktijkej mia' filisteojmej.

Saúl mopojoboj iga ayá' kichij ken kineki Dios

1 Samuel 18:5-12, 20-27; 19:1-3; 20:24, 35-42; 21:1-6; 22:1-4; 24:1-12, 16-20, 22

Kua' mokuépekeja israelitajmej, Saúl kitalij David iga mamochiwa capitán iga makitekimaka soldadojmej. E' kua' mokuépekeja kan momijmiktito yaj, ijkín mochij; siwatkej de inochi altepemej yej ono' ipan Israel, takuiktiajkij iga kixnamikitoj el rey Saúl, ijkín kikuiktiztiazá:

—Saúl kimiktij mil soldado, iwán David kimiktij diez mil.

Saúl kuesiwi' iga ijkón kikuiktia yaj siwatkej, wan inón día pewa' iga kixita' David.

Se día kua' David nemi kitzotzona arpa,^f Saúl kipatanaltilij ilanzaj iga kinekiá makimikti, e' David choloj, iwán lanza^g ayá' kasi'. Saúl kimajmawiliaya David, iga kimatiá iga Dios ono' iwán David, e' Dios ay'ya onoya iwán Saúl.

Mical, yej isiwapiltzin Saúl kelewij David. Wan kua' kimati' Saúl, kiye'ita', porque kijtoj iga ijkón wel kititanis iga mamomijmiktiti iwán filisteojmej, iga Saúl kinekiá kansan filisteojmej makimiktikan David.

^e Xikita glosario “Espada”. ^f Xikita glosario “Arpa”. ^g Xikita glosario “Lanza”.

Iwán Saúl kijlij isoldadojmej:

—Xikijlikan David, iga anikneki regalo iga nosiwapiltzin mamonamikti iwán, nikhéneki makimikti cien filisteojmej wan manewajliguili ikajlotzin yej ono' ipamej, iga manikmati nokta iga kimijmiktij.

Kua' Saúl isoldadojmej kijlijkej David inimej tájtol, kiye'ita' iga mamochiwa imon el rey. Ijkón iga, yajki kan kititan el rey. Wan kimiktij doscientos tajtaga' de filisteojmej iwán kiwiguilij Saúl nochi yej kitekilij filisteojmej. Iwán Saúl kimá' David isiwapiltzin yej itoka' Mical iga isiwa'.

Saúl kipiaya se ipiltzin yej itoka' Jonatán, Saúl kijlij ipiltzin iwán inochi isoldadojmej iga makimiktikan David. E' Jonatán iyamigoj katka David, iwán yajki kimatiltito, kijlij:

—Notaj kineki mamitzmikti, máj yekti xaj ximiyanati, iwán kua' pánoja ome o eyi día, niaj nimitzmatiltiti siga welja timokuepas o siga kuesito'san mowan.

David miyan miej Jonatán yajki ipan palacio iga kimatito te keklamiki itaj iga David.

Nimanín kimati' iga itaj kineki makimikti David. Iwán yajki kimatiltito David, iga macholo iga mamomanawi. Kua' monawatijkej, monapalojkej iwán chokakej, iga mopoxchokiliayaj. Despuéj David ojkuil, iwán Jonatán yajki sej ipan altepe'.

David kikuil' ojti yej yawi ipan desierto, wan kua' panoj kan ono' tiopan kan ono' el sacerdote Ahimelec, mayanayay. Yajki kitajtaniilito pan el sacerdote, e' ateyá inompa pan yej kikuaj namolmej, sino que onóyasan pan yej kikuaj sacerdotejmej. Sacerdote kimá' pan David, iwán yej senemiáj no kimakakej.

David cholojtinemi' este que asi' kan ono' se weyitexapo' iwán ompa wejkaj miyantoya. Wan kua' kimatikej iyikniwan iwán sekin máj iyikniwejpa asikej kan ono' David, iwán ajachi, ajachi monechkojtiajkij este que monechkoj cuatrocientos tajtaga'.

Iwán David yajki tajtoto wan el rey de Moab, iwán kijlij:

—Nimitztajtaniliá iga acho' nigaj makawi mowan notaj iwán noye' iwán tej este que manikmati te kichiwas Dios iwán nej.

El rey de Moab kine', iwán itaj iwán iye' David ompa kawikej wan el rey, inochi tiempo kua' David onoya texapo-ijti'.

Despuéj kijlikej Saúl kan miyantoya David; iwán Saúl kinechkoj tres mil soldadojmej iwán yajki kitemotoj iga makimiktikan. Kua' David kimati' iga Saúl kitemowa, yajki miyanato ipan se' texapowéj. Kan kitemojtinemi Saúl, asi' ipan inón texapowéj kan David ono'. Wan kala' iga yajki achi kuawijti', e' ayá' yajki máj ta-ijti', itémpansan kawil', inón iga akita' iga David ompa onoya.

Miej Saúl nemi yawi kuawijti', isoldadojmej David kimiktijnekiáj, e' David akine', sino que moketza' iwán yoli' kitechojtiajki este que kitekilij tájkol isotantzótzol meroj kuá' nemi yawi kuawijti'.

Niga Saúl, niga isoldadojmej ayá' kitakej. Después Saúl kisa' ipan inón texapowéj iwán yajki. Máj despuéj kisa' nō David ipan inón texapowéj iwán kitzajtzilij Saúl, kijlij:

—¿Te iga ticerdowa iga nej nimitzmiktijneki? Ta' xikita nigaj nikitzkijto' itajkolka mosotantzótzol yej nimitztekilij. Siga niknekiá manimitzmikti, nimitzmiktíjkaya. E' nej até nemi nimitzchiwiliá. Inán, ¿te iga tinemiktijneki?

Kuá' Saúl kiká' yej kijtoj David, ijkín iknotajtoj:

—Tej máj tiye'nemi que nej, iga tej ayí' tinechiwilij yej ayekti, malej iga nej nimitzchiwilij yej ayekti. Inán nikmati iga tej tia timochiwati rey de Israel.

Kuá' támi'ya tajtoj, Saúl yájkija iwán isoldadojmej.

Saúl pox majmawi iga Dios kikájteja

1 Samuel 28:3-19; 31:1-7

Inomej día soldadojmej yej filisteojmej monechkojkej iga yawij momijmiktítij iwán israelitajmej. Kuá' Saúl kita' iga komati nemij soldadojmej yej filisteójejpá, poxsan majmawi'. Kine' matajto iwán Dios, e' Dios ay'ya kinotza'. Iwán kine' matajtoj iwán Samuel, yej iprofetaj katka Dios, e' íkuá'wa' Samuel mígui'ya.

Malej iga Saúl ompa ipan Israel kikijkixtij yej motamatiliáj, e' kawíkajo' sekin, iwán Saúl tatitan iga mamotemoti inomej yej motamatiliáj, iga kinekiá matajto iwán Samuel. Tatitanimej kimatiltijkej iga ipan se altepe' yej itoka' Endor onoya se siwa' yej motamatiliá. Ijkón iga Saúl iwán ome taga' yajkij. Kipatakej itzotzolmej iga amo makixmatikan iwán yajkij tayowakan kitatoy inón siwa' iwán Saúl kijtoj:

—Nikneki manitajto iwán Samuel.

Iwán inón siwa' yej motamatiliá kinotzilij iyálmaj Samuel, iwán kuá' kita' iga ómpaya wí', siwa' momajtij iwán tzajtzi' iga kijlij Saúl:

—¿Te iga tinekajkayaj? ¡Mataj tejwa' el rey Saúl!

Iwán el rey Saúl kijtoj:

—Amo ximajmawi. ¿Xine-ijli te tikita'?

Iwán siwa' kijtoj:

—Nemi wí' se totajwewej, teykuixtiwí' iga itzótzol.

Saúl kimati' iga inonwa' Samuel, iwán kijlij Samuel:

—Pox nimoyolmiktijto' iga filisteojmej nemijmiktijnekij, iwán Dios nekájteja iwán ay'ya nenotza. Inón iga nimitznotza', iga xine-ijli te nikchiwas.

Iwán Samuel kijtoj:

—Dios mitzsema'ya iga ayá' tikchij kua' mitzijlij iga xikmikti inochi amalecítajmej. Mōsta filisteojmej yawij mitzmiktítij tej iwán mopilowan, iwán Davidaya sej mochiwas rey.

Kua' taneši', filisteojmej momijmiktijkej iwán israelítajmej, iwán kimiktijkej Jonatán iwán se' ome ipilowan Saúl. Némiya kipolojtíayaj igentej Saúl, iwán yej kinentiayaj tawijtolmej kitechojkej. Iwán Saúl kikui' yej yejpa iyepadaj iwán motekualtij iyakapan wan mi'. Kua' israelítajmej kitakej iga Saúl iwán ipilowan mikíkeja, cholojkej iwán ompa kikajtejkej iyaltepemej, iwán filisteojmej walkej iwán ompay mochántijkej ipan inomej altepemej.

Mandarowa David

2 Samuel 5:3-4, 10; 7:16; 8:1-14; 11:1-5, 14-21, 27-12:14

Kua' mígui'ya Saúl, la gente kitalij David iga mamochiwa rey. David kipiaya treinta año kua' pewa' mandarōj, iwán mandarōj cuarenta años. Dios kipoxye'chij David iga kichiwaya nochi yej Dios kijtowaya. Se vej Dios ijkín kijlij David:

—Se de mopilowan ipilowampa yawi mandarōti nochipa, iwán kimandarōj nogentej yej niktapejpen.

Dios kipalewij David, ijkón iga kitanilij reymej iga kikuilij inomej tajli yej Dios kijlij iyikyapatajwan iga yawi kimakati. Iwán kansan yaya David, Dios ki-omemawiaaya.

Se vej kua' isoldadojmej David yajkij momijmiktítoj iwán ipilowampa Amón yej kijliáj amonítajmej, David kawí' Jerusalén; iwán se día kua' nenejnentoya ipan ipalacioj, kita' se monsajsiwa' yej itoka' Betsabé, yej isiwa' Urías, se de isoldadojmejpa David yej nentinemiá kan momijmiktilo. David kita' iga inón siwa' pox monsahti' iwán kelewij. Iwán tatítan iga makikuilitij in inón siwa', iwán masi' íwan. Iwán inón siwa' yajki sej ichan, e' xoloyówi'ya. Iwán kimatiltij David. Kua' David kimati' iga kixoloyótija Betsabé, kitekimá' icapítan iga kua' pewayasa momijmiktilo makitapanoltikan Urías kansan makimiktikan.

Kua' David kimati' iga Urías mi'ya, kikui' Betsabé iga isiwa', iwán máj máj Betsabé kita' se ichoochjn. E' Dios ayá' kiye'ita' iga David ijkón kichij, inón iga Dios kitítan Natán yej profeta^h iga matajto iwán David. Kua' Natán asi' itenoj David ijkín kijlij:

—Onoya ome taga' ipan se weyi-altepe', se poxsan motapialiaya iwán se' ayá' motapialiaya. Inón yej motapialiaya, kipiaya mia' borregoymej iwán vacajmej, e' yej ayá' motapialiaya kipiáyan se siwaborrogojtzn yej kikowa' iwán yéj kiskaltij. Inón siwaborrogojtzn

^h Xikita glosario “Profeta”.

moskaltij iten_oj ite_ko iwán ipilowán, kipiaya ken tikita isiwapiltzín. Se día walaj se paxalowáni chan taga' yej motapialiaya, e' inín taga' ayá' kine' makimikti yej yéjpa iborre_goj, niga ivacaj iga makikualti ipaxalowáni yej walaj íchan, majwa' kikuilij isiwaborre_gojt_zín taga' yej ayá' motapialiaya iga kitamá' ipaxalowáni.

Kua' inín kíká' David, poxsan kuesiwi' iwán kijlij Natán:

—Yej ijkón kichij mamomíktiya nokta, iwán makipagaro cuatro veces inón borre_gojt_zín, iga ayá' kíknelij inón yej ayá' motapialiá.

Iwán Natán kijlij David:

—Tejwa' in inón taga', iwán ijkín mitzijliá toDios: “Nej nimitztalij iga rey ipan inín país, iwán nimitzmanawij iga amo mamitzmikti Saúl. Tej timotapialiá, tikpiá mia' mosiwa'. ¿Te iga ayá' tinetajtolkuí' iga tikchij yej ayekti malej iga tikmatito' iga nejwa' nimitzitzto'? Tikmiktij Urías, iwán tiksiwakuilij, inón iga nia nimitziknochiwati, iwán ipiltzín Betsabé yawi mikiti.” Inín yej mitzijlij Dios.

Iwán David kijlij Natán:

—Nikchij yej ayekti iyixtaj Dios.

Iwán Natán kijtoj:

—Dios mitzelkawilij yej tikchij yej ayekti, iwán ayá' timikis. E' como tikofenderoj poxsan Dios, mopiltzín yej nacérojo' yawi mikiti.

David kijtowa iga ipiltzín yej itoka' Salomón mochíwas rey

2 Samuel 12:15, 24; 15:1-16; 18:6-15, 33; 1 Crónicas 28:1-21; 29:1-9, 22-23, 28

Ichoochin David yej kita' wan Betsabé menfermaroj iwán migui'. Ipan se'ya xiwi' kipiá' se' ipiltzín iwán kitokawijkej Salomón.

David kipiaya se' ipiltzín yej kita' wan se' isiwa', iga David kipiaya mia' isiwa'. Inón se' ipiltzín itoka' Absalón. Dios kitapejpen Salomón iga mamochiwa rey kua' David támisya mandar_oj; e' Absalón kinekiaya iga mamochiwa rey, akine' mamochá este kua' mamiki itaj. Iwán ichtákan, kinechkoj isoldadojmej iga kinekiá makimikti itaj. E' David ayá' kinekiá mamomijmikti iwansan ipiltzín, inón iga chol_oj ompa Jerusalén, yajki ipan se' altepe'.

Absalón iwán isoldadojmej kitokakej iwán kitechotoj iwán yej isoldadojmejpa David ipan se' kuayoj. Ompa momijmiktijkej, iwán isoldadojmej Absalón kipol_ojk_ej, iwán chol_ojk_ej. Absalón tejkatia_ya ipan se' mula iwán kua' panoj itampa se' kuawi', Absalón kechkuakawi' ipan imaxalyo kuawi', kuakawi' iwán ompa pipil_ojtikawi'. Iwán walaj se' isoldadoj David yej kita' iga Absalón pipil_ojt_o' ipan kuawi' iwán kimiktij. David pox moknomati' kua' kimati' iga ipiltzín mi'ya. Máj máj David yajki se_j Jerusalén.

Kua' David wéweja, kinechkoj Jerusalén inochi yej mandarowaj ipan Israel iwán inochi isoldadojmej. Kua' nóchiya nechkatokej, David kijlij:

—Xinekakikañ nokniwan. Nej niknekiá manikchiwa itiopan toDios iwán onóyaya nochi iga mamochiwa. E' Dios ne-ijlij: “Tej ayá' tia tikchiwati nókal iga tej tinentinemi kajkán momijmiktilo iwán póxsanya titamiktij.” E' Dios netapejpen de inochi ipilowan notaj iga nochipa manimochiwa rey ipan Israel. Iwán de inochi nopilowan (iga Jehová nemá' mia' nopilowan) kitapejpen nopiltzín Salomón iga mamandaro ipan Israel. Iwán ne-ijlij: “Mopiltzín Salomón, yawi kichiwati nókal. Nej nikpalewíj nochipa iga mamandaro siga yéj kichiwa ken nej nikneki ken inán kichijto'.”

Iwán David kijlij Salomón:

—Tej tinopiltzín Salomón, xiktajtolkaki noDios iwán xikserviwo iga inochi moalmaj iwán iga inochi motájpál; porque Dios kixmati inochi toalmaj iwán kimati yej tikchiwasnekij. Siga tej tiktemoj, tikasis; e' siga tikajteyas, yéj no yawi mitzmela'kajtewati. Ta' xikita, Dios mitztapejpen iga xikchiwili íkal, inón iga xikyolmaka iga xikchiwa.

Inón vej David wéweja katka, kitálij ipiltzín Salomón iga rey, iwán kimá' inochi yej kinechkoj iga mochiwas íkal Dios. Iwán jefejmej de inewi tribu de Israel iwán tetajmej de sejsé familia kimakakej iyofrendajmej de oro, plata, tepos iwán te'timej yej mojmõsajti'.ⁱ Iwán inochimej pakikej iga kimakakej iyofrendajmej iga mochiwas weyitiopan.^j

Ayá' wejkati' David migui'.

Salomón taye'juzgarowa iga kitajtanilij Dios

1 Reyes 3:5-14, 16-22, 24-28

Kua' Salomón óno'ya iga rey, se día kitemi' iga Dios kixnextilij iwán kijlij:

—Xiktajtani inochi yej tikneki iwán nia nimitzmakati.

Iwán Salomón kijlij Dios:

—NoDios, nej mosiervoj iwán tinetalij iga manimochiwa rey kan mandarojtoya notaj David, iwán nichokótzino' iwán aya nikmati te nikchiwa. Nej nikmandarojto' mogentej yej tiktapejpen. Nimitztajtaniliá iga xinepalewi iga manikmati kén manikye'governaro mogentej iwán manikmati katiapa yej yekti iwán katiapa yej ayekti.

Dios kiye'ita' Salomón iga inín kitajtan, iwán kijlij:

—Iga inín tiktajtan, iwán ayá' tiktajtan iga mia' año xono, niga xikpoxpiá tomin, iwán majwa' tiktajtan ken iga xikye'governaro inín gente; nej nimitzijliá iga nimitzma'ya yej tinetajtanilij. Nimitzma'ya se moalmaj yej ye'tajlanto' iwán wel tiktapejpenas katiapa yej yekti iwán

ⁱ Te'timej yej mojmõsajti': yej pox patiyoy yej kijliá joyas, ken rubí o esmeralda. ^j Xikita glosario “Weyitiopan”.

vej ayekti, ateyi' se' ken tej, niga onos se' ken tej. Iwán nō nikchiwas vej ayá' tinetajtanilij: tikpoxpiás tomín iwán mitzweyimatiltiskej.

Ateyis nisé rey ken tej pan inewi movidaj.

Inín vej Salomón kíká' kuá' temiktoya.

Iwán ayá' wejkatí' yajki itenoj el rey ome siwatkej vej najnamolnemij. Iyomextimej kinawajtiayaj ixolomej; se de inón siwá' ichoochin isato' iwán se' siwá' ichoochin míkto'ya.

Iwán se de inón siwá' kijtoj:

—¡Ay norrey!, nej iwán inín siwá' nonoyaj ipansan se kajli, ayagaj máj, nejémensan nomemej. Iwán nej nikita' se nopiltzin. Panoj eyi día, yéj nō kita' se ichoochin. Se yówal ipiltzin inín siwá' migui' iga kikochpitzkoj. Iwán yéj moketza' miej nej nikochto', nekuilij nopiltzin iwán kitega' kan yéj kochi, iwán ipiltzin vej míkto'ya kitalij notenoj. Kuá' nimoketza' yowalti' iga nikchichitiá nopiltzin, nikita' iga mikto'. E' kuá' nikye'ita' nikixmati' iga ayéj nopiltzin.

Iwán se' siwá' kijtoj:

—Ayéj ijkón. ¡Nopiltzin vej isato', tej mopiltzin vej mikto'!

Iwán se' kijtoj:

—¡Ayá'! ¡Mopiltzin vej mikto', nopiltzin vej isato'!

Iwán ijkón mosesepan-ijlijtoyaj iyixtaj el rey. Iwán el rey kijlij se isoldadoj:

—Kualligakan se machete iwán xiktajkotekikan choochin vej isato'; xikmakakan tájkol se siwá', iwán se' tájkol xikmakakan se' siwá'.

Iwán siwá' vej melá'iyé' inón choochin vej isato', como kipoxnekiá ipiltzin, kijlij el rey:

—¡Amo xiktajkotekikan!, xikmakakan nopiltzin inín siwá', e' amo xikmiktikan.

Iwán se' kijtoj:

—Xiktajkotekikan, ijkón ayá' kawis niga wan nej niga iwán yéj.

Iwán el rey kitekimá' isoldadoj:

—Xikmaka ichoochin inón siwá' vej ayá' kineki mamotajkoteki, iga inón nokta iye'.

Iwán siwá' paktiájkíya iga kiwigay ipiltzin.

Kuá' israelitajmej kimatikej ken iga tajuzgaroj el rey, pewa' iga kiweyimatiltijkej iga kitakej iga Dios kimá' ken iga mataye'juzgaro.

**Salomón kichíwa itiopan Dios,
iwán iyalmaj kikui se' ojtí vej ayéj iyojwi Dios**

1 Reyes 5:5–6:38; 7:13-51; 8:1-6, 10-11, 65-66; 11:1-13

Kuá' Salomón onoya iga rey, íkuá'ya pewa' iga kichíwa se' tiopan. Kuetaxtiopan vej onoyay, chijtoya iga kuetax iwán kuawi', e' inán kichíwaj se weyitiopan de te'ti iwán de kuawi'. Iga inín kichij Salomón

kinotza' miles de tajtaga' de se' naciomej iga matekipanokan. No tatitan iga kinotza' treinta mil israelitajmej, de inimej kikuikej más de tres mil iga kimandarowayaj yej tekipanowaj.

Kiwiguilijkej siete años iga kiyekawiltijkej inon weyitiopan iwán ta-ijtikpa kaltijkej iga oro. Ijkonsan ken chijtoya se' kuetaxtiopan, ijkonsan no yej móchijo' weyitiopan; no inon weyitiopan tajkotzaktoya iga se tzótzol, iwán ta-ijti' kajakijkej nochi yej ompa moneki kensan kipiaya yej áchtopa kuetaxtiopan.

Kua' yekáwi'ya weyitiopan, Salomón kinechkoj nochi israelitajmej iga kilwichilijkej tiopan iwán kititan sacerdotejmej iga makikuitij iyarcaj Dios yej onoya kan kuetaxtiopan. Kua' kiwajligákeja iwán kakijkej tiopan-ijti' yej móchijo', inin weyitiopan temi' iga mixti yej tawiá, sacerdotejmej kiskej iga akijyowijkej ipoder Dios.

Iwán kitakuikilijkej Dios iga kiweyimatiltijkej. Salomón kitajtanilij Dios iga makicuidaro inon weyitiopan yej móchijo'. Iwán sacerdotejmej kitatijkej miles de borregojmej iwán torojmej iga ofrenda iga Dios. Inochimej paktoyaj iga Dios kipalewijkej iga kiyekawiltijkej inon weyitiopan iwán iga kipiayaj se rey yej taye'gobernarowa.

Rey Salomón kipiá' mia' isiwa' de sejsé' paimej yej ayá' kicredojtoyaj Dios, iwán kua' wewejti', inomej isiwamej kichiwaltijkej iga makiweyimatilti idiosmej yejemen iwán iga inon kichij Salomón kikajtej yej mela'Dios. No kichij itiopamej idiosmej isiwamej; iga inin, Dios kuesiwi' iwán Salomón, iwán kijlij:

—Iga atikchij ken timotajoltijkej iwán ayá' tikchij ken nimitztekimá', ay'ya máj tikmandaroy nogentej, iwán mopiltzin ayá' yawi mandaroti ken tej timandarowaya. E' inin ayá' nikchiwas kua' tónogo' iga nikpoxnekiá motaj David. Ijkón, kua' timikis, mopiltzin mochiwas rey, e' yáwisan kimandaroti ome tribu: Judá iwán Benjamín; se' diez tribu kipiati se' rey.

Kan mandarowaya Salomón pewa ome rey mandarowa

1 Reyes 11:43; 12:17, 20, 26-30; 14:22-24, 30-31; 15:1-3, 6, 8, 11-14, 25-16:33

Ijkón kensan Dios kijtoj, kua' Salomón migui', ipiltzin yej itoka' Roboam reinárojsan ipan ome tribu, ipilówampa Benjamín iwán ipilówampa Judá; ompa kan chantitoyaj inon país kitokawijkej Judá. Iwán Jeroboam reinaroy ipan se' diez tribus yej no israelitajmej, iwán inon país kan yéj mandarowaya kitokawijkej Israel.

Ijkón iga inon ome tajtaga' kimandaroykej inochi israelitajmej, iwán nochipa mokuejkuesojtoyaj. Inon tiopan yej Salomón kichij onoya ipan se altepe' yej itoka' Jerusalén, ipan país de Judá; iwán yej ichamej Israel iwán yej ichamej Judá yayaj ompa kikawatij iyofrendajmej

wan yayaj kimiktij yolkamej ipan inon íkal Dios. Inin kikuesowaya Jeroboam; inon iga tatekimá' iga mamochiwa ome torojtzitzin de oro, iwán kitalij se ipan cada lado ital, iwán kijlij la gente:

—¡Israelitajmej, nigaj ono' diosmej yej kipalewijkej totajwan iga makisakan Egipto!

Iga inin kinejnextilij la gente iga makichiwakan yej ayekti, iwán pewakej iga kiweyimatiltijkej idolojmej.

Ipan país de Judá kan mandarowa Roboam, la gente no pewakej iga kitalkej idolojmej ipan tepeyoj iga no kiweyimatiltiáj, iwán Roboam ayá' kijliaya iga amo makiweyimatiltikan inomej idolojmej. Iwán nochipa isoldadojmej Roboam momijmiktiajay iwán isoldadojmej Jeroboam.

Kua' Roboam migui', kawí' iga rey se ipiltzin yej itoka' Abiam iwán mandaroj kan mandarojtoya itaj. E' Abiam no kichij yej ayekti iyixtaj Dios kensan itaj kichij. Kua' migui' Abiam, kawí' iga rey ipiltzin yej itoka' Asa. Inon rey kichij yej yekti iwán tatekimá' iga mamoxixitina inochi idolojmej yej onoya Judá; iga inon kichij Asa, Dios kipoxye'ita' iwán kipalewij.

Kua' Jeroboam migui', ipiltzin sej kimandaroj Israel. Yéj no kichij yej ayekti kensan itaj. Máj máj kimiktijkej, kimiktij se yej de ómpasan, itoka' Basa. Iwán Basa mandaroj en lugar de yéj. Iwán Basa kimiktij inochi ipilowan Jeroboam. Panoj mia' año, Basa migui' iwán ipiltzin kawí' iga rey, e' inin ipiltzin ayá' mandaroj mia' tiempo iga kimiktijkej, kan yéj mandarojtoya mandaroj yej tamiktij. Ijkón iga mia' reyejmej de Israel kimiktijkej.

Ayá' wejkati' mandaroj se taga' yej itoka' Acab. Inin rey kichij yej ayekti iyixtaj Dios, máj sej que inomej reyejmej yej panojkej, iga kichij nochi yej ayekti kensan Jeroboam kichij. Kikui' iga isiwa' Jesabel yej isiwapiltzin Et-baal, yej irrey los sidonios, iwán kiweyimatiltij inon ídolo yej itoka' Baal. Kichiwilij itiopan Baal ompa Samaria,^k iwán no kichij se ídolo yej itoka' Asera.

Dios kitamaka Elías yej iprofetaj

1 Reyes 17

Dios kinotza' se taga' yej itoka' Elías iga mamochiwa iprofetaj.^l Iwán kititan iga matajtoti iwán el rey Acab. Elías yajki tajtoto iwán el rey, iwán kijlij:

—Niwalaj nimitzijliko tejté yej melá' nokta iga yawi mochiwati, kensan cierto iga isato' iDios Israel, yej nej nicredowa: ayá' yawi wetziti tiawa' niga ateyis ajwicha' este que nej manikijto yawi witzeti.

Iwán Dios kijlij Elías:

^k Xikita glosario “Samaria, Samaritanos”. ^l Xikita glosario “Profeta”.

—Xikisa nigaj, iwán xaj ipan a'ti yej itoka' Querit yej ono' iyikampa Jordán iwán ompa ximiyana atenoj. Wel tikonij inón a'ti iwán nej niktitanis totomej yej itoka' cuervo^m iga mamitztamakati.

Elías kichij nochi kensan Dios kijlij. Yajki miyanato atenoj, iwán totomej kiwiguiliyay pan iwán naka' yowalti' iwán tiota', iwán yéj atía ipan inón a'ti yej na'san panowaya.

Kua' pánoja mia' día, a'ti wagui' iga ayo' wetziá tiawa', iwán Dios kijlij Elías:

—Xaj ipan altepe' yej itoka' Sareptaⁿ yej ono' itenoj altepe' Sidón iwán ompa ximochanti. Malej iga inón altepe' ayá' ono' ipan ipaís israelitajmej, ompa ono' se siwa' yej wewejmí', yéj yawi mitztamakati.

Elías kichij ken Dios kijtoj iwán yajki Sarepta. Kua' asi' itenoj ipuertajyo inón altepe', ompa kita' in inón siwa' yej wewejmí', nemi kuapejpena. Elías kinotza' iwán kijlij:

—Achi xinemaka alín a'ti iga manikoni.

Kua' inón siwa' yayay kikuiliti a'ti, Elías kinotza' sej iwán kijlij:

—Iwán achi no xinewajliguili tájkol pan.

Iwán siwa' kijtoj:

—Nia nimitznojma-ijliti iyixtaj moDios, nimitzijliá iga anikpiá nisé tájkol pan; nikpisan alín harina ipan se xikal iwán alín aceite ipan se jarrojtzin. Inán nemi nikuajkuawi iga nikyoksiltiá se pan iga nej iwán se iga nopiltzin iga nikuaskej iwán máj máj nimayanmikískeja.

Elías kijlij:

—Amo ximajmawi; xaj iwán xikchiwa yej tikchiwaya, e' achto xinechiwili se pan yej alimpa iga inón harina iwán xinewajliguili, iwán xikchiwa iga tej iwán iga mopiltzin. Ta' xinekaki, iDios Israel ijkín kijtoj: “Ayá' tamis aceite ipan jarrojtzin niga harina ipan xikal este que mawetzi tiawa'.”

© 1996 David C. Cook

^m Cuervo yej achi nesi ken tzana. ⁿ Sarepta ayá' onoya ipan ítal Israel; Lc 4:25, 26. Ompa kiweyimatikej se' dios yej itoka' Baal.

Inón siwá' yajki ichan, iwán kichij nochi ken kijlij Elías, iwán kimá' iga takuajtoyaj mia' dás, Elías, siwá' iwán ipiltzín. Iwán ipan inón xíkal ayá' nokta xeliwi' harina niga aceite pan jarrojtzín, kensan kijtoj Elías iga Dios kitajtolmá'.

Kuá' pánoja' inín, ipiltzín inón siwá' wetiá' iwán migui'. Iwán siwá' kijlij Elías:

—Masejtaj ayá' tiwalaj nochán, ¿ix tiwalaj iga san tineejlantiko yej nikchij yej ayekti iwán inán tinemiktilij nopiltzín?

Iwán Elías kijlij:

—Xinewajliguili mopiltzín.

Iwán Elías kinawaj in choochín iwán kiwiga' kalijti' kan kochá, iwán kitega' ipan tapech wan kitajtanilij Dios:

—NoDios, ¿te iga tikyolmiktij inín yej wewejmí', yej nemá' kan manikochi ichan, iwán tikmiktilij ipiltzín?

Iwán mixtapachoj ipan choochín eyi vej, iwán sej kitajtanilij Dios:

—NoDios xikixiti sej inín choochín.

Iwán Dios kikagui' yej kitajtan Elías, iwán isa' sej choochín. Iwán Elías kinawaj choochín iwán kiwiga' kan ono' iye' iwán kijlij:

—¡Ta' xikita! ¡Mopiltzín isato'!

Iwán siwá' kijlij Elías:

—Inán sí nikmati iga tej tiktoka Dios iwán melá' iga tikijtowa itájtōl Dios.

Dios kitajtolkaki Elías

1 Reyes 18:1-2, 5, 10, 17-41, 45

Máj de eyi año ayá' wetzi' tiawá', kensan Elías kijlij Acab, iwán inochi gente ipan Israel ayá' kipiáyajo' tē kikuayaj. Yolcamej no némiya mayamikiáj.

Kuá' nento' inín, Acab tatitan iga makitemotij Elías, e' ayá' kasikej. Iwán máj máj, Elías yajki kitato rey Acab, iwán Acab kijtoj:

—¿Wan tejtaj motechko iga apistaj Israel?

Iwán Elías kijtoj:

—Ayéj nej nikmayanmiktijto' Israel, sino que tej motechko iga ayá' tikchiwa ken kineki Dios iwán majwa' tiktoka iyojwi Baal. Inán inín xikchiwa: Xiktekimaka inochi gente iga mamonechkokan ipan tepé' yej itoká' Carmelo, iwán no ompa maonokan inomej cuatrocientos cincuenta yej iprofetajmej Baal iwán cuatrocientos yej iprofetajmej Asera yej kitamakato' mosiwa' Jesabel.

Iwán Acab kimatiltij inochi israelitajmej iwán profetajmej iwán monechkojkej ipan tepé' yej itoká' Carmelo. Ompa Elías kijlij inochi gente:

—¿Este kēman anyawij ankikajtewatij iga ankipiasnekij ome amodios? Siga Jehová ankimatij iga Dios puej yéj xiktokakan, siga Baal ankimatij iga dios, puej yéj xiktokakan.

E' ni agaj ayá' tajtoj. Iwán Elías sej kijlij la gente:

—Nejsan noselti nikawi' yej iprofetaj Dios; e' iprofetajmej Baal ono' cuatrocientos cincuenta. Aman tiawij tikitatij katiapa yej mela'Dios. Xikuajligakan ome toro, iwán Baal iprofetajmej makitapejpenakan se de inomej toro, makitatajkotekikan iwán makitalikan iyixko kuajkuáwil, e' amo makitalilikan ti'ti. Nej ijkonsan nō nia nikchiwati iwán se' toro; niktalij iyixko kuajkuáwil, e' ayá' niktalilij ti'ti. Kua' ankimiktijkeja inōn toro, amejemen anyawij ankinotzatij amodiosmej iwán nej nō nia ninknotzati Jehová noDios. Iwán inōn Dios yej makititani ti'ti, inōnya yej mela'Dios.

Iwán nochi gente kijtojkej:

—Ompay ken tikijtoj; ijkōn matikchiwakan.

Iwán iprofetajmej Baal kikuikej se toro iwán kimiktijkej iwán pewakej iga kinotzkej idiosmej, kipewaltijkej yowalti' iwán tamatikej este tajkodía; kijtowayaj:

—Baal xinetajtolkakikan.

Iwán nisé tájtōl akikakiáj yej makinotzakan. Iwán kua' ási'ya tajkodía, Elías kiwejwetzkiliaya inomej iprofetajmej Baal iwán kijliayaj:

—Xitzajtzikan máj recio, anka tatapójtogo' o nemi tanamaka, o anka kanaj yajki, o anka kocho' inōn iga xikixitikan.

Iwán tajtojkej máj recio iwán motekiáj iga cuchillo este xixixitikaya iyesyomej. Ijkōn panoj tajkodía iwán ayá' tamatiáj iga kinotzaj Baal este tiota'. Iwán áyasan kikakiáj nisé tájtōl yej makinotzakan.

Iwán Elías kijlij la gente:

—Nijpa xiwitzekan.

Iwán inochi gente yajki kan yéj ono'. Iwán yéj kiye'talij iyaltar^o Dios yej xixitintoyay iwán tachkua' alrededor de inōn altar iga kichiwilij iyacanaljo; iwán kitalij kuajkuáwil, iwán toro kitatajkwoté' iwán kitalij iyixko kuajkuáwil. Iwán Elías kijlij la gente:

—Xiktemikan nawí akōmi' iga a'ti iwán xiktoyawakan ipan toro iwán ipan kuajkuáwil.

Kua' kitoyájkeja a'ti ipan altar, Elías tatekimá' iga sej makitoyawilikan, iwán sej ijkōn kichijkej. E' yéj sej tatekimá':

—Ijkōn xikchiwakan sej iga mamasi eyi vej.

Iwán ijkōn kichijkej eyi vej este kua' a'ti motalójtō'ya noyan ipan altar iwán kan kichiwilij iyacanaljo temi' nō.

^o Xikita glosario "Altar".

Iwán Elías kitajtanilij Dios:

—¡NoTeko Dios! Ximonexti iga tej timela'Dios iwán manesi iga nej mosiervoj, iwán nikchij inín iga tej ijkón tikneki. ¡Xinekaki Dios! Xikchíwa yej nimitztajtaniliá iga inimej makimatikan iga tiDios iwán tej tikneki iga mamocnfiarokan sej ipan tej.

Kua' kitakej wejkiśako ti'ti ipan cielo iwán kitatij toro, kuajkuáwil, te'ti, talpínol, iwán kiwatzá' nochi a'ti yej onoya ipan acánal. Kua' inón kita' la gente, motankuaketzkej iwán motzontokakej este ipan tajli iwán kijtojkej:

—¡Mataj Jehová nokta in yej mela'Dios!

Iwán Elías kijtoj:

—Xikitzkikan Baal iprofetajmej, nisé amo macholo.

Iwán kikitzkijkej, iwán Elías kiwiga' a-ijti' iwán ompa kimijmiktij. Iwán Elías kijlij Acab:

—Xaja mochan, iga yawi witzeti tiawa' yej poxsan recio.

Iwán miej el rey nemi yaya, tzinti' tiawa' yej poxsan recio.

Dios kiyolchikawa Elías

1 Reyes 19

Isiwa' Acab, yej itoka' Jezabel poxsan moconfiaroj ipan ídolo yej itoka' Baal. Kua' iwéj kipowilij iga Elías kimiktij inochi Baal iprofetajmej, kititan se imonsoj kan ono' Elías iwán kijlij:

—Jezabel netitan iga xikmati iga yéj kinojma-íjtoja iga yawi mitzmiktiti mosta inín hora.

Kua' Elías kimati' iga kimiktijnekij, choloj, yajki ipan desierto. Iwán kua' siáwi'ya, motalij itampa se kuawi', e' kinekiá magui' mamíkiya iwán kijtoj:

—¡NoDios!; ay'ya nikijyowiá máj. Manimíkiya.

Iwán motega' kan tasejkan itampa kuawi' iwán kochi'. Iwán wálah se iyángel^P Dios iwán kichijchin kan wetzto' iwán kijlij:

—Ximoketza iwán xitakua.

Iwán yéj tachá' iwán kita' se pan yej kiyoksiltíjkejo', no itenoj onoya se atekoma' yej tentoya iga a'ti. Takuaj, iwán konij a'ti iwán sej kochi'.

Iyángel Dios wálah sej, kixitij iwán kijlij:

—Ximoketza iwán xitákuaya iga tia tinejnemiti wejka.

Elías moketza', takuaj, iwán konij a'ti, iwán iga takuaj, kijyowij iga nejnen cuarenta día iwán cuarenta yówal. Iwán ayá' semi mayana', niga takuaj; iga inón tákual yej Dios kimá' kijyowij mia' día.

Kua' asi' ipan tepe' yej itoka' Sinaí, kala' ipan se texapowéj. Ompa Dios yajki tajtoto iwán Elías, iwán kijlij:

^P Xikita glosario “Ángel”.

—Elías, ¿te nigaj tikchijto'?

Iwán yéj kijlij:

—NoTe_{ko}, nitekipánoja poxsan ipan motekipánol. Nogentej mitzkajtéjkeja; kixixitínkeja moaltarme_j kan mitzweyimatiltiayaj iwán kimijmiktíjkeja inochi moprofetajmej. Nejsan noselti nikawi'; iwán inán no netemojtinemij iga nemiktijnekij.

Iwán Dios kijlij:

—Xikisa iwán ompa xikawi no-ixtaj ipan tepe'.

Miej Elías onoya texapoko, Dios panoj iten_oj texapo'. Acho wá_laj se ejeka' yej poxsan tajpalej este kixixitintiya tepeyoj iwán kitatapantiaya tewewetkej, e' Dios ayá' tajtoj ipan inón ejeka'. Iwán kua' panoj inón ejeka' wá_laj no talolín, e' Dios ayá' tajtoj ipan talolín. Kua' panoj talolín, wá_laj no weyi tiwelon; e' Dios ayá' tajtoj ipan inón tiwelon. E' kua' panoj inón tiwelon, mokagui' se tájtol yej este ajkáti'san. Kua' Elías kíká', mo-ixtzakua' iga itzótzol yej kakijtiaya, kisa' iwán moketza' xapoten_oj. Iwán kíká' se tájtol yej ijkín kijtowaya:

—Elías, ¿te iga nigaj tono'?

Elías kijtoj:

—Iga nemiktijnekij iga anikneki se' dios mamoweyimatilti. Nogentej mitzkajtéjkeja; kixixitínkeja moaltarme_j kan mitzweyimatiltiayaj iwán kimijmiktíjkeja moprofetajmej iwán nejsan noselti nikawi'; iwán inán netemojtinemij iga kinekij manemiktikan.

Iwán Dios kijlij:

—Xaj sej kan tiwá_laj iwán kua' tasis ompiga, xiktemo yej itoka' Jehú iga inón nej niktapejpen iga makimandaro Israel; yéj yawi kimijmiktiti inochi yej kiweyimatiltiáj Baal. No niktapejpen Eliseo iga mamochiwa profeta en lugar de tej. Amo ximajmawi; ono' siete mil yej tejpa mogentej yej ayí' motankuaketzkej iten_oj Baal niga ayí' kipipitzojkej inón ídolo.

Iwán kua' ompa kisa', Elías kasi' Eliseo nemi aradowa iga iyuntaj. Iwán Elías kikixtij isotantzótzol yej kakijtiaya iwán kitalilij Eliseo, iwán iga inón kichij, inón kijtojneki iga Eliséoja sej yawi mochiwati profeta en lugar de Elías. Elías némiya yaya, kua' Eliseo motalojtiajki itepotztaj Elías, iwán kijlij:

—Acho' xinechá, maniknawatíti-o' notaj iwán noye' iwán despuéj niati mowan.

Iwán Elías kijlij:

—Xajwa', e' xikmati iga ayéj nej nimitztapejpen iga ximochiwa profeta, Dioswa' in yej mitztapejpen.

Eliseo yajki, iwán kikui' inón ome itoroj yej iyuntajpa iwán kimiktij. Iwán iga inón arado ikuayomej titalij, iwán kiyoksiltij inakayomej inomej toro iwán kimá' la gente iga makikuakan. Inín kichij iga

kinextij iga yáwiya kimela'kajtewati inón tekipánol iga aradowaya iwán yáwiya tekipanoti iga Dios. Iwán íku'ya yajki kipalewito Elías.

Dios kiwiga Elías ipan cielo

2 Reyes 2:1-18

Kua' Dios kiwiga' Elías ipan cielo, Eliseo ompa no nemiá. Nemi kisayaj ipan altepe' yej itoka' Gilgal kua' Elías kijlij Eliseo:

—Nigaj xikawi iga Dios netitani Betel.

E' Eliseo kijtoj:

—Iyixtaj Dios iwán tej mo-ixtaj, nimitzijliá iga niati mowan.

Iwán yajki Betel, iwán iprofetajmej Dios yej ichamej Betel, kiskej iga ki-omemawitaj Elías wan Eliseo. Iwán profetajmej kijlijkej Eliseo:

—¿Ix tikmati iga Dios aman yáwiya kiwigati momaestroj?

Eliseo kijtoj:

—Kena, nikmati, e' amo xikijtokan nité.

Iwán Elías sej kijtoj:

—Eliseo, nígajo' xikawi inán, iga Dios netitani Jericó.

E' yéj kijtoj:

—Nia mowan.

Ijkón iga senyajki Jericó, iwán Dios iprofetajmej yej ichamej Jericó, kijlijkej Eliseo:

—¿Ix tikmati iga Dios yáwiya kiwigati momaestroj?

Yéj kijtoj:

—Kena, nikmati; e' amo xikijtokan nité.

Elías kijlij Eliseo:

—Nimitzteki'ijliá iga xikawi nigaj iga Dios netitani iga maniá weya' Jordán.

Iwán Eliseo kijtoj:

—Nia mowan.

Iwán yajki iyomextimej, iwán yajki no inomej cincuenta profetajmej, kitokatiajkij. Kua' asikej atenoj moketzkej, iwán inomej profetajmej wéjkan moketzkej. Iwán ompa Elías kikui' itzótzol, iwán kikolochoj iwán iga kiwite' a'ti. Iwán a'ti moyojyokatij, iwán ijkón iga iyomextimej panojkej kan tawakto'.

Kua' onóyaja asentápal, Elías kijlij Eliseo:

—Xinetajtani yej tikneki manikchiwa iga tej miej aya newiga Dios, iga tia tikawiti moselti.

Eliseo kijlij:

—Nimitztajtaniá iga manimochiwa profeta ijkón kensan tej, iga Dios no manetajtolmaka iwán manikchiwa kensan tej.

Iwán Elías kijtoj:

—Tine_tajtanilij yej awel nimitzmaka, e' siga tine-itas kua' Dios newigas, tikmatis iga Dios mitzma'ya in_on yej tiktajtan. E' siga ayá' tine-itas, ayá' tia tikpiati in_on yej tiktajtan.

Iwán miej tatapojtiayaj wej_kisako se carreta de tiwel_on iwán kawayojmej no de tiwel_on, panoj itza_lan Eliseo iwán Elías. Iwán Elías yajki ipan cielo ipan se ajkamalaka'. Iwán kua' in_on kita' Eliseo tzájtzi'pa iga kijtoj:

—Nomaestroj, ¡tej máj tikpalew_ij Israel que inochi soldadojmej yej kinentiáj carretajmej yej kitila_naj kawayojmej!

Iwán Eliseo moknomati' iwán nikeman ay'ya kita' Elías.

Eliseo kikui' tzótzol yej iga mokechtejkuiyaya Elías yej kixinij, iwán Eliseo kitechoj weya' Jordán, kiwite' iga tzótzol iwán kijtoj:

—Jehová, xinepalew_i ijk_on kensan tikpalew_ij Elías.

Kua' in_on kichij, moyoyokatij a'ti iwán ijk_on iga wel panoj Eliseo. Iwán profetajmej yej kitztoyaj ken iga kichij, kijtojkej:

—¡Eliseo noya kipiá poxsan poder kensan Elías!

Iwán yajkij kixnamikitoj in Eliseo iwán mokuatolojkej iyixtaj, iwán kijlikej:

—Eliseo, nigaj nonokej iga manimitzpalew_ikan. Nij nemij nowamej cincuenta yej amajmawij iga mayakan makitemotij momaestroj. Anka iyEspíritoj Dios kajko' iwán anka kanaj kikawato ipan tepeyoj o kanaj ipan planada.

E' yéj kijtoj:

—Ay'ya xakan xiktemotij.

E' yejemej majsan kitejteki'ijlijkej, este que kijtoj:

—Xakanwa' xiktemotij.

Iwán inomej profetajmej kititankej cincuenta tajtaga' iga kitemojtinemiáj Elías eyi día; e' ayá' kasikej.

Kua' yajkij sej Jericó kan Eliseo kaw_i!', Eliseo kijtoj:

—Nimitzijlijkej iga amo xakan iga ayá'san ankasiskej.

Naamán kitato Eliseo iga makipajti

2 Reyes 5

Ipan país de Siria, onoya se taga' yej itoka' Naamán. In_on taga' kimandarowaya isoldadojmej rey de Siria. Naamán ni alín ayá' majmawiá, iwán el rey poxsan kinekiá Naamán iga yéj kitanilij inewi iyenemigojmej. E' in_on taga' kipiaya se enfermedad yej itoka' lepra,^q yej kikalantijtiaya ikajlo'.

Chan Naamán onoya se takotzin de Israel. Ompa kiwigakej iga makipalewi isiwa' Naamán. Se día takotzin ijk_in kijlij isiwa' Naamán:

^q Xikita glosario “Lepra”.

—Ne-iga ipan estado de Samaria^r ono' se iprofetaj Dios. Siga katka mowewej mayawi makitajtaniliti iga makipajti, yéj kichiwás.

Naamán kimati' yej kijtoj takotzin iwán yajki kijlito rey de Siria. Iwán el rey kijtoj:

—Yekti iga tiwalaj. Xaj inán Samaria iga xitajtoti iwán iprofetaj Dios. Nej nia nimitzmakati se ama' iga xikmaka irrey israelitajmej.

Iwán Naamán yajki. Kiwiga' poxsan komati tomín iwán diez sotantzótzol iga kimakas profeta. Iwán no kiwigaya ama' kan ijkín ijkulijtoya: “Yej kiwiga inín ama', itoka' Naamán, ijefej nosoldadojmej. Yéj kipiá lepra iwán nimitztitaniliá iga xikpajti.”

Kua' el rey de Israel kita' inón ama', kitzayan itzótzol iga poxsan majmawi', iwán kijtoj:

—Nej ayéj niDios iga wel manitamikti iwán wel sej manitaojpa-ixiti. ¿Te iga netitanilij inín taga'? Nej awel nikpajtiliá ilepraj. Ta' xikitakan inín kiyokatemowa kansan mapewa iga manimomijmiktikan.

Kua' Eliseo kimati' iga el rey poxsan majmato', kititan yej kijlitoj el rey:

—¿Te iga tiktzatzayan motzótzol? ¿Te iga timajmawi? Xinetitanili in inón yej enfermo iwán noyan yawi momatiti iga pan país Israel, kena, ono' iprofetaj Dios.

Iwán Naamán yajki ipan ikuacarretaj yej kitilantiá kawayojmej, iwán kiketzeltij ikaltenoj Eliseo. Iwán Eliseo kititan Giezi yej imonsoj iga ijkín kijlito Naamán:

—Xaj ximatzompolakiti siete vej ipan weya' Jordán iwán tia tipajtiti.

E' Naamán poxsan kuejkuesitiajki iwán ijkín kijtoj:

—Nej nikijtoj anka imatika Eliseo kisas iwán kitenewij itoka' iDios iwán nechijchimis kan palanto' nokajlo' iwán niyektiasya. A'timej yej ono' nochampa máj yeka' que inochi a'timej yej ono' Israel; puej siga a'ti in yej nepajtij, máj yekti nia nimatzompolakiti ipan weya' yej ono' nochampa iwán nipajtis.

Iwán Naamán poxsan kuejkuesitiajki.

E' imonsojmej kijlikej:

—Noteko, siga inón profeta mamitztitani katka iga xikchiwa tejté ken yej pox difícil, tikchiwayasan. Inán, ¿te iga ayá' tikchiwa ken mitzijlij iga xaj ximatzompolakiti ipan weya' Jordán iwán pájtisya mokajlo'?

Iwán Naamán kichij ken kijtojkej imonsojmej. Naamán kala' ipan weya' yej itoka' Jordán. Matzompola' siete vej achón ke'san kijlij iprofetaj Dios, iwán achitiá'.

^r Xikita glosario “Samaria, Samaritanos”.

Iwán Naamán yajkij sej chan Eliseo iwán yej íwan nemiáj, iwán ijkín kijlij Eliseo:

—Inán nikmati iga ateyi se' Dios ken yej ono' Israel. Inán nimitzijiá iga xikui yej nigaj nimitzwajliguiliá iga momakoka.

Eliseo kijtoj:

—Dios isato' iwán ne-itzto', inón iga ayá' nia nimitzkuiliti yej tinewajliguilij.

Malej iga Naamán kijliaya iga makikui, e' Eliseo ayá' kine'. Iwán Naamán kijlij Eliseo:

—Inán nikeman ayá' nia nikmakati ofrenda yej namoldiosmej. Inochi inán nia nikmakati Jehová.

Iwán Eliseo kijlij:

—Xiye'yawi ipan moojwi.

Iwán Naamán yajki. E' kua' aya wejka yaya, Giezi yej imonsoj Eliseo, kijtoj pan iyalmaj: “Nojefej kiknelij Naamán. ¿Te iga an ayá' kikui' yej kimakaya Naamán? Nej nia niktalochtiti iga nej manemakakan yej kimakayaj Eliseo iga yéj ayá' kine' kikui'.”

Iwán Giezi kitalochtij Naamán. Kua' Naamán kita' iga itepotztaj motalojtiwi' Giezi, kiketzeltij ikuacarretaj iwán kitajtan:

—¿Te tiktemowa?

Iwán Giezi kijtoj:

—Até niktemowa. Nojefej netitan iga manimitzijliki iga yéguino' asikej ome chokomej yej profetajmej, walkej ipan tepeyoj. Inán mitztajtaniliá iga xikmaka tres mil tomin de plata iwán ome sotantzótzol.

Naamán kijlij:

—Xikui, nigaj ono' seis mil tomin de plata iwán inín ome sotantzótzol.

Giezi kikui' inewi yej kimakakej iwán yajki kiyánato ichan. Iwán kalakito kan ono' Eliseo, iwán Eliseo kitajtan:

—¿Kan tinemiá Giezi?

Iwán yéj kijtoj:

—Noteko, nej akanaj nemi nia.

Iwán Eliseo kijlij:

—Dios nenextilij kua' temoj inón taga' ipan ikuacarretaj iga mitzkagui'. Ayekti yej tikchij. Inón iga ilepraj Naamán yawi mitzasiti tej iwán mopilowan iwán ipilówampa mopilowan, iwán nikeman ayá' anyawij ampajtitij.

Kua' kisa' Giezi iyixtaj Eliseo, isempan kipopoloj lepra yej kipiaya Naamán.

Profeta yej itoká' Jonás

Jonás 1

¹ToTeko Dios kitekimá' Jonás yej ipiltzin Amitai iwán kijlij: ²“Xaj sémiya weyi-áltepe' Nínive, xikijliti iga yej kichijtokej yej ayekti, ási'ya este no-ixtaj.”

³E' Jonás kikui' se' ojti iga choloy iyixtaj Dios, yajki áltepe' Jope iga yawi áltepe' Tarsis kanki' pox wejkay onos iga Dios. Iwán ompa onoya se weyi ákal yej yawi Tarsis, iwán kixtaj iga wel mayawi iwán yej nemij pan ákal.

⁴E' kuá' nemi yawi tajkolámar, Dios kichij iga mawiki tiawá' iwán ejeka' yej pox tajpalej iwán yej ompa yayaj kijtowayaj iga yáwiya tatapaniti ákal.

⁵Iwán yej kinentiáj ákal poxsan momajtijkej iwán kinotzkej idiosmej iga makipalewikan iga amo maapoliwikan, iwán no kitajtajkalkej yej kiwigayaj iga maajkatiá weyi ákal. MieJ Jonás yajki máj ta-ijti' ipan ákal iga kochito. ⁶Iwán yej tatekimaka pan ákal yajki kan kochto' Jonás, iwán kijlij:

—¿Té tikchijto' nigaj? ¿Kén wel tikochtos? Ximoketza iwán xiknotza moDios, anka yéj wel te-iknelij iwán ayá' timikiskej.

⁷Iwán mo-ijlijkej sejsé de yejemen:

—Xinejnemikan iwán matikchiwakan kan manesi a'yéj itechko iga walaj inín yej nemi te-iknochiwa.

Iwán ijkón kichijkej iwán ompa nesi' iga itechko Jonás. ⁸Iwán yejemen kijlijkej:

—Inán xine-ijlikan ken iga walaj inín nochi yej ayekti. ¿Té moteki? ¿Kan tiwi'? ¿Katiapa mótal? ¿Té itoká' moáltepe'?

⁹Yéj kijtoj:

—Nej nihebreo * wán noDios Jehová, Dios yej kichij cielo, lámár wán tajli.

¹⁰Iwán Jonás motenxiton iga nemi cholowa iyixtaj Dios. Iwán kuá' kikakikej yej kijtoj Jonás, yej nemij ipan ákal poxsan majmawikej, iwán kijlijkej:

© 1996 David C. Cook

Jonás tejkej ipan se weyi ákal

* Xikita glosario “Hebreo”.

—¿Te iga inón tikchij? ¹¹¿Inán té manimitzchiwilikan iga mapachiwi lám̄ar iga poxsan papalakachijto'?

¹²Iwán Jonás kijtoj:

—Xinemotakan lamarijti', iwán lám̄ar yawi pachiwiti. Nej nikmati iga nej notechko w̄alaj in̄n ejeka' yej pox tajpalej.

¹³E' inomej yej tekipanowaj ipan ákal pejkej iga amanelojkej iga inewi itajpalmej iga kinekiáj makitechokan ataten, e' ayá' wel asikej ipan aten iga majya mopapalakachowaya lám̄ar. ¹⁴Iwán yejemen kitenewijkej toTeko, kijtojkej: “Nimitztajtaniáaj tej Jehová iga amo manimikikan n̄o iga niawij nikmiktitiy in̄n taga'. Siga in̄n taga' akichij yej ayekti, amo maasi noyakapamej tejté yej ayekti, iga tej tikchiwa ken tej tikneki.”

¹⁵Iwán kimotakej Jonás ipan lám̄ar iwán lám̄ar pachiwí' iga poxsan mopapalakachojtoya. ¹⁶Iwán yej ompa yayaj kixmatikej Dios iga yej kichij iwán kimiktilijkej se yolka', iwán kijtojkej iga yawij kiweyimatiltitij nochipa.

¹⁷Iwán Jehová ompa kipiaya se weyitopojwéj yej kimela'tolój Jonás iwán Jonás onoya eyi día iwán eyi yówal iyijtiko weyitopojwéj.

Jonás tajtowa w̄an Dios

Jonás 2

¹Iwán Jonás kinotza' iDios este iyijtiko weyitopojwéj, ²iwán kijtoj:

“Niktnotza' Jehová kua' némiya nimiki,
iwán yéj nekagui'.

Este xapo-ijti' kan nitokto' nimitztenewij,
iwán tinetajtolkagui'.

³Tinemota' kan takomichkan,
kan pox wejkatan.

Iwán nemela'tzakua' a'ti,
e' tej tikchij iga nij mani-atzakto.

⁴Iwán nikijtoj: “An sí tinetájkalya,
ayo' tine-itasneki;
e' nikmati malej ijkón nonos motenój.”

⁵Nikmachiliaya yawiy kisati noalmaj,
nitatakompachiwiáy,
iwán nekechkikimiltojtoya akuamekamej.

⁶TinoDios Jehová,
nasi' te kan pox ta-ijti'.

Nikmachiliaya nonoya taltampa.
E' tej tineojpa-ixitij kan nimiktoya.

⁷Kua' nitatapolijtoya,

niktenewij Jehová,
 iwán asi' notájtól,
 este pox ajko kan tonó'.
 8Yej kitokaj namoldios,
 tej awel tikpalewiá.
 9E' nej nimitztakuikilij,
 iga nimitzweyimatiltij.
 Nia nikchiwati yej nimotajoltij wan tej,
 jiga tejsan Jehová wel titamanawiá!"

10Iwán Jehová kitekimá' weyitopojwéj iga makisotati Jonás ipan ataten.

Moyolpata yej ichan Nínive

Jonás 3

1Jehová kinotza' sej Jonás wan kijlij: 2“An sí, sémiya xaj ipan weyi-altepe' Nínive, iwán xitzájtzipa iga xikijto yej nia nimitzijliti.”

3Iwán Jonás nimaninsan kikui' ojtí iga yawi Nínive ijkón kensan kijlij Jehová. Inón altepe' Nínive poxsan weyi, iga noyan mamonejnemili inón altepe' kiwigaya eyi día. 4Iwán Jonás pewa' iga kinejnemilij inón altepe' iwán nejnen semilwi' iga kijtojtinemi: “De inán a 40 día yej chantitokej nij Nínive yawij poliwitij.”

5Wan yej chantitokej Nínive kitajtolkuikej Dios, iwán iga manesi iga moyolpatakej, atakuajkej, iwán kakijkej itzotzolmej yej tejchikti', inón kichij este yej máj yolej wan yej nemi moskaliwij. 6Kua' inón kimati' el rey de Nínive, kikajtej kan mandarowa, iwán kikixtij itzótzol yej kakiáj reymej iwán kakij yej tejchikti' iwán motalij ipan nexti iga manesi iga moalimpamati iyixtaj Dios. 7Iwán el rey iwán yej tayakantokej kimatiltijkej nochi yej chantitokej ompa Nínive, ijkín kijtojkej: “Yej nij anchantitokej iwán inochi amoyolkamej amo xitakuakan niga xikonikan a'ti. 8Majwa' xikakikan amotzótzol yej tejchikti' amonochin, iwán poxsan xiktenewikan Dios. Ximoyolpatakan iga ankichijtokej yej ayekti, iwán sejsé de amejemen xikajtewakan iga ankimagaj sekin iga ankitachtekiáj; 9anka ijkón pojpoliwis iga kuesito' Dios, moyolpatas iwán ay'ya tepoloskej.”

10Iwán Dios kiye'ita' iga moyolpatakej yej de Nínive, iwán ayo' kichij yej kichiwiliyaj.

Jonás kuesiwi, iwán Dios kinonotza

Jonás 4

1E' kuá' Jonás kita' iga ayá' poliwiwej yej ichamej Nínive, poxsan kuejkuesiwi' 2iwán kijlij Jehová:

—Nikmatiaya iga ijkín tikchíwaya kua' nonoya ipan noaltepe', inón iga niajki Tarsis iga nicholoy; nikmatía nō iga tej pox tita-ikneliá iwán pox tite-ijiknín, ayá' imanín tikuesiwi, iwán atikneki agaj xikiknochíwa, majwa' tikelkawiliá yej se kichíwa yej ayekti. ³Inón iga inán nimitztajtaniliá iga xinemíktiya, anka máj yekti manimikto que manisato.

⁴E' Jehová kijtoj:

—¿Ix ompay an iga pox tikuejkuesito'?

⁵Iwán Jonás kisa' ipan altepe' Nínive iwán ojkui' kampa kisa tonati' iga mosewito. Iwán ompa kichij se kuatapech iwán motalij itampa pan itasejkanyo iga makita te kichíwas Jehová iga inón altepe' Nínive. ⁶Iwán Jehová Dios kixwaltij se ayojmeka' iwán mokokomon iyixko ikuatapech Jonás iga itasejkanyo makikuatzakua Jonás iga mamoyoltali. Jonás poxsan pagui' iga inón ayojmeka'. ⁷E' kua' tanesi' ipan se'ya día, Dios kichij iga se okuilin makitzinteki ayojmeka', iwán inón ayojmeka' wagui'. ⁸Iwán kua' kisa' tonati', Dios kititan tonalejeka' yej pox tajpalej iwán pox totoni', yej walaj kan kísapa tonati'. Iwán tonati' poxsan kikuatatiaya Jonás, iwán este tatapoliwiaya, iwán kinekiaya mamiki, kijtowaya:

—Iga nej máj yekti katka manimiki que manisato.

⁹Iwán Dios kijlij Jonás:

—¿Ix pox tikuesiwi iga wagui' ayojmeka'?

Iwán Jonás kijtoj:

—Kena, poxsan nikuesiwi, este nikneki manimíkiya.

¹⁰Iwán Jehová kijtoj:

—Poxsan tikikneliá ayojmeka' yej ayá' tiktoga', niga tikweyaltij, yej se yówal ixwa', iwán se' yówal migui'. ¹¹In nej, ¿ix ayá' nikiknelij inepa weyi-altepe' Nínive kan ono' máj de 120 mil tajtaga' yej akimatij te kichíwaj iga mamomanawikan, iwán ono' komati yolkamej?

Profeta yej itoká' Oseas

Oseas 1:2–2:3, 16, 17; 3:1–5; 5:1–4; 6:11; 7:1; 9:17; 11:5–7; 14:1–8

Kua' mandaroytoya el rey Jeroboam, Dios kitajtolmá' el profeta Oseas iga makijli la gente de Israel. Cuarenta años Oseas kijlijtoya israelitajmej yej Dios kinextilij.

Se día Dios kijlij Oseas:

—Ximonamikti iwán siwa' yej najnamolnemi, iga israelitajmej makimatikan iga nikitaj yejemen ken inón siwa' yej najnamolnemi, iga nekajtéjkeja iwán kiweyimatiltiaja idolojmej.

Iwán Oseas monamiktij iwán se siwa' yej itoká' Gomer, iwán inón siwa' xoloyowi' iwán kita' se ipiltzin.

Iwán Dios kijlij Oseas:

—Mopiltz̄in xiktokaw̄i Jezreel, iga nej nia nikchiwati iga ay'ya agaj mamandar̄o Israel iwán̄ íkuā' yawij kitanilitij ipan valle yej itokā' Jezreel.

Máj máj Gomer kita' se itaochin iwán̄ Dios kijlij Oseas:

—Motaochin xiktokaw̄i Lo-ruhama, yej kijtojneki: ayagaj kikneliá, iga ay'ya nia nikikneliti israelitajmej.

Máj máj isiwa' Oseas kita' se' ipiltzin iwán̄ Dios kijlij:

—Mochoochin xiktokaw̄i Lo-ami, yej kijtojneki: ayejo' tinogentej iga amejemen ayo' yej anogentej, niga nej ayejo' amoDios.

'Malej ijkón israelitajmej poxsan yawij piwitiy ken tikita xajli yej ono' ipan lamarten yej ayo' tikojasij ke' onokej. Iwán̄ ompa kan mitzijlijkej: "Amejemen ayo' yej anogentej", yawij mitzijlitij: "Amejemen ipilowan Dios yej isato'." Iwán̄ anyawij amosetilitij iwán̄ ipilowan Judá iwán̄ ipilowan Israel iwán̄ anyawij ankitalitij sesan yej mamitzmandarokan.

'Mogentej ayá' neweyimatiltiáj, inón iga yejemej ken tikita mosiwa' yej tikpoxneki, e' yajki iwán̄ se' taga', iwán̄ ayá' pinawa. Siga ayá' kikajtewaj iga kiweyimatij idolojmej, nia nikiknochiwatij. E' se día nia nikchiwati iga ayo' makitenewikan idolojmej iwán̄ nikeman ayo' kitokawiskej.

Iwán̄ Dios kijlij sej Oseas:

—Xikui sej mosiwa' iwán̄ xikpoxneki, malej iga yéj najnamolnemi; ijkón nej nikneki israelitajmej malej iga kiweyimatiltiáj idolojmej.

Iwán̄ Oseas yajki iwán̄ kikowa' isiwa', kiwiga' sej ichan iwán̄ kijlij:

—Tej tia timochiwati tinosiwa' mia' día; ayo' tia timotekati iwán̄ se' taga', iwán̄ nej nochipa nonos mowan.

Iwán̄ Oseas kijlij la gente:

—Inín tanextiliá iga keman ipan inín tajli israelitajmej ayo' yawij kipiatiy irreymej niga kipiaskej altar kan kiweyimatiltiáj Dios, niga kitatiskej yolkamej iga ofrenda iga Dios, niga kiweyimatiltiskej idolojmej, niga kipiaskej sacerdote. E' máj máj mia' sej yawij kitemotij Dios, iwán̄ kiweyimatiltiskej rey yej imela'reymej, yej ipiltzin ipilowampa David, inón rey yej yáwi-o' witzeti.

Se día Oseas ijkín kijlij sacerdotejmej:

—Amejemen yej ansacerdotejmej, yawij mitziknochiwatij iga amotechko la gente mopoypolojkej. Malej ijkón Dios ijkín kijliá la gente: "Nikneki manimitzye'chiwakan, e' awel iga ayá' ankikajtewaj iga ankichiwaj yej ayekti."

Iwán̄ Oseas kijlij israelitajmej:

—Amejemen yej anchantitokej Israel, ay'ya máj anchantitoskej nigaj, amopilowan iwán̄ yejemej ipilowan anyawij anmochantitij ipan se' tajli, nijnijiga anmochantijtinemiskej ipan altepemej.

'Iwán Dios ijkín mitzijiáj: "Mitzmandaroskej reyejmej de asiria iga ay'ya ankinekij annetokaj. Nej nia niktitaniti asiriojmej iga mamitztanilikán iwán mamitzwigakan preso ipan iyaltepemej iwán mitzxixitiniłiskej amoaltepemej. Nochi inín yawij mitzchiwilitij iga ayá' aneweyimatiltiáj."

'E' malej ijkón ankichijkej, Dios kineki xikmatikan iga yej kitajtaniłiá perdón, yéj kelkawiliá yej kichij yej ayekti. Ijkín xikijlikán: "NoTeko, xineperdonaro, achi xine-ikneli; maniá sej ipan nótal iwán nia nimitzweyimatiltiti. Ay'ya nicredowaj iga asiriojmej wel nemanawiáj, ayá' nicredowaj iga noganájejsan wel nimomanawiáj. Ayo' máj nikweyimatiltij idolojmej iga tejsan moselti yej tiDios iwán tejsan yej annenekij."

Oseas no kijtoj:

—Petz ijkón iga wel ximomanawikan iga amo mamitziknochiwakan. Ijkón kijtoj Dios.

Profeta yej itoka' Amós

Amós 1:1–2:6; 5:20–27; 6:14; 9:11–12

Onoya se taga' itoka' Amós yej kicuidarowaya borregojmej iwán chantitoya itenoj altepe' Belén, ipan estado de Judá. Dios kitapejpen Amós iga mamochiwa profeta iga makijto yej Dios kijlijneki la gente yej chantitokej Israel iwán yej chantitokej Judá. Inín yej kijtoj Dios ipan Amós:

—Inewi paismej yej mitzyawalojtokej nia nikiknochiwatij iga mitzchiwilijkej yej ayekti, iga amejemen yej nimitztapejpenkej. Inón iga nia nikiknochiwati la gente yej chantitokej Siria, Filistea, iwán yej chantitokej Damasco, Gaza, iwán yej chantitokej Tiro, Edom, Amón iwán Moab. E' ayá' nia nikelkawati iga amejemen no ankichijkej yej ayekti. Báldejsan annewajliguiliskej ofrendajmej; ayá' nia nimitzkuilitij. Siga annetakuikiliskej iga xineweyimatiltikan, ayá' nia nimitzkakitij, iga amejemen ayá' ankichiwaj ken nej nikijtowa.

'Siga ayá' anmokajkawaj iga ankichiwaj yej ayekti, yej mitzijiyaj de se' país yawij mitzwigatij preso ipan se' tajli, kan amonoskej iyescłavoj iga yej ompa ichamej, iwán inewi amoaltepemej xixitintikawis.

'E' ásisan hora iga ipilowan yej mopilówampa yawij neweyimatiltitij iwán netokaskej ken neweyimatiltiayaj kua' onoya rey David. Nia nikchiwati ijkón iga inewi la gente no maneweyimati.

Ijkón kijtoj Dios, iwán ijkón Amós kijlij la gente yej chantitokej Israel iwán yej chantitokej Judá.

Israelitajmej kiwigaj ipan se' país yej itoka' Asiria

2 Reyes 17:5-6; 25:41

Máj máj, yej chantitokej Asiria momijmiktijkej iwán israelitajmej. Iwán kiwigakej preso la gente de Israel yej chantitoyaj ompa. Ijkón iga israelitajmej papayinikej iwán alinsan kawikej ipan país de Israel.

Ayá' wejkati' el rey de Asiria kiwajli' gente de se' lugar iga mamochantikan ipan italmej israelitajmej, ipan ítal yej itoka' Samaria. Walkej gente de Babilonia iwán de sejsé' altepe'. E' kua' pejkej iga mochantijkej ipan italmej israelitajmej, iga ayá' kiweyimatíaj Jehová Dios, Jehová kititan tekuanimej yej kimiktijkej sekin de inomej gente. Iwán sekin yajkij kijlitoj el rey de Asiria:

—Nejemej yej annetitankej iga manichantitokan ipan altepemej de Samaria, anikmatij kén iga manikweyimatikan Jehová Dios. Inón iga Dios kititan tekuanimej yej nemi nemiktiáj.

Kua' inón kiká' el rey de Asiria, tatekimá':

—Xikuigakan se sacerdote israelita yej tikpiáj preso nij Asiria iga makinextili inomej gente iley Dios.

Ijkón iga inón se sacerdote yej kiwigákaja preso, sej kiwajligakej Samaria, iwán yéj kinextilij la gente ken iga mamoweyimatilti Jehová Dios.

E' sejsé altepemej kipiayaj idiosmej, iwán inomej idolojmej yajkij kikawatoj pan tiopamej iwán kitalkej na' altarmej yej kichijkej israelitajmej ipan tepemej. Iwán ompa kimiktilyayaj yolkamej iga idiosmej, iwán sekin este kitatiayaj ipilowan ipan tiwelon iga kimakayaj ofrenda idiosmej.

Ijkón iga inomej gente kiweyimatiltiayaj Jehová, e' no kiweyimatiltiayaj idolojmej. Inomej gente ipilowan iwán inietojwan ijkonsan no kichijkej, iwán inán ijkonsan kichijtokej.

Profeta yej itoka' Isaías

Isaías 1:1-6, 11-13, 18-31; 2:1-11; 6:1-13; 7:1-25; 9:1, 6-7; 11:1-9; 35:5-6; 40:3-8; 42:8

Dios kitapejpen se taga' yej itoka' Isaías iga mamochiwa profeta ipan país de Judá. Isaías kipojtoya tájtól yej Dios kimakatoya kua' mandarojtoyaj inimej reyes: Uzías, Jotam, Acaz iwán Ezequías, iwán ijkín kijlij igentej:

—Ijkín kijtowa Dios: “Amejemenwa' in annopilowan yej nochipa nimitz-omemawijtokej, e' amejemen ay'ya anneweyimatisnekij. Xikitakan toro yej kitilana arado kixmati iteko, ijkonsan no burro kimati kan kitamaka iteko, e' amejemen yej anogentéjmejpa ayá' ankimatij niga anne-ixmatij. Amejemen ankichiway yej ayekti, ankelkawaj iga nej amoDios.”

Kijtoj nō Dios ipan el profeta Isaías:

—Israel, ¿notejas iga xinemiktilikan komati yolkamej? Ay'ya xinewajliguilikan māj regalojmej de baldej, siga ayá' ankikajtewaj iga ankichiwaj yej ayekti. Xinena'techokan iwán nimitzye'itaskej. Malej iga póxsanya ankichijkej yej ayekti, nej nia nimitzelkawilitij yej ankichijkej iwán nimitzyolchikawaskej.

'E' siga ayá' ankinekij iga xikajtewakan iga ankichiwaj yej ayekti iwán ayá' ankichiwaj yej nej nimitzijliáj, yej mitzijiyaj witez iwán mitzmiktiskej iga nej yej amoDios niktitanis.

'Nochi yej kikajtewas iga kichiwaj yej ayekti iga netokaj, inomej nia nikmanawitij. E' yej ayá' kinekiskej mamoyolpatakan, yawij mikitij, iga ayá' kinekiskej manikpalewikan.

Sej Dios ijkin kijlij Isaías iga makipowilikan yej ichan Judá iwán Jerusalén:

—Inón día kua' wi' toTeko tajuzgaroki, nochi gente yawij kiye'itatij altepe' Jerusalén, iwán notiopan mochiwas ken tzontekon iga ompa yawi monechkoti inewi gente yej ono' ipan inin tajli. Witzetij komati gente de inewi altepemej, kijtojtiwitzeskej: “Matiakan Jerusalén, ipan iweyitiopan israelitajmej iga matikakitij yej Diospa imandamientoj, iga ompa yéj tenextilij iyojwi.”

Ijkon yawij kijtotij iga Dios wi' mandaroki Jerusalén iwán támisya iga momijmiktiloj.

Isaías sej kijlij la gente:

—¡Amejemen yej ipilowan ipilowampa Jacob!, Dios mitzkajtéjkeja iga ankiweyimatiltiáj idolojmej iwán ay'ya ankiweyimatiltiáj Dios. Iwán kua' asis inón día kua' Dios yawi mitziknochiwatij, siga ximiyanakan ipan xapomej, aya'san amomanawiskej, iga ayá' ankichijkej ken kijtowa toTeko. E' yawi asiti día iga yéjsan iselti ankiweyimatiskej.

Ipan inón año kua' migui' el rey Uzías, el profeta Isaías kita' se visión, kita' iga Dios ewato' ipan iweyi-asientoj yej monsjati'. Isotantzótzol weyakti' este kitzakuaya weyitiopan. Angelejmej^s kiyawalojtokej Dios iwán papatantoyaj, sejsé de yejemej kipiayaj seis iyastakapalmej: ome iyastakápal iga kitzakuaya ixaya', iwán inón se' ome iga mo-ikxitzakuayaj iwán se' ome iga pataniá. Iwán kijtowayaj:

—ToTeko Jehová Dios ayí' kichywa yej ayekti, iwán ipan inewi tajli monextiá ipoder.

Isaías kijtoj iga ijkin kita':

—Miej inomej angelejmej yej onokej ipan cielo takuikayaj, itaketzalyomej weyitiopan kuekuechkakej iwán weyitiopan-ijti' noyan

^s Xikita glosario “Ángel”.

tapoktajiá'. Iwán mej inín nikitzo', nikijtoj: “¡Nilastimaj!, iga nitaga' yej nichíwa yej ayekti kensan nochi tajtaga'. Nia nimikiti, iga ayá' kajasi manikna'techo Dios iwán iga niknojma-ita' Dios yej kipoxpiá poder.”

'Iwán se ángel patantiwalaj notennoj, kikitzkijtiwalaj se tikuawi' yej xotatoya, yej kikui' ipan iyaltar Dios. Iwán tikuawi' netalilij ipan noten iwán kijtoj: “Ta' xikita, inín kichijchin motenkajlo', inán kenkuá' ay'ya tikchij yej ayekti.”

'Después niká' itájtol toTeko yej kijtowaya: “¿A'yéj niktitanis iga makipowa notájtol?”

'Iwán nikijtoj: “Nigaj nono', nej xinetitani.” Iwán Dios ne-ijlij: “Xajwa' iwán xikijli la gente: Amejemen anye'takakij, e' ayá' ankentenderowaj; antacháj, e' ayá' ankimatij te iteki yej ankitaj. Inón iga nia máj nimitzyoltakuawayaltitij iwán ay'ya wel ankichíwaskej yej nikijtowa; kenkuá' nia nimitzixtzakuatij iwán ayá' ankentenderoskej notájtol. Inewi inín nichíwas iga ayá' ankinekij xikajtewakan yej ayekti ankichíwaj, inón iga ayá' amomanawiskej.”

'Nej niktajtan: “¿NoTeko, este kéman kikajtewaskej iga kichíwaj yej ayekti inimej gente?” Iwán yéj kijtoj: “Este que altepemej maxixitintiká iwán kuá' ay'ya teyis ompa nisé gente iwán ipan inón altepe' makawi petz tásol, este que maniktalochti yej nigaj chantitokej. E' sekin de inomej mokuepaskej iga mamochantikij nigaj, iga nogéntejwa' ken tikita se kuawi' kuá' motzonteki, kawí petz ikuateponka. Iwán inón kuatepon sej ojpaseliá.”

Kuá' mandarowaya rey Acaz ipan país de Judá, el rey de Siria iwán el rey de Israel kinechkojkej isoldadojmej iwán yajkij kixixitinatoj Jerusalén, e' ayá' wel kixixitinkej.

Iwán Dios kititan Isaías iga makijliti Acaz iga amo mamajmawi, iga ayá' mochiwas yej inimej reyes kichíwasnekij. Isaías yajki iwán kijlij:

—Ijkín mitzijliá Dios: “Amo ximajmawi Acaz. Inón omen reyes ayá' mitztaniliskej. Iga xicredo yej nemi nimitzijliá inín yawi mochiwati: Se takotzin kipiás se ipiltzin iwán kitokawiskej Emanuel, yej kijtojneki: Dios ono' towan. Inón iga, kuá' aya yolasi choointzin iga makimati katiapa yej yekti iwán katiapa yej ayekti, italmej inomej ome reyes yej inán tikmajmawiliá yawij kawitij iselti iga ayagaj ompa chantitoskej iga igentej yawij mikitij.”

'E' máj máj, Dios kinkochiwas poxsan togentej iga yawi witzeti el rey de Asiria iwán komati isoldadojmej iwán yawij kikuatij inewi yej tiktokkej. Yawij kitatitij mijlimej kan tokto' uvajmej, kimijmiktiskej borregoymej, iwán torojmej iwán chivojmej: iwán tepresojwiskej ipan italmej.

Se' vej Isaías ijkín kijlij igentej:

—Dios ne-ijlij iga ayá' nochipa antakomititoskej iwán ayá' nochipa moyolmiktijtoloj ipan ital Zabulón iwán ipan ital Neftalí; iga yéj iga iweyipoder yawi monextiti ipan ividajmej la gente yej onokej iyikampa weya' Jordán, ipan Galilea kan chantitokej yej ayéj judiyojmej. La gente yej onokej ken kuá' kan takomichkan iga ayá' kixmatij Dios, kitaskej se weyi ti'ti, iwán la gente yej majmawij iga yawij mikitij, yawij kitawitij ti'ti iga asis iná' yejemej se yej kitapejpen Dios.

'Se choochin yawij ki-onoltitij yej yawi teye'chiwati iwán mandaroj noyan ipan tajli. Yawi motokawiti admirable, tanonotzani, Dios yej kipoxpiá poder, toTaj yej nochipa onos, príncipe yej kichiwa iga maonolo tamelá. Mandaroj kensan mandaroj to-ikyapatajwewej David, ijkón nochipa tagobernaroj, taye'juzgaroj, kijuzgaroj sejsé kensan iga se kichij.

'IyEspíritoj Dios onos ipan se ipiltzin ipilówampa Isaí, iwán kinextilij ken iga makitapejpena katiapa yej yekti iwán katiapa yej ayekti iwán no kitajpalmakas. Yéj ayá' yawi tajuzgaroti ken tejemej tikchiwaj, ken iga tikitaj iwán ken iga tikakij, yej sí taye'juzgaroj. Kan yéj mandaroj noyan onoloj tamelá; koyo' sen-ye'onoskej iwán borregoijtztzin; tekuani iwán cabrajtztzin mosentekaskej itzalamej; torojtztzin iwán tekuani senemiskej iwán yolkamej yej momatij ipan altepe' iwán se choochin kicuidaroj. Vaca iwán osa sentakuajtinemiskej, ipilowan mosentejekaskej, iwán tekuani yawi kikuati ikuayo trigo ken tikita toro. Ay'ya máj kikuaj la gente iwán animalmej, iga noyan ipan tajli kixmatiskej itájtol Dios, ijkón ken peyajto' lámár.

'Pachamej yawij tachatij, iwán yej ayá' takakij, takakiskej; koxomej wíwitoniskej ken masamej, iwán nonojmej takuikaskej. Ininya nokta kichiwas toTeko.

'Ipan toaltepe' kisas se taga' yej yawi kijtoti recio itájtol Dios ipan desierto: “¡Wí'ya toTeko!; xikajtewakan iga ankichiawaj yej ayekti iwán xikchiwakan ken kijtowa itájtol, iga wel xi-ojkuikan ipan inón ojtí kan yéj mitzojmakaj. Ayá' wejkatís Dios tetitanilij yej wí' kimanawíki inochi gente.”

'Iwán niká' se tájtól yej ne-ijlij: “Xitajto recio”, iwán nej niktajtan: “¿Te nikijtoj?” Iwán ne-ijlij: “Xikijto iga la gente ken tikita kochki' iwán nochi yej kichiwa ken tikita se xochi' yej ono' ipan mijli. Waki kochki' iwán xochi' no pilini. E' itájtól toDios nochipa ono'.”

Amo mamoweyimatilti idolojmej

Isaías 44:6, 9-20

'Kijtowa toTeko Dios: “Nej niJehová, inón notoka!, iwán nej ayá' nikneki iga sewo' makiweyimatiltikan, sino que nejsan. Anikneki iga makiweyimatiltikan idolojmej. Nejsan niDios, ateyi se!. Ayá' nikixmati se' dios.”

'Tajtaga' yej kichiwaj idolojmej akimatij te kichiwaj, iga malej makichiwakan se idolo yej poxsan monsajt'i, aya'san tepalewiá. Yejémejsan nokta kitaj iga idolojmej ayá' tachá*j* iwán ayá' tajlantokej, achi mapinawakan yej kichiwaj idolojmej. Yej kichiwa idolo de tepos, kitotónapa tepos ipan tékol iga mayamaniá. Kiwitektiá inón tepos iga martillo iwán cincel iga kixaya'tiá, iwán inewi inin tekípanol kichiwa iga itájpal iwán iga imamej. Tekipanowa poxsan este tatapoliwi iga mayana iwán iga ataneki. E' báldejsan iga momayanmiktiá.

'Yej kichiwa idolo de kuawi', kitalíá irreglaj iwán kimarcarowa itrosojka kuawi' iwán kitzotá iga cepillo. Kixaya'tiá iga matachá ken se taga', iwán kua' támi'ya kichiwa kuachoochin yej kijliá*j* idolo, kiwigaya íchan iwán kiweyimatiltiá kenya idios.

'Taga' no yawi kitzontekiti se kuawi', iwán iga inonsan kuawi' kikui iga ikuajkuáwil iwán inonsan kuawi' itajkolka kichiwa se idolo iwán despuéj motankuaketza itenoj. Iwán itajkolka inón kuawi' kikui iga kuajkuáwil iwán kakiá tiko, motalíá titenoj iwán moskowa; ompa kimana itákual iwán takua este que ixwi, iwán kijtowa: "Inin kuajkuáwil pox xota este kitótonya kajli". Iwán kikui se' itajkolka kuawi' iwán kichiwa idolo iwán motankuaketza itenoj inón idolo iwán kijliá: "Xinepalewi, iga tej tinodios."

'Inón taga' xetokti'; ayá' ye'tajlanto' iga ayá' kimati iga se itajkolka kuawi' kitatij ipan ti'ti iwán ipan itekolyo kiyoksiltij ípan, kixka' inakatzin iwán kikuaj. Iwán çte iga motankuaketza iyixtaj se' itajkolka inonsan kuawi'? Inonwa' petz kuáwi'san, no akimati nité iga se' itajkolka yej táta'ya móchija nexti. Yej xeto'ti' iyalmaj taga', kikixtiá ipan ye'ojti iga iyalmaj amo mamomanawi. Ayá' kimati iga iséltisan mokajkayajto'.

Nochi inimej tajtolme*j* kijlij Isaías igentej iga Dios kinextiliaya.

Isiervoj Dios yawi kisufriroti

Isaías 52:13–53:12

Isaías no kijtoj iga se día yawi wítzeti yej yawi mochiwati rey ipan Israel:

—Mia' moyolmajtiskej iga kitaskej isiervoj Dios, ay' ye'nesis ixaya' iga poxsan kimagaskej, ay' nesis ken taga'. Tejemej tiawij tikitatij, e' ay' ye'nesis, ateyis ipan yéj nité yej mateyoltilana. Yawij kijiyatij iwán ayagaj kitajtolkuilij. Yéj yati se taga' yej kijyowia iga kimagaskej, yéj kimatis kén iga kua' se kinkochiwaj, iwán tejemej ayá' tikye'itaskej.

'E' melá' iga yéj yawi kiwigati tokokolis iwán yéj kipojpolo*j* iga ay'ya matimoknomatitokan. Kua' nemi kinkochiwaj, tiawij tikijtotij iga inonwa' Dios nemi kinkochiwa. Yawij kijiyatij iwán kimagaskej iga totechkomej. Inón castigo yej kajasi iga tejemej

katka matikmachilikan, yéj kimachilij iga temanawij iga amo matecastigaro Dios. Iwán iga yéj kiknochiwaskej tiawij ti-achitiatij. Nochi tipapayinikej ken tikita borregojmej, sejsé kikui' iyojwi, e' yéj mikis iga kixtawas yej ayekti tikchijtokej. Yawij kimagatij, e' malej iga kajawilmatiskej, yéj ayá' tajtoj. Yawij kiwigatij ken tikita se borregojtzin kan kimiktiáj, iwán ken se borrego kua' motejtekilíáj itzojmiyo, ayá' tzajtzis.

'Yéj yawij kiwigatij carcelijti', malej iga ayá' kichij nité, ayagaj kimanawij, yawij kejeskixtitij, iwán yawij kimiktítij. E' ayagaj kimatis iga nemi kiknochiwaj iga nemi kixtawa yej ayekti kichij nogentej. Malej iga ayí' kichij yej ayekti iwán ayí' takajkayaj, Dios yawi kiknochiwati. E' kua' mikis, mochiwas ken se ofrenda iga kixtawas yej tikchijkej yej ayekti, nochipa onos iwán yawi kitati ipilowan ipilowampa. Yawi kitati te motanilij iga kiknochijkej, iwán yolpakis. Dios kitálij kan makipoxye'itakan, iga yéj kixtaj nochi yej tikchijkej yej ayekti; kitakej ken yej kichij yej ayekti, e' yéj ijkón kixtaj yej tejemej tikchijkej yej ayekti.

ToTeko kititanis se rey

Isaías 55:1-13; 61:1-3

Dios sej kitajtolmá' profeta Isaías, iwán ijkín kijlij:

—Nochi yej kinekij ma-isatokan, mawitzekan iwán nej nikchiwas iga nochipa maonokan; ayá' ne-ixtawaskej.

'Amo xikowakan tákual yej ayá' kipojpolowa amomayan, niga xigastarokan amotomín ipan tejté yej ayá' mitzye'ixwitiáj. Xinetajtolkakikan iwán ken kua' ankikuaskej yej máj yekti; xinecredokan iwán nochipa amonoskej. Iwán nej nikchiwas yej nikprometerowilij amo-ikyapatajwewej David, iwán niktitanis se rey yej yawi kipowiliti la gente notájtól, mochiwas se jefe yej kimachtij inewi gente. Yéj yawi kinotzati la gente yej ayéj de Israel iwán yejemej yawij motalojtiwitzetij notenój iga nej yej amoTeko, nikweyimatiltij inón rey.

'Xinetemokan miej weljo' anneasij, xinenotzakán inán miej na'san nono'. Yej ayá' ye'nemij, makipatakan ken iga nemij, iwán yej kichijto' yej ayekti ay'ya máj makichiwa yej ayekti iwán sej makichiwakan ken nej nikneki iga nej amoDios iwán nia nimitziknelitij, iwán nia nimitzmela'elkawilitij yej ankichijkej yej ayekti. Iga ken nej nitajlamiki ayéj ken amejemen antajlamikij, ken annemij ayéj ken nej ninemi. Ijkón ken ankitaj cielo ono' ajko iwán tajli ono' tani, ijkón in notajlamikilis ono' máj ajko que yej amejemen ankejlamikij; iwán nochi yej nikchiwa, máj yekti que yej amejemej ankichiwaj.

'Nej niktitani tiawa' iga makapacho tajli iga wel mamochiwa yej ken amejemej ankitokaj; ijkón yej tekipanowaj ipan mijli kipiáj itakualmej iwán isemillajmej iga sej kitokaj. Ijkonsan nō notájtōl, iga ayá' báldejsan nikijtowa, sino que kichiwa nochi ken nej nikneki.

'Ampaktikisaskej iwán ayá' anmajmawiskej iga notatitan yawij mitzojmakatij amejemen yej anwitzeskej notenoj; amejemen anye'onoskej iwán ayá' anmajmawiskej. Ayá' ankichiwaj yej yekti, e' inán anyawij ankichiwatij yej yekti, iwán anneweyimatiltiskej nochipa.

Isaías nō kijtoj iga itatitan Dios ijkín tajtoj: "IyEspíritoj Dios yej noTaj, ono' ipan nej. Yéj netapejpen iwán netitan iga manikpowili ye'noticiaj yej ayá' motapialiáj, iwán manikyolchikawa yej moyolmiktijtokej, iwán manikixti yej presojtitokej, iwán maniktachalti yej pachamej, iwán manikachitalti enfermojmej. Netitan nō iga manikpowa iga asis día kua' Dios yawi mitzperdonarowilitij yej ankichijkej yej ayekti iwán momatij ipan yej mitzijiyaj."

Profeta yej itoka' Miqueas

Miqueas 1:1-12; 2:12-13; 3:11; 4:2-4; 5:2

Miqueas kajajwa' israelitajmej iga kichijtokej yej ayekti, kijlij:

—ToDios yawi mitziknochiwatij iga ankichiwaj yej ayekti, iga tekiwajmej kiweyimatiltiáj idolojmej iwán kiknochiwaj iyikniwan iga ayá' taye'juzgarowaj, sino que kitajtánijpa tomin kua' agaj kichiwiliáj justicia. Sacerdotejmej tekipanowaj iga san kinekij matatanikan iwán profetajmej kinamakaj yej kijtowaj. Inón iga yawij kixitinatij altepemej yej onokej Samaria iwán altepe' Jerusalén iwán inewi amodiosmej, iwán amejemen mitzpresojwiskej iwán mitzwigaskej ipan se' paismej.

'E' Dios ne-ijlij iga kua' pánoja nochi inín, wí' día iga yawi ki-ojpanehkōti israelitajmej yej ayá' kimiktijkej, iwán sej kiwajligaskej ipan italmej.

'Kua' toTēko reinaroj ipan inewi inín tajli este ipan Jerusalén, tamis iga momijmiktiloj iwán ay'ya máj mokuejkuesoloj ipan inín tajli. Íkua' ankikajtewaskej amoespadajmej^t iwán ankikuískeja amoaradojmej. Nō ankikajtewaskej amolanzejmej iwán ankikuískeja yej iga moteki arroz iwán ayágajo' máj kichiwaj iga mamomijmiktilo iga támi'ya mokuejkuesolo iwán ay'ya majmawiloj. Ijkón kijtowa Dios.

Miqueas nō kijtoj inín itájtōl Dios iga israelitajmej:

^t Xikita glosario "Espada".

—Malej iga Belén alimpa altepetzin ipan inín país de Judá, yawij kiweyimatiltitij, iga ompa kisas yej nochipa yawi kimandaroti ipilowan ipilowampa Abraham.

Profeta yej itoqa' Joel

Joel 1:1–2:14, 28-32, 3:1-5

Inín yej toTeko kitekimá' Joel iga makijli israelitajmej yej igéntejpa: —Amejemen yawij mitzknochiwatij iga nochi yej ankipiáj yawij mitzxixitínilitij, iwán amejemen yawij mitzwigatij preso ipan se' paismej. No Joel kijtoj:

—Dios yawi mitzye'chíwatij siga sej ankitokaj iyojwi, siga ay'ya ankichíwaj yej ayekti iwán siga ankiçredowaj Dios iga inochi amoalmajmej, iga yéj pox taye'ita iwán ayá' nimanín kuesiwi. Teperdonarowa iwán teelkawiliá yej tikchijkej yej ayekti.

Iwán iga yej mochiwas kua' wi' iyEspíritoj Dios, Dios ijkín kijlij Joel: —Kua' ay'ya wejka iga niwi', niktitanis noEspíritoj ipan la gente noyan ipan inín tajli, iwán ipilowan ipilowampa inimej gente kipowaskej notájtól. Totajwewetkej kochtemikiskej iwán chokomej kitaskej yej nej nikochtemiktiskej. Iwán ipan inomej días no niktitanilij noEspíritoj amoesclavojmej, tajtaga' iwán siwatkej, iwán no kipowaskej notájtól. Nia nikchíwati tejté yej ayí' mo-ita ipan cielo iwán ipan tajli, iwán inewi yej onokej ipan tajli yawij majmawitij. Cielo yawi chiliwiti ken tikita esti, iwán ipan tajli onos tiwelon, iwán pox tapoktajtiás. Ayo' tonas iga pox tapoktajtitos, iwán la luna no chiliwis, inón mochiwas kua' alinsan poliwi iga níwí'ya, íkua' nochi yawij majmawitij iga nej nia nitajuzgaroti. Iwán inochi yej netajtanilij iga manikmanawi, nia nikmanawitij.

Profeta yej itoqa' Abdías

Abdías 1:1-4, 10, 19-21

Dios kitajtolmá' profeta Abdías, kijlij iga yawi kipoloti yej chantitokej Edom, yej ipilowan ipilowampa Esaú, iga kitachtekiykej israelitajmej, ayá' keylankej iga sesan itajwewejmej. Inón iga yawij kicastigarotij yej chantitokej Edom, iwán yawij kitanilitij iyenemigojwan, iwán israelitajmej kikuiskej yej itálmejpa katka Edom.

Profeta yej itoqa' Nahúm

Nahúm 1:1-2

Dios kitajtolmá' profeta Nahúm, kijtoj iga yawij kixixitinatij Nínive, weyi-altepe' kan chantitokej asiriojmej. Yawij kixixitinatij iga asiriojmej kitalochtijkej israelitajmej yej Dios kitapejpen.

Profeta yej itōka' Habacuc*Habacuc 1:1–2:8*

Habacuc kita' iga igentej kichijtóyajsan poxsan yej ayekti; iwán kitajtani^{lij} Dios iga makicastigarokan inomej, iwán Dios kijtoj iga mia' gente de Babilonia yawij witzetij iwán kitalkuiliskej israelitajmej. Iwán Habacuc kijlij israelitajmej yej igentejpa:

—ToTeko ne-ijlij iga witzej yej ichamej Babilonia iga tekixtikij ipan inín topaís iga amejemej ankichijkej yej ayekti iyixtaj Dios. E' máj máj yawi kipoloti inewi gente de Babilonia iga te-iknochij tejemej yej tetapejpen Dios.

'Yej kichiwaj yej ayekti, moweyimatij, kijtowaj iga wel momanawiaj imatikamej; e' taga' yej ye'nemi, moconfiarowa ipan Dios iwán iga kisenalijto' iyalmaj ipan yéj, nochipa onos.

Profeta yej itōka' Sofonías*Sofonías 1:4–6; 2:1–13*

Dios kitajtolmá' profeta yej itōka' Sofonías iga ijkín makijli igentej yej chantitoyaj Judá:

—Amejemen yawij mitzkixtitij ipan amopaís, iwán inewi amoyolkamej iwán inewi yej ankipiaj iga ayá' anneweyimatiltiaj, majwa' ankiweyimatiltiaj idolojmej.

Dios nō kijlij igentej:

—Inochi amejemej yej ayá' anneweyimatiltiaj iwán anmotankuaketzaj iyixtaj idolojmej, nia nimitzpolotij yej anchantitokej Jerusalén, iwán nia nimitzpolotij nochi yej anchantitokej ipan inín tajli de Judá. Nia nikmanawitij inomej yejsan moconfiarojtokej ipan nej.

Iwán Sofonías nō kijtoj:

—Nokniwan, xikajtewakan iga ankichiwaj yej ayekti miej aya mitziknochiwaj Jehová Dios. Xiktemokan Jehová Dios, nochi amejemej yej ayá' anmoweyimatij ipan amoalmajmej, xikchiwakan ken yéj kijtowa iwán xikchiwakan yej yekti. Ximoalimpamatikan, anka ijkón wel anmomawiskej kuá' yawi tapoloti Jehová Dios. Iga Dios ayá' tejemejsan yawi tepoloti, nō yawi kipoloti iyaltepemej filisteojmej, moabitajmej iwán amonitajmej, yej tepinajtijkej tejemej yej tetapejpen Dios.

Profeta yej itoka' Jeremías

2 Reyes 24:10-20; 25:1, 7-21; Jeremías 1:1-3;

Dios kitapejpen iga mamochiwa profeta se sacerdote israelita yej itoka' Jeremías. Jeremías chantitoya ipan país yej itoka' Judá; iwán kipowiliaya la gente yej chantitoyaj ipan inón país, nochi tájtol yej Dios kimakaya iga makijto.

Jeremías kixamana se komi'

Jeremías 19:1-10, 14-15; 20:1-6; 23:3-6

Se día Dios kijlij Jeremías:

—Xaj chan yej konchiwa^u iwán xikowa se komi' iwán xaj ipan planada yej itoka' Ben-hinom, xisenyakan iwán totajwewetkej yej kimandarowaj israelitajmej iwán ijefejmej sacerdotejmej. Ompa xikijli yej nia nimitzijliti.

'Xikijlikan ijkín: “Nej yej amoDios, nia nimitziknochiwatij yej nigaj anchantitokej iga anekajtéjkeja iwán ankimakaj yej ajwiyá' iga ofrenda iga ankiweyimatiltiáj yej ayéj mela'diosmej. Ankichijkej se altar iga Baal iga ompa ankitatiáj amopilowan iga ankimakokawiáj Baal; nej ayí' ijkón nikijtoj iga xikchiwakan. Inón iga wi' día, iga yej mitzijiyaj yawij mitzmiktitij iga espada iwán nej nia nikxitinati weyi-altepe' Jerusalén, yej inín kitas yawi majmawiti. Yawij mitzyawalotij yej mitzijiyaj iwán yawij mitzmiktitij, iwán amocuerpojmej nia nikmakati iga makikua moximej iwán pelomej, iwán yej ayá' anmikiskej, pox anmayanaskkej iwán anyawij ankikuatij este amopilowan. A'san ompa panoj yawi momajtiti iga kitas yej ompa mochij.”

'Kua' tikíjlja inín, xixxamana komi' iyixtaj totajwewetkej iwán xikijlikan: “Ijkón kixamanas Dios inimej gente iwán inín altepe', ken kua' agaj kixamana se komi' iwán nikeman ay' wel kisasaloj itatajkolka iga makawi kensan achto onoya.”

Ijkón Dios kijlij Jeremías.

Jeremías yajki, iwán moketza' ipan ikaltenyo weyitiopan iwán kijlij la gente:

—Ijkín kijtoj Dios: “Nia nimitziknochiwatij amonochin yej anchantitokej ipan inín altepe' Jerusalén iwán yej anchantitokej ipan altepemej yej najna'san, ijkón ken nimitzijlijkej; inín nia nikchiwati iga anmoyoltakuawilijkej iga ayá' ankikakikej notájtól.”

Pasur, yej ijefejmej sacerdotejmej, kikagui' kua' Jeremías kijtojtoya yej Dios kijtoj, iwán tatekimá' iga makimagakan Jeremías, iwán

^u “Yej konchiwa”: alfarero. “Komi’”: olla de barro.

kipre_{soj}wijkej pan se kuar_{rankaj} yej kijliáj ceco, iná' kalten yej itoka' Benjamín, tiopantenoj.

Ipanya se' día, Pasur kimaj_{kaj} Jeremías, iwán Jeremías kijlij:

—Ijkín mitzijiá Dios: “Tia tikitati iga asiskej soldadojmej de Babilonia iwán yawij kimiktitij moamigojmej. Nia nikmakati el rey de Babilonia nochi yej patioy yej ono' ipan inín altepe' Jerusalén, iwán inewi yej patioy yej motatki yawij mitzkuilitij moenemigojmej. Iwán tej Pasur, iwán inewi yej chantitokej mochan, yawij mitzpre_{soj}witij ipan país de Babilonia; ompiga anmikeskej iwán ompiga mitztokaskej, tej iwán inewi yej mitztajtolkuikej kua' tikijtoj iga tikpowa' itájtol Dios malej iga ayejpa itájtol Dios.”

E' Dios nō mitzijiá: “Máj máj nejsan sej nikuajligas yej kawiskej yej niktapejpen, yej papayintinemij ipan sejsé' paismej, iwán mochiwaskej sesan nación; nō asis día iga se yej ipilowan ipilowampa el rey David mochiwas rey, iwán yéj mandaroj iwán kiye' juzgaroj inewi gente yej chantito' ipan inín tajli.” Nō kijtoj Dios iga kua' yéja reinaroj kimanawij topilowan ipilowampa iwán onóskeja tamelá iwán ayo' agaj kikuejkesoskej.

Rey de Babilonia kitaniliá israelitajmej

Jeremías 24:1-10; 29:1-14; 30:1-3; 31:31-34

Kua' pánoja mia' xiwi', el rey de Babilonia yej itoka' Nabucodonosor, yajki Judá. Ijkón kenya nokta Jeremías kijtoj iga yawij kimijmiktitij. Asi' Nabucodonosor iwán isoldadojmej, iwán kitanilijkej israelitajmej. Isoldadojmej Nabucodonosor kipre_{soj}wij mia' israelitajmej iwán kiwigakej nō irreymej yej itoka' Joaquín, iga yéj ayá' kine' iga isoldadojmej mamokitzki iwán isoldadojmej Nabucodonosor. Nō kiwigakej tres mil jefes de Judá, siete mil soldadojmej iwán mil tajtaga' yej wel kimachiwaj kuajkuantas. E' gente yej ayá' te iteki ompa kikajtejkej.

Iwán Nabucodonosor kitālij se' gobernador yej makimandaro yej kawikej Judá, kitāлкеj isobrinoj el rey Joaquín yej itoka' Sedequías, kipiáyao' 21 años kua' kitāлкеj iga mamandaro.

© 1996 David C. Cook

Jeremías kipre_{soj}wijkej pan se kuar_{rankaj} yej kijliáj ceco

Soldadojmej no kiwigakej inewi yej chijto' iga oro iwán plata yej onoya weyitiopan iwán nochi yej patiyoy yej itátkipa el rey, mochi kensan Dios kijtoj. Iwán kipopostekkej inewi yej de oro yej kiye'tachaltiaya weyitiopan yej kichij Salomón.

Kua' soldadojmej kiwigakej israelitajmej, Dios kinextilij Jeremías ome chikiwi', e' ken tikita temiktoya. Ipan inón ome chikiwi' tentoya iga itákilka higo', kita' iga ono' iyixtaj weyitiopan. Se chikiwi' kipiaya higo yej pox yekti iwán sewo' chikiwi' kipiaya yej pajpalanti', mela'palantoyay iwán ay'ya wel mokua.

Dios kijlij:

—¿Té tikita Jeremías?

Iwán Jeremías kijtoj:

—Itákilka higo, yej wel mokua iwán yej ay'ya wel mokua iga paláni'ya.

Iwán Dios kijlij:

—Itákilka higo yej yekti, inonwa' nogentej yej niktitan Babilonia; inomej nia nikomemawitij iwán sej nikojpawaligas ipan iyaltepemej, iwán ipilowan iwán inietojwan. Iwán nia nikpatiliti yalmajmej iga mane-ixmatikan iwán manenekikan. Higo yej palanto', inón kijtojneki Sedequías, yej inampa gobernador de Judá, iwán inewi yej iwán senmandarowaj iwán yej kawikej Jerusalén. Yejemej nia niktitanilitij iyenemigojwan iga makimiktikan. Sekin yawij mayanmikitij iwán sekin kojkokolmikiskej este que mapoliwikan ipan inín tajli yej nikmakakaj yejemej iwán iyikyapatajwan.

Inón tiempo Jeremías kijuulowilij se ama' inomej gente yej onoyaj preso Babilonia, ijkín kijlij:

“Amejemej yej Dios mitzwigakej Babilonia, Dios mitzijliáj iga ompa kan amonokej xikchikwakan amókal, ximonamiktikan iwán xikpiakan mia' amopilowan iwán xikpiakan no amonietojmej. Xitekipanokan iwán xiktajtanelikan Dios iga maonolo tamelá ipan inón país kan amonokej, iga an-asiskej sej ipan amotalmej este que mapano setenta años. Amo ximokajkawakan ipan yej kijtowa iga Dios kitajtolmaka malej iga nemi takajkawawa. Iwán amo xikelkawakan Dios, inewi yej yéj kijtoj yawi mochiwati.”

Iwán se' vej Jeremías kimatiltij la gente yej Dios kijtoj:

—Asis día iga nimotajoltij iwán amonietojmej. Malej iga amochíkeja ome grupo, e' nej nimitzitaj ken ansetitokej. Inón vej kua' nimotajoltiskej, ayá' nikchiwas ken yej nikchij iwán amo-ikyapatajwan kua' nikixtij Egipto, yejemej, iga kipoxchijkej yej

† Xikita glosario “Higo”.

ayēkti, kipolojkej ken iga nimotajtołtįkaj. E' kua' inán nimotajtołtįskej ay'yěj ken ikya nimotajtołtįkaj, iga íkua' nįktalıj noley ipan iyalmajmej iwán nej nimochiwas iDios iwán yejemej mochiwaskej nogentej. Iwán ayagaj se' ijkín kijlij: “Xiwiki xikixmatiki Jehová”, iga nochi ne-ixmatis este yej máj aya yolej iwán este yej majya wewej. Nikelkawilij yej kichįkej yej ayēkti iwán ay'ya máj nįkeįlamikįskej yej kichįkej ayēkti.

Jeremías kakiáj ipan se pozo

Jeremías 32:1-5; 38:6-13; 39:1, 11-14; 40:6

Máj máj Dios kijlij Jeremías iga la gente de Babilonia kikuiskej altepe' de Jerusalén iwán kiwigaskej preso el gobernador, iga ayá' kiweyimatiłtiá Dios.

Iwán Jeremías yajki kijlito el gobernador kensan Dios kijlij, iwán inón gobernador kuesiwi' iga yej kijtoj Jeremías iwán tatekimá' iga makakįkan ipan cárcel. Kua' kikįxtįja ipan cárcel Jeremías majo' kiknočįkej iga kakįkej pan se pozo yej pox wejkatan yej onoya ipan ipatiojyo cárcel. Inón pozo ay' kipiaya a'ti, onóyasan soki', iwán kua' ompa kakįkej Jeremías, mela'yajki iyikxi ipan soki' asi' este itankuapan.

Ni agaj yej de igéntejpa ayá' kitajtowilij Jeremías; majke se taga' de Etiopía kitajtowilij, yajki kan ono' gobernador iga kitajtanilito iga makikixtikān Jeremías ipan inón pozo miej aya mayanmiki. Ijkón iga el gobernador tatekimá' iga makikixtikān ipan inón pozo, e' kakįkej sej carcelįti'.

Panoj mia' xiwi', Sedequías, yej mandarowa Judá, yajki icontraj el rey Nabucodonosor. Inón iga el rey kititan icapitán yej kimandarowa soldadojmej iga kikįxtito Sedequías iga ay' maono iga gobernador, iwán kiwiga' Babilonia. Iwán inón capitán yajki Jerusalén, iwán kitatįj weyitiopan yej kichįka Salomón iwán kixixitįn wejkanpmuroj yej iga tzaktoya Jerusalén. Kiwiga' preso israelitajmej iwán kiwiga' kuajkuantas yej monekiá weyitiopan. Inewi israelitajmej yej ayá' motapialią kikajtejkej ompa iga makicuidarokān uvajjoj.* Jeremías onóyao' ipan cárcel kua' la gente de Babilonia wālkej sej. Iwán el capitán yej kimandarowa isoldadojmej Nabucodonosor kikixtij ipan cárcel iwán ayá' kiwigakej preso, sino que kawį' ipan país de Judá iga kijliaya la gente yej Diospa kijliaya iga makįto.

* “Uvajjoj”: Xikita dibujo pan página 298.

Profeta yej itoka' Ezequiel

Ezequiel 1:1-3; 2:6-7; 7:23-27; 33:7-11; 36:16-36

Onoya se sacerdote yej itoka' Ezequiel yej chantitoya ipan país yej itoka' Judá. Dios kitapejpen Ezequiel iga mamochiwa iprofetaj. Kuá' Nabucodonosor asi' Judá, kiwiga' preso mia' israelitajmej, Ezequiel no kiwigakej Babilonia. Ompa Dios kinextilij yej yawi mochiwati, kijlij:

—Amo ximajmawi siga mitzajajwaj o mitzijiyaj iga tej tia tikijliti yej nia nimitzijliti; malej iga ayá' mitzkakisnekij, iga inomej ayá' motemakaj iga kichiawaj ken nej nikneki.

Ijkón iga Ezequiel kijlij israelitajmej ompa kuá' onoyaj Babilonia, iga Jerusalén yawij kixixitinatij iga israelitajmej kikajtéjkeja Dios iwán kiweyimatiltiaja idolojmej. Ezequiel kijtoj no kensan kijtójkeja sekin profetajmej iga Dios yawi kiknochiwati inomej yej kikuejkuesowaj israelitajmej. Dios kijtoj iga kichiwas inín iga nochi yej ono' ipan inín tajli makimati iga yéj Dios iwán ateyi se'.

Se' día Dios kijlij Ezequiel:

—Nia nimitzijliti yej tia tikijliti mogentej. Xikijli iga nia nikiknochiwatij siga ayá' moyolpataj iwán siga akikajtewaj iga kiweyimatij idolojmej iwán iga kichijtókejo' máj yej ayekti. Iga nej ijkín nikijliá yej kichiawaj yej ayekti: “Tej yej tikchiwa yej ayekti, tia timikiti.”

Dios kinonotza' Ezequiel:

—Siga tej Ezequiel ayá' tikijliá la gente iga nia nikiknochiwatij iga kichiawaj yej ayekti, iwán yejemej akikajtewaj iga kichiawaj yej ayekti, yejemej yawij mikitij iga ijkón kichijtokej, iwán tej no motechko iga yawij mikitij. E' siga tikijliá iga nia nikiknochiwatij, siga ayá' kikajtewaj iga kichiawaj yej ayekti iwán yejemej ayá' mitztajtoltkuiliáj, sino que majsan kichiawaj yej ayekti, entonces yejemej yawij mikitij iga ijkón kichijtokej, e' ay'yéj tej motechko iga mikiskej.

Dios no kititan Ezequiel iga ijkín makijli inomej gente: “Nej nisato', inón iga anikneki mamikikan yej kichiawaj yej ayekti; majwa' nikneki iga makikajtewakan iga kichiawaj yej ayekti iwán mamela'isatokan nokta. Inón iga amejemen yej ipilowan ipilówampa Israel, siga ayá' ankinekij ximikikan, xikajtewakan iga ankichiawaj yej ayekti.”

Se' vej Dios kijlij Ezequiel:

—Kuá' israelitajmej chantitoyaj ipan italmej, poxsan kichijkej yej ayekti ken yejemej kinekikej iwán ken kua' kimopakej tajli iga tamiktijkej wan nochi yej ayekti kichijkej. Inón iga poxsan nikuesowilijkej iwán nikixtijkej ipan italmej iwán niktitankej iga mamochantitij ipan sekin paísmej. E' noyan kansan asiáj israelitajmej kajawilmatiáj notoka' iga inomej gente de inomej paísmej kijtowayaj:

“Inímejya in igentej Dios yej kikixtij ipan itaľmej.” Inín poxsan neyolmiktiaja; e' asis día iga nikchiwas iga xakan sej ipan amotaľmej, iwán nimitzperdonarowiliskej yej ankichijkej yej ayekti, iwán iga ankiweyimatiltijkej idolojmej. Amejemej poxsan anyoltaakuaktikej, inón iga ayá' ankinekij ankichiwaj ken nej nikijtowa, e' nikpatas ken iga antajlamikij, ijkón ankiyolmakáskeja iga ankichiwaskesj ken nej nikijtowa. Nimitzmaskesj noEspíritoj iwán yéj mitzpalewiskej iga xinejnemikan ipan noojwi iwán xikchiwakan ken nikijtowa. Anmochantiskej ipan tajli kan nikijlij amotajwewetkej; iwán antajlamikiskej kenkua' sesan amoalmajmej ankipiáj, iwán ankipiaskej sesan amorreymej. Nochi inín nikchiwas, e' ayéj iga tejté ankichijkej yej yekti, sino que iga nej nimitztapejpenkej iwán iga nej amoDios. 'Poxsan nimitzye'chiwaskesj iwán ayo' máj anmajmayantoskej. Ampiwiskej, iwán ijkón sekin naciomej yej mitzyawalojtokej, kimatiskej iga nej nikojpachiwa yej xitínto'ya iwán wel sej nikchiwa iga maonolo kan ayo' onolowaya.

Daniel kinojma-ijtowa te kijtojneki yej kitepi' rey Nabucodonosor

Daniel 1:1-17; 2

Kua' israelitajmej asikej Babilonia, el rey Nabucodonosor kijlij se itekipanowani yej itoka' Aspenaz:

—Xiktapejpena chokomej yej kiwajligakej pan país Israel. Xiktemo yej máj kuayamani' wan yej ye'nesij iwán xikmachtikan totájtol iwán ken tejemej nochipa tikchiwaj, iga matekipanokan nigaj ipan palacio.

Ijkón iga inón tekipanowani kitapejpen sekin chokomej yej kiwajligakej Israel; nawi kitapejpenkej yej itribuj Judá, inín itokamej: Daniel, Ananías, Misael iwán Asarías. Inimej pewakej iga momachtijkej ken iga tajtowaj babiloniojmej, iwán no momachtijkej ken iga motekichiwaya pan altepemej yej ono' pan país Babilonia. El rey tatekimá' iga makimachtijtokan eyi año iwán makikualtikán inómpanan tákual yej kikua el rey. Aspenaz yej kitamakatoya inomej nawi chokomej, kitalilij itokamej ken motokawiáj babiloniojmej: Daniel kitokawijkej Beltsasar iwán inomej se' eyimej ijkín kitokawijkej: Sadrac, Mesac iwán Abed-nego. Inimej nawi chokomej ayá' kinekikej kikuajkej inompa tákual yej kimakayaj, iga ayéj inompa tákual yej Dios kijtoj iga makikuakan israelitajmej.

Iwán ayá' kikuajkej iga kinekiáj makichiwakan ken kijtowa Dios. Itekipanowani el rey yej kiwiguiliaya tákual inomej chokomej, kijtoj:

—Siga ayá' anye'takuaj anyawij anwajwakitij iwán siga el rey mamitzitakan iga anwajwaktikej, yawi ne-iknochiwati.

Iwán Daniel iwán yej iwan nemiáj kijlijkej:

—Nimitztajtani*liá*j iga inimej diez *día* xine*makatoka*n iga maniku*aka*n yej mochi*wa* pan tajli, yej mókuapa, iwán a'ti manikonitok*an*. Kua' pánoja inomej diez *día*, xine-itak*an* siga niwajwakikej o ayá'.

Itekipanowani el rey kitajtolkuilij inomej chokomej iwán inompa tákual kikualtij diez *día*. Kua' pánoja diez *día*, Daniel iwán yej íwan ompa onoyaj máj ye'nesiá*j* que inomej sekin chokomej yej kikuayaj inompasan tákual yej kikua el rey, ni alín ayá' wajwakikej. Iwán iga kichijkej ken Dios kineki, Dios kipalew*ij* iga wel máj mata-ixmatik*an*. Dios no kipalew*ij* Daniel iga wel makinojma-ijto te kijtojneki yej motemiki.

Se yówal, Nabucodonosor kochtemi' iwán pox momajtij. Iwán yowalti', tatítan iga makinotzatij yej tamatij yej ompa chantitokej Babilonia kan yéj mandarowa iga makijlik*an* te nokta kijtojneki inón yej kitemi'. Kua' yej tamatij asikej ipan palacio, yajkij iyixtaj el rey. Iwán, yéj kijlij:

—Nikochtemi' iwán inón neyolmiktijto', inón iga nikneki manikmati te kijtojneki inón yej niktemi'. Siga anne-ijliá*j* te niktemi' iwán anne-ijliá*j* te kijtojneki, nia nimitzmakatij amorregalojmej iwán nia nimitzweyimati*ltitij*. E' siga ayá' anne-ijliá*j* yej niktemi', niga yej kijtojneki, nitatekimakas iga mamitzmiktik*an*.

Iwán ayagaj wel kijtoj yej kitemi' el rey. Iwán yej tamatij kijlijkej el rey:

—Norrey, xine-ijlik*an* te tiktemi'; ijkón wel nimitzjiliskej te kijtojneki. Iga ateyi nisé taga' ipan inín tajli yej wel mitzijliá te kijtojneki yej tiktemi', siga ayá' achto tikijto*wa* te tiktemi'.

E' ayagaj wel kijtoj yej kitemi' el rey Nabucodonosor, inón iga kuejkuesiwi', iwán kitekimá' isoldadojmej iga makimiktik*an* inewi inomej yej tamatij de Babilonia; iwán Arioc, yej kimandarowa soldadojmej, kitemoj Daniel iwán iyamigojmej iga makimiktik*an* sekan iwán inomej yej tamatij. Kua' Daniel kimati' yej kijtoj el rey, yajki kitato el rey iga kitajtanilito iga achó' makichá iwán despuéj yéj wel kijlij te kitemi' iwán te kijtojneki inón yej kitemi', iwán el rey kicredoj yej kijtoj Daniel.

Iwán Daniel yajki ichan iwán kipowilij iyikniwan ken iga kawikej iwán el rey, no kijlij iga yawi kijliti yej kitemi' el rey, e' achó' yawi mochat*i*. Daniel iwán iyikniwan kitajtanilijkej Dios iga makiknelik*an* iga makinextilik*an* yej kitemi' el rey. Iwán inón yówal, Dios kinextilij Daniel yej kitemi' el rey, iwán Daniel kimá' gracias Dios iga kinextilij yej kitajtanilij.

Kua' tanesi', yowálti'san, Daniel yajki tajtoto iwán Arioc iwán kijlij:

—Amo xikmikti yej tamatij. Xinewiga iyixtaj el rey, iwán nej nia nikijliti te kijtojneki yej kite mi'.

Iwán Arioc kiwiga' Daniel iyixtaj el rey, iwán kua' Daniel kala', el rey kitajtan:

—¿Ix an wel tine-ijlij yej niktēmi' iwán yej kijtojneki?

Iwán Daniel kijtoj:

—Nisé taga' malej iga pox matamati wel mitzijliá yej tiktemi'; niga nej no awel nimitzijliá. E' ono' se Dios ipan cielo yej wel tanextiliá inochi yej tejemej ayá' tikmatij, iwán inán yéj mitztemiktij yej yawi mochiwati yej ayá' wejkatis iwán yej mochiwas este kua' tamis inín tajli. Inínwa' in yej tiktemi': Tikita' se weyi estatua ken tikita se taga'. Inón estatua onoya mo-ixtaj: Itzontekon de oro, iyelix iwán imamej de plata, italax iwán itzintámal de cobre, imaxa'mej de tepos iwán iyikximej tájkol nelijto' iga tepos iwán konsoki'. No tikita' iga ipan se tepe' kisa' se weyite'ti iwán mimilijtiwaj iwán wetzito ipan iyikxi estatua iwán kipoposte', iwán kiwigaya ejeka' ken tikita wa'tásol. E' inón weyite'ti mochij weyi tepe' este kitzakua' inewi tajli. Inín yej tiktemi'; inán nia nimitzijliti te kijtojneki.

'Norrey, tej tiktanilij mia' reyejmej iwán tikuilij italmej iwán igentej iga Dios yej ono' ipan cielo mitzpalewaj iwán mitzmatiltij yej tikchij. Inón iga itzontekon ídolo, inónwa' kijtojneki tej, iga tej tikmandarowa inochi gente pan inín tajli. Kua' támisya timandaraj iwán kua' no tamis iga mandaraj ipilowan mopilowampa, mandarajya se', e' inón ayá' mitzaxilij ken tej timandarowa iwán iga titamati. Inín yej mandaraj inónya yej tikita' iyelix iwán imamej inón estatua. Después de inín, witzeti se' rey yej yawi mandaroti noyan ipan inín tajli. Inón kijtojneki italax iwán itzintámal inón estatua. El cuarto rey yawi no kimandaroti noyan ipan inín tajli. Imaxa'mej de tepos inón estatua kijtojneki ipoder yej kipiati inón cuarto rey. Tikita' no iga iyikximej se alín de konsoki' iwán se' alín de tepos; inón kijtojneki iga inín rey wel mandaraj iwán no achi awel mandaraj. Inón te'ti yej kipoposte' estatua, kitojneki iga Dios yawi kitaliti se gobierno yej nochipa mandaraj, iwán íkua'ya tamis inewi yej mandarowaj yej onokej ipan inín tajli. Ininya kijtojneki yej tiktemi' rey Nabucodonosor.

El rey este moyolmajtij este motankuaketza' itenoj Daniel, iwán kijtoj:

—Mataj melá' iga moDios iDios nochi diosmej, iwán yéj irrey inochi reyejmej.

El rey kitalij Daniel iga mamochiwa gobernador ipan inewi Babilonia, Daniel kejlan inón eyi iyamigojwan yej no israelitajmej iwán kitajtanilij el rey iga yejemen makipalewikan iwán yejemej makitakan inewi yej mochiwa ipan provinciajmej de Babilonia.

Yej kichiwilijkej eyi tajtaga' yej ayá' tatakej ipan ti'ti

Daniel 3

Rey Nabucodonosor tatekimá' iga makichiwakan se estatua de oro, de treinta metros iwejkapanka iwán eyi metro itomajka, Kuá' yekáwi'ya, kiketza' ipan planada, iwán tatitan iga makinotzatij nochi gobernadormej, yej kimandarowaj soldadojmej, yej mandarowaj ipan estadojmej iwán inewi tekiwajmej yej mandarowaj ipan altepetzitzin iga mawitzekan makiweyimatiltikij inón estatua yej el rey kichij.

Kuá' inochímeja nechkatoyaj itenoj inón estatua yej kichij el rey, itatitan el rey kijtoj recio:

—Xikakikan amonochimej.

Kuá' ankikakiskej iga nawatis trompeta iwán inewi sekin yej no nawatij, ximotankuaketzakan iwán xikweyimatiltikan inín estatua. Yej ayá' motankuaketzas iga makiweyimatilti, yawij kakitij nimanín ipan se horno^w yej wewelkato'.

Ompa onoyaj iyeyixti yej nemiáj iwán Daniel: Sadrac, Mesac iwán Abed-nego. Kuá' moká' yej nawatij, inochi gente yej walkej ipan sejsé' estadojmej, motankuaketzkej iwán kiweyimatiltijkej inón

estatua de oro yej el reypa kichij. E' iyeyixti iyamigojmej Daniel ayá' motankuaketzkej iwán ayá' kiweyimatiltijkej inón estatua yej kichij el rey.

Sekin tajtaga' yajkij ijkín kijlitoj el rey: “Sekin israelitajmej ayá' kichijkej ken tikijtoj.” Iwán Nabucodonosor kuesiwi' iwán tatitan iga makikuitij Sadrac, Mesac iwán Abed-nego. Kuá' asikej, el rey kijtoj:

—¿Ix melá' iga amejemen ayá' ankiweyimatiltiáj nodiosmej niga ankiweyimatiltiáj estatua yej nikchij de oro yej nej nikijtoj iga mamochiwa? Inán aya té nimitzchiwiliskej. ¿Ix anmotankuaketzaskkej iwán ankiweyimatiltiskej la estatua kuá' ankikakiskej nemi tapitzalo? Siga ayá' ankiweyimatiltiáj, íkuá' yawij mitzakitij ipan se horno yej wewelkato' iwán ateyis dios yej wel mitzmanawiskej.

^w Inimpa horno ayéj kan mochiwa pan, inimpa pox weyi, anka kan mo-ixka ladrillo iga mochiwa kajli.

Iwán iyeyixtimej kijtojkej:

—Nejemen ayá' nikmajmawiliáj yej yawij nechiwilitij, siga anneakiáj iyijtiko horno kan tawewelkato', nejemen noDios wel nemanawiaj. E' malej iga amo manemanawikan, nejemen aya'san niktokaskej amodiosmej niga nikweyimatilitskej estatua de oro yej tejpa tikchij.

Kua' inón kikagui' Nabucodonosor poxsan kuejkuesiwi' iwán tatekimá' iga inón horno matotoniá siete vej máj que iga onoya. No kitekimá' tajtaga' yej de isoldadójmejpa yej pox tajpalejkej iga makilpikan iyeyixti tajtaga' iga makakikan ipan tiwelon.

Kua' pareja totonixtoya in horno, soldadojmej íkua'ya kakijkej ipan ti'ti inomej yej nemiáj iwán Daniel. Tiwelon este molenwajtilijtoya te kikkisa' pan iten horno iwán kitatij inomej soldadojmej iwán mikikej.

Nabucodonosor kitztoya yej onokej hornojijti'. E' mowejketztkisa' iga majmawi', iwán kijlij tekiwajmej:

—¿Ix aya'taj eyi tajtaga' yej tikakijkej ipan horno yej wewelkato'? Esi nej inán nikita' nawi tajtaga' este ye'nenejntokej tajko tiwelon, e' xitontokej iwán se de yejemej nesi ken tikita Dios.

Iwán Nabucodonosor kinotza' iyeyixti iyamigojwan Daniel, kijlijkej:

—¡Sadrac, Mesac, Abed-nego, amejemen yej ankitokaj Dios yej ono' pox ajko ipan cielo, xikisakan ipan horno iwán xinejnemikan nijígapa!

Iyeyixti kiskej pan tiwelon, iwán kua' asikej iyixtaj el rey, inewi gobernadormej, yej kimandarowaj soldadojmej, yej mandarowaj ipan estadojmej iwán inewi tekiwajmej yajkij kitatoj. Iwán momajtijkej kua' kitakej iga ayá' tatakej niga itzonkalmej niga itzotzolmej, iwán ni alín ayá' po'kokojoyayaj.

Iwán Nabucodonosor kijlij la gente;

—De inán iwán nochipa tiawij tikye'itatij iDios inimej tajtaga'. Yejemen moconfiarojkej ipan yéj kua' ne-ijlijkej: “Ayá' niawij nimotankuaketzatij iyixtaj nisé estatua, iga nejemen niktokaj Dios yej isato' iwán nikmatitokej iga ateyi se' Dios.” Iwán melá' nokta iga iDios kicuidaroj yejemen, kititan se iyángel^x iga kimanawikoj ipan ti'ti. Inán nej yej nirrey de inín tajli, nitatekimaka siga agaj ayá' kiweyimati iDios inimej tajtaga', yawij kitatajkolotij iwán íkal yawij kixixitnilitij. Inín kichiwiliskej a'san nesi, ayá' mo-itas de kan íga niga ken iga tajtowa. Iga ateyi nisé dios yej wel makichíwa yej kichij iDios inimej tajtaga'.

Kua' tami' inín sucederoj, el rey kitalij Sadrac, Mesac iwán Abed-nego iga mamandarokan ipan país de Babilonia.

^x Xikita glosario “Ángel”.

Daniel kijliá Nabucodonosor te kijtojneki se' yej kite'mi'

Daniel 4:4-19, 24-37

Se yówal Nabucodonosor sej temi', iwán tatitan iga makinotzati*j* inewi yej tamati*j* yej ompa ichamej Babilonia iga makijli*k*an te kijtojneki yej kite'mi'. Kua' onóyaja iteno*j* el rey, el rey kijtoj yej kite'mi', e' ni agaj awel kijtoj te kijtojneki yej kite'mi'. Inón iga kinotza' Daniel iwán kipowil*i*j yej kite'mi', ijkín kijli*j*:

—Niktemi' se kuawi' yej pox wejkapan yej toktoya itajko*y*an tajli. Inín kuawi' nemi má*j* tomawayaya iwán nemi weyaya má*j* iwán má*j* wejkapanti*á*' este que nochi wel kita' iga asi' este ipan cielo. Iyiswayomej este xojxoxokti' iwán poxsan taktoya; iwán itakilka kimakaya iga nochi kikuayaj. Itampa inón kuawi' motekayaj torojme*j* iwán borre*g*ojme*j*, iwán ipan imajma' inón kuawi', to*t*ome*j* kich*i*wayaj ixekeme*j*. No nikita' se ángel temoj ipan cielo, iwán kijtoj recio: “Xiktzintajkalik*an* inón kuawi', xikmajmatekik*an*, iwán newi xixxijxinilik*an* itakilka; iwán macholok*an* inochi yolka*me*j yej onokej itampa inón kuawi' iwán macholok*an* no inome*j* to*t*ome*j* yej chantitokej ipan imajma'. E' amo xikwiwiti*li*k*an* inelwayome*j*. Mamo-ilpi iga teposcadenaj iwán makaw*i* ipan sakayoj. Iwán makipatz*o* ajwicha' yej wi' ipan cielo. Ay'ya yawi ye'tajlamikiti iwán mochiwas ken se yolka'. Ijkón yawi onoti siete año iga la gente makimati iga ono' se Dios ipan cielo yej kimandarowa reyejme*j* iwán yé*j* kitali*á* yej mandarowa a'ya iga yé*j* kitapejpena.”

'Ijkón niktemi'. Tej tiBeltzasar, xine-ijli te kijtojneki. Tej wel tine-ijli*á* iga ipan tej ono' iyEspíritoj Dios.

Daniel moyolmikt*i*j iwán san tachixtikaw*i*' iwán ayá' semi tajtoj se rato iga kimati' te kijtojneki yej kite'mi' el rey. Iwán este que Daniel kijli*j* el rey:

—Inón weyikuawi' yej tiktemi' inón kijtojneki tej rey Nabucodonosor. Dios kich*i*was iga tej ay'ya xitajlanto, iwán siete años tia tiyolpolij*t*oti. Ay'ya tonos kan chantitolo' wan tia tikuat*i* saka' ken tikita takua se yolka'. Yawi mitztepo'patzoti ajwicha' yej wi' ipan cielo iwán ijkón tonos siete años este que xikmati iga Dios yej ono' ipan cielo kimandarowa nochi reyme*j*. Iwán kua' páno*j*a nochi inín, tiyekti*ás* sej iwán sej timandar*o*j. Inín kijtojneki iga amo mamowiwita ikuateponka iwán inelwayome*j* inón kuawi', iga despué*j* sej tia timandar*o*ti. Inón iga tej tinorrey, xicredo yej nimitzijli*á* iwán áyo'ya xikchiwa yej ayekti; xikajtewa iga tikchiwa yej ayekti iwán xikpalewi yej akipi*á*j te kikuaj, anka ijkón wel tonos tamelá iwán tiye'onos iwán tiye'kisas ipan nochi yej tikchiwas.

Panoj se xiwi', Nabucodonosor nenejnentinemiá ipan ipatiojyo palacio, iwán kijtoj: “Nej iga nikpiá weyi nopoder nikchij weyi Babilonia, iwán iga weyi nopoder inochi neweyimatiltiáj.”

E' aya tamiá yej el rey kiijtojto' ipan iyalmaj, walaj se tájtol ipan cielo, kijtoj:

—Xikaki rey Nabucodonosor, inín tájtol iga tej: Desde inán tej ayo' tirreinarowa.

Iwán íkuas'an el rey yolpoliwi' iwán kikixtijkej kan onolo' iwán kikuáyaya saka' ken tikita yolka', iwán kipatzowaya ajwicha' yej witziaaya ipan cielo. Itzónkal wejweyá' ken itzojmiyo águila iwán iyistimej mochij ken tikita iyisti totomej.

Kua' pánoja siete años, Dios sej kichij iga maye'tajlamiki el rey Nabucodonosor, iwán el rey kijtoj:

—Nikweyimatiltiá el Rey yej ono' ipan cielo, yej kijuzgarowa nochi, yéj yej kipiá inochi poder, iwán este wel kalimpamatiltiá yej pox moweyimati.

Daniel kijtowa te kijtojneki yej ijkuilijtoya ipan pared

Daniel 5

Panoj mia' año, se yej ipilówampa Nabucodonosor yej itoka' Belsasar mochij rey.

Se día Belsasar kichij se weyi-ilwi' iwán kinechkoj mil itekipanowanimej, iwán sentawankej poxsan. Kua' el rey táwanya, tatitan iga mamokuiti wasojmej de oro iwán yej de plata yej tetajwéj Nabucodonosor kikuitoya weyitiopan yej ono' Jerusalén. Inomej wasojmej kikuitoyaj, iwán ipan inón konijkej máj vino, kiweyimatiltijtoyaj ídolomej de oro iwán de plata, de bronce, de tepos, de kuawi' iwán de te'ti.

Tajko ilwi' nesiko se ima' taga', yej tajkuiloj ipan palacio iparedyo. Inochimej momajtijkej iwán el rey pewa' tajtoj recio iga mawitzekan yej tamatij. E' kua' yejemen asikej akimatikej te kijtojneki inón yej kijkuiloj ima' taga'. Iwán el rey tatitan iga makinotzatij Daniel.

Kua' Daniel asi', kitajtojtij yej ijkuilijto' ipan pared, iwán kijlij el rey:

—Tej yej ipiltzimpa rey Nabucodonosor, tikmati ken iga Dios yej ono' pox ajko, kalimpamati' motajwéj Nabucodonosor, kua' pan iyalmaj poxsan moweyimati'. E' malej iga tikmati te kisucederoj motajwewej iga mopoxweyimati', tej ayá' timoalimpamati ipan moalmaj, majwa' timopoxweyimati iyixtaj toTeko yej ono' ajko ipan cielo. Inín yówal ipan ilwi', tej titatekimá' iga mamitzkuilitij wasojmej yej onoya Jerusalén ipan íkal Dios Jehová. Tej iwán motekipanowanimej iwán mosiwamej ankonijkej vino ipan inomej wasojmej.

'Iwán ayéj iga inonsan, sino que tej iwán yej ansen-ilwimatitoyaj, ankiweyimatiltijkej estatua de plata, de oro, de bronce, de tepos, de kuawi' iwán yej de te'ti, idolojmej yej ayá' tacháj niga takakij niga tajlamikij iwán tej ayá' tikne' xikweyimatilti yej mela'Dios. Inón iga, yej ijkuilijto' ipan pared: “MENÉ, MENÉ, TEKEL, UPARSÍN”, kijtojneki iga Dios mitzita iga ayompa tinemi, iwán ayompa timandarowa, iwán kan inán tej timandarowa, yawij mandarotij paismej yej itoka' Media iwán yej itoka' Persia.

Inonsan yówal walaaj Darío rey de Media, walaaj iwán isoldadojmej, iwán kimiktij Belsasar iwán mandároja Darío.

Dios kimanawiá Daniel ipan tekuanimej

Daniel 6:1-27; 9:2-17

Darío kiyoyokatij ital kan reinarowa, kichij ciento veinte estados; iwán ipan cada estado kitalij se gobernador, iwán ipan inomej ciento veinte estadojmej kitalij eyi presidente, Daniel yajki se de inomej presidente. Ayá' wejkatil' momati' iga Daniel máj wel mandarowaya que sekin gobernadormej iwán presidentejmej. Iwán el rey kitalij Daniel iga makimandaró inewi presidentejmej. Inón iga sekin pewakej iga kixitakej Daniel iwán kitemoliayaj ken iga wel makimawetziltikan ipan tejté yej ayekti, iga makitelwikan wan el rey.

Kijtojkej:

—Tiawij tikpipiatij iwán siga tikasiliáj iga kichijto' tejté yej ayekti, nimanín tiawij tikijlitij el rey.

E' malej iga máj kipipiakej, ayá' kasilijkej nité yej ayekti, iga yéj ye'nemiá iwán moconfiarowaya poxsan ipan Dios. Nochipa ipan día eyi vej motankuaketzaya iga tajtowaya wan Dios.

Iwán ijkón iga inimej gobernadormej yajkij kitatoj el rey iwán kijlijkej:

—Tej tirrey, nejemej nigobnadormej nikelankej iga nimitzijlikoj iga xichíwa se ama' kan xitatemimaka, iwán xikfirmaro. Ijkin makijto in inón ama': Siga agaj ipan inimej treinta día makitajtanili tejté idios o agaj se' taga' yej ayéj tej, mamooki ipan se texapo' kan ono' tekuanimej.

El rey kiyé'ita' yej kijtojkej inomej iwán kifirmaró inón ama' kan tatemimaka ken iga yejemen kijtojkej.

Daniel kimati' ken tatemimaka inón ama', yajki ichan, motankuaketzá' iwán tajtoj wan Dios, iga yéj nochípaya ijkón kichíwa iga tajtowa wan Dios eyi vej ipan día. Iwán monechkoj gobernadormej iwán presidentejmej, yajkij ichan Daniel kasitoy oradojto'. Nimanín yajkij kijlitoj el rey iga Daniel ayá' nemi kichíwa ken tatemimaka inón ama', iga yéj tajtówasan wan iDios eyi vej ipan día.

El rey kua' kika' iga Daniel kitelwitoj, moknomati' poxsan iga Daniel poxsan kipalewiaya kan reinarowa el rey, iwán kitemoj ken iga katka makimanawi. E' como aweljo' kipata ken iga tatekimá', tatitan iga makikuitij Daniel, iwán inonsan tiota' kakijkej ipan xapo' kan ono' tekuamej. Iwán inon xapo' kitentzakuakej iga se weyite'ti. Itempan inon weyite'ti kan netechijto' wan iten texapo' kitalkej sasal se parte iwán ompa el rey kisellaroj iga iyanilloj, ijkón ni agaj awel kikixtia'.

Iwán el rey yajki ipan ipalacioj, e' ayá' takuaj. Iwán kua' motega', ayá' wel kochá iga kejlantoya yej kichiwilijkej Daniel. Kua' tanesi', yowálti'san, moketza' iwán motalojtiajki kan ono' xapo' kan kitentzaktokoj Daniel iwán tekuamej. Kua' asi', kitzajtzilij Daniel iwán kijlij:

—Daniel, tej yej tiktoka Dios yej isato', ¿ix weliti' moDios mitzmanawij ipan tekuamej?

Iwán Daniel kijlij:

—Norrey, noDios kititan se iyángel iga kitejtentzakuako tekuamej iga amo manekuakan, iga nej iyixtaj Dios ayá' nemi nikchiwa yej ayekti; iwán no mo-ixtaj ayá' nemi nikchiwa nité yej ayekti.

Kua' el rey kitajtolkagui' Daniel, yolpagui' poxsan iwán tatekimá' iga makikixtikán Daniel ipan xapo' kan ono' tekuamej. Kua' kikixtíjkeja kitakej iga nikanaj anesi kan kijiste' tekuamej, iga moconfiaroj ipan Dios.

Iwán el rey tatekimá' iga makikuitij inomej tajtaga' yej kitelwijkej Daniel, makakikan iwán ipilowan iwán isiwamej ipan xapo' kan ono' tekuamej. Iwán inomej aya asiáj este talpan kua' tekuamej ájkosan kimajkuikej iwán kitzatzayankej.

Iwán el rey yajki sej ichan iwán kichij se ama' iga inochi yej chantitokoj kan yéj mandarowa. Ipan inon ama' kijkuiloj ken iga Dios kimanawij Daniel, iwán kinonotzkej iga nochi makicredokan ipan inon Dios yej isato', yej iDiospa Daniel.

Daniel onoya Babilonia kua' kileeroj yej kijkuiloj profeta Jeremías, iwán ijkón iga kimati' iga israelitajmej yawij presojtitotij setenta años, iwán íkua' Jerusalén ay'ya onoloj. Daniel wéweja katka iwán kimatiá

© 1996 David C. Cook

iga ay'ya wejkatis iga yawi mochiwati inón yej Dios kijtoj. Inón iga nochipa kua' tajtowaya wan Dios, kijliaya:

—NoTeko Dios, xiktajtolkaki kua' tejté mitztajtaniliáj mogentej. Nimokuitiáj iga poxsan nikchijkej yej ayekti mo-ixtaj, ayá' nemi nikchiwaj ken kijtowa motájtol; e' nimitztajtaniliá noTeko, iga xineelkawilikan yej nikchijkej yej ayekti iwán xinemanawikan ipan imamej babiloniojmej, ijkón ken tikixtij notajwewetkej Egipto iga inón moweyipoder. Xikchiwa iga maniakan sej ipan notalmej ijkón motoka' ipan nejemej yawij kiweyimatiltitij, iga inán inewi gente kipinajtiá altepe' Jerusalén iwán nejemen yej tejpa mogentej no nepinajtiáj.

'Inán, annoDios, xikaki yej nimitztajtaniliá nej yej nimitztoka iwán ay'ya maxixitinto moweyitiopan ken inán ono'.

Israelitajmej yawij sej ipan italmej

Esdras 1:1-2; 64-65; 3:1-3, 10-12; 4:1-6, 21, 24; 5:1-2; 6:7-8, 14-17; Hageo 1:1-15; Zacarías 1:1; 4:6-9; 9:9; 12:10; 13:7

Panoj mia' año iga yej ichamej ipan país yej itoka' Babilonia kitanilijkej israelitajmej iwán kiwigakej preso israelitajmej ipan país de Babilonia. Después walkej yej ichamej ipan paísmej yej itoka' Media iwán yej itoka' Persia iwán inomej kitanilijkej yej ichamej Babilonia. Ipan Persia kitalijkej iga rey se yej itoka' Ciro.

Dios kitajtolmá' profeta Jeremías' kua' aya kikixtiayaj israelitajmej ipan italmej, kijlij iga kua' panoj 70 años, israelitajmej mokuepaskej sej ichamej. Iwán iga mamochiwa ken kijtoj el profeta Jeremías, Dios kitajlantij inín rey iga matajto wan israelitajmej yej chantitoyaj ipan país de Persia. Rey Ciro kijtoj:

—Jehová, Dios yej ono' ipan cielo netalij iga manimandaro noyan ipan inín tajli iwán netekimá' iga manikchiwili sej itiopan Jerusalén. Inón iga nochi yej kineki mayawi ipan ital iga maki-ojpachiwatij weyitiopan wel yawij keman kinekij; yej ayá' yajnekiskej, matapalewikan iga tomin o tejté yej kinekiskej yej yatij. No ankimakaskej amoofrendaj, ke'ya ankinekiskej iga mochiwas íkal Dios.

Iwán yajkij Jerusalén yej tetajmej ipan sejsé familia, yej itribuj Judá iwán Benjamín, sacerdotejmej, ipilówampa Leví iwán nochi yej kiyolmakakej iga yajkij kichiwatoj íkal Dios Jerusalén. Iwán nochi yej kawikej Persia kimakayaj yej kinekiáj yej yajkij tiopanchiwatoj, iyókapa kimakayaj iyofrendajmej ke'ya iga kinekiáj iga mamochiwa weyitiopan.

El rey Ciro kikuupa' nochi wasojmej de oro iwán de plata yej Nabucodonosor kichtekka weyitiopan kipiayay mia' años. Iwán

mia' israelitajmej yajkij ipan italmej. Iwán yejemej yajki se taga' iga mamandaro yej itoka' Zorobabel, yej máj despuéj kitalkej iga gobernador Jerusalén, yajki no se sacerdote yej itoka' Josué. Iga inochimej yej yajkij ipan italmej cincuenta mil tajtaga'.

Kua' asikej Jerusalén, achto kichijkej altar kan kitaliayaj iyofrendajmej iga Dios, yowalti' iwán tiota', iga kimajmawiliayaj yej chantitoyaj ipan altepemej yej najna'san onoyaj. Iwán pewakej iga kichiway weyitiopan.

Kua' pewakej iga kichiway weyitiopan, sacerdotejmej moketzkej iwán itrompetajmej iga tapitzaj, iwán ipilówampa Leví kinawatiltijkej ichixchixmej^z, iwán la gente takuikayaj iga kiweyimatiltiáj iwán kimakaj gracias Dios, ijkín kikuikayaj:

—Dios poxsan kajasi iga mamoweyimatilti iga nochipa kikneliá israelitajmej.

Iwán nochi gente takuikayaj iga poxsan paktoyaj, kiweyimatiltiáj Jehová iga nemi kitaliliáj sej ibasejyomej íkal Dios.

E' mokuejkuesoloj kua' némiya mochiwiliá iparedyomej weyitiopan iga asikej sekin tajtaga' de Samaria iwán yejemej kijtojkej:

—Niawij nimitzpalewitij iga mamooj pachíwa weyitiopan iga nejemej no nicredowaj ipan inonsan Dios kensan amejemen.

Inín ayá' kiye'ita' Zorobabel iga kimatiá iga nemi takajkayawaj, iga samaritanojmej kiweyimatiltiáj idolojmej. Iwán Zorobabel ayá' kine' iga matekipanokan kan nemi moojpachíwa tiopan. Inón iga samaritanojmej poxsan kuejkuesiwikej, iwán yajkij motelwitoj iná' rey de Persia, inón vej onoya iga rey yej itoka' Artajerjes. El rey tatekimá' iga ay'ya máj matekipanojtolo kan nemi moojpachíwa tiopan. Iwán dieciséis años kikajtejkej iga atekipanojkej kan moojpachíwaya tiopan, pewalo' sej este que pewa' iga mandaroj el rey Darío.^a

Ikua' onoyaj ome iprofetaj Dios; se itoka' Hageo iwán se' itoka' Zacarías. Inimej ome profetajmej kijliaya la gente yej Diospa kinextiliaya.

Hageo kijlij la gente, iga ayá' kiweyimatiltiáj niga kichiway ken kijtowa Dios, inón iga ayá' mochiwaya yej kitokaj ipan tajli iwán inón iga apistajtiaya. E' Hageo no kijlij la gente iga Dios kijtoj iga nochipa kipalewiskej. Kua' inín kikakikej nochi kiyolmakakej iga tekipanowaj kan nemi moojpachíwa íkal Dios.

El profeta Zacarías, yej no sacerdote, canimaraj la gente iga mamoyekawilti tiopan. Se día Dios kijlij Zacarías yej makijli Zorobabel:

^z “Ichixchixmej”: instrumentos musicales, platillos o címbalos ^a Anka inín se' rey yej no itoka' Darío, ayéj inón yej tikitaj ipan Daniel 5 iwán 6.

—Anyawij ankiyekawiltitij tiopan, ayéj iga anmiakejmej niga antajpalejkej, sino iga noEspíritoj mitzpalewiskej, ijkón ken tej tikpewaltij. Ijkón mitzijliá Dios yej nochi wel kichiwa.

Iga kiyekawiltijkej tiopan kiwiga' se' cuatro años, este kua' Zorobabel iwán israelitajmej sej ki-ojpa pewaltijkej iga tekipanojkej. Inón vej mandarowaya Persia inón rey yej itoka' Darío, yéj kixtaj inochi yej mogastaroj iga mochij tiopan yej israelitajmej kichijkej Jerusalén.

Kua' tiopan yekáwi'ya, israelitajmej kimakakej mia' yolkamej iga kitatijkej iga ofrenda iga Dios iwán kimakakej gracias Dios iga kipalewijkej.

Dios sej kitajtolmá' Zacarías iga kijlij yej yáwi-o' mochiwati. Kijlij:

—Xikijli israelitajmej iga mapakikan iga yawi witzeti se rey yej kimanawikij iwán yéj kichiwaw yej yekti; yéj yati se taga' yej ayá' moweyimatis iwán tejkatiji' ipan se burro.

No kijlij:

—Nochi gente yawi kitati iga inón rey yawij kimiktitij.

Iwán se' vej kijlij:

—Kua' kimiktískeja inón pastor^b, nochi borregoymej yej kicuidarowaya yawij papayinitij.

Yej kichíwa se siwa' yej itoka' Ester kua' Dios kimanawía israelitajmej

Ester 1; 2:1-10, 15-18, 21-23; 3:1-9:19; 10:3

Kua' el rey Darío migui', mia' israelitajmej chantitoyaj ipan país de Persia. Yej motálijoj' iga rey itoka' Asuero iwán no kitokawiyaj Jerjes. Inín taga' kimandaroj ciento veintisiete estados, pewa pan país yej itoka' India iwán tantoya este pan país yej itoka' Etiopía.

Iwán kua' éyiya años mandarojto' rey Asuero, kilwichiwilij itekipanowanimej yej no achi mandarowaj. Inochimej monechkojkej ipan altepe' yej itoka' Susa yej icapital kan mandarowaya Asuero. Inón ilwi' nentoya siete día. No kijlijkej iga ompa maonokan nochi gente yej chantitokej Susa. Ompa kan monechkojkej iga takuajkej poxsan tamonsajti'. Ipankomej chijtoya iga oro iwán plata, ijkonsan no ivasojmej iwán iplatojmej. La reina yej itoka' Vasti iyoka kichij tákual iga kilwichiwilij siwatkej iga sentakuajkej iwamej.

Ipanya siete día, kua' tantiaya ilwi', el rey Asuero kua' achá tawan, tatitan makinotzilijij la reina Vasti iga mayawi itenoj. El rey kinekiá iga nochi yej kipalewiá kan mandarowa iwán nochi gente makitakan iga la reina Vasti poxsan monsajti', e' la reina Vasti ayá' kichij ken kijtoj el rey; iwán el rey poxsan kuejkuesiwi'. Iwán el rey kitatitanilij

^b Mc 14:27

vej tanonotzaj iwán kitajtan te wel mochiwilij la reina Vasti iga ayá' kichij ken kijtoj el rey. Vej tanonotzaj kijlijkej el rey:

—Siga tej tikye'ita, xikchiwa se ley kan makijto iga Vasti ay'ya vej reina iwán ay'ya máj ompa maono. Iwán ipan ilugar la reina Vasti, xiktemo se' iga mamochiwa reina. Se' reina vej máj matacredo que la reina Vasti. Iwán inón ley vej tia tikchiwati mamomati noyan kan tej timandarowa iga inochi siwatkej makirrespetarokan iwán makicredokan iwewejmej iwán amo makichiwakan ken kichij la reina Vasti.

Yej kijtojkej tanonotzanimej kiye'ita' el rey, iwán ijkón kichij. Iwán kititan amamej ipan inochi estadojmej. Inón ama' mo-ijkuiloj kensan iga tajtolo ipan cada estado iga noyan mamomati ken nemi tatekimaka el rey.

Ipan inón altepe' vej itoka' Susa onoya se taga' israelita itoka' Mardoqueo, de Jerusalén, vej el rey Nabucodonosor kikixtij Judea iwán sekin máj gente vej no kesclavojtilijkej. Inín taga' kiskaltij se itzoyo' vej iprimaj vej itoka' Ester. Mardoqueo kiskaltij Ester iga itaj iwán iye' mikíkeja. Inín takotzin poxsan monsahti', iwán Mardoqueo kikui' ken imela'siwapiltzin.

Kua' itekipanowanimej el rey pewakej iga kitemojkej se takotzin iga mamochiwa isiwa' el rey, Ester no kiwigakej chan el rey. Kua' el rey Asuero kita' Ester, kelewij poxsan iwán kikui' iga isiwa'. E' Ester ayá' kijtoj de kan walaj, niga kijtoj katiapa irrazaj, iga Mardoqueo ijkón kinawatij. Iwán el rey kiwiga' ipan ipalacioj in Ester iwán poxsan kine' máj que sekin siwatkej vej ompa onoyaj. Kitallilij ipan itzontekon se corona^c vej reinajmej kitaliáj, iwán kua' monamiktijkej, mochij weyi-ilwi'.

Inomej día Mardoqueo kikagui' iga ome itekipanowanimej el rey kijiyakej el rey, iwán keylankej iga yawij kimiktij el rey. Mardoqueo yajki kijlito Ester ken iga kikagui' mo-ijlijtokej inomej tekipanowanimej iwán Ester kimatiltij el rey. Kua' el rey kimati', tatitan iga makimiktikan inomej omen tajtaga'. E' nochi inín vej mochij kijkuilojkej ipan libro iga amo mamoelkawa inochi vej mochíwa kua' mandarojto' Asuero.

Después el rey kimá' se weyi cargo se taga' vej itoka' Amán. Inón iga nochi vej onoyaj ipan ikaltenyo palacio motankuaketzayaj iwán motzontokayaj iyixtaj Amán kua' panowayaj itenoj, iga ijkón tatekimá' el rey. E' Mardoqueo ayá' motankuaketzaya niga motzontokaya iyixtaj Amán,^d inón iga Amán poxsan kuejkuesiwi'. E' Amán ayá' kine'

^c Xikita glosario “Corona”. ^d Anka Mardoqueo ayá' motankuaketzaya niga motzontokaya iyixtaj Amán iga Mardoqueo kiweyimatiltiá petz Dios.

tejtēsan makichiwili Mardoqueo, sino que kejlān iga makimijmikti inochi israelitajmej yej chantitokej ipan país kan mandarowa Asuero, inochi yej irrázajpa Mardoqueo. Inón iga Amán yajki tajtoto iwán el rey iwán kijlij:

—Israelitajmej senchantitokej iwán tejemej iwán onokej máj ipan sekin altepemej ipan inochi estadojmej yej tej tikmandarowa; iwán yejemej ayá' kichiwaj ken titatekimá'. Siga tej tikye'ita, ¿te iga ayá' tikchiwa se ama' kan titatekimaka iga makimiktikan?, nej nia nimitzmakati komati tomīn iga motomīn máj makomatiá'.

Iwán el rey kikixtij iyanilloj ipan imájpil iwán kimá' Amán iwán kijlij:

—Nej ayá' nikneki motomīn. Xaj iwán xikchiwa ken tej tikneki.

Nimanín Amán kitatitanilij itajkuilowanimej el rey, iwán yéj kijlijtajki ken iga makichiwakan inón ama' iga makititanilikan nochi gobernadormej yej mandarowaj ipan estadojmej ipan sejsé itajtōlmej. Kan támi'ya kikuilokej ama', kitālij itokā' el rey Asuero iwán kisellarojkej iga iyanilloj el rey. Iwán inomej amamej kiwigakej tatitanimej ipan inochi estadojmej yej ono' kan mandarowa Asuero. Ipan inón ama' tatekimaka el rey iga makimiktikan inochi israelitajmej, tajtaga' iwán chokomej, siwatkej iwán kōkone', newi makimiktikan. Inochin kinekiáj makimiktikan ipan día trece ipan mes yej itokā' Adar, iwán yej yawi tamiktiti kikuiskej yej itatkímejpa katka israelitajmej. Inón ama' kikixtilijkej mia' copia ipan itajtōl sejsēpa estado iga nochi makimatitokan te yawij kichiwatij inón día.

Kuā' Mardoqueo kimati' yej Amán kineki makichywa iwán igentej Mardoqueo, poxsan moknomati'. Iwán kakij itzótzol yej tejchikti' iwán motālilij kuanex ipan itzontekon, iwán motālij ikaltentenoj el rey, iga ayagaj wel panowa ipan ikalten el rey yej makakijto inōmpa tzótzol yej tejchikti'. Kuā' noyan momati' yej el rey kikuilōj, israelitajmej moknomatikej iwán kakijkej itzotzolmej yej tejtejchikti', mayunarojkej iwán chōkakej poxsan.

Kuā' la reina Ester kimati' iga Mardoqueo onoya ikaltentenoj el rey iwán kakijto' itzótzol yej tejchikti', kititan imonsojmej iga makiwiguilikan ye'tzótzol Mardoqueo, iga makixixti inón itzótzol yej tejchikti'; e' Mardoqueo ayá' kine'. Iwán la reina kititan se imonsoj iga makitajtani Mardoqueo te kichij, te iga ijkōn taajakijto'.

Mardoqueo kitatapowij imonsoj la reina Ester iwán kijlij inochi yej nemi mochiwa, nō kipowilij iga Amán kinekiá makimaka tomīn el rey iga wel makimiktikan israelitajmej, iwán kimá' se copia de inón ama' yej Amán kitijtītanya ipan inochi estadojmej. Nochi kimatiltij Ester iga makimati te mochiwasneki iwán iga makitajtowili igentej iná' el rey.

Ijkón iga inón monsoj yajki kan ono' Ester iwán kipowilij nochi yej Mardoqueo kijlij.

Iwán Ester kijlij imonsoj:

—Xaj kan ono' Mardoqueo iwán xikijli iga ayagaj wel kalaki kan ono' el rey, siga ayá' nemi kinotzaj. Siga agaj yokakalaki, ayéj kuá' el rey kijtowa, ono' se ley kan kijtowa iga inón yej yokakalaki, makimiktikan. Se wel momanawia siga el rey kitachaltia ibaston de oro kan se nemi kalaki, ijkón sí ayá' kimiktiáj. Xikijli iga kipiaya se mes iga el rey ayá' nemi nenotza iga mania kan yéj ono'.

Iwán Mardoqueo ijkín kijlij inón monsoj iga makijli Ester:

—Amo xikijto iga tej tia timomanawiti iga tonon ipan palacio, miej nemi kimiktiáj tokniwan israelitajmej. Siga tej ayá' titajtowa iwán el rey inán kuá' temiktijnekij, Dios nemanawiskej ken iga yéj wel nemanawiaj, e' tej iwán mokniwan anyawij anmikitij. Anka Dios mitztalij iga ximandaro iga xinepalewikan inán kuá' temiktijnekij.

Ester kititan se imonsoj iga makijli Mardoqueo:

—Nia nikchiwati, e' achto xiknechko israelitajmej yej chantitokej Susa iga mamayunarokan iwán maoradokan iga nej; amo matakukan niga makonikan nité eyi día iwán eyi yówal. Nej no ijkón nia nikchiwati, iwán niati itenoj el rey malej iga yéj ayá' nemi netatitanilia iwán ayá' nimajmawi siga nia nimikiti.

Mardoqueo nimanín kichij nochi yej Ester kijtoj. Inochi israelitajmej monechkojkej iwán mayunarojkej eyi día iwán eyi yówal.

Ipanya eyi día, Ester kakij iwípil yej kakiajpa reinajmej, iwán kala' kan ono' el rey. El rey ewatoya ipan iweyi-asientoj kan mandarowa, yej tachixto' kaltenkóbapa, iwán kuá' el rey kita' Ester iga ono' ipan patio, kijlij iga makalaki iwán kitachaltij ibaston de oro kan ono' Ester. Iwán Ester kala' iwán kichijchin ipuntaj ibaston de oro el rey, iwán el rey kitajtan:

—¿Té tikneki, reina Ester? ¿Té tiktajtanisneki? Wel nimitzmaka la mitad yej nochi nikmandarowa siga tinetajtanilia.

Ester kijtoj:

—Nej nikneki iga aman tej iwán Amán xakan nochan, iga nikchij se takual.

Iwán el rey tatekimá':

—Xiknotzati Amán iga mawiki igaki' maniakān manitakuatij chan Ester.

Iwán íkuá'san el rey iwán Amán yajkij takuatoj chan la reina. Iwán el rey kitajtan Ester:

—¿Te tikneki? Xikijto, iwán wel nimitzmaka la mitad yej nochi nikmandarowa siga tikneki.

Ester kijtoj:

—Nej nikneki iga mosta sej xiwiki iwán Amán iga nia nimitzchiwilitij se' tákual iwán íkuawya nimitzijlij te nikneki.

Amán yajki ichan este yolpaktiajki. E' kua' kisa', kuejkuesiwi' iga kita' Mardoqueo ewato' ipan ikalten palacio. Majya kuesiwi' iga Mardoqueo ayá' motzontoka iga kiweyimatiltiá, inón iga Amán poxsan kuejkuesiwi', e' ayolkisa', iwán yajki ichan. Kua' asi' ichan, Amán kipowilij isiwa' iwán iyamigojmej ken iga inón día kiweyimatiltijkej. Iwán no kijtoj:

—Nej iwán el rey yeguin la reina Ester netamakakej; ayagaj máj takuatoya. Iwán mosta niatij sej nitakuatij iwán el rey iga Ester yawi kichiwati se' tákual. E' inín yej kichiwa la reina, ayá' neyoltaliá kua' nimasi iwán Mardoqueo yej israelita iga yéj ayá' motzontoka notenoj niga ayá' neweyimatiltiá.

Iwán isiwa' iwán iyamigojmej kijlijkej:

—Xiktoka se weya'kuawi' iwán mosta xiktajtani el rey iga xikpipilo Mardoqueo ipan inón weya'kuawi' yej tia tiktokati, ijkón tipaktiaj iga titakuati iwán el rey.

Amán kiye'ita' yej kijlijkej iwán kitekimá' imonsojmej iga makitokakan se weya'kuawi.

Inón yówal el rey awel kochá, inón iga tatekimá' iga makikuilitij inón libro kan ijikuilito' nochi yej sucederowa kua' mandarojto' el rey iga makileerowilikan. Pewa' iga kileerowilijkej iwán asikej kan ijkuilito' ken iga Mardoqueo kinextij ome tajtaga' yej kimiktijnekiáj el rey Asuero.

Iwán el rey kitajtan imonsojmej:

—¿Té kimakakej Mardoqueo iga inón kichij?

Imonsojmej kijtojkej:

—Akimakakej nité.

Después el rey tatajtan:

¿Inán a'yéj ono' ipan patio?

Íkuaw' Amán asi' ipan palacio iwán onoya ipan ipatij el rey. Wajaj iga kitajtaniiko el rey iga wel makipipilo Mardoqueo ipan weya'kuawi' yej kitokkej. Iwán imonsojmej el rey kijtojkej:

—Amán ono' ipan patio.

—Makalaki —kijtoj el rey.

Iwán Amán kala' kan ono' el rey, iwán kua' óno'ya itenoj, el rey kiwejtajtan Amán:

—¿Té nikchibas iwán se taga' yej nikneki manikweyimatilti?

Amán kijtoj pan iyalmaj anka yéj yawij kiweyimatiltitij inón iga ijkín kijtoj:

—Nej nikijtowa iga makiwajligakan se tzótzol yej tejpa tikakiá iwán se kawayoj yej tejpa tiktejkawiliá, iwán se corona makitaliltikan

ipan itzontekon. Después makinotzakān sē taga' wej kipiá weyi cargo kan timandarowa iga makita-ajakilti inōn taga' wej tej tikneki xikweyimatilti. Después matejkatiá ipan kawayoj, iwán makitayawaloltikan tajkoaltepe' iwán inōn taga' wej kitentilantiá kawayoj ijkín makijtojtiá: “El rey ijkín kichiwiliá sē taga' wej kineki makiweyimatilti.”

Iwán el rey kijlij Amán:

—Nikye'ita wej tikijtoj. Xikui notzótzol iwán nokawayoj iwán xikchiwiliti ijkón ken tikijtoj, sē taga' israelita wej itōka' Mardoqueo, iwán nochi xikchiwa kensan tine-ijlij.

Amán awel teo' máj kichij, sino que kikui' kawayoj, iwán isotantzótzol el rey iwán yajki kita-ajakiltito Mardoqueo iwán kiwiga' ipan kawayoj iga kitayawaloltito tajkoaltepe', ijkín tzajztinemiá iyixtaj la gente: “El rey ijkín kichiwiliá sē taga' wej kineki makiweyimatilti.”

Kua' Mardoqueo tami' kitayawaloltijkej, yajki sej motalito ikaltentenoj palacio, iwán Amán motalojtiajki ichan, moxaygatzaktiajki iga pinawa.

Ayá' wejkaj iga asi', asikej imonsojmej el rey iga kikuitoj Amán iga matakua'ti iga la reina kichij tákual. Iwán kua' nemi takuaj, el rey sej kitajtan Ester:

—¿Té tikneki xiktajtani reina Ester? Wej tiktajtanis, nimitzmas.

Iwán la reina kijtoj:

—¡Rey! siga melá' iga tineye'ítaya iwán siga tej tikneki, xinemanawi iwán xikmanawi no nogentej iga nej iwán nogentej nenamakakej inomej wej kinekij manemiktikan iwán ayá' mosewiskej este que manemela'mijmiktikan.

Iwán el rey kitajtan la reina:

—¿Té tikijtowa? ¿A'yéj in inōn wej mixewiá iga mitzmiktijnekij?

Iwán Ester kijtoj:

—Wej nemiktijnékijwa' inin Amán.

Kua' inin kika' Amán, momajtij iwán ken tapolijtikawi' iga majmawi iga ono' iyixtaj el rey iwán la reina. Iwán el rey moketza' kan takuajtoya iwán poxsan kuejkuesiwi'. Kisa' kan takuajtoya iwán yajki ipan ijardinyo palacio, miej Amán kawi', pewa' iga kiteki'tajtanilij Ester iga makimanawi iga kimati' iga el rey yawi kimiktiti. Miej Amán kirrogarojto' Ester, Amán montankuaketza' itenoj weyi asiento kan ono' la reina. Íkua' kala' el rey iwán kita' wej Amán kichijto', el rey kijtoj anka tejté kichiwilijneki la reina. Inōn iga el rey kuejkuejsiwi' iwán kitekimá' isoldadojmej iga makikitzkikan Amán.

Iwán sē de inomej soldadojmej kijtoj:

—Amán kitoga' se weya'kuawi' kan kinekiá makipipilo Mardoqueo, inón weya'kuawi' ono' ichan.

Iwán el rey kijlij isoldadojmej:

—¡Ompa xikipipiloj Amán sémisán!

Iwán soldadojmej kipipilojkej Amán ipan inón weya'kuawi' yej yéjsan kito' iga ompa katka makipipilo Mardoqueo.

Iwán íkuá'san el rey Asuero kimá' la reina yej katka íkal Amán, iwán Mardoqueo yajki iyixtaj el rey, iga Ester kijlij el rey iga Mardoquéojwa' ikoko. Iwán el rey kimá' Mardoqueo se anillo yej Amán kimakaka iwán Ester kitalij Mardoqueo iga makicuidaro yej katka íkal Amán.

Iwán Ester sej tajtoj iwán el rey, Ester motankuaketzá' iyixtaj el rey iwán kiteki'tajtanilij iga makipata ken tatekimakaka Amán, iga makimiktikan israelitajmej. Ester ijkín kijlij el rey:

—Siga tej tikneki norrey, xikchiwa se' ama' kan makijto iga ay'ya mamochiwa ken tatekimakaka Amán yej kitijtítanya ipan inochi estadojmej iga makimiktikan nogentej; iga nej awel maniksemaka nogentej makimiktikan.

Iwán el rey kijlij Ester iwán Mardoqueo:

—Xikchiwakan se' ama' iga amogentej ken iga amejemej ankiye'itaj iwán xiktalikan notoka' iwán xiksellarokan iga noanilloj iga inón ama' kan tatekimá' Amán kipiá notoka' iwán ono' sellado iga noanilloj iwán aweljo' mopata. E' wel tikchiwaj se' ley iwán matiktijtitanikan noyan.

Iwán kinotzkej itajkuilowanimej el rey iwán kijkuilojkej inochi ken iga Mardoqueo kijlijtiajkij. Ijkón iga se' ama' kan tatekimaka el rey, kititanilijkej gobernadormej ipan estadojmej iwán inochi israelitajmej yej chantitokej ipan país kan mandarowa Asuero, kimatiltijkej inón yej ijkulijto' ipan se' ama'. Inín ama' kijkuilojkej ken iga tajtowaj ipan sejsé altepe'. Ipan inón ama' tatekimaka iga israelitajmej wel mamomanawikan kua' iyenemigojmej kimiktijnekiskej. Ijkón iga inín ama' yej kichijkej momati' noyan ipan país kan mandarowa Asuero.

Asi' inón día kua' iyenemigojmej israelitajmej kichixtoyaj iga makimijmiktikan israelitajmej, e' ayá' ijkón mochij iga israelitajmej kitankej, kimiktijkej iyenemigojmej. Israelitajmej monechkojkej ipan sejsé iyaltepemej, ijkón kichijkej ipan inochi estadojmej iga makikitzkikan iyenemigojmej iwán makimiktikan. Kipipilojkej diez yej ipilówampa Amán. Después israelitajmej mosewijkej iwán kichijkej ilwi' iga pakikej iga kitanilijkej iyenemigojmej.

Mardoqueo no kiye'itakej iwán kitalkej iga imaselkayo el rey Asuero iga no mandarowa. Iwán israelitajmej kiye'itakej Mardoqueo iga yéj kichij iga onókeja tamelá.

**Majo' israelitajmej mokuelpaj sej ipan italmej,
senyawij iwán Esdras iwán Nehemías**

*Esdras 7:1, 6-28; Nehemías 1:1-2:8, 17-20; 4:10-23; 6:15; 8:1-3, 18;
Malaquías 1:1, 6-8; 2:8-9, 13-16; 3:7-10, 13-4:6*

Kiwigayay mia' años iga sekin israelitajmej asikej sej Jerusalén iga onoyaj preso ipan país de Persia. Kiskej Persia iwán se lider yej itoka' Zorobabel.^e Inón vej rey yej mandarowaya ipan Persia itoka' Artajerjes yej ipiltzin rey Asuero. Ompa Persia chantitoya no se sacerdote yej itoka' Esdras. Inín sacerdote kimatiá poxsan iley Moisés. Se día inín taga' kitajtanilij permiso el rey iga mayawi Jerusalén, iwán el rey motemá' iga Esdras mayawi iwán nochi yej kinekikej mayakan sej ipan italmej, iga Dios onoya iwán Esdras. Iwán el rey kimá' Esdras komati oro iwán plata iga makimonsajtachtikan weyitiopan.

Iwán Esdras kinechkoj nochi yej kinekij mayakan Jerusalén. Monechkoj mil ochocientos tajtaga', inimej gente se'ya grupo yej yajkij Jerusalén. Nejnenkej nawi mes iwán kuá' asikej Jerusalén, pewakej iga kiye'taliáj weyitiopan. Esdras kinotza' mia' sacerdotejmej iga sej matekipanokan iga Dios ken kichiwajay ikya; iwán no kileerowilijkej itajtól Dios inochi gente iga makichiwakan ken Dios kineki.

Ipan país de Persia onoya se itekipanowani rey Artajerjes, inón taga' de Israel itoka' Nehemías yej tekipanowaya iga kimakaya yej koniaya el rey. Se día kiká' iga imurojyo Jerusalén xixitintogo' iwán poxsan moknomati'. Iwán kitajtanilij Dios iga el rey makimaka permiso iga mayawi ipan itál. Iwán yajki kitato el rey iwán kitajtanilij permiso iga mayawi Jerusalén iga maki-ojpachiwati muro yej kiyawalojtoya Jerusalén. El rey motemá' iga Nehemías mayawi Jerusalén iwán el rey sej tatekimá' iga mamoyekawilti imurojyo Jerusalén iwán kitálj Nehemías iga gobernador ipan estado de Judea.

Ási'san Jerusalén, Nehemías kinechkoj israelitajmej yej iwán asikej iwán pewakej iga kichiwaj muro. Kuá' némiya tekipanowaj yajkij eyi tajtaga' yej ayéj israelitajmej iga kikuejkuesotoj. Walkej iga kipinajtikoj israelitajmej iga yej nemi kichiwaj, kitemowayaj kansan mamomajmagakan. Inón iga israelitajmej yej nemi kichiwaj imurojyo Jerusalén kinentiayaj yej iga momanawiáj siga katacarowaj. Ijkón iga, se ima' tekipanowayaj, iwán iga se' ima' kikitzkijtokej ilanajmej. Inón iga iyenemigojmej majmawiáj iwán awel kitechowayaj, miej Nehemías kanimarojtoya la gente iga matekipanokan.

Nochi kisesmpoljkej tekipánol iga ki-ojpachijkej weyi muro ipansan 52 días. Kuá' tzopi' muro, kichijkej weyi-ilwi', wan Esdras kileeroj

^e Xikita página 172.

itájtɔl Dios kan nochi makikakikan.

Inón vej onoya se profeta yej Dios kitapejpen yej itoká' Malaquíás. Dios ijkín kitajtolmá' Malaquíás iga makijli israelitajmej:

—Tepiltzin kiweyimati itaj, iwán monsoj kiweyimati ipatrón. Iwán siga nej amoTaj, ¿te iga ayá' anneye'itaj? Iwán siga nej amoTeko, ¿te iga ayá' anneweyimatiltiáj? Amejemej sacerdotejmej anneajawilmaticij iga annemakaj ofrenda yolka' yej pacha, koxo iwán kokolisyoj. ¿Ix an ompay ken ankichijtokej? Amejemej ankikajtéjkeja iga anye'nemij, iwán ken ankichijtokej, antanejnextiliáj iga mamochiwa yej ayekti. E' nej nia nikchiwati iga la gente amo mamitzye'itakan, iwán mamitzpinajtikan iga ayá' ankichiwaj ken nitatekimaka.

'Ayá' wel nikuiliá iyofrendaj yej kikájteja isiwa'. Ayá' nikuilij yolka' yej nemiktiliá, iga nej nikneki iga amo agaj makikajtewa isiwa'. Iga ijkón ipilowan maneweyimatiltikan. Inán xikitakan te ankichijtokej, porque nikijiya yej ayá' kichiwa ken kijlij isiwa' kuá' mokuikej iwán nej nikijiya yej kikajtewa isiwa'.

'Este kuá' onóyajo' amo-ikyapatajwan, ankikajtejkej iga ankichiwaj ken nikijtowa pan noley, iwán inán aya'san ankinekij ankichiwaj. Xikchiwakan ken nikijtowa iwán nonos amowan. E' amejemej ankijtowaj: “¿te iga manikchiwakan ken tej tikijtowa?” Nej nikijtowa iga annetachtekiykej, iga ayá' annemakaj ofrenda yej ankipiáj. Xikuajligakan amodiezmoj yej ankipiáj iwán anyawij ankitatij iga nimitzye'itaskej. Iwán poxsan nimitzpalewiskej ipan inochi yej ankipiáj.

'Amotajtolmej nepoxyolmiktia iga amejemej ankijtowaj: “¿Téjas iga maniktokakan Dios? ¿Té nimotaniliáj iga matikchiwakan ken Dios tatekimaka? ¿Té nimotaniliáj iga timomachiliáj iga tikchijkej yej ayekti iyixtaj Dios? Tikitaj iga yej kichijtokej yej ayekti, ye'onokej; tikitaj yej kichiwaj yej ayekti, motapialiáj.”

'Nej amoDios, nimitzjiliáj iga yej neweyimatiltiáj, nikpoxnekis ken tejté yej pox patiyoj; iwán nikelkawilij yej kichiwa yej ayekti, kenkuá' se taga' kelkawiliá ipiltzin yej kichiwa yej ayekti. No yawi asiti día kuá' yawi witzeti ti'ti yej pox wewelkas, ompa yej kichijtokej yej ayekti iwán yej mopoxweyimaticij, yawij tatatij ken tikita wa'saka', e' yej neweyimatiltiáj momanawiskej.

'Xikejlamikikan inón ley yej nikmá' notekipanowani Moisés.

'Nej nimitztitaniliskej el profeta Elías kuá' aya asi inón día kuá' tajuzgaroj Jehová Dios, ipan inón día kuá' pox majmawiloj. Yéj yawi kichiwati iga tetajmej mamoye'itakan sej iwán ipilowan, iwán tepilowan mamoye'itakan sej iwán tetajmej, e' siga ayá' kichiwassej, nej niwi' nita-iknochiwaki iwán nitamela'poloki.

Yej kisucederoj se taga' yej itoka' Job

Job 1:1–2:10

Ipan país yej itoka' Uz, chantitoya se taga' yej itoka' Job. Job ye'nemiá iwán ayá' kichíwaya yej ayekti iga kicredowaya Dios. Poxsan motapialiaya; kipiaya siete mil borrego, tres mil camello, quinientos torojmej yej aradowaj, quinientos burrojmej iwán kipiaya poxsan komati itekipanowanimej. Kipiaya no siete iyokichpilowan iwán eyi isiwapilowan. Job nochipa oradowaya iga ipilowan. Kitajtaniliaya Dios iga makelkawili siga inomej ipilowan kichíwayaj yej ayekti iyixtaj Dios.

Se día Tzitzimi' yajki iyixtaj Dios, iwán Dios kitajtan:

—¿Kan tiwalaj?

Tzitzimi' kijtoj:

—Nej ninejnentinemiá ipan inewi inín tajli.

Iwán Dios kijlij Tzitzimi':

—¿Ix tikíta'ya ken iga nemi notekipanowani Job? Ipan tajli kan chantito' ateyi yej kichíwa yej yekti iwán ken yej maye'nemi ken Job. Yéj nemela'credowa iga inewi iyalmaj iwán ayá' keklamiki tejté yej ayekti.

Tzitzimi' kijlij Dios:

—Job kimati iga tej ticuidarojto'; ticuidarowiliá íkal iwán inewi yej kipiá; inón iga mitzcredowa. Tik-rricojtílija poxsan. E' siga xikuili inochi yej kipiá, tia tikitati siga ayá' tajtoj a contra iga tej.

Iwán Dios kijlij Tzitzimi':

—Wel tikchíwa ken tikneki; inochi yej yéjpa kipiá ono' ipan moma', e' yéj amo te xikchíwili.

Iwán Tzitzimi' kisa' iyixtaj Dios.

Job onoya ichan kuá' kita' nemi asi se itekipanowani iwán kijlij:

—Torojwewetkej aradojtoyaj, iwán burrojmej takuajtoyaj kuá' kémpasan asikoj yej tachtekij iwán kimijmiktijkej yej iwán nisenemiáj, iwán kichtekilijkej inochi yolkamej. Nejsan yej wel nicholaj iga nimitzmatiltiko.

Tatapojtóyao' Job iwán itekipanowani, kuá' asiko se' iwán kijlij:

—Ti'ti yej kititan Dios walaj ipan cielo iwán kitatij borregojmej, iwán tekipanowanimej. Nejsan yej wel nicholaj iga nimitzmatiltiko.

Miej tatapojtoyaj Job iwán inín itekipanowani, asiko se' iwán kijlij:

—Inomej enemigojmej kichtekikoj camellojmej^f iwán kimiktijkej yej iwamej ninemiá. Nejsan yej wel nicholaj iga nimitzmatiltiko.

Iwán miej tatapojtóyao' Job iwán itekipanowani asiko se'ya tekipanowani iwán kijlij:

^f Xikita glosario “Camello”.

—Mookichpilowan iwán mosiwapilowan takuajtoyaj chan mopiltzin yej tekoko, iwán wálah ejeka' yej tajpalej iwán kiwetziltij kajli iwán nochi mikikej. Nejsan nicholoj iga nimitzmatiltiko.

Iwán Job poxsan moknomati' iwán motankuaketza' ipan tajli iwán kijlij Dios:

—Kua' ninaceroj até nikuajli' iwán kua' nimikis ayá' nikuigas nité. Tinemá' nochi iwán inán tinekuilij sej nochi. Nimitzweyimatiltiá tej noDios.

Íkua' Job ayá' kikajtey iga moconfiarowa ipan Dios.

Se' día yajki sej Tzitzimi' iyixtaj Dios iwán Dios kijlij:

—¿Kán tiwálah?

Tzitzimi' kijlij:

—Nej ninejntinemiá ipan inewi inín tajli.

Iwán Dios kijlij Tzitzimi':

—¿Ix tikíta'ya ken iga kichiwa notekipanowani Job? Ipan inewi tajli kan chantito' ateyi nisé taga' yej makichiwa yej yekti ken kichiwa notekipanowani Job. Moconfiaróto'san ipan nej, iwán ayá' kichiwa yej ayekti malej iga tikuilij nochi yej kipiaya.

Tzitzimi' kijlij Dios:

—Siga mamenfermaro Job, tia tikitati siga ayá' yawi maltajtoti iga tej. Dios kijlij Tzitzimi':

—Ono' ipan momá', e' amo xikmikti.

Tzitzimi' kisa' iyixtaj Dios iwán yajki chan Job. Tzitzimi' kichij iga Job makasi kekex ipan ikajlo'. Pewa' inón kekex ipan iyixki iwán asi' este ipan itzontekon. Motalito nexko iwán kikui' tepalka' iga kijchiki ikajlo' iga pox kekexkiaya. Iwán isiwa' kijlij:

—Siga Dios poxsan nemi mitziknochiwa, ¿ix tikweyimatiltijtossan? Xikmaldecíroya Dios iwán ximíkiya. Ijkón ay'ya máj timoknochijos.

Kijtoj Job:

—Tej titajtowa ken tikita se yej ayá' kixmati Dios. E' siga tikuiliáj yej yekti yej Dios temaka, no matikuilikan yej ayekti.

Malej iga Job kualoto', ayá' maltajtoj iga iDios iwán ayá' kichij yej ayekti iyixtaj Dios.

Job ayá' kimalijlij Dios malej iga moknomatito'

Job 2:11-13; 3:1-3, 26; 4:1; 5:6-8; 6:24, 30; 8:1-22; 10:2; 11:1-6; 13:4; 16:1; 19:25; 23:12; 31:1-35; 38:1-39:30; 42:1-17

Kua' eyi iyamigojwan kimatikej iga Job wetító'ya, yajkij kiyolchikawatoj. E' kua' kitakej, ay'ya kixmatikej iwán chokakej este wa'tzajzikej. Iwán siete días iwán siete yówal ewatoyaj talpan itenoj Job, e' ni agaj ayá' tajtoj, iga kitayaj iga poxsan kisufrirojto'.

Iwán Job pewa' iga tatapowa, kijtoj:

—Anka máj yekti katka amo semi manono, iga amo ijkín maniksufrirojtó ken inán. Siga wel katka nimikiá anka ijkón máj yekti, iga poxsan niksufrirojtó' iwán nej anikmati te iga. Nikmátisan iga ayá' nikchij yej ayekti, iwán nej nipoxtekipanowa.

Iwán se de iyamigojwan yej ewatoya íwan, kijlij:

—Nemi timoknochiwa poxsan iga ayá' tikijtowa iga tikchij yej ayekti. ¿Te iga ayá' timotexitoma iyixtaj Dios iga tikchij yej ayekti? Iwán ijkón ay'ya timoknochijos.

Job kijlij iyamigoj:

—Xine-ijli, ¿te nikchij yej ayekti? Báldejsan tikijtowa iga nikchij yej ayekti, porque nej ayá' nikchij yej ayekti.

Iwán sewo' iyamigoj kijlij ijkín:

—Siga katka tiye'nemiá, Dios mitzpalewiaya iwán ayá' mikiáj mopilowan. E' tikmátijya siga tikelkawaj Dios, nochipa tiawij timoknochiwatij.

Job kijtoj ijkín:

—Nej ayá' nikijtowa iga ayí' nikchiwa yej ayekti. Nej nikmati iga nikchiwa yej ayekti. Siga Dios mane-ijli katka te iga niksufrirojtó', inán nipaktóya.

Iwán sewo' iyamigoj Job pewa' iga tajtoj, iwán ijkín kijlij:

—Anka poxsan tikchij yej ayekti; siga Dios katka mamitziknochiwa iga inochi yej tikchij, anka ayá' tikijyowij. Dios mitzikneliá, inón iga ayá' mitziknochiwa iga inewi yej ayekti tikchij.

Iwán Job kijtoj:

—Ayéj ijkón ken amejemen ankijtowaj, iga ayá' ankimatij nité. Amejemen ken kua' inón médico yej ayá' kimati te irremediojyo kitaliliá yej ono' enfermo. Máj yekti iga ay'ya máj xitajtokan. Nikneki manikaki yej Dios yawi ne-ijliti, porque nej nikmati iga ayá' nemi nikchiwa yej ayekti. Nej nikmati iga yej nemanawia isato'; malej iga nej manimiki, nikmati iga witzeti día iga nia niknojma-itati Dios. Iga nej máj yekti manikaki yej Dios kijtowa que iga manitakua.

'Nej nikmati iga Dios yawi kinkochiwati yej kelewia yej ayéj isiwa', e' nej ayá' nemi nikchiwa ijkón. Ayagaj nemi nikajkawawa niga nikuilijneki yej itatkimej. Iwán ayá' nikelwilij isiwa' novecinomej, niga nikiknochiwa nomonsojmej, iwán ayá' nikajkawaj yej ayá' motapialiáj, sino que nej nikpalewij yejemen. Nikmakakej yej kinekiáj inomej yej ayá' motapialiáj. Ayá' nimoconfiarowa ipan tomin, sino que nej nochipa nimoconfiarowa ipan Dios. Ayí' nikweyimatiltij tonati' iwán metzti,^g iga maono ken nodios. Nikperdonaroja noenemigojwan,

^g Metzti: luna.

iwán ay'ya nikijiyaj. Nochipa nikpalewíj noamigojwán. Dios makijto sigá melá' yej amejemen ankijtowaj, iga nej nemi niksufrirowa iga nikchij yej ayekti.

Iwán walaj se ajkamalaka' iwán ipan inón ajkamalaka' tajtoj Dios iga kinotza' Job, kijlij:

—¿Té moteki in tej iga xidudaro iga yej nej nikchiwa? Tej ayá' tikmati nité. Inewi yej nej nikchiwa inochi yekti. Nej nikmandarowa inochi yej ono' ipan inín tajli: gente, animalmej, totomej iwán inochi yej ono' ipan cielo. Tej ayá' tikmati ken iga nikchij cielo iwán tajli iwán inochi yej ono'. Tej ayá' tikmati kan taksato' tajli iga amo mawetzi. Ayá' tikmati ken iga niktzakuilijto' lámár iga amo mapexoni. Tej awel tikchiwa iga matanesi. Ayá' tikmati ken iga tanesi iwán tayowati, niga tikmati ken iga mochiwa granizo, inón tiawa' yej ken hielo. Ayá' tikmati kan ígapa wí' ejeka' iwán tiawa' iwán ajwich. Malej iga xikijto katka: “¡Mawíki tiawa!” iwán awel tikwetziiltiaya. Atikixmati kempa sítalimej. Ayá' tikmati ken iga kasij itakualmej totomej iga ipilowán, iwán ken iga pox tajpalej kawayoj. Ayá' tikmati ken iga kuiximej patanij este pox ajko. Niga tikmati te iga aguilaimej kichiwaj itapasolmej pox ajko. Iwán atikmati ken iga wel kitaj este ipan itapasolmej yej kinekij makikuakan, iwán este ompa patantitemowaj iwán kikitzkiáj. Siga ayá' tikmati nisé yej nimitzijijlij, ¿weljo' tine-ijliá iga tej tikchiwa yej san yekti?

Iwán Job kijtoj:

—Ikyay nikakto' motájtól iwán inán nikita iga ayá' nikeljamiki ken tej tikeljamiki. Tej weyi mopoder iwán tej nochi tikmati. Nikmati sigá tej ayá' tinepalewiá nej awel nikchiwa nité. Inón iga nimoyolpata iga akajasi iga ken nikijtojka.

Iwán Dios kijlij inón eyi iyamigojwán Job yej iwán onoyaj:

—Nimitzkuesowilijtokej iga ayéj ijkón ken ankijtojkej de nej, nosiervoj Job sí kijtoj yej melá'. Inán xikuikan siete torojtitzin iwán siete borrego iga xinetatilikán iga ofrenda iwán xiktajtanilikán Job iga maorado iga amejemen, ijkón nia nimitzelkawilitij iga annepantijkej iga nej nikiknochijto' Job.

Iyamigojmej Job kichijkej ken Dios kitekimakakej. Iwán Dios kiká' Job. Iwán kua' támi'ya oradoj Job iga iyamigojmej, Dios kipajtilij ikekex, iwán kimá' majya komati yej kipolojka que yej kipiaya achto. Ijkón iga Job sej kipiá' catorce mil borregojmej, seis mil camellojmej, mil yunta yej aradowaj iwán mil burrojmej. Kipiá' no se' siete iyokichpilowán iwán eyi isiwapilowán. Iwán Job onóyao' se' 140 años máj, iwán kítago' sej inietojmej iwán yej inietojmej ipilowán.

Itakuí'mej israelítajmej

Salmo 1

Paktokej yej ayá' kitajtolkuij inomej yej ayá' ye'nemij, niga kichi_waj ken kichijtokej inomej yej kichi_waj yej ayekti, iwán ayá' motokaj iwán inomej yej kajawilmatij Dios.

Yejemen paktokej iga kichi_waj ken Dios tatekimaka. Nochipa kejlantokej iley Dios.

Yej kichi_waj ijkón, ken tikita se kuawi' yej ixwato' ipan aten, nochipa taki, iwán iyiswayomej ayá' pilinij niga ayá' xixxinij.

¡Iwán nochi yej kichi_waj, ye'kisa!

E' yej ayá' kicredowaj Dios, ayéj ijkón. Yejemej ken kuá' iwa'iswayo trigo yej wel kiwiga ejeka'. Ayá' momanawiskej, niga wel sen-onoskej iwán inomej yej kiweyimatiá Dios.

Yej kinekij Dios, kichi_waj ken yéj kijtowa, inón iga ye'kisaj. E' inomej yej ayá' kicredowaj Dios, ayá' kinekij kichi_waj ken Dios kitekimaka, wan pojpoliwij.

Salmo 23

Jehová kita iga maniye'ono, ken tikita se yej kicuidarowa iborregoj, inón iga ayá' nepolowa nité. Ken tikita yéj newiga iga manimosewi ipan sakayoj yej este xojxoxokti', iwán yawi neamakati kan ayawaltito'. Neyolchikawa iwán newiga ipan ye'ojti, iga mamoweyimatilti itoka'.

Kuá' nipanowa pan kuajkuantas yej neyolmikiá yej este nemiktijnekiy, ayá' nimajmawi, iga nikmati iga tej noDios tono' nowan; iwán mobaston yej iga tikpewa borrego, neyoltaliá.

Tej tine-ixnantiá ipan mesa iga nitakua iyixtaj yej ne-ijiyaj. Tej noDios tite-ijknin iga tineye'ita: tinetaliliá aceite ipan notzontekon iwán tinetemiliá novasoj este pepexoni. Tineye'ita iwán tinenekis nochipa iwán nichantitos mochan nochipa, tej tinoTeko.

Salmo 51

Tej Dios, xine-ikneli, porque tej tipoxte-ijknin iwán annenekij. Achi xineelkawili nochi yej nikchij yej ayekti. Nimokuítia iga nikchij yej ayekti; nikchij yej ayekti mo-ixtaj iga ayá' nikchij ken tej tikneki, iwán kajasi iga xine-iknochiwa. Porque este iga noye' netalaxwij, nikchijto'ya yej ayekti. E' tej tikye'ita yej ayá' kiyana nité ipan iyalmaj iwán tej tinepalewij iga inin manikentendero. Inón iga nimitztajtaniliá iga xineelkawili yej nikchij iwán manono este nichipakti' mo-ixtaj.

Amo xinekajtewa, iwán moEspíritoj maono nowan. Xine-ejlanti sej iga tej tinemanawij, iwán sej nia niyolpaktoti. Iwán moEspíritoj

nepalew_{ij} iga maniknextili sekin iga kichijkej yej ayek_{ti}, iwán niknextilij ken iga makichiwakan ken tej tikneki.

Xinemanawi iga amo mane-iknochiwakan ken inomej yej kichijkej yej ayek_{ti}, iwán nimitztakuikilij iga nimitzweyimati_{ltij}. Porque nej nikmati iga tej ayá' tikneki manimitzmiktili yolkamej iga noofrendaj, sino que tej tikneki iga amo manimoweyimati iwán manimoku_{iti} iga nikchij yej ayek_{ti} iwán nikneki xono nowan.

Salmo 115:1-13

Amo maneweyimatiltikan nejemej, sino que mamitzweyimati_{ltikan} tej iga annepoxnekij iga tej timela'Dios.

¿Te iga manimosemakakan iga ijkín mane-ijlikan iga nepinajtiáj?: “¿Kan ono' amoDios?”

NoDios ono' ipan cielo iwán yéj wel kich_iwa nochi yej yéj kineki. Iyidolojmej la gente chijto' iga oro iwán plata, iwán inómejwa' itach_iwalpa taga'. Tenyojkej, e' awel tajtowaj; ixyojkej, e' ayá' tacháj; yakyojkej, e' awel ta-ijnekuij; mayojkej, e' awel tachijchimij; ikxiyojkej, e' awel nejnemij. Nisé tájt_{ol} awel kisa ipan iten. Ijkonsan no yej kich_iwaj ídolo, iwán ijkonsan no yej kicredowaj ídolojmej.

Nogentej, ximoconfiarokan ipan toTeko; yéj yej tepalew_{ia} iwán temanaw_{ia}. Amejemen sacerdotejmej, ximoconfiarokan ipan toTeko, iga yéj tepalew_{ia} iwán temanaw_{ia}. Nochi yej kiweyimati toTeko, ximoconfiarokan ipan, yéj yej tepalew_{ia} iwán temanaw_{ia}. Mia'ya vej tepalew_{ij}; tesenye'chiwa iwán topilowan. Dios kipalew_{ia} yej kiweyimati_{ltia}, yej yolejkej iwán yej aya yolejkej.

Salomón tanonotza

Proverbios 1:7-8

Iga tikmajmawiliáj Dios, ompa pewas iga tikmatij katiapa yej Diospa kineki iga mamochiwa; e' yej xeto'nemij kijiyaj ye'tájt_{ol} yej tanonotza.

Nopiltz_{in}, xikchiwa ken iga mitznonotza motaj, iwán amo xikelkawa ken iga mitznnextilij moye'.

Proverbios 3:5-6

Ximomela'confiaro nokta ipan toTeko, amo ximoconfiaro ipan yej tejpa tikmati.

Xikejlanto Dios ipan nochi yej tikchiwa iwán yéj mitzpalaw_{ij} iga xiye'nemi ipan ye'ojti.

Proverbios 3:12

Ijkón ken tətaj kajajwa ipiltzín iga kipoxneki, ijkón nō Dios kajajwa inochi yej kineki.

Proverbios 6:23

Yej tenextiliá itájtōl toTēko, tētawíá kan takomichkan; kua' itájtōl tenonotza iwán teajajwa, inón teojmaka iga matiye'nemikan.

Proverbios 10:1

Tepiltzín yej kitapejpena ken iga nemi, kiyolchikawa itaj; e' tepiltzín yej xejxeto'nemi, kiyolmikiá iye'.

Proverbios 10:19

Yej pox tajtajtowa, kijtowa mia' tájtōl yej ajayekti, e' yej kitapejpena yej kijtowa, inón sí, kimati kén iga ye'nemi.

Proverbios 13:1, 3

Tepiltzín yej kimati katiapa yej yekti, kitajtolkaki itaj kua' kinonotza; e' yej kajawilmati Dios, ayá' kikaki malej iga kajajwaj. Yej ye'tajlanto' kitapejpena achto te yawi kijtoti, e' yej santajtajtowa, igánajsan mopoypolowa.

Proverbios 13:24

Yej ayá' kichilyarowa ipiltzín kua' kichiwa yej ayekti, inón ayá' kineki; e' yej kineki ipiltzín, kichilyarowa kua' kajasi.

Proverbios 15:5

Yej xejxeto'nemi ayá' kikakisneki kua' kinonotza itaj; e' yej kitajtolkaki kua' kinonotzaj, inón kimatis ken iga ye'nemis.

Proverbios 15:20

Tepiltzín yej kitapejpena ken iga nemi, kiyolchikawa itaj; e' tepiltzín yej xejxeto'nemi, iga yéj, pínawa iye'.

Proverbios 16:24

Ye'tájtōl tzopeli' ken tikita nekti; teyoltzopeliá wán teachitialiá.

Proverbios 17:27-28

Yej kimati ken iga maye'nemi, ayá' pox tajtowa. Yej xeto'nemi, no wel kijliskej iga ye'tajlanto', siga ayá' pox tajtowa.

Proverbios 19:18

Xiknonotza mopiltzín miej weljo', amo santá' motechko mopojoyoj.

Proverbios 20:7

Taga' yej ye'nemi, ipilowañ pakij iga kichiñwaj kensan kichiwa itaj.

Proverbios 22:6

Xiknextili mochoochin kén iga maye'nemi; ijkón kua' yóleja ayá' kikajteyas ye'ojti.

Proverbios 23:13-14

Amo ximajmawi iga tikchiliyarowa mochokotzín kua' kichiwa yej ayekti, porque iga tikmagas ayá' tia tikmiktiti, majwa' tikmanawij iga amo mamopojpolo.

Proverbios 23:24

Tetaj yej kipiá ipiltzín yej wel kitapejpna kén iga ye'nemi, inón tetaj kajasi iga mapakto.

Proverbios 25:28

Ken se altepe' yej ayá' kolaltito', awel momanawia iga ayá' tzakto'; ijkón se taga' yej imatika awel kichiwa iga maye'nemi.

Proverbios 29:15

Chilillo iwán tanonótzal tenextiliá ken iga matinemikan; e' chokotzín yej ayá' kinonotzaj, yéj itechko iga pinawas iye'.

Proverbios 29:17

Xiknonotza mopiltzín, iwán wel tiye'onos, iwán yéj mitzyolchikajtos.

Proverbios 31:30

Imonsajyo siwa' wel te-ixkajkayawa, e' se siwa' yej kiweyimatiltiá toTeko, kajasi iga mamoye'ita.

Eclesiastés 4:13

Máj valerowa se chokotzín yej ayá' motapialiá yej kitapejpna ken iga maye'nemi, que se rey yej wéweja iwán xetokti', yej ayá' kineki agaj makinonotza.

Apéndice

Inín te-ijliá de inón cuatrocientos años este kuá' moaltepetlíja sej Jerusalén este kuá' wáaj Jesucristo ipan tajli

Esdras, Nehemías iwán Malaquías tepowiliáj ken iga sekin israelitajmej mokuepkej sej ichamej Jerusalén. E' inón vej rey de Persia kimandarowaya mia' paismej iwán inonsan rey kimandarowaya no israelitajmej. Después rey vej itoka' Alejandro vej ichan ipan país vej itoka' Grecia kitanilij inón rey de Persia. Yej de Grecia kijliáj griego.

Después se' rey de Grecia vej itoka' Antíoco ayá' kinekiá iga israelitajmej makiweyimatiltikan Dios. Inón iga el rey tatitan iga mamochiwa se altar tiopan-ijti' yej ono' Jerusalén iga ompa israelitajmej makitatikan yolkamej iga makiweyimatiltikan se ídolo yej ompa griegojmej kiyokatalkej. Iwán inín ayá' kiye'itakej israelitajmej iwán pox kuejkuesiwikej iwán yajkij icontraj griegojmej iwán kitanilijkej. Israelitajmej íkuá'ya pewa' iga momandarojkej, ay' agaj se' kimandaroytoyaj, yejémensan momandaroykej cien años.

Iwán íkuá'ya israelitajmej kichijkej tiopamej, yej kijliáj sinagoga, ipan sejsé' altepemej kan monechkowayaj iga kikakiáj itájtōl Dios cada sábado. Ipan inimej tiopamej tamachtiayaj. Iwán ipan sejsé' de inomej tiopamej kitaliayaj se yej mandarowa, iwán yejemen kitapejpenayaj tajtaga' yej kileerowa itájtōl Dios iwán yej oradowa cada sábado. Iwán no kijuzgarowayaj iwán kicastigarowayaj yej ayá' kichiwayaj ken kijtowa itájtōl Dios.

Iwán inonsan tiempo no mochij se grupo de israelitajmej yej kitokawiyay fariseojmej. Inín toka' kijtojneki: “yokatito” iga makichiwákanki' ken kineki Dios. Yejemej kicuidaroykej itájtōl Dios iga amo mapoliwi. Sekin de yejemej pewakej iga kojpa-ijkuiloykej itájtōl Dios iga imamej iga inón vej aya teyá máquina. Iga inín kichijkej, kichijkej ye'tekipánōl, e' pewakej iga moweyimatikej. Iwán ayompa kentenderowayaj iley Dios, kijtowayaj ken yejemen kinekij. Iwán kijkuiloykej se' leymej, iwán inimej leymej yej kichijkejo' ken yejemen kinekij, majya sej kiye'itayaj que iley Dios yej achto kimá' israelitajmej.

Onoya nō sekin yej kijliayaj saduceojmej. Inimej saduceojmej ayá' miakejmej ken fariseojmej, e' malej iga ayá' pox miakejmej, pox ta-ixmatiáj iwán yejemej poxsan motapialiyaj. Sekin saduceojmej walkej ipan ipilówampa katka Zadoc yej ijefej sacerdotejmej yej onoya kuá' onoya rey David. Inimej ayá' kinekiáj iga se mamochiwa sacerdote iga makiserviuro Dios, sino que kinekiáj mamochiwakan sacerdotejmej iga san mamandarokan. Inomej saduceojmej ayá' kicredowayaj kan kijtowa itájtōl Dios iga yej mikto' ojpa-ísaso' sej, niga kicredojkej iga ono' angelejmej, niga kicredojkej iga ono' espíritu; kicredowayaj yejsan ijkuilijto' ipan iley Moisés. Iwán ay'ya kinekiáj makichiwakan ken tamachtiayaj iyikyapatajwan, iwán kijtowayaj iga a'san nesi' wel kentenderowa iley Dios kensan se kinekis.

Ipan inón tiempo kua' griegojmej kidominaroytoyaj noyan ipan tajli, la gente máj komatimej yej tajtowayaj ipan sesan tájtōl, petz griégojsan. Iwán itájtōl Dios yej ijkuilijto' ipan tájtōl hebreo, inón tiempo mo-ijkuiloj sej ipan tájtōl griego iwán kitokawijkej Septuaginta.

Máj máj, romanojmej (yej walkej ipan país yej inán kijliáj Italia) kitanilijkej griegojmej, iwán romanojmej pewakej iga tadinaroykej noyan ipan tajli. Noyan tatekimakayaj iga makipagarokan impuesto iwán ayá' kiknelij nisé altepe' yej kitaniliyayaj. Romanojmej kiwigáyaja más de sesenta años iga kimandaroytoyaj israelitajmej kua' toTeko Jesucristo walaj ipan tajli.